

SUOMEN PANKIN

VUOSIKERTOMUS
1999

SUOMEN
PANKIN

VUOSIKERTOMUS
1999

SUOMEN PANKKI

Perustettu 1811

Käyntiosoite

Snellmanin aukio, Helsinki

Postiosoite

PL 160, 00101 Helsinki

Puhelinnumero

kansallinen (09) 1831

kansainvälinen +358 9 1831

Teleksi

121224 SPFB FI

Telekopio

(09) 174 872

Sähköosoite

SUOMENPANKKI

Internet

info@bof.fi

info@suomenpankki.fi

Suomen Pankin Internet-kotisivu

<http://www.bof.fi/>

Haarakonttorit

Kuopio

Puutarhakatu 4, PL 123

70101 Kuopio,

puh. (017) 305 111

Oulu

Kajaaninkatu 8, PL 103

90101 Oulu,

puh. (08) 3108 800

Tampere

Hämeenkatu 13, PL 325

33101 Tampere

puh. (03) 2486 111

Turku

Linnankatu 20, PL 373

20101 Turku,

puh. (02) 2326 066

Vuosikertomuksen luvut
perustuvat vuoden 2000
helmikuussa käytettävissä
olleisiin tietoihin.

ISSN 1239-9329 (painettu julkaisu)
ISSN 1456-5773 (verkkojulkaisu)
Vammalan Kirjapaino Oy
Vammala 2000

Sisällys

Pääjohtajan katsaus	9
Euroalueen rahapolitiikka, taloudellinen kehitys ja rahapolitiikan toteutus	13
Euroalueella vallitsi hintavakaus vuonna 1999	13
Yhteiseen rahapolitiikkaan siirryttiin ilman suuria ongelmia	13
Ohjaukorkoa laskettiin huhtikuussa	15
Ohjaukorkoa nostettiin marraskuun alussa	15
Taloustilanne suotuisa vuoden 1999 lopussa	16
Markkinakorot nousivat vuoden mittaan	17
Euro heikentyi	18
Suotuisat suhdanteet supistivat euroalueen julkisen talouden alijäämää ennakoitua enemmän	19
Rahapolitiikan toteutus eurojärjestelmässä	20
Rahapolitiikan välineet	20
Euroalueen rahamarkkinoilla vain lyhytaikaisia alkuhankaluuksia	22
Perusrahoitusoperaatioista likviditeetin hallinnan keskeisin väline	23
Suomalaisten luottolaitosten osuus eurojärjestelmän operaatioissa	24
Eurojärjestelmä yhtenäisti keskuspankkiluoton vakuuskäytännöt	24
Vakuuksien hallinnan muutokset Suomessa	25
Vakuuksien käyttö euroalueella ja Suomessa	26
Suomen taloudellinen kehitys	27
Hintojen nousu nopeutui loppuvuonna	27
Luotonannon kasvuvauhti ripeää	28
Talouskasvu alkuvuonna kotimaisen kysynnän varassa	29
Vientikysyntä piristyi loppuvuonna	30
Elektroniikkateollisuuden tuotanto kasvatti teollisuustuotantoa	31
Työllisyys koheni edelleen nopeasti	32
Julkisen talous vahvistui edelleen	32
Kauppataaseen ylijäämä supistui hieman	33
Rahoitusmarkkinat	35
Pankit	36
Pankkitoiminnan rakenteelliset muutokset	36
Pankkien kannattavuus ja tehokkuus	37
Arvopaperimarkkinat	38
Arvopaperimarkkinoiden rakenne	38
Arvopaperimarkkinoiden kehitys vuonna 1999	39
Valvonnan ja sääntelyn kehittäminen	40
Kansainvälinen rahoitusvalvonta	40
Kansallinen rahoituslainsäädäntö	42
Maksu- ja selvitysjärjestelmät	43
Toimintaympäristön muutokset	43
Maksu- ja selvitysjärjestelmien kehittäminen	43
Yleisvalvonta	44
Sekkitilijärjestelmä ja TARGET	45
Muut kotimaiset maksujärjestelmät ja elektroninen raha	46
Suurten maksujen järjestelmät euroalueella	47
Pienten maksujen välitys euroalueella	48
Euroalueen arvopaperikeskukset ja niiden väliset linkit	49
Arvopaperi- ja johdannais selvitysjärjestelmät	49
Siirtyminen vuoteen 2000 maksu- ja selvitysjärjestelmissä	50
Kotimainen yhteistyö maksu- ja selvitysjärjestelmissä	50
Lainsäädännön ja EU:n direktiivien kehittäminen vuonna 1999	50

Maksuvälinehuolto	52
Markka väistyy euron tieltä	52
Rahavaihdon valmistelu vauhdittui	53
Käteisrahan määrä kasvoi edelleen	54
Setelivirrat lisääntyivät voimakkaasti	56
Euromaiden setelien lunastus alkoi	57
Kolikkovirrat eivät muuttuneet	57
Valuuttavarannon hoito	58
Kansainvälinen toiminta	60
Suomen Pankki osana Euroopan keskuspankkijärjestelmää	60
Muu Euroopan unionin toimintaan liittyvä työskentely	62
Kansainvälinen valuuttarahasto	63
Muu kansainvälinen toiminta	65
Taloudellinen analyysi ja tutkimus	66
Tilastot	69
Tiedotus ja julkaisut	72
Organisaatio ja henkilöstö	74
Henkilöstö	74
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	76
Tietotekniikka	78
Tilinpäätös	80
Tase	80
Tuloslaskelma	82
Tilinpäätöksen liitteet	83
Tilinpäätöksen kommentit	85
Kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntö	85
Tuloslaskelmaan kirjaamisen periaatteet	85
Taseen kommentit	86
Tuloslaskelman kommentit	87
Tilintarkastuskertomus	89
Lausunto	
Euroopan keskuspankkijärjestelmän perussäännön artiklan 27 tarkoittamasta tilintarkastuksesta	90
Liitteet	91
Eurojärjestelmän rahapoliittiset toimenpiteet	92
Rahoitusmarkkinoita koskevat keskeiset viranomaistoimenpiteet	94
Suomen Pankin antamia lausuntoja	96
Suomen Pankin julkaisuja	118
Suomen Pankin organisaatio	119
Taulukot	99
1. Suomen Pankin tase kuukausittain 1999	100
2. Eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatiot	102
3. Eurojärjestelmän keskeiset ohjauskorot	102
4. Eurojärjestelmän pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot	103
5. Euroalueen pankkijärjestelmän likviditeettiasema, päivittäisten arvojen keskiarvoja	104

6.	Vähimmäisvarantojärjestelmän alaisten euroalueen luottolaitosten varantopohja	106
7.	Vähimmäisvarantojärjestelmän alaisten suomalaisten luottolaitosten varantojen pito	106
8.	Euroalueen rahamäärä M3 ja Suomen rahalaitosten vastaavat erät	108
9.	Euroalueen ja Suomen yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi, vuotuinen prosenttimuutos	108
10.	Keskeiset markkinakorot	109
11.	Euron valuuttaindeksi ja Suomen kilpailukykyindikaattori	109
12.	Euron peruuttamattomasti kiinnitetyt muuntokurssit 1.1.1999 alkaen	109
13a.	Keskeisiä euron kursseja	110
13b.	Muita euron kursseja, keskiarvo	110
14a.	Keskeisiä Suomen markan kursseja	112
14b.	Muita Suomen markan kursseja	112
15.	Liikkeessä olevat setelit ja kolikot, vuoden lopussa	114
16.	Setelien ja kolikoiden toimitukset	115
17.	Setelien lajittelu Suomen Pankissa	115
18.	Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän tapahtumat	116
19.	Pankkien päivänsisäiset sekkitililimiitit	117
20.	Kotimainen clearingliike	117

Kuviot

1.	Euroalueen yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi	14
2.	Energian hinta euroalueella	14
3.	Raha- ja luottomäärien kehitys euroalueella	14
4.	Euroalueen bruttokansantuote	15
5.	Keskuspankkikorkoja	15
6.	Euroalueen inflatioerot	16
7.	Euroalueen työttömyysaste	16
8.	Kolmen kuukauden markkinakorkoja	17
9.	Valtion 10 vuoden obligaatiokorkoja	17
10.	Euron ulkoinen arvo	18
11.	Euron dollari- ja jenikurssit	18
12.	Euroalueen julkinen talous	19
13.	Eurojärjestelmän korot ja markkinakorkoja	22
14.	Maksuvalmiusjärjestelmän käyttö euroalueella	22
15.	Eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatiot	23
16.	Keskuspankkien ulkomaisten vakuuksien jakauma EU-alueella vuoden 1999 lopussa	26
17.	Vakuuksien käyttö Suomessa 1999	26
18.	Hintavakaus euroalueella ja Suomessa	28
19.	Pankkien välittämät kotitalous- ja yritysluotot Suomessa	28
20.	Bruttokansantuotteen kehitys Suomessa ja EU-maissa	29
21.	Kysynnän rakenne	29
22.	Kulutus ja kuluttajien luottamusindikaattori	30
23.	Asuntojen hinnat Suomessa	30
24.	Teollisuustuotanto	31
25.	Työllisyys ja työttömyysaste	32
26.	Julkinen talous	33
27.	Kauppataase ja vaihtotase	34
28.	Ulkomainen nettovarallisuus	34
29.	Talletuspankkikonsernien tulos	37
30.	Talletuspankkien luottokanta ja korkomarginaali	38
31.	Suomessa liikkeeseen laskettujen joukkolainojen emissiot	39
32.	Pörssiosakkeiden markkina-arvon suhde BKT:hen eri maissa 31.12.1999	40
33.	Suomessa rekisteröidyt sijoitusrahastot	41
34.	HEXin johdannaisopimusten vaihto	41
35.	TARGET	44
36.	Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän tapahtumat	46
37.	Suomalaisten pankkien vähimmäisvarantotalletukset ja päivänsisäiset sekkitililimiitit	47
38.	TARGET-maksut maittäin EU:ssa vuonna 1999	47
39.	Suurten maksujen järjestelmät euroalueella: maksujen arvo ja lukumäärä keskimäärin päivässä 1999	48
40.	Suomen Arvopaperikeskuksen järjestelmässä selvitettyjen kauppojen arvo	50
41.	Käteisrahan hallussapito	54
42.	Liikkeessä oleva käteisraha	54
43.	Liikkeessä olevat rahat	55
44.	Rahan kiertäminen Suomen Pankin kautta vuonna 1999	56
45.	Suomen Pankin toimintakulut ja -tuotot	75
46.	Suomen Pankin koulutuskustannukset	77

Suomen Pankin johtokunta.

Vasemmalta lukien Esko Ollila, Matti Vanhala, Matti Louekoski ja Matti Korhonen.

Pääjohtajan katsaus

Vuonna 1999 alkoi Euroopan taloudellisessa yhdenytymisessä uusi ajanjakso, kun Suomi ja kymmenen muuta Euroopan maata siirtyivät talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen, alkoivat harjoittaa yhteistä rahapolitiikkaa ja ottivat käyttöön yhteisen rahan, euron. Rahaliittoon siirtyminen sujui kaikin puolin tasaisesti ja häiriöittä. Sitä edesauttoi, että siirtymisvalmistelut oli tehty huolella ja euroalueen muodostaneet maat olivat saavuttaneet hintavakauden ja yhteisen korkotason jo ennen rahaliiton alkua. Tämä loi hyvät edellytykset yhteiselle rahapolitiikalle, jota Euroopan keskuspankki (EKP) alkoi harjoittaa yhdessä kansallisten keskuspankkien kanssa.

Yhteiseen rahapolitiikkaan siirtyminen merkitsi yksittäisten maiden kannalta perustavaa muutosta rahapolitiikan toimintaympäristössä. Eurojärjestelmän kahteen pilariin perustuva, vakauteen tähtäävä rahapolitiikan strategia omaksuttiin käyttöön ilman mainittavia ongelmia. Euroopan keskuspankin ensisijaiseksi päämääräksi säädetyn hintavakauden säilyttämiseen pyritään koko euroalueen näkökulmasta. Rahapolitiikan päätöksenteko on keskitetty Euroopan keskuspankin johtokunnan jäsenten ja euroalueen kansallisten keskus-

pankkien pääjohtajien muodostamalle Euroopan keskuspankin neuvostolle. Rahapolitiikan toimeenpano jäi edelleen kansallisten keskuspankkien tehtäväksi, jonka ne hoitavat yhdessä EKP:n kanssa.

Nämä suuret muutokset huomioon ottaen yhteinen rahapolitiikka sai eurojärjestelmässä hyvän alun. Rahapolitiikan päätöksenteko Euroopan keskuspankin neuvostossa perustui hyväksytyyn strategiaan, perusteelliseen analyysiin sekä jatkuvaan keskusteluun ja harkintaan. Tarvittavat rahapolitiittiset päätökset pystyttiin uudessa elimessä tekemään tässä vaiheessa arvioituna kohtalaisen oikea-aikaisesti.

Rahaliittoon siirryttäessä hintojen nousuvauhti oli euroalueella jo hidastunut historialliseen kehitykseen nähden hyvin maltilliseksi. Sen lisäksi talouksien avautumisen, kilpailun vapautumisen, kaupankäynnin helpottumisen ja hintojen vertailtavuuden paranemisen myötä lisääntynyt kilpailu edesauttoi hintavakauden säilymistä. Rahaliittoon siirtyminen toivottavasti vaikuttaa myös palkkasopimuksiin ja hinnoitteluun hintavakauden edellyttämällä tavalla. Vaikka hintojen nousuvauhti vuoden kuluessa nopeutui lähinnä raakaöljyn kallistumisen vuoksi, hintojen nousu pysyi EKP:n asettaman hintavakaus-

tavoitteen rajoissa koko vuoden ajan.

Rahaliittoon siirryttiin verrattain matalan korkotason vallitessa. Euroalueen keskuspankit olivat yhtenäistäneet ohjauuskorkonsa vuoden 1998 lopulla. Eri syistä, mm. Aasian ja Venäjän kriisien vuoksi, taloudellinen toimeliaisuus vaimeni. Samalla hintojen nousu lähes pysähtyi. EKP:n neuvosto päätti laskea keväällä 1999 korkoa edelleen. Perusrahoitusoperaatioiden korko laskettiin 2,50 prosenttiin, ja vastaavasti rahamarkkinakorot sekä pankkien lainakorot laskivat historiallisesti hyvin mataliksi koko euroalueella. Kun myös euron valuuttakurssi heikkeni, Euroopan rahapolitiikka oli kokonaisuudessaan hyvin keveätä viime vuonna. Näin ollen rahapolitiikka tuki vahvasti euroalueen talouksia. Tästä huolimatta työttömyys säilyi Euroopassa suurena ja on edelleen keskeinen ongelma.

Kesän ja syksyn 1999 aikana euroalueen talous alkoi osoittaa elpymisen merkkejä. Keveän rahapolitiikan ohella elpymistä tukivat Yhdysvaltojen vahva taloudellinen kehitys sekä Kaakkois-Aasian maiden toipuminen lamasta. EKP:n neuvosto nosti korkoa marraskuun alussa. Koronnosto otettiin markkinoilla vastaan myönteisesti. Noston jälkeenkin korkotaso oli euroalueella yhä hyvin matala, ja keveä rahapolitiikka tukee edelleen euroalueen talouden elpymistä.

Viime kuukausien aikana euroalueen talouskasvu on elpynyt edelleen ja hintojen nousuvauhti on kiihtynyt. Ennusteiden mukaan hintavakaus säilyy myös vuonna 2000, mutta taloudellisen kasvun vahvistuminen ja luotonannon

nopea kasvu merkitsevät sitä, että inflaation riski on kasvanut. Inflaatoriskien toteutumista seurataan eurojärjestelmän piirissä tarkasti ja rahapolitiikassa pyritään oikea-aikaisesti päättämään tarvittavista toimenpiteistä hintavakauden turvaamiseksi.

Yhteiseen rahapolitiikkaan siirtymisen myötä vaatimukset kansallisen päätöksenteon piiriin kuuluvia talouspolitiikan lohkoja kohtaan ovat lisääntyneet. Vain kansallisella finanssi-, tulo- ja rakennepolitiikalla voidaan yhteisen rahapolitiikan oloissa hoitaa niitä ongelmia, jotka aiheutuvat kansallisen talouskehityksen eroavuuksista. Finanssipolitiikan ohjenuoraksi hyväksytyyn vakaus- ja kasvusopimuksen tavoitteena on saada julkinen talous tasapainoon tai ylijäämäiseksi lähivuosien kuluessa.

Vaikka useimpien EU-maiden arvioidaan saavuttaneen vuodeksi 1999 asettamansa budjettitavoitteet, julkisen talouden rahoitus- asema ei monessakaan maassa vahvistunut rakenteeltaan merkittävästi. Alijäämän supistuminen johtui suurelta osin korkomenojen pienenemisestä ja joissakin maissa myös odotettua nopeammasta taloudellisesta kasvusta. Suhdannekehityksen vaikutuksista puhdistetut alijäämät sen sijaan eivät pienentyneet. Suuri julkinen velka supistui vain hyvin vähän.

Huolimatta euroalueen talousnäkymien paranemisesta ja suunnitelluista menojen leikkauksista julkisen talouden tilanne on useassa EU-maassa herkkä talouskasvun hidastumisen ja korkojen nousun suhteen. Eräissä maissa on yhä huolena 3 prosentin budjettiali-

jäämärajoitteen rikkoutuminen, jollei uusia finanssipoliittisia toimia saada aikaan. Julkisen talouden tasapainottamisessa tarvitaan monessa maassa nykyistä kunnianhimoisempia toimia.

Talouskasvun elpymisestä saatava hyöty tulisi EU-maissa käyttää julkisen talouden tervehdyttämiseen – pariin viime vuoden tauon jälkeen – ja pitkäaikaisten rakenteellisten ongelmien vähentämiseen. On syytä korostaa, että kasvu- ja vakaussopimuksen tavoitte lähellä tasapainoa olevasta tai ylijäämäisestä keskipitkän ajan budjettiasemasta ei ole tarkoitettu varautumiseen vain suhdannekehitykseen liittyvään riskiin, vaan myös muihin julkiseen talouteen kohdistuviin menopaineisiin, kuten liian suureen velkasuhteeseen liittyviin ja väestön ikääntymisen aiheuttamiin menoihin. Verokiilan pienentämiselle olisi tehtävä tilaa menoja leikkaamalla. Työllisyyden ja kasvun kohentaminen edellyttää lisäksi uudistuksia, jotka parantavat markkinoiden toimivuutta ja lisäävät julkisen sektorin tehokkuutta. Nopeutettu julkisen velan vähentäminen nopeimman talouskasvun maissa voisi lievittää näiden maiden inflaatiopaineita ja edistää tasapainoista kehitystä.

Suomen talouskasvu jatkui vuonna 1999 edelleen voimakkaana, ja selvästi euroalueen keskimääräistä kasvua nopeampana. Vuoden alkupuoliskolla kasvu hidastui vientikysynnän heikkene- misen takia, mutta vahva kotimainen kysyntä ja viennin elpyminen vuoden jälkipuoliskolla pitivät talouskasvun koko vuonna kohtuullisen nopeana. Työllisyyden koheneminen jatkui ja työttömyys

väheni. Rakenteellinen työttömyys on kuitenkin edelleen suuri. Vientin rakenne monipuolistui, ja hintakilpailukyky säilyi hyvänä. Kun perinteiset toimialat kärsivät vientikysynnän heikkoudesta, teollisuustuotannon kasvu oli kokonaan elektroniikkateollisuuden tuotannon voimakkaana jatkuneen kasvun varassa.

Korkojen lasku tuki sekä yksityistä kulutusta että investointeja. Yksityiset investoinnit muussa yritystoiminnassa kuin teollisuudessa kasvoivat huomattavasti. Alentuneet korot, vahvat tulo-odotukset, osakevarallisuuden tuntuva kasvu ja muuttoliike nostivat asuntojen hintoja. Asuntoinvestoinnit lisääntyivät tuntuvasti, mutta sekään ei poistanut asuntomarkkinoiden epätasapainoa kasvukeskiksissä. Luottamusta tulevaisuuteen kuvasti osaltaan se, että niin yritykset kuin kotitaloudetkin lisäsivät lainanottoaan ja velkaantumistaan.

Inflaatio nopeutui Suomessa vuoden loppua kohden lähinnä öljyn hinnan kallistumisen vuoksi ja oli loppuvuodesta nopeampaa kuin euroalueella keskimäärin. Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi ylitti joulukuussa 2 prosentin tason.

Ripeänä jatkunut talouskasvu ja valtiontalouden tiukahko menolinja vahvistivat julkisen talouden tasapainoa vuonna 1999. Verotulot kasvoivat selvästi samalla kun julkiset menot, mm. työllisyydenhoitomenot ja korkomenot, vähenevät ja aiempina vuosina tehdyt säästöpäätökset hidastivat tulonsiirtojen kasvua. Valtiontalous tasapainottui, ja koko julkisen sektorin ylijäämä lisääntyi. 1990-

luvun alun suuret julkisen talouden alijäämät ovat muuttuneet ylijäämiksi, ja samalla julkisen sektorin velkaantuneisuus on saatu pieneneväksi.

Julkisen talouden ja erityisesti valtiontalouden ylijäämä kasvaa lähivuosina hyvän talouskehityksen ansiosta ja siitä syystä, että velkaantumista aiheuttavat korkomenot vähenevät. Julkisen talouden tasapaino rakentuu kuitenkin erittäin kireän verotuksen varaan, mikä ei rakenteellisista syistä ole kestävä. Talouskasvun turvaaminen edellyttää tulevaisuudessa verotuksen merkittävää keventämistä ja siten menojen sopeuttamista edelleen, jotta valtion ja kuntien tasapaino olisi mahdollista ylläpitää myös veroasteen ollessa oleellisesti nykyistä alempi.

Hintavakauden säilyttämisen lisäksi Suomen Pankin tehtävänä on rahoitusjärjestelmän vakauden ja tehokkuuden edistäminen. Tämä ns. rahoitusjärjestelmän yleisvalvontatehtävä kattaa niin pankkisektorin, arvopaperimarkkinat kuin rahoitusmarkkinoiden infrastruktuurin eli maksu- ja selvitysjärjestelmät. Yleisvalvonta kohdistuu erityisesti riskeihin, jotka voisivat vaarantaa koko rahoitusjärjestelmän luotettavan toiminnan. Talous- ja rahaliittoon siirtyminen lisää yleisvalvonnan haasteita ja korostaa viranomaisten välisen yhteistyön merkitystä euroalueella.

Talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen alku on näkynyt euroalueen rahoitusmarkkinoilla monin eri tavoin. Lukuisat fuusiot, yhteenliittymät ja ostarjoukset ovat entisestään kiihdyttäneet pankkisektorin rakennemuutosta. Maiden välisten rakenne-

järjestelyjen yleistymisen tulevaisuudessa on myös nähtävissä. Yhteinen rahapolitiikka ja EU-alueen kattavan TARGET-maksujärjestelmän käyttöönotto ovat tukeneet rahamarkkinoiden nopeaa yhdentymistä. Euroalueen rahoitusmarkkinoiden arvopaperistuminen on käynnistynyt ripeästi, mikä on näkynyt osake-emissioiden ja yritysten velkaemissioiden selvänä lisääntymisenä.

Suomalaiset pankit ovat siirtyneet talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheeseen historiallisesti tarkastellen hyvässä kunnossa. Pankkikriisin jälkeen pankkisektori on hioutunut rakenteellisesti kilpailukykyiseksi ja suomalaispankkien kannattavuus ja tehokkuus ovat Euroopan kärkeä. Tukkupankkitoimintaa lukuun ottamatta ulkomaisten pankkien merkitys on Suomessa edelleen suhteellisen vähäinen. Pankkitoimialan kiihtyvä keskittyminen ja maailmanlaajuisen pankkikilpailun kiristyminen asettavat kuitenkin vastedes suuria haasteita suomalaispankeille. Myös toimialarajat ylittävä kilpailu muuttaa pankkitoiminnan luonnetta.

Suomen arvopaperimarkkinoilla merkille pantavaa on ollut osakkeiden markkina-arvon ja kaupankäynnin erittäin voimakas kasvu. Osakekaupan kasvu on aiheuttanut paineita kaupan selvitykseen, jonka tehostamiseen on kiinnitettävä jatkossa huomiota. Arvopaperimarkkinoiden kansainvälistyminen on johtamassa markkinainfrastruktuurin nopeaan yhdentymiseen Euroopassa. Suomessa kehitys on merkinnyt muun muassa yhteyksien avaamista kansallisesta arvopaperikeskuksesta Saksan ja Ranskan arvopaperimarkkinoille.

Siirtyminen yhteiseen rahapolitiikkaan on tuonut monia toiminnallisia ja organisatorisia muutoksia Suomen Pankkiin. Suomen Pankin tehtävänä ja velvoitteena on pyrkiä tehokkaasti vaikuttamaan Euroopan keskuspankkijärjestelmässä (EKPJ), minkä vuoksi pankki panostaa asiantuntemukseen EKPJ:n laaja-alaisessa työssä. Euroalueen kansalliset keskuspankit osallistuvat yhdessä EKP:n kanssa asioiden valmisteluun eri toimialueille perustetuissa komiteoissa ja niiden työryhmissä. Näistä yhteistyöelimistä on tullut keskeinen osa EKPJ-yhteistyötä, ja se on merkittäväällä tavalla heijastunut Suomen Pankin päivittäiseen työhön. Kotimaassa Suomen Pankki pyrkii edistämään talouspolitiikkaa, jossa EKP:n rahapolitiikka ja

kansallinen finanssi- ja muu talouspolitiikka ovat sopuosinnussa. Pankki pyrkii myös aktiivisesti vaikuttamaan siihen, että Suomessa on tehokkaat ja turvalliset rahoitus- ja maksujärjestelmät.

Rahapolitiikan päätösten toimeenpano – EKP:n rahamarkkinaoperaatiot – on hajautettu kansallisille keskuspankeille. Suomen Pankki hallinnoi oman valuuttavarantonsa lisäksi myös osaa EKP:n valuuttavarannosta. Rahaliittoon siirtyminen on merkinnyt huomattavaa tilastotoimintojen ja tilastoyhteistyön lisääntymistä kotimaassa ja EKPJ:n piirissä. EKP:n vilkas tiedotus- ja julkaisu-toiminta on näkynyt Suomen Pankissa aineiston lisääntymisenä ja työmäärän kasvuna. Suomen Pankki on pyrkinyt osaltaan lisäämään

avoimuutta EKPJ:n piirissä mm. aloittamalla oman ennusteensa julkaisemisen ja välittämällä tietoa kansalaisille talous- ja rahaliittoa koskevista asioista.

Suomen Pankin organisaatiorakennetta tiivistettiin ja toimintoja saatettiin aiempaa paremmin vastaamaan EKPJ-yhteistyön vaatimuksia. Tärkeimmät muutokset olivat kahden keskeisen taloudellisesta analyysistä ja rahapolitiikan valmistelusta vastaavan osaston yhdistäminen sekä eri osastoilla olleiden tilastotoimintojen yhdistäminen yhdelle osastolle. Henkilökunnan määrä ei vuonna 1999 merkittävästi supistunut, sillä vaikka joitakin toimintoja tiivistettiin, jotkin tehtävät lisääntyivät rahaliittoon siirtymisen myötä.

Euroalueen rahapolitiikka, taloudellinen kehitys ja rahapolitiikan toteutus

Euroalueella vallitsi hintavakaus vuonna 1999

Yhteiseen rahapolitiikkaan siirryttiin ilman suuria ongelmia

Euroopan keskuspankki (EKP) ja euron käyttöön ottaneiden EU-maiden kansalliset keskuspankit ottivat vastuun euroalueen yhteisestä rahapolitiikasta 1.1.1999. EKP:n neuvoston päätöksen mukaisesti eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden korko asetettiin 3 prosenttiin eli samaan, mihin euroalueen maat Italiaa lukuun ottamatta olivat yhtenäistäneet kansalliset ohjauskorkonsa vuoden 1998 joulukuussa. Samalla maksuvalmiusluoton korko asetettiin 4,5 prosenttiin ja talletuskorko 2 prosenttiin.

Euroalueen hintavakaus ja talouskasvun vaimeneminen mahdollistivat sen, että EKP:n ohjauskorko voitiin yhteiseen rahapolitiikkaan siirryttäessä asettaa varsin alhaiseksi. Korkopäätökset olivat siten sopusoinnussa eurojärjestelmän rahapolitiikan ensisijaisen tavoitteen eli hintavakauden kanssa. Hintavakaus on määritelty euroalueen yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin (YKHI) alle 2 pro-

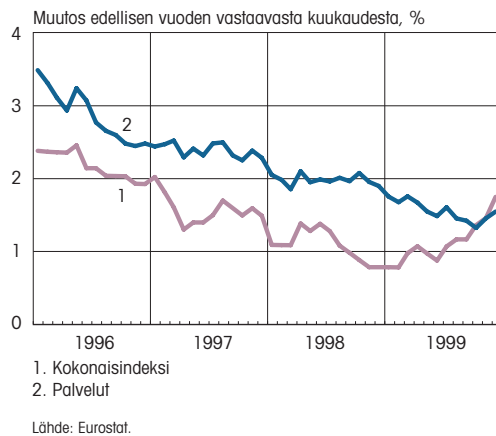
sentin vuotuiseksi nousuksi. Tähän tavoitteeseen pyritään keskipitkällä aikavälillä.

Hintavakauteen EKP:n neuvosto pyrkii strategialla, jossa on kaksi osatekijää. Ensinnäkin rahan määrällä on keskeinen asema. Tähän liittyy 3 kuukauden liukuvana keskiarvona mitattavan lavean rahaaggregaatin M3:n vuotuiselle kasvulle vuodeksi 1999 asetettu viitearvo 4½ %. Toiseksi rahapolitiikka perustuu tulevan hintakehityksen ja euroalueen hintavakauteen kohdistuvien riskien laajaan arviointiin, jossa tarkastellaan rahoitusmarkkinoita ja muuta talouskehitystä kuvaavia indikaattoreita.

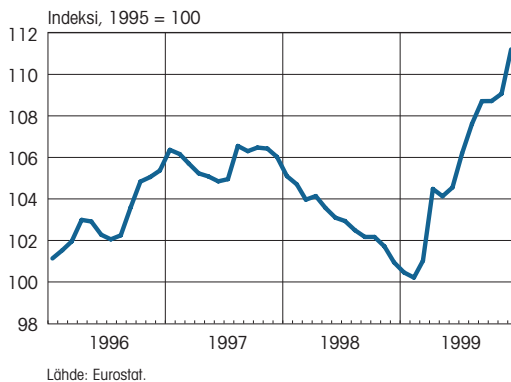
Vuoden 1998 puolivälistä alkanut euromaiden inflaatiovauhdin hidastuminen jatkui vuoden 1999 alkuun asti, jolloin yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuotuinen kasvuvauhti oli selvästi alle yhden prosentin (kuvio 1). Inflaation hidastuminen johtui tuontitavaroiden ja erityisesti energian hinnan alenemisesta. Inflaation kotimaista osatekijää kuvaava palveluiden hintojen nousu oli selvästi tavaroiden hintojen nousua nopeampi.

Euroalueen kuluttajahintojen nousuvauhti kiihtyi hieman vuoden 1999 alkupuolella mm. raakaöljyn hinnan alettua vuoden alusta voimakkaasti kohota (kuvio 2). Inflaa-

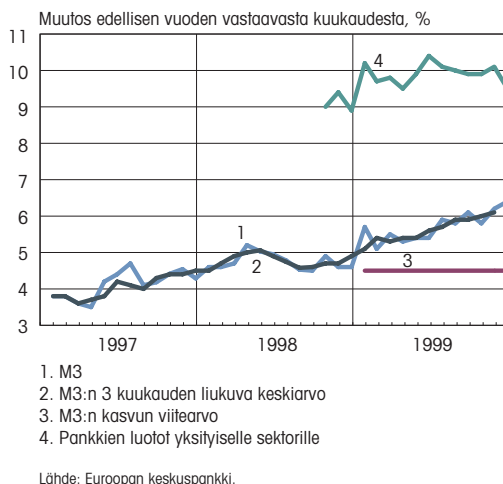
Kuvio 1.
Euroalueen yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi

Kuvio 2.
Energian hinta euroalueella

Kuvio 3.
Raha- ja luottomäärien kehitys euroalueella

tiota puolestaan hillitsi elintarvikkeiden mutta myös palveluiden hintojen nousun hidastuminen. Palveluiden hintojen nousua hillitsivät mm. televiestintäalan sääntelyn purkaminen ja kilpailun lisääntyminen eräissä euroalueen maissa.

Raha-aggregaattien kehitys oli varsin maltillista alkuvuonna 1999 (kuvio 3). Lavean rahan (M3) määrän keskimääräinen kasvuvauhti oli tosin kiihtynyt mm. korkojen alenemisen vuoksi hieman viitearvoaan nopeammaksi. Poikkeama viitearvosta oli kaiken kaikkiaan varsin pieni, kun otetaan huomioon euroalueen syntyyn liittyneet epävarmuus- ja erityistekijät. Sen sijaan euroalueen luotonannon kasvu oli selvästi M3:n kasvuvauhtia nopeampaa, ja erityisen ripeästi kasvoi yksityiselle sektorille myönnettyjen luottojen määrä. Luotonmäärien kasvu oli nopeinta euroalueen pienissä reunamaissa, joissa korot olivat laskeneet nopeasti ja kasvunäkymät olivat keskimääräistä paremmat.

Maailmantalouden kasvun hidastuminen alkoi näkyä aiempaa selvemmin euromaiden talouden kasvussa vuoden 1998 loppupuolelta alkaen. Brasilian finanssi-kriisi vuoden 1999 alussa antoi uuden muistutuksen kehittyvien markkinoiden taloustilanteen haavoittuvuudesta. Yhdysvalloissa tuotannon kasvu kuitenkin jatkui odotettua voimakkaampana. Orastavaa elpymistä oli lisäksi nähtävissä useissa Aasian maissa, joskin Japanin talouden ongelmat pysyivät suurina.

Euromaiden bruttokansantuotteen vuotuisen kasvun hitain vaihe osui vuoden 1999 alkuun (kuvio 4). Erityisesti teollisuustuotannon

kasvu hidastui tuntuvasti. Kasvua ylläpiti kotimainen kysyntä, joka kompensoi nettoviennin ja varastojen muutoksen negatiivista vaikutusta. Sekä yksityinen kulutus että investoinnit kehittyivät myönteisesti.

Ohjauskorkoa laskettiin huhtikuussa

EKP:n neuvosto päätti huhtikuussa 1999 keventää rahapolitiikkaa laskemalla perusrahoitusoperaatioiden korkoa 0,5 prosenttiyksikköä 2,5 prosenttiin (kuvio 5). Päätös perustui näkemykseen, jonka mukaan euroalueen inflaatio jää alle kahden prosentin keskipitkällä aikavälillä. Neuvoston arvion mukaan lähinnä energian hinnan nousun aiheuttama inflaation lievä nopeutuminen ei vaarantanut keskipitkän aikavälin hintavakautta. Myöskään muiden taloudellisten muuttujien analysointi ei tuonut esille riskejä, jotka olisivat uhanneet euroalueen hintavakautta.

Öljyn maailmanmarkkinahinta nousi voimakkaasti vuoden alkupuolella, mutta energian hinnan nousu siirtyi teollisuusmaiden yleiseen kuluttajahintatasoon asteittain. Hintatason nousua vaimensivat sekä kilpailun lisääntyminen monella alalla että edelleen tarjolla ollut vapaa kapasiteetti. Yhdenmuikaistetulla kuluttajahintaindeksillä mitattu euroalueen vuotuinen inflaatio ylitti loppukesällä yhden prosentin.

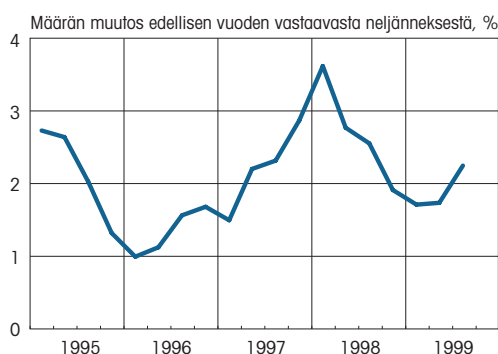
Kevään ja kesän mittaan maailmantalouden kasvunäkymät kohentuivat, kun Japanin kokonaistuotannon näkymät paranivat ja Kaakkois-Aasian ja Etelä-Amerikan kriisimaiden talouksien kehitys jatkui pääosin myönteisenä. Euroalueen ulkopuolisista EU-maista Ison-Britannian ja Ruotsin kasvunäkymät kohentuivat selvästi. Euroalueen kasvu alkoi kiihtyä toisella neljänneksellä viennin ja teollisuustuotannon elpymisen myötä. Kolmannella neljänneksellä kasvu voimistui edelleen. Samalla euro-

alueen sisäiset kasvuerot supistuvat, kun tuotanto alkoi elpyä myös aiemmissa hitaan kasvun maissa.

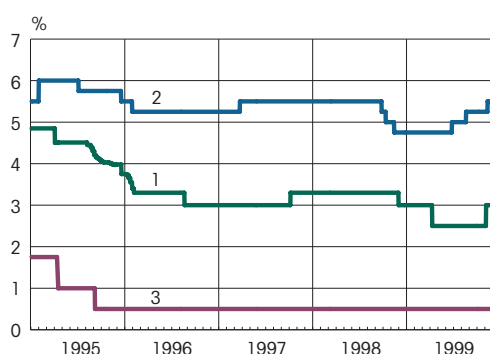
Ohjauskorkoa nostettiin marraskuun alussa

Marraskuun 4. päivänä EKP:n neuvosto päätti nostaa eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden korkoa 0,5 prosenttiyksikköä 3 prosenttiin. Perusrahoitusoperaatioiden korko palautettiin siten samaksi kuin se oli ollut ennen huhtikuussa tehtyä koronlaskupäätöstä. Ohjauskoron nosto perustui siihen, että hintavakautta uhkaavat hintojen nousupaineet olivat lisääntyneet alkukesästä lähtien. Talouden kasvunäkymät olivat parantuneet, ja useat indikaattorit, erityisesti rahan määrän ja luotonannon kasvu, osoittivat rahatalouden tilan euroalueella olevan kevyt. EKP:n neuvoston arvion mukaan korkopäätös auttaa hillitsemään hintojen nousu-

Kuvio 4.
Euroalueen bruttokansantuote

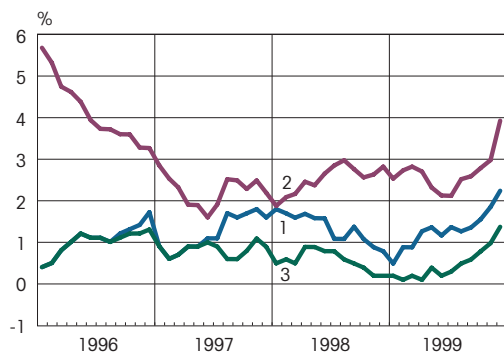
Kuvio 5.
Keskuspankkikorkoja

1. Eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden korko (Saksan repokorko ennen v. 1999)
2. Yhdysvaltain fed funds -tavoitekorko
3. Japanin diskonttokorko

Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Reuters.

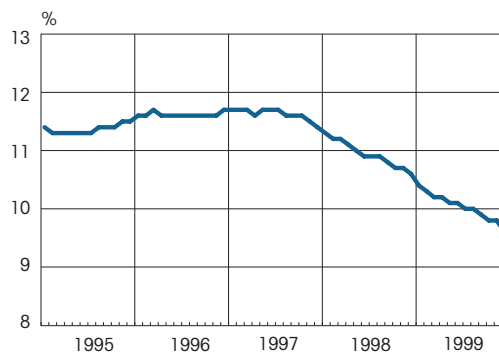
Kuvio 6.
Euroalueen inflaatioerot

1. Suomen inflaatiovauhti
2. Euroalueen nopein inflaatiovauhti
3. Euroalueen hitain inflaatiovauhti

Lähteet: Tilastokeskus ja Eurostat.

Kuvio 7.
Euroalueen työttömyysaste

Lähde: Eurostat.

paineiden voimistumista keskipitkällä aikavälillä ja myötävaikuttaa siihen, että inflaatio-odotukset pysyvät alle 2 prosentissa.

Koronnostopäätökseen vaikuttivat osaltaan rahan määrän ja luotonannon kasvua koskeneet tiedot. M3:n kasvuvauhti oli kiihtynyt loppukesän ja syksyn aikana niin, että sen vuotuisen kasvuvauhdin kolmen kuukauden keskiarvo heinäkuusta syyskuuhun oli 5,9 % eli lähes 1½ prosenttiyksikköä viitearvoaan suurempi. Niin ikään luottojen ja varsinkin yksityiselle sektorille myönnettyjen luottojen määrä kasvoi edelleen tuntuvasti. Kaiken kaikkiaan M3:n kasvuvauhdin jatkuva ja yhä suureneva poikkeama viitearvostaan viittasi siihen, että euroalueella oli erittäin runsaasti likviditeettiä, minkä arvioitiin keskipitkällä aikavälillä saattavan uhata hintavakautta.

Joulukuun alussa EKP:n neuvosto päätti pitää rahan määrän kasvun viitearvon vuonna 2000 samana kuin vuonna 1999 eli

4½ prosenttina. Päätös perustui siihen, että viitearvon taustatekijät – euroalueen hintavakauden määritelmä sekä bruttokansantuotteen määrän trendikasvu ja M3:n kierto nopeuden hidastumista koskevat arviot – olivat pysyneet ennallaan.

Taloustilanne suotuisa vuoden 1999 lopussa

Vuoden 1999 loppukuukausina euroalueen kuluttajahintojen nousu nopeutui edelleen hieman ja yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä mitattu vuotuinen inflaatio oli joulukuussa 1,7 %. Kehitykseen myötävaikuttivat pääasiassa energian hinnan kallistuminen ja euron heikentyminen. Inflaatiota hidasti mm. elintarvikkeiden hintojen nousuvauhdin vaimeneminen. Euroalueen maiden nopeimman ja hitaimman inflaatiovauhdin erotuksen tarkastelu osoittaa inflaatioeron supistuneen hieman vuoden mit-

taan tammikuun runsaasta 2 prosenttiyksiköstä (kuvio 6).

Maailmantalouden suotuisaa kehitystä ja kasvunäkymiä kuvastaen myös euromaiden kokonaistuotannon kasvu kiihtyi tuntuvasti vuoden 1999 viimeisinä kuukausina. Koko kertomusvuoden kasvu – runsaat 2 % – jäi kuitenkin alkuvuoden hitaan kasvun vuoksi selvästi vähäisemmäksi kuin vuonna 1998.

Vuoden 1999 kuluessa euroalueen työttömyys väheni ja oli vuoden lopussa alle 10 % (kuvio 7). Loppukeväästä työttömyysasteen lasku hidastui, mutta voimistui uudestaan vuoden viimeisellä neljänneksellä talouskasvun kiihtymisen myötä. Vaikka koko euroalueen työttömyysaste pysyi historiallisesti ja kansainvälisesti huomattavana, useassa nopean kasvun maassa oli havaittavissa työmarkkinoiden kireyttä joko joillakin talouden sektoreilla tai lähes koko taloudessa.

Euroalueen vaihtotaseen ylijäämä vuonna 1999 oli 43 mrd. euroa eli vajaan prosentin alueen

bruttokansantuotteesta. Alueen ulkoista rahoitusta lisäsi vaihtotaseen ylijäämän ohella euroalueen pankkeihin suuntautunut voimakas sijoitusvirta. Toisaalta euroalue investoi arvopaperisijoituksina ja suorina sijoituksina alueen ulkopuolelle, pääosin Yhdysvaltoihin. Alueen ulkomaiset saamiset ja velat ovat suunnilleen tasapainossa, sillä Saksalla on hieman netto-saamisia, mutta useimmilla muilla mailla velkaa.

Markkinakorot nousivat vuoden mittaan

Yhteiseen rahapolitiikkaan siirtyminen sujui ilman suuria ongelmia, ja vuoden alkukuukausina euroalueen korkojen kehitys oli suhteellisen vakaata. Euroalueen rahamarkkinakorot pysyivät tammimaaliskuussa 3 prosentin tuntumassa. Markkinat odottivat tuolloin korkojen vielä laskevan (kuvio 8). Luottamus euroon näkyi

euroalueen pitkäaikaisten korkojen laskuna. Saksassa 10 vuoden valtionlainojen korko laski vuoden alussa alle 4 prosenttiin; vuoden 1998 alusta laskua kertyi runsaat 1,5 prosenttiyksikköä. Laskua selitti osaltaan kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden kasvanut epävarmuus, joka lisäsi sijoittajien kiinnostusta mm. euroaluetta kohtaan. Yhdysvalloissa valtionlainan pitkä korko laski samanaikaisesti vajaan prosenttiyksikön, ja ero euroalueen ja Yhdysvaltain pitkien korkojen välillä kasvoi (kuvio 9).

EKP:n neuvoston huhtikuinen korkopäätös yllätti rahoitusmarkkinaosapuolet suuruudellaan. Yleisesti korkojen odotettiin alenevan 0,25 prosenttiyksikköä, mikä näkyi markkinakorkojen laskuna jo ennen päätöstä. Koronlaskun vuoksi euriborkorot alenivat selvästi.

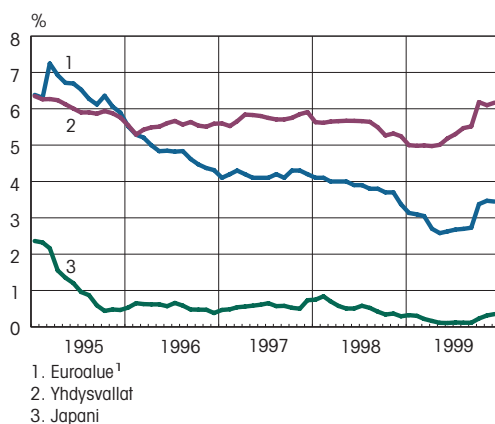
Huomattava koronlasku poisti samalla markkinoiden odotukset uusista koronalennuksista. Sen sijaan pitkien korkojen liikkeitä hallitsivat pääasiassa Yhdysvaltain

vastaavien korkojen vaihtelut. Euroalueen ja Yhdysvaltain pitkien korkojen ero suureni kuitenkin alkukesään mennessä noin 1,5 prosenttiyksiköksi.

Alkukesästä etenkin pitkät korot kääntyivät euroalueella nousuun. Kesäkuun alusta elokuun puoliväliin 10 vuoden valtionlainojen korot nousivat liki yhden prosenttiyksikön ja euroalueen tuottoikäyrä jyrkentyi selvästi. Korkokehityksestä näkyi aluksi Yhdysvaltain pitkien korkojen nousu, joka liittyi odotuksiin maan rahapolitiikan kiristämisestä. Sitten lähinnä euroalueen kasvunäkymien kohentuminen ja odotukset yhteisen rahapolitiikan mahdollisesta kiristämisestä ohjasivat korkokehitystä. Elokuun puolivälissä 10 vuoden ja 3 kuukauden korkojen välinen ero Saksan tuottoikäyrässä oli runsaat 2 prosenttiyksikköä, kun se vuodenvaihteessa oli ollut 0,6 prosenttiyksikköä.

Syys-lokakuun vaihteessa rahamarkkinakorkojen nousu liittyi

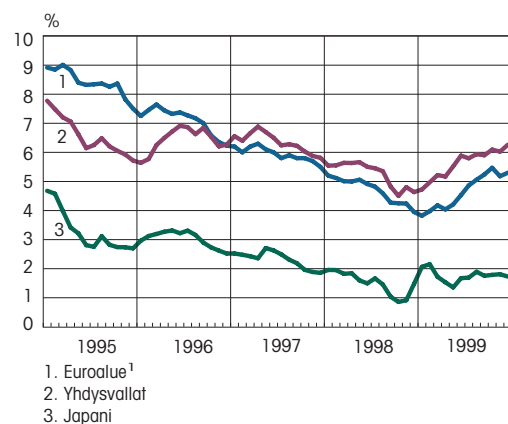
Kuvio 8.
Kolmen kuukauden markkinakorkoja

¹ Euriborkorko tammikuusta 1999 alkaen. Joulukuun 1998 loppuun asti korko on laskettu BKT:llä painotettujen kansallisten korkojen keskiarvona.

Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Reuters.

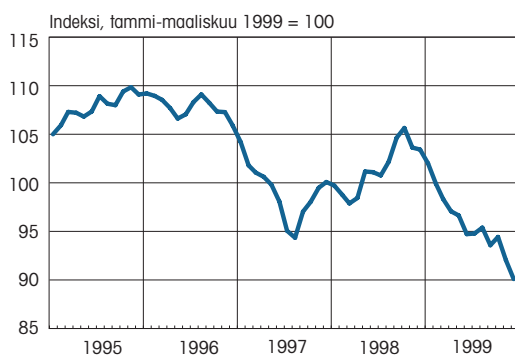
Kuvio 9.
Valtion 10 vuoden obligaatiokorkoja

¹ Tammikuusta 1999 alkaen painoina on käytetty valtion lainojen nimellisiä kantoja. Joulukuun 1998 loppuun asti korko on laskettu BKT:llä painotetuista yhdenmukaistetuista valtion lainojen koroista.

Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Reuters.

Kuvio 10.
Euron ulkoinen arvo

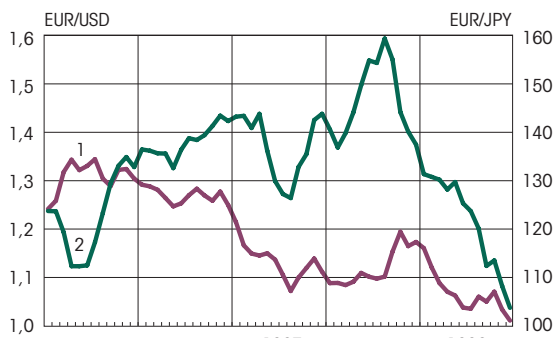

Kun euro vahvistuu, käyrä nousee.

Ennen vuotta 1999 euromaiden valuuttojen kauppapainoinen indeksi.

Lähde: Euroopan keskuspankki.

Kuvio 11.
Euron dollari- ja jenikurssit

Kun euro vahvistuu, käyrä nousee. Ecur kurssi 31. 12. 1998 asti.

1. Euron arvo Yhdysvaltain dollareina (vasen asteikko)

2. Euron arvo Japanin jeniinä (oikea asteikko)

Lähde: Reuters.

jälleen euroalueen kasvunäkymien paranemiseen ja odotuksiin eurojärjestelmän ohjauksokorjien nostamisesta. Marraskuun alun koronostopäätös vastasikin melko tarkoin markkinoiden odotuksia, joten rahamarkkinakorot eivät juuri muuttuneet ohjauksokoron noston jälkeen. Rahamarkkinakorjien kehitykseen vaikuttivat syksyn aikana myös vuosituhannen vaihtumiseen liittyneet epävarmuudet.

Syyskuun lopulla 3 kuukauden euriborkorko nousi lähes 0,4 prosenttiyksikköä, kun ensimmäiset vuoden 2000 puolella erääntyvät 3 kuukauden sopimukset tehtiin.

Pitkien korkojen osalta marraskuinen koronnosto vähensi markkinoilla vallinnutta epävarmuutta, ja pitkät korot laskivatkin tämän jälkeen hienoisesti. Saksan 10 vuoden valtionlainan korko oli vuoden 1999 lopussa 5,4 %. Pitkien korko-

jen erot euroalueen sisällä olivat vuoden mittaan vähäisiä eli enimmillään noin 0,3 prosenttiyksikköä.

Euro heikentyi

Euro heikentyi vuoden 1999 alkupuoliskon aikana selvästi sekä kauppapainoisella indeksillä mitattuna (kuvio 10) että Yhdysvaltain dollariin ja Japanin jeniin nähden (kuvio 11). Kehitys kuvasti pitkälti eroja Yhdysvaltain ja euroalueen suhdannevaiheissa sekä erityisesti euroalueen ydinmaiden vaimeaa talouskehitystä. Euron heikkenemiseen vaikutti myös Saksan ja Italian talouspolitiikan linjaan liittynyt epävarmuus. Niin ikään Kosovon sodan pitkittyminen heikensi euron kurssia.

Tilanne näytti muuttuvan heinäkuun puolivälin jälkeen, kun euro alkoi vahvistua selvästi etenkin dollariin nähden. Vahvistumiseen vaikutti mm. Saksan talusnäkymien paraneminen. Kehitys jäi kuitenkin väliaikaiseksi, ja syksyn aikana euro heikkeni uudelleen. Yhdysvaltain vahvan talouskehityksen jatkuminen tuki dollaria suhteessa euroon. Marraskuun lopulla ja joulukuussa euron dollarikurssi oli heikompi kuin kertaakaan vuoden 1999 aikana. Vuoden kuluessa euro heikkeni eniten Yhdysvaltain, Kanadan ja eräiden Aasian maiden valuuttoihin nähden. Sen sijaan suhteessa moniin Euroopan valuuttoihin – kuten Sveitsin frangiin sekä Ruotsin ja Norjan kruunuun – euron arvo on muuttunut vähemmän. Kauppapainoisella indeksillä mitattuna euro oli vuoden 1999 lopulla noin 15 % heikompi kuin vuoden alussa.

Suotuisat suhdanteet supistivat euroalueen julkisen talouden alijäämää ennakoitua enemmän

Euroopan unionin jäsenmaat julkisivat ensimmäiset vakaus- ja lähentymisohjelmansa¹ vuodenvaihteen 1998–1999 molemmin puolin. Ohjelmissaan EU-maat esittivät lähivuosien finanssipoliittiset linjauksensa ja julkisen talouden vakauttamiseen tähtäävät toimenpiteensä.

Vakaushjelmissään euromaat ennustivat julkisen talouden tasapainon paranevan lähivuosina. Euroalueen julkisyhteisöjen rahoitusaliijäämän BKT-osuuden odotettiin supistuvan 1,8 prosenttiin vuonna 1999 ja edelleen 1,1 prosenttiin vuonna 2001. Samaan aikaan euroalueen velka-asteen odotettiin alenevan 72,4 prosenttiin BKT:stä vuonna 1999 ja edelleen

¹ Euroalueen maiden ohjelmat ovat vakausohjelmia ja euroalueen ulkopuolisten jäsenmaiden ohjelmat lähentymisohjelmia.

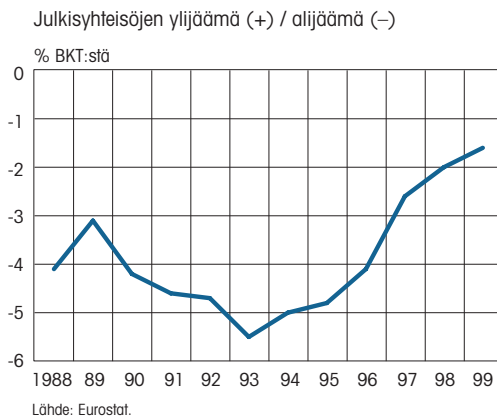
69,9 prosenttiin BKT:stä vuonna 2001. Ohjelmien kunnianhimoisuus vaihteli kuitenkin varsin paljon maittain. Irlanti, Luxemburg ja Suomi pyrkivät pitämään julkisyhteisöjensä rahoitusaliijäämän ennallaan tai kasvattamaan sitä, kun taas Saksa, Ranska, Italia, Itävalta ja Portugali asettivat tavoitteekseen rahoitusaliijäämän supistamisen noin 1 prosenttiin BKT:stä tarkasteluperiodin aikana.

Ennakkolukujen valossa euroalueen julkisyhteisöjen rahoitusaliijäämä näyttää vuodesta 1998 supistuneen noin ½ prosenttiyksikköä eli noin 1½ prosenttiin BKT:stä vuonna 1999, mikä on hieman enemmän kuin vakaushjelmissä ennakoitiin (kuvio 12). Alijäämän pieneneminen johtui ennen kaikkea korkomenojen supistumisesta. Julkisyhteisöjen korkomenot pienenivät velkakannan keskikoron alentumisen ja velkakannan lievän supistumisen myötä. Kotitalouksien tulojen ja yksityisen kulutuksen kasvu sekä yritysten suotuisa tulos-

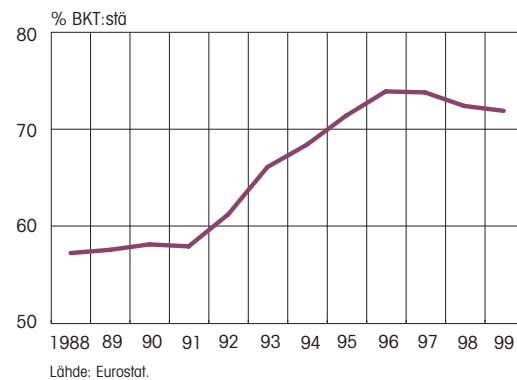
kehitys lisäsivät verotuloja euromaissa. Kasvun myötä työttömyys ja siitä aiheutuvat menot pienenivät. Kaikkiaan julkisyhteisöjen menojen BKT-osuus pysyi kuitenkin suunnilleen edellisvuotisen suuruisena ja perusrahoitusaliijäämä kasvoi vain hieman.

Irlannissa ja Suomessa julkisyhteisöt pysyivät selvästi rahoitusaliijäämäisinä vuonna 1999 (taulukko). Muissa euromaissa kehitys kulki kohti tasapainoa rahoitusaliijäämien supistuessa. Suurissa euromaissa alijäämät pienenivät lopulta ennako-odotusten mukaisesti. Saksassa rahoitusaliijäämä supistui noin ½ prosenttiyksikköä. Ranskassa alijäämä pieneni runsaan ½ prosenttiyksikköä, mutta oli edelleen yli 2 % BKT:stä. Myös Italiassa alijäämä pieneni runsaat ½ prosenttiyksikköä, minkä ansiosotamaa ylsi vakaushjelmassa ilmoittamaansa 2,0 prosentin alijäämätavoitteeseen. Pienemmissä maissa talous kasvoi keskimääräistä nopeammin, mikä paransi

Kuvio 12.
Euroalueen julkinen talous

Julkisyhteisöjen velka

Taulukko.
Julkinen talous

	Julkisyhteisöjen ylijäämä (+) / alijäämä (-), % BKT:stä ¹			
	1998		1999	
	Vakaushjelma	Ennako ²	Vakaushjelma	Ennako ²
Belgia	-1,6	-1,0	-1,3	-0,9
Saksa	-2,5	-1,7	-2,0	-1,2
Espanja	-1,9	-2,3	-1,6	-1,3
Ranska	-2,9	-2,7	-2,3	-2,1
Irlanti	1,7	2,1	1,7	3,2
Italia	-2,6	-2,7	-2,0	-2,0
Alankomaat	-1,3	-0,8	-1,3	-0,6
Itävalta	-2,2	-2,4	-2,0	-2,2
Portugali	-	-1,5	-2,0	-1,3
Suomi	1,1	1,4	2,4	2,3

	Julkisyhteisöjen velka vuoden lopussa, % BKT:stä ¹			
	1998		1999	
	Vakaushjelma	Ennako ²	Vakaushjelma	Ennako ²
Belgia	117,5	116,2	114,5	114,9
Saksa	61,0	60,7	61,0	61,0
Espanja	67,4	64,8	66,4	63,5
Ranska	58,2	60,3	58,9	60,3
Irlanti	59,0	55,0	52,0	52,0
Italia	118,2	116,8	114,6	114,7
Alankomaat	68,6	66,6	66,4	64,3
Itävalta	64,5	63,3	63,5	63,5
Portugali	58,0	56,5	56,8	54,8
Suomi	51,9	48,5	48,5	47,1

¹ Vakaushjelmien alijäämä- ja velkaluvut perustuvat vanhan tilastokäsikirjan EKT 79 mukaiseen tilinpitoon. Vakaushjelmien päivitysten luvut perustuvat uuden tilastokäsikirjan EKT 95 mukaiseen tilinpitoon. Euroopan komission arviot perustuvat kansallisesti sovellettiin tilastointikäytäntöihin, jotka saattavat joiltakin osin poiketa tilastokäsikirjojen EKT 79 tai EKT 95 mukaisista käytännöistä. Tilastokäsikirjamuutos heikentää vakaushjelmien, niiden päivitysten, Euroopan komission ja Tilastokeskuksen lukujen keskinäistä vertailtavuutta.

² Lähteet: Itävalta ja Portugali; Euroopan komission ennuste, Eurostat, EC Economic Data Pocket Book, 15.12.1999. Suomi: Tilastokeskus. Muut maat: Vakaushjelmien päivitykset.

myös näiden maiden julkista rahoitusasemaa keskimääräistä enemmän.

Kokonaisuudessaan euroalueen julkisyhteisöjen alijäämien päätöksiin perustuva supistaminen eteni nihkeästi vuonna 1999. Verotulojen kasvun ja velanhoidokustannusten vähenemisen suoma liikkumavara

käytettiin verotuksen helpottamiseen ja sosiaaliturvamaksujen alenuttamiseen. Maissa, joissa verouudistus johti julkisten tulojen vähenemiseen, julkisia menoja karsittiin, mutta vain sen verran kuin tarvittiin kompensoimaan tulojen vähenemisen vaikutus rahoitustasapainoon.

Rahapolitiikan toteutus eurojärjestelmässä

Rahapolitiikan välineet

EKP:n rahapolitiikan toteuttamiseksi otettiin vuoden 1999 alussa käyttöön eurojärjestelmän yhteinen rahapolitiikan ohjausjärjestelmä, joka koostuu kolmesta toisiinsa nivoutuvasta peruselementistä: markkinaoperaatioista, maksuvalmiusjärjestelmästä ja vähimmäisvarannoista. Yhteisen rahapolitiikan toteutus on pääasiassa hajautettu kansallisille keskuspankeille, jotka EKP:n neuvoston ja johtokunnan antamien ohjeiden mukaisesti huolehtivat niin operaatioista, maksuliikenteestä kuin vakuushalinnastakin. Vuoden 1999 aikana kaikki eurojärjestelmän rahapolitiiset operaatiot suoritettiin hajautetun mallin mukaisesti.

Eurojärjestelmän rahapolitiikkaa toteutetaan ensisijaisesti vaikuttamalla markkinaoperaatioilla euron lyhyisiin rahamarkkinakorkoihin EKP:n neuvoston strategian mukaisesti. Markkinaoperaatioista tärkeimpiä ovat kerran viikossa järjestettävät perusrahoitusoperaatiot, joiden avulla tarjotaan valtaosa koko euroalueen pankkijärjestelmän tarvitsemasta keskuspankkirahoituksesta. Perusrahoitusoperaatiot ovat laajalle vastapuolijoukolle avoimia huutokauppoja, joissa myönnettävien vakuudellisten luottojen maturiteetti on kaksi viikkoa.

Saadakseen korkojen ohjauksen vaikutuksen mahdollisimman suureksi EKP käytti vuoden 1999 aikana perusrahoitusoperaatioissa yksinomaan kiinteäkorkoisia huutokauppoja.

Perusrahoitusoperaatioiden ohella eurojärjestelmä käyttää pankkijärjestelmän likviditeettitarpeen kattamiseen myös pitempi- aikaisia rahoitusoperaatioita. Niitä järjestetään kerran kuukaudessa, ja niissä myönnettävien vakuudellisten luottojen maturiteetti on kolme kuukautta. Koska pitempi- aikaisilla rahoitusoperaatioilla ei pyritä viestittämään rahapolitiikan linjasta, niissä käytettiin vuonna 1999 yksinomaan vaihtuvakorkoisia huuto- kauppoja. Likviditeetin hienosäätö- operaatioita eurojärjestelmä ei käyttänyt vuonna 1999.

Eurojärjestelmän maksu- valmiusjärjestelmän perustarkoituksena on edesauttaa luottolaitosten likviditeettinhallintaa. Mikäli maksu- valmiusjärjestelmän käyttöön oikeute- tun luottolaitoksen kassavarat eivät jonakin päivänä riitä kattamaan tarvetta, luottolaitos voi hakea kansallisesta keskuspankista va- kuudellista yön yli -maksu- valmiusluottoa. Mikäli luottolai- tokselle vastaavasti jää päivän päät- teeksi ylimääräisiä kassavaroja, se voi tehdä kansalliseen keskus- pankkiin yön yli -talletuksen.

Jotta maksuvalmiusjärjestel- män käyttö jäisi vähäiseksi ja luot- tolaitokset tasaisivat maksuvalmiu- tensa ensisijaisesti rahamarkkinoi- la, EKP soveltaa maksuvalmius- luottoihin selvästi perusrahoitus- korkoa korkeampaa korkotasoa, kun taas maksuvalmiusjärjestelmän talletuskorko on perus- rahoitusoperaation korkoa alhai- sempi. Koska laajan luottolaitosten joukon on mahdollista päästä maksuvalmiusjärjestelmään, asetta- vat maksuvalmiusluottoihin ja yötalletuksiin (= talletusmahdolli- suus) sovellettavat korot käytän-

nössä ylä- ja alarajan rahamarkki- noiden yön yli -korkotasolle. Maksuvalmiusjärjestelmän korkoja muuttamalla EKP voi myös viestit- tää rahapolitiikan linjasta.

Eurojärjestelmän rahapoliti- kan toteutukseen liittyy myös vä- himmäisvarantojärjestelmä, jonka mukaisesti euroalueella toimivien luottolaitosten on pidettävä tietty vähimmäismäärä talletuksia kan- sallisissa keskuspankeissa. Kunkin luottolaitoksen vähimmäisvaranto- pohjaan sisällytetään taseen varain- hankintaeristä sekä talletukset että liikkeeseen lasketut velka- ja raha- markkinapaperit. Varantovelvoit- teen alaisiin tase-eriin sovelletaan kahden prosentin velvoitetta, jota vastaava määrä varoja luottolaitok- sen on vähintään pidettävä keskus- pankissa keskimäärin kuukauden pituisen varantojenpitoajanjakson aikana. Koska luottolaitokset voi- vat keskiarvorajoitteen mukaisesti täyttää varantovelvoitteensa silloin, kun ne katsovat korkojen olevan edullisimmillaan, vähimmäis- varantojärjestelmä tasaa lyhyim- pien rahamarkkinakorkojen vaihte- lua. Tämän lisäksi vähimmäis- varantojen kerääminen lisää luotto- laitosten keskuspankkirahoituksen kokonaiskysyntää keskimäärin varantoja vastaavan määrän. Euro- järjestelmä maksaa vähimmäis- varantotalletuksille korkoa, joka on sama kuin perusrahoitusoperaatioi- den korko. Näin luottolaitoksille ei aiheudu vähimmäisvarannoista taloudellista rasitetta.

Euroon siirtyminen ei aiheutta- nut merkittäviä muutoksia Suomen Pankin rahapolitiikan välineissä. Osaltaan tätä edesauttoi aiempina vuosina toteutettu rahapolitiikan välineiden yhdenmukaistaminen

lähemmäksi eurojärjestelmän väli- neitä. Maksuvalmiusjärjestelmässä muutokset olivat vähäisimmät. Myös vähimmäisvarantojärjestelmä pysyi pääosin entisen kaltaisena. Suurin muutos oli se, että luotto- laitosten vähimmäisvarantotalle- tuksille alettiin maksaa korkoa.

Markkinaoperaatioissa muu- tokset olivat suuremmat. Kun Suo- men likviditeettilyijäämisestä pankkijärjestelmästä siirryttiin euroalueen likviditeettialijäämäi- seen pankkijärjestelmään, loppui- vat markkinaoperaatioiden pääväli- neenä aiemmin käytetyt likvidi- teettiä kiristävät Suomen Pankin sijoitustodistushuutokaupat ja nii- den tilalle tulivat likviditeettiä lisäävät eurojärjestelmän perus- rahoitusoperaatiot.

Vuoden 1999 aikana eurojär- jestelmä vastasi perusrahoitus- operaatioilla suurimpaan osaan luottolaitosten keskuspankki- rahoitustarpeesta. Perusrahoitus- operaatioiden likviditeettiä lisäävä vaikutus oli keskimäärin 137 mrd. euroa päivässä. Pitempi- aikaisilla rahoitusoperaatioilla lisättiin likvi- diteetin kokonaistarjontaa keski- määrin 48 mrd. euroa päivässä. Maksuvalmiusjärjestelmän netto- vaikutus oli hieman likviditeettiä lisäävä. Maksuvalmiusluottojen osuus likviditeettitarjonnasta oli keskimäärin 1 mrd. euroa päivässä, kun taas yötalletuksia tehtiin keski- määrin 0,8 mrd. euroa. Eurojärjes- telmän luottolaitosten yhteenlasket- tu vähimmäisvarantovelvoite oli vuonna 1999 keskimäärin 102 mrd. euroa.

Euroalueen rahamarkkinoilla vain lyhytaikaisia alkuhankaluuksia

Yhteisen valuutan käyttöönoton myötä rahamarkkinoiden toimintaympäristö muuttui vuoden 1999 alussa euroalueen laajuiseksi. Tässä tilanteessa luottolaitosten tuli sopeutua nopeasti uuteen toimintaympäristöön, mikä merkitsi suuria muutoksia erityisesti niiden likviditeetin hallinnan välineissä ja vastapuolissa. Siirtyminen yhteisiin rahamarkkinoihin sujui kaiken kaikkiaan erittäin hyvin.

Euron käyttöönotto kiihdytti rahamarkkinoiden kaupankäyntiä maasta toiseen huomattavasti. Maasta toiseen tehdyt rahamarkkinakaupat olivat yli puolet kaikista rahamarkkinakaupoista vuonna 1999. Rahamarkkinatalletusten ja repokauppojen volyyymi kasvoi huomattavasti kaupankäynnin keskittytessä kuitenkin erittäin lyhytaikaisiin instrumentteihin. Rahamarkkinat yhdenmukaistuivat vuoden aikana merkittävästi, mikä osaltaan lisäsi

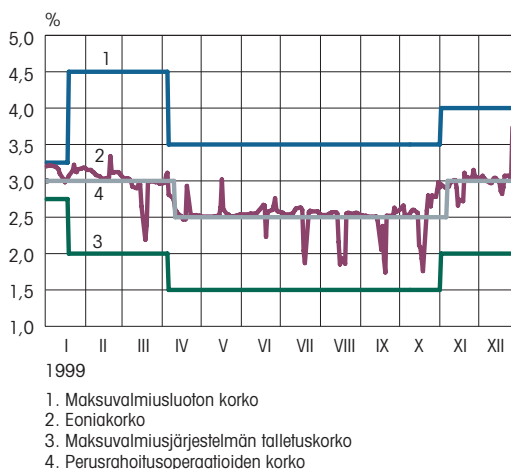
markkinoiden syvyyttä. Erityisen positiivista kehitys oli tässä suhteessa talletus- ja swapmarkkinoilla. Johdannaismarkkinoilla euribor saavutti vuoden 1999 aikana kiistatoman viitekorkoaseman.

Euroalueen rahamarkkinoiden alkuvaiheessa luottolaitosten likviditeetin hallintaan liittyi poikkeuksellisia epävarmuustekijöitä. Koska vähimmäisvarantovelvoitteet laskettiin vuoden 1998 viimeisen päivän taseiden perusteella, luottolaitosten oma ja yhteenlaskettu vähimmäisvarantovelvoite olivat tiedossa vasta tammikuun 1999 lopussa. Epävarmuutta likviditeetin riittävydestä lisäsi myös se, että likviditeetti oli alkuvaiheessa jatkunut epätasaisesti euroalueella. Näiden epävarmuustekijöiden vuoksi EKP:n neuvosto päätti soveltaa vuoden 1999 alussa kapeaa korkoputkea rahamarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi (kuvio 13). Myös vuoden ensimmäinen vähimmäisvarantojen pitoajanjakso oli poikkeuksellisesti kuukauden normaalia pidempi.

Aivan vuoden 1999 alussa ilmeni joitakin likviditeetin jakautumista hidastavia tekijöitä, jotka näkyivät maksuvalmiusluottojen runsaana käyttönä (kuvio 14). Ajoittaiset ongelmat maksujärjestelmissä ja mm. luottolaitosten maksumääräyksissä johtivat siihen, että TARGETin aukioloaikoja pidennettiin väliaikaisesti. Maksuvalmiusjärjestelmän käyttö ei kuitenkaan liittynyt pelkästään maksuvalmiusluottojen kysyntään, vaan samanaikaisesti maksuvalmiusluottojen kanssa tehtiin myös yötalletuksia, mikä kuvasti alkuvaikeuksia likviditeetin jakautumisessa luottolaitosten välillä.

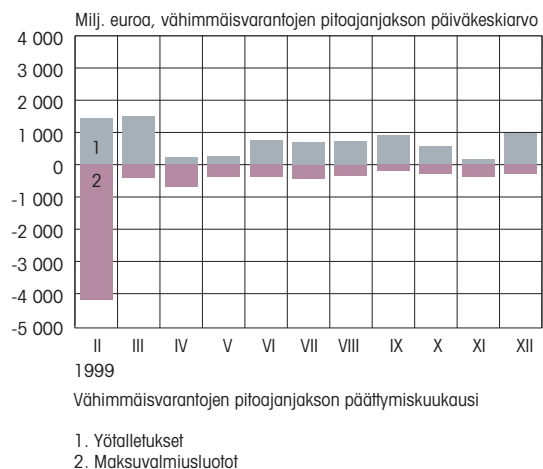
AlkuhankaluuDET jäivät kuitenkin lyhytaikaisiksi, ja EKP:n neuvosto päätti leventää korkoputkea 22. tammikuuta alkaen. Näin EKP pienensi keskuspankin roolia luottolaitosten likviditeettitarpeiden tasaajana ja antoi rahamarkkinoille enemmän tilaa toimia. Likviditeetin tasausta tehostaakseen EKP:n neuvosto oli jo aiemmin päättänyt ottaa käyttöön korkoputken, joka

Kuvio 13.
Eurojärjestelmän korot ja markkinakorkoja

Lähde: Euroopan keskuspankki.

Kuvio 14.
Maksuvalmiusjärjestelmän käyttö euroalueella

Lähde: Euroopan keskuspankki.

on epäsymmetrinen perusrahoitusoperaatioiden korkoon nähden. Tämän vuoksi yön yli -likviditeetin lainaaminen keskuspankista tuli suhteellisesti kalliimmaksi kuin sen tallettaminen. Rahamarkkinat alkoivatkin toimia paremmin, ja mm. yön yli -koron heilahtelut ja alueelliset erot yön yli -koroissa pienenevät. Voidaankin sanoa, että euroalueen laajuiset rahamarkkinat alkoivat toimia varsin tehokkaasti helmikuun alussa.

Perusrahoitusoperaatioista likviditeetin hallinnan keskeisin väline

Perusrahoitusoperaatioissa luottolaitosten yhteenlasketut huutokaupparjoukset ylittivät selvästi huutokaupoissa jaettavan likviditeetin määrän. Heti vuoden 1999 alussa luottolaitosten jättämät huutokaupparjoukset ylittivät jaettavan likviditeetin määrän noin kymmenkertaisesti, ja vuoden aikana tarjousten määrä ajoittain kasvoi tästäkin selvästi (kuvio 15).

Vuoden toiselle neljännekselle tultaessa koronlaskuodotukset alkoivat vaikuttaa olennaisesti luottolaitosten ja eurojärjestelmän likviditeetin hallintaan. Huhtikuun alussa nämä odotukset kasvoivat niin voimakkaiksi, että huolimatta kaikkien huutokaupassa jätettyjen tarjousten hyväksymisestä EKP ei pystynyt jakamaan haluamaansa likviditeettimäärää markkinoille. Huhtikuun 8. päivänä EKP:n neuvosto laskikin perusrahoitusoperaatioiden korkoa puoli prosenttiyksikköä. Samalla se muutti korkoputken symmetriseksi perusrahoitusoperaatioiden korkoon nähden

siten, että maksuvalmiusluoton korko oli prosenttiyksikön korkeampi ja yötalletuskorko prosenttiyksikön matalampi kuin perusrahoitusoperaatioiden korko.

Koronnosto-odotukset heräsivät markkinoilla kolmannen vuosineljänneksen alussa. Näiden odotusten lisääntymisen vuoksi luottolaitosten jättämien huutokaupparjousten määrä kasvoi entisestään ja huutokaupparjousten hyväksymisprosentit supistuivat erittäin pieniksi. Kolmannen vuosineljänneksen loppua kohden koronnosto-odotukset kuitenkin hieman hälvenivät ilmaantuakseen jälleen entistä voimakkaampina neljännen neljänneksen alussa.

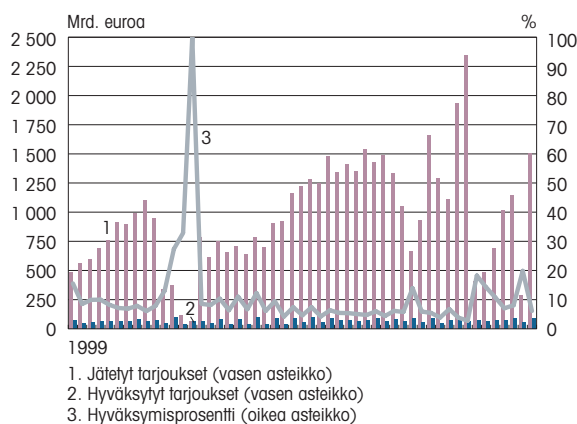
Juuri ennen EKP:n neuvoston 4. marraskuuta tekemää päätöstä nostaa perusrahoitusoperaation korkoa puoli prosenttiyksikköä koronnosto-odotukset kasvattivat huutokaupparjousten määrän peräti 35-kertaiseksi jaettuun likviditeettimäärään verrattuna. Koronnoston jälkeen rahamarkkinakorkojen ja perusrahoitusoperaatioiden

koron välinen ero kaventui huomattavasti, mikä vähensi kiinnostusta eurojärjestelmän operaatioita kohtaan loppuvuonna. Rahamarkkinoiden aktiivisuus heikkeni muutenkin selvästi joulukuussa, kun luottolaitokset vähensivät toimintaansa osana valmistautumista vuosituhannen vaihteen aiheuttamiin epävarmuustekijöihin.

Rahamarkkinakorkoja nosti toisella vuosipuoliskolla selvästi myös vuosituhannen vaihteen yli meneville talletuksille ja muille rahoitussopimuksille vaadittu lisätuotto. Tämä preemio oli suurimmillaan marraskuun puolivälissä. Suurimpana preemio ilmeni vakuudettomissa luotoissa, mutta myös yli vuodenvaihteen ulottuneissa vakuudellisissa sopimuksissa näkyi lisätuottovaatimus.

Vuosituhannen vaihteeseen liittyneiden epävarmuustekijöiden vuoksi EKP:n neuvosto teki tilapäisiä järjestelyjä eurojärjestelmän operaatioihin. Vuoden kolmessa viimeisessä pitempiaikaisessa rahoitusoperaatioissa päätettiin poik-

Kuvio 15.
Eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatiot

Lähde: Euroopan keskuspankki.

keuksellisesti jakaa likviditeettiä 25 mrd. euroa normaalin 15 mrd. euron sijasta. Jotta vuoden 2000 ensimmäisenä viikkona ei olisi erääntynyt yhtään operaatioita, EKP:n neuvosto päätti poikkeuksellisesti myös pidentää vuoden 1999 kahden viimeisen perusrahoitusoperaation maturiteetin kolmeen viikkoon. Rahamarkkinoiden toiminta rauhoitui selvästi ennen vuosituhaten vaihdetta. Vuosituhaten vaihteen sujuttua ongelmitta rahamarkkinoiden toiminta palautui nopeasti normaaliksi.

Suomalaisten luottolaitosten osuus eurojärjestelmän operaatioissa

Rahapolitiikan toteutuksessa sovellettavan hajautetun mallin mukaisesti Suomen Pankki vastasi niistä eurojärjestelmän rahapolitiikan operaatioista, jotka tehtiin Suomessa sijaitsevien luottolaitosten kanssa. Suomalaisten luottolaitosten osuus eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioissa jaetusta likviditeetistä oli 0–1,3 % keskimääräisen osuuden ollessa 0,5 %. Sama keskimääräinen osuus oli suomalaisilla luottolaitoksilla myös pitempikäisissä rahoitusoperaatioissa. Perusrahoitusoperaatioihin Suomessa osallistui vuoden aikana 8 luottolaitosta Suomen Pankin 11 operaatiovastapuolesta. Pitempikäisiin rahoitusoperaatioihin osallistui 4 luottolaitosta.

Suhteellisestikin pientä osuutta eurojärjestelmän operaatioissa selittää suomalaisten luottolaitosten verrattain hyvä likviditeettitilanne. Toisin kuin suurin osa euroalueen kansallisista pankkijärjestelmistä,

Suomen pankkijärjestelmä oli vuonna 1998 likviditeettiylijäämäinen keskuspankkiin nähden. Tästä syystä suomalaisille luottolaitoksille tuli runsaasti likviditeettiä heti vuoden 1999 alussa, kun vuoden 1998 lopussa likviditeetin kiristämiseksi liikkeeseen lasketut Suomen Pankin sijoitustodistukset erääntyivät. Suomalaisten yritysten hyvä rahoitusasema myös edesauttoi luottolaitosten edullista varainhankintaa vuoden 1999 aikana. Näistä syistä suomalaiset luottolaitokset olivat pääosin lainaamassa rahaa ulkomaisille luottolaitoksille. Keskuspankkirahoitukseen suomalaiset luottolaitokset turvautuivat merkittävästi vain silloin, kun rahamarkkinat selvästi kiristyivät.

Suomalaisten luottolaitosten hyvä likviditeettitilanne ilmeni myös maksuvalmiusjärjestelmän epäsymmetrisenä käyttönä. Kun suomalaisten luottolaitosten osuus euroalueen maksuvalmiusluotoista oli 1,1 % vuonna 1999, oli niiden osuus yötalletuksista 3,7 %. Eurojärjestelmän maksuvalmiusjärjestelmään osallistui kaikkiaan 12 Suomessa toimivaa luottolaitosta.

Suomessa vähimmäisvarantojärjestelmän piiriin kuului vuoden 1999 lopussa 346 luottolaitosta, jotka pitävät varantotalletuksia Suomen Pankissa joko omalla sekkitilillään tai erillisellä vähimmäisvarantotilillä tai vaihtoehtoisesti välittäjäpankin sekkitilillä. Käytännössä kaikki osuuspankkiryhmän jäsenpankit täyttivät vähimmäisvarantovelvoitteensa Osuuspankkien Keskuspankin välityksellä, kun taas paikallisosuuspankit ja säästöpankit käyttivät Aktia Säästöpankkia välittäjäpankkina. Muut vähimmäisvarantovelvolliset pitivät

varantojaan pääosin omilla sekkitileillään Suomen Pankissa. Suomalaisten luottolaitosten osuus koko euroalueen vähimmäisvarantovelvoitteesta oli 1,5 %.

Eurojärjestelmä yhtenäisti keskuspankkiluoton vakuuskäytännöt

Talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen toteutuminen merkitsi muutoksia keskuspankkirahoituksen vakuuksiin. Pankkien käytössä oleva vakuusmateriaalipohja kasvoi ja yhtenäistyi siten, että samat arvopaperit kelpaavat koko euroalueella rahamarkkinaoperaatioiden, päivänsisäisen luoton ja yön yli -luoton vakuuksiksi.

Vakuusmateriaali jaetaan kahden pääluokkaan: ykkös- ja kakkoslistan arvopapereihin. Ykköslistasta koostuu jälkimarkkinakelpoisista velkainstrumenteista, jotka täyttävät EKP:n määrittelemät, koko euroalueen kattavat yhdenmukaiset kelpoisuusvaatimukset. Kakkoslistasta koostuu sellaisista muista arvopapereista, joilla on erityistä merkitystä kansallisten rahoitusmarkkinoiden ja pankkijärjestelmän kannalta ja joiden kelpoisuusvaatimukset kansalliset keskuspankit määrittelevät EKP:n asettamien vähimmäisvaatimusten mukaisesti. Esimerkiksi Suomen Pankki hyväksyy kansalliselle kakkoslistalleen vain kotimaisten liikkeeseenlaskijoiden jälkimarkkinakelpoisia arvo-osuusmuotoisia velkapapereita, jotka ovat euron tai euron kansallisten ilmentymien määräisiä.

Myös Ison-Britannian, Kreikan, Tanskan ja Ruotsin eli euroalueen ulkopuolisten EU-maiden arvo-

papereita voidaan käyttää päivän-
sisäisen luoton vakuuksina keskus-
pankkien kahdenkeskisten sopi-
musten perusteella.

Suomessa liikkeeseen laskettu-
jen ja Suomen Arvopaperikeskuk-
sen (APK) säilyttämien vakuuskel-
poisten arvopapereiden yhteenlas-
kettu nimellisarvo oli vuoden lopus-
sa noin 57 mrd. euroa, kun vastaava
luku koko euroalueella oli noin
5 500 mrd. euroa, jos ei oteta huo-
mioon ei-jälkimerkinakelpoisia
vakuuksia, joita tosin oli hyvin vä-
hän. Ykköslistan vakuuksien osuus
vakuuskannasta oli 96 %, kun se
Suomessa oli 68 %.

Ykköslistan vakuuksien luotto-
riskistä vastaa Euroopan keskus-
pankkijärjestelmä. Kakkoslistan ja
euroalueen ulkopuolisten EU-mai-
den vakuuksien luottoriskeistä
vastaa jokainen arvopaperin listoil-
leen esittänyt keskuspankki.

Vakuuksien hallinnassa otettiin
vuoden 1999 alusta lukien käyt-
töön koko euroalueella yhtenäiset
riskienhallintamenetelmät. Vakuus-
vaadetta laskettaessa luottoihin
lisätään luoton keston mukaan
vaihteleva alkumarginaali. Lisäksi
vakuusarvoa laskettaessa paperei-
den markkina-arvosta vähennetään
aliarvostusprosentti, jonka suuruus
riippuu velkainstrumentin maturi-
teetista ja siitä, onko kyseessä kiin-
teä- vai vaihtuvakorkoinen velka-
kirja. Vakuutena käytettyjen arvo-
papereiden vakuusarvojen täytyy
aina kattaa keskuspankin myöntä-
män luoton, sen koron ja alkumar-
ginaalin muodostama vakuusvaade.
Vuoden 1999 alusta lukien euro-
alueen keskuspankit myönsivät
luottoa vain turvaavia vakuuksia
vastaan. Tämä ns. täysvakuus-
vaatimus ei aiheuttanut Suomessa

muutoksia vakuuksien hallinnoin-
nissa, sillä Suomen Pankki edellytti
jo ennestään turvaavia vakuuksia
sekä rahamarkkinaoperaatioissa
että maksuliikkeeseen liittyvässä
päivänsisäisessä luotonannossa.

Vakuuksien hallinnan muutokset Suomessa

Suomessa edellytetään kaikilta
vakuuksiksi hyväksytyiltä arvopa-
pereilta arvo-osuusmuotoisuutta.
Suomen ykköslista koostuu pää-
osin Suomen valtion liikkeeseen
laskemista viitelainoista ja velka-
sitoumuksista. Suomen Pankin
kakkoslistalla on toistaiseksi vain
pankkien liikkeeseen laskemia
sijoitustodistuksia. Suomen Pankin
johtokunta teki lokakuussa 1998
periaatepäätöksen hyväksyä euro-
alueen ulkopuolisten EU-maiden
vakuudet päivänsisäisen luoton
vakuuksiksi Suomessa. Päätös astui
voimaan 16.8.1999.

Ennen vuosien 1998–1999
vaihdetta Suomen Pankin likvidi-
teettiä lisäävät rahamarkkina-
operaatiot toteutettiin pankkien ja
Suomen Pankin liikkeeseen laske-
mien sijoitustodistusten repokaup-
poina (osto- ja takaisinmyynti-
sopimuksina) ja pankit panttasivat
päivänsisäisten luottojen vakuudet
Suomen Pankille. Sijoitustodistuk-
sia ei hyväksytty päivänsisäisen
luoton vakuudeksi.

Euron käyttöönoton yhteydes-
sä Suomen Pankki alkoi tehdä
myös rahamarkkinaoperaatiot va-
kuudellisina luottoina ja soveltaa
vakuuksien hallinnassa pelkästään
panttaussopimuksiin perustuvaa ns.
sammiointimallia. Sammiointi-
mallissa kaikki yhden pankin Suo-

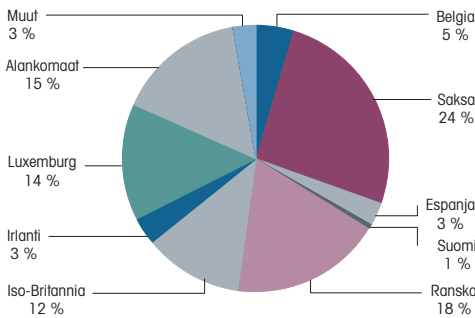
men Pankille toimittamat vakuudet
turvaavat sille myönnettyjen luotto-
jen kokonaismäärää ja kytkös tie-
tyn vakuusmateriaalin ja yksittäi-
sen luotto-operaation välillä hä-
viää. Sammiointimalli mahdollistaa
vakuuksien joustavan vaihdon
kesken luoton juoksuajan. Vakuus-
materiaalin yhtenäistäminen euro-
järjestelmässä merkitsi pankeille
mahdollisuutta käyttää sijoitus-
todistuksia myös päivänsisäisen
luoton vakuutena.

Suomessa liikkeeseen laskettu-
ja vakuuksia hallinnoidaan APK:n
järjestelmässä olevilla ns. auto-
maattisilla vakuuksien hallinta-
tileillä. Suomen ulkopuolella liik-
keeseen laskettuja vakuuksia hal-
linnoidaan käyttäen ns. kirjeen-
vaihtajakeskuspankkimallia (Cor-
respondent Central Banking Mo-
del, CCBM), jossa keskuspankit
toimivat toistensa vakuuksien
säilyttäjinä. Tämän lisäksi EKP
hyväksyi toukokuun 1999 lopussa
29 arvopaperikeskusten välistä
linkkiä vakuuksien siirtämistä var-
ten. Linkkejä on sittemmin hyväk-
sytty lisää.

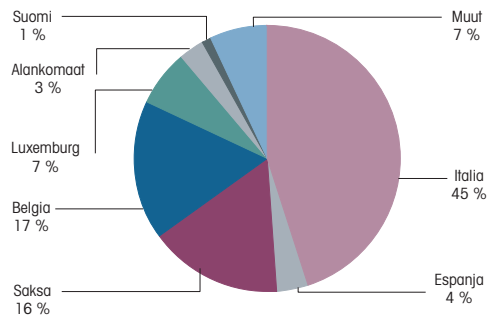
Hyväksytyjen linkkien jou-
kossa oli myös APK:n ja saksalai-
sen Deutsche Börse Clearing AG:n
välinen linkki, jonka avulla suoma-
laisia ja saksalaisia arvopapereita
voidaan siirtää molempiin suuntiin
näiden arvopaperikeskusten välillä.
Saksasta Suomeen siirrettyjä arvo-
papereita kyettiin toimittamaan
linkin kautta Suomen Pankille
vakuudeksi joulukuun alusta läh-
tien. Syyskuussa 1999 hyväksyttiin
ranskalaisen säilytyskeskuksen,
Sicovam SA:n ja APK:n välinen
linkki.

Kuvio 16.
Keskuspankkien ulkomaisten vakuuksien jakauma EU-alueella vuoden 1999 lopussa

Vakuudeksi tuodun ulkomaisen materiaalin jakauma EU-alueella

Keskuspankkien lukuun säilytetyn vakuusmateriaalin jakauma EU-alueella

Lähde: Euroopan keskuspankki.

Vakuuksien käyttö euroalueella ja Suomessa

Euroalueen vakuuskäytännöt eivät vielä ensimmäisen vuoden aikana yhtenäistyneet, vaan maakohtaisia vaihteluja esiintyi. Koko euroalueella käytetyistä kotimaisista vakuuksista valtaosa oli ns. ykköslistan arvopapereita. Kakkoslistan arvopapereiden käyttö oli koko euroalueella vähäistä, ja suurin osa

näistä vakuuksista oli ei-jälki-markkinakelpoisia paperimuotoisia vakuuksia. Suomen kakkoslistan arvopapereiden käyttö oli kuitenkin keskimääräistä runsaampaa.

Vaikka pankit koko euroalueella käyttivät pääosin kotimaisia vakuuksia, käyttivät ne ennakoitua vilkkaammin myös muissa euromaissa liikkeeseen laskettuja vakuuksia.

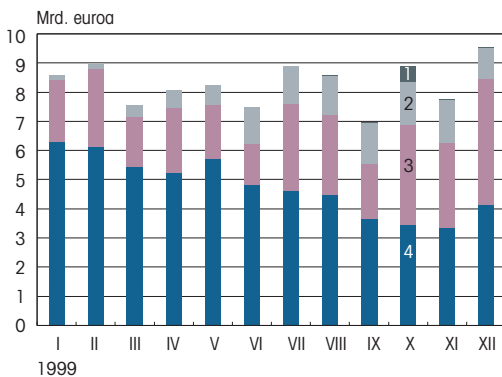
Vuoden 1999 lopussa Suomeen sijoittuneet pankit käyttivät yhden

prosentin kaikista eurojärjestelmässä käytetyistä ulkomaisista vakuuksista, kun esimerkiksi Saksaan sijoittuneet pankit käyttivät 24 % (kuvio 16). Koko euroalueella vakuudeksi tuodusta ulkomaisesta materiaalista 45 % oli Italiassa liikkeeseen laskettuja arvopapereita. Suomessa liikkeeseen laskettuja arvopapereita käytettiin euroalueella yhden prosentin verran kaikista käytetyistä ulkomaisista vakuuksista.

Suomessa toimivat pankit käyttivät myös euroalueen ulkopuolisissa EU-maissa liikkeeseen laskettuja arvopapereita päivänsäisen luoton vakuutena heti niiden elokuussa 1999 tapahtuneen käyttöönoton jälkeen. Muissa euromaissa euroalueen ulkopuolisten EU-maiden arvopapereiden käyttö vakuuksina oli vähäistä.

Kaiken kaikkiaan Suomen Pankille pantattujen vakuuksien arvo oli vuoden lopussa 9,5 mrd. euroa (kuvio 17). Suomen Pankin säilytyksessä oli vuoden lopussa arvopapereita yhden miljardin euron arvosta muiden keskuspankkien lukuun.

Kuvio 17.
Vakuuksien käyttö Suomessa 1999

1. Ulkomaiset vakuudet euroalueen ulkopuolisista EU-maista
2. Ulkomaiset vakuudet euroalueelta
3. Kotimaiset vakuudet, kakkoslista
4. Kotimaiset vakuudet, ykköslista

Lähde: Suomen Pankki.

Suomen taloudellinen kehitys

Suomen talouskasvu oli poikkeuksellisen nopeata ennen talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen alkamista. Vuosina 1994–1998 bruttokansantuotteen kasvu oli keskimäärin 4,6 % eli selvästi enemmän kuin EU-alueen keskimääräinen kasvu. Voimakaasta kasvusta huolimatta kotimaan hinta- ja kustannuskehitys pysyi rauhallisena. Se seurasi varsin hyvin muun euroalueen vastaavaa kehitystä, eikä merkittäviä reaalitaloudellisia tasapainotomuuksia syntynyt. Myös talous- ja rahaliiton lähentymiskriteerit onnistuttiin täyttämään hyvin.

Nopean talouskasvun vuosina yrityssektorin rahoitusrakenne, kannattavuus ja kilpailukyky parainivat tuntuvasti. Samoin kotitaloussektorin velkaantuneisuus väheni merkittävästi ja julkisen talouden rahoitusasema muuttui ylijäämäiseksi. Toisaalta työttömyys ja julkisen talouden velka olivat talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen alkaessa edelleen huolestuttavan suuria.

Kolmannen vaiheen alkaessa euroalue siirtyi yhteiseen rahapolitiikkaan, mikä samalla merkitsi Suomen oman rahapolitiikan päättymistä. Yhteisen rahapolitiikan mitoitus perustuu koko euroalueen taloudelliseen tilanteeseen. Rahapolitiikan virityksessä ei oteta huo-

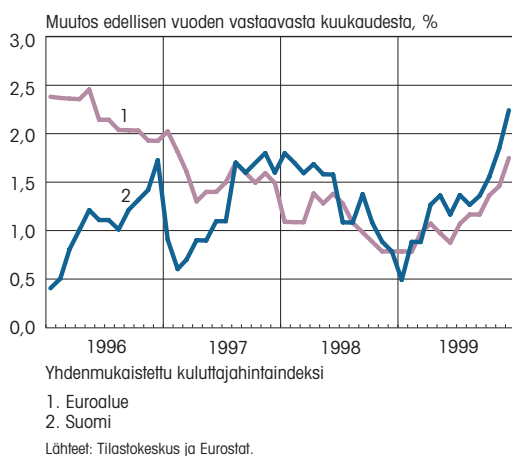
mioon maittaisia ja alueellisia erityistarpeita. Kotimaiselle finanssi-politiikalle ja työmarkkinoille jää siten merkittävä vastuu vakaasta talouskasvusta ja maltillisesta kustannuskehityksestä.

Hintojen nousu nopeutui loppuvuonna

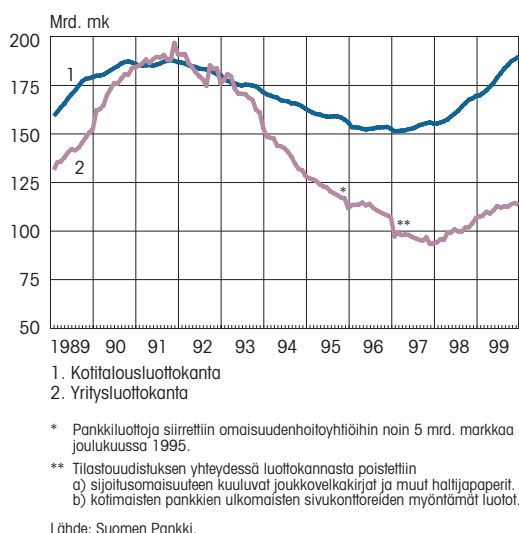
Talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen alkamishetkellä yhdenmu-kaistetulla kuluttajahintaindeksillä mitattu kuluttajahintojen nousu-vahti oli Suomessa EKP:n neuvoston asettaman hintavakaustavoitteen mukainen ripeästä talouskasvusta huolimatta. Myös vuonna 1999 Suomen kuluttajahintojen nousu pysyi hyvin hintavakaustavoitteen mukaisena, vaikka vuoden alkua lukuun ottamatta olikin hieman nopeampaa kuin euroalueella keskimäärin (kuviot 18).

Tammikuussa 1999 yhdenmu-kaistetulla kuluttajahintaindeksillä mitatut hinnat olivat Suomessa ainoastaan 0,5 % korkeammat kuin edellisen vuoden tammikuussa. Pääasiallisena syynä oli raaka-aineiden hintojen alhaisuus, joka johtui maailmanmarkkinoiden ylitarjonnasta. Keväällä Suomen hintojen nousu nopeutui pääasiassa vuokrien ja bensiinin hinnan kallistumisen vuoksi. Myös palveluiden

Kuvio 18.
Hintavakaus euroalueella ja Suomessa

Kuvio 19.
Pankkien välittämät kotitalous- ja yritysluotot Suomessa

hinnat nousivat Suomessa lähes prosenttiyksikön nopeammin kuin euroalueella keskimäärin. Loppuvuodesta tuontihintojen ja erityisesti energian hinnan nousu nopeuttivat edelleen inflaatiota. Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin 12 kuukauden muutoksella mitattuna kuluttajahinnat nousivat joulukuussa 2,2 %.

Tuontihinnat nousivat vuoden 1998 joulukuusta vuoden 1999 joulukuuhun 11,4 %. Tämä johtui raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan noususta, euron heikkeneemisestä suhteessa dollariin sekä öljytuotteiden ja värimetallien kallistumisesta vuoden mittaan. Tuontihintojen nopean kallistumisen vuoksi myös teollisuuden

tuottajahinnat nousivat 4,6 %. Eri-tyisesti selluloosan ja öljytuotteiden kallistumisen vaikutus tuottajahintoihin oli huomattava.

Vientihinnat pysyivät vuonna 1999 melko vakaina, mikä merkitsi ulkomaankaupan vaihtosuhteen tuntuva heikkenemistä. Vientihintojen nousu joulukuusta 1998 joulukuuhun 1999 jäi vajaaseen 2 prosenttiin, mihin keskeisesti vaikutti sähköteknisten tuotteiden hintojen lasku. Sen sijaan paperituotteiden ja selluloosan hinnat nousivat lievästi jo keväällä maailmanlaajuisen vientikysynnän elpymisen vuoksi. Myös perusmetallien hinnat alkoivat nousta melko jyrkästi jo keväällä. Sitä ennen perusmetallien maailmanmarkkinahinnat olivat laskeneet lähes vuoden melko paljon.

Työkustannusten nousu pysyi vuonna 1999 pienenä vuoden 1997 lopussa sovittujen kaksivuotisten palkkasopimusten ja vähäisten palkkaliukumien takia. Nimellinen ansiotaso oli vuoden 1999 viimeisellä neljänneksellä 2,5 % suurempi kuin vuotta aiemmin.

Luotonannon kasvuvauhti ripeää

Euroalueen M3-raha-aggregaattiin sisältyvien suomalaisten erien kasvuvauhti vuonna 1999 vaihteli paljon, kuten edellisinäkin vuosina. Muutokset johtuivat lähinnä yleisön hallussa olevien rahamarkkinapapereiden määrän vaihteluista. Loppuvuonna euroalueen M3-raha-aggregaattiin sisältyvien suomalaisten erien kasvu oli lähes sama kuin euroalueen M3:n kasvu. Laveaan raha-aggregaattiin sisälty-

vien suomalaisten erien 12 kuukauden kasvu oli vuoden 1999 joulukuussa 6,0 %, kun koko euroalueen M3:n vastaava kasvu oli 6,2 %. Suppeampiin raha-agregaatteihin (M1 ja M2) kuuluvien suomalaisten erien kasvuvauhti oli vuonna 1999 pääosin hitaampaa kuin koko euroalueen vastaavien raha-agregaatien.

Rahamäärien kehityksestä poiketen luotonanto yksityiselle sektorille kasvoi Suomessa nopeammin kuin euromaissa keskimäärin. Suomen luottokannan kasvu oli noin 12–13 %, kun vastaava keskimääräinen kasvu euromaissa oli noin 10 %. Sekä kotitalous- että yritysluottojen kysyntä oli vuonna 1999 vilkasta; tosin yritysluottojen kysyntä laimeni loppuvuonna (kuvio 19).

Uusien luottojen korot olivat vuonna 1999 varsin alhaiset, mikä osaltaan kiihdytti luotonottoa. Vuoden alkupuoliskolla ne laskivat historiallisen alhaisiksi markkinakorkojen laskun ja pankkikilpailun

kiristymisen myötä. Toisella vuosipuoliskolla uusien luottojen korot nousivat markkinakorkojen nousun vuoksi. Pankkien korkomarginaalit supistuivat alkuvuodesta selvästi, kun antolainauskorot laskivat talletuskorkoja enemmän.

Taloukasvu alkuvuonna kotimaisen kysynnän varassa

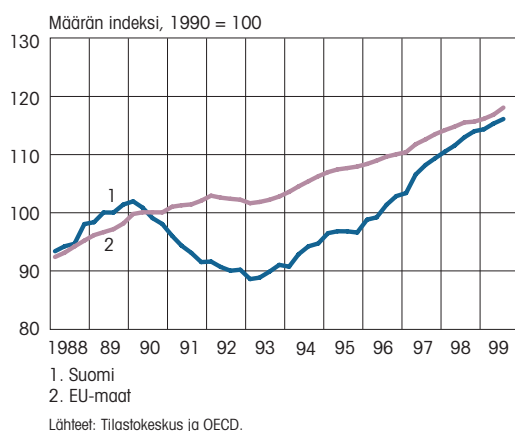
Suomen taloukasvu jatkui vuonna 1999 edelleen nopeana, joskaan yhtä suureen kasvuun kuin viitenä edellisenä vuonna keskimäärin ei aivan ylletty (kuvio 20). Kokonaistuotannon kasvu pysyi kuitenkin selvästi euromaiden keskimääräistä kasvua nopeampana, kuten edellisinäkin vuosina. Vuoden 1999 alkupuoliskolla vahva kotimainen kysyntä piti taloukasvun kohtuullisen nopeana vientikysynnän heikkenemisestä huolimatta, ja toisella vuosipuoliskolla taloukasvu nopeutui uudestaan vientikysynnän

elvyttyä. Ennakkotietojen mukaan talous kasvoi 3,5 % vuonna 1999, kun kasvu vuonna 1998 oli 5,0 %.

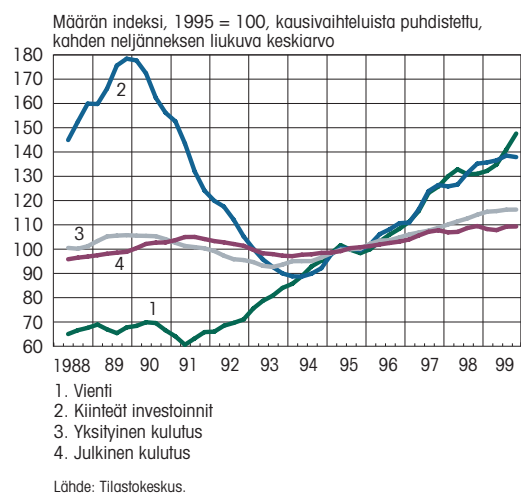
Yhteisen rahapolitiikan aloitushetkellä Suomen suhdannevaihe ei ollut nopean talouskasvun takia sama kuin euromaissa keskimäärin. Yhteisen rahapolitiikan viritys olikin vuonna 1999 Suomen taloustilanteeseen nähden suhteellisen kevyt.

Yksityisen kulutuksen kasvu jatkui vuonna 1999 vahvana matolan korkotason ja suotuisan tulo- ja työllisyyskehityksen ansiosta, joskin kasvuvauhti hidastui edellisvuotisesta (kuvio 21). Kilpailu kuluttajien ostovoimasta kiristyi selvästi. Kuluttajien ostovoima purkautuikin entistä enemmän kestokulutustavariihin ja viestintäpalveluihin. Kulutuksen suuntautuminen kalliisiin ostokohteisiin näkyi mm. autokaupassa, jonka myynti kasvoi edellisvuotisesta 6,5 %. Muiden kulutustavaroiden suosio sen sijaan väheni, mikä

Kuvio 20.
Bruttokansantuotteen kehitys Suomessa ja EU-maissa

Kuvio 21.
Kysynnän rakenne

näkyi vähittäiskaupan myynnin kasvuvauhdin hidastumisena.

Kuluttajien hyvä taloudellinen tilanne heijastui myös Tilastokeskuksen julkaisemaan kuluttajien luottamusindikaattoriin (kuvio 22). Indikaattorin mukaan kuluttajien luottamus omaan ja koko maan talouteen säilyi koko vuoden vahvana ja oli Suomessa huomattavasti suurempi kuin EU-maissa keskimäärin.

Kuluttajien vahva luottamus tulevaisuuteen ja alhainen korkotaso pitivät asuntomarkkinat vuonna 1999 vilkkaina, minkä vuoksi asuntojen hinnat nousivat voimakkaasti ja asuntolainakanta kasvoi huomattavasti (kuvio 23). Asuntoluottokannan vuotuinen kasvu oli 15,8 % vuonna 1999. Uusia asuntoluottoja nostettiin ennätysmäärä. Nostojen keskikorko laski vuoden alkupuoliskolla 0,7 prosenttiyksikköä, mutta nousi toisella vuosipuoliskolla takaisin vuoden alun tasolle. Tilastokeskuksen hintatilaston

mukaan vanhojen kerrostaloasuntojen hinnat nousivat koko maassa keskimäärin 10,6 % vuoden 1999 viimeisellä neljänneksellä edellisen vuoden vastaavan neljänneksen hintoihin verrattuna. Viimeisen 30 vuoden aikana ainoastaan vuosina 1988–1991 asuntojen reaaliset hinnat olivat korkeammat kuin vuonna 1999.

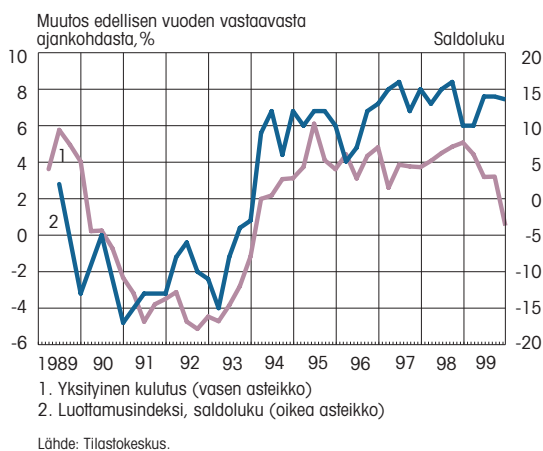
Kulutuskysynnän lisäksi myös investointiaktiivisuus säilyi vuonna 1999 vilkkaana. Tuotannolliset investoinnit kasvoivat voimakkaasti sekä alhaisten korkojen että useiden toimialojen paranevien kysyntä- ja kannattavuusnäkömyiden ansiosta (kuvio 21). Erityisesti palvelusektorin ripeä investointitahti jatkui vuonna 1999. Sen sijaan teollisuuden investointihalukkuutta vähensi alkuvuoden heikko vientikehitys, minkä takia teollisuuden kiinteät investoinnit eivät juuri lisääntyneet edellisvuotisista. Loppuvuonna hyvät vientinäkömyt ja kapasiteetin

korkea käyttöaste paransivat kuitenkin oleellisesti teollisuuden investointinäkömyä.

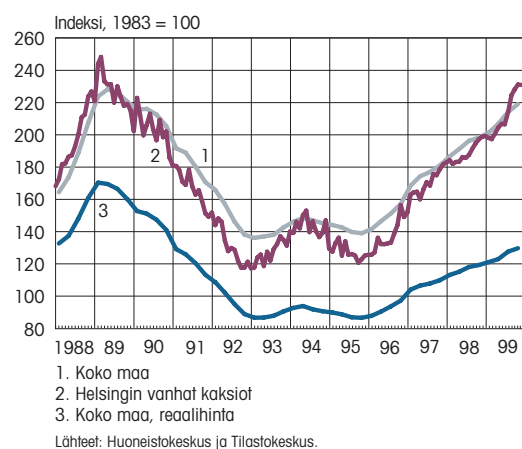
Vientikysyntä piristyi loppuvuonna

Aasian ja Venäjän kriisien vaikutukset heikensivät vuoden 1999 alkupuoliskolla vientikysyntää, mistä teollisuustuotanto kärsi elektroniikkateollisuutta lukuun ottamatta (kuvio 21). Maailmanlaajuisen vientikysynnän vaihteisuus johti teollisuustuotannon ylitarjontaan, mistä seurasi, että Suomen viennin määrä ja arvo heikkenivät edellisen vuoden alkupuoliskon vientilukuihin verrattuna. Vientimarkkinat elpyivät kuitenkin toisella vuosipuoliskolla, minkä ansiosta myös perinteinen vientiteollisuus piristyi. Esimerkiksi puu- ja paperiteollisuudessa viennin arvo ja määrä kääntyivät kasvuun kesällä. Vienti-

Kuvio 22.
Kulutus ja kuluttajien luottamusindikaattori

Kuvio 23.
Asuntojen hinnat Suomessa

kysynnän vilkastuminen nosti myös useiden keskeisten toimialojen vientihintoja. Vientiteollisuuden hintakilpailukyky paransi osaltaan euron heikkeneminen.

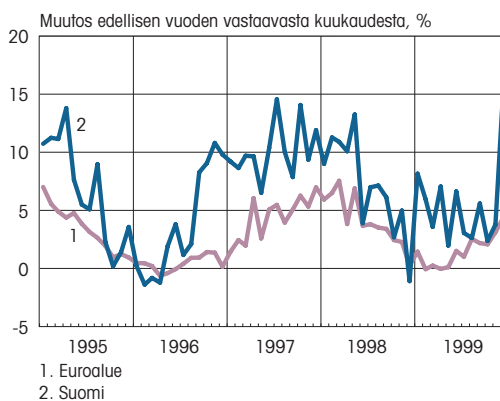
Alueellisesti tarkasteltuna EU-alueelle suuntautuneen viennin arvo kasvoi hieman edellisvuotisesta. Sen sijaan vienti Venäjälle kärsi Venäjän heikon taloudellisen tilanteen takia. Venäjän viennin arvo oli noin 30 % vuoden 1998 viennin arvoa pienempi. Erityisesti elintarvike- ja rakennusaine-teollisuus sekä graafinen teollisuus kärsivät Venäjän tilanteesta. Myös Kiinaan ja eräisiin Aasian maihin suuntautuvan viennin arvo supistui edellisvuotisesta.

Elektroniikkateollisuuden tuotanto kasvatti teollisuustuotantoa

Vuonna 1999 teollisuus, rakentaminen ja kauppa kasvattivat eniten kokonaistuotantoa. Kaupan myynnin kasvu pysyi kohtuullisen ripeänä. Rakentaminen jatkui vilkkaana, ja alan toimintaedellytykset ja -näkyvät pysyivät hyvinä. Asuin- ja liikerakentaminen kasvoi huomattavasti edellisvuotisesta, mutta teollisuuden ja maatalouden rakentaminen oli vähäisempää kuin vuonna 1998.

Vuoden alkupuoliskolla teollisuustuotannon kasvu oli metalliteollisuuden varassa, mutta markkinatilanteen kohentumisen vuoksi metsä- ja kemianteollisuuden tuotanto kasvoi loppuvuodesta. Kokonaisuudessaan teollisuustuotanto kasvoi 5,5 % edellisvuotisesta (kuvio 24).

Kuvio 24.
Teollisuustuotanto

Lähde: Eurostat ja Tilastokeskus.

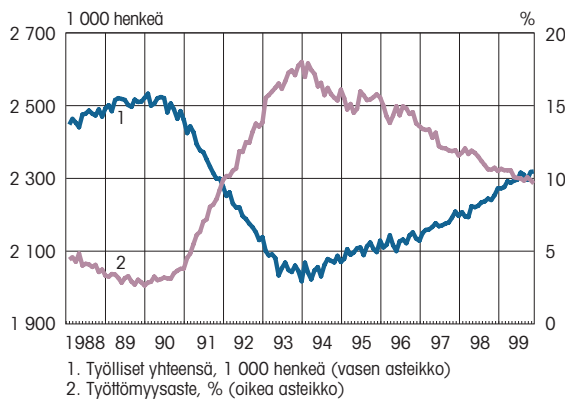
Metalliteollisuuden tuotanto lisääntyi edellisvuotisesta 10 %. Alan kehitys oli kuitenkin kaksijakoinen: elektroniikkateollisuuden tuotanto kasvoi 24 %, mutta toisaalta muun metalliteollisuuden tuotanto supistui 1,5 %. Elektroniikkateollisuuden vahva tuotannon kasvu perustui suurelta osin matkapuhelinten maailmanlaajuisen kysynnän kasvun jatkumiseen hyvin voimakkaana. Loppuvuodesta elektroniikkateollisuuden erittäin nopea kasvuvauhti alkoi kuitenkin hidastua. Osaltaan kasvuvauhdin hidastumiseen ovat voineet vaikuttaa Suomen resurssirajoitteet.

Metsäteollisuustuotteiden kysynnän piristyminen kesällä näkyi puu- ja paperiteollisuuden tuotannon kasvuna edellisen vuoden vastaavan ajankohdan tuotantoon verrattuna. Kysynnän vilkastuminen koski kaikkia paperilajeja, ja sen taustalla oli maailmantalouden kasvun nopeutuminen ja myös vuosituhaten vaihtumiseen liitty-

nyt paperituotteiden käytön lisääntyminen. Myös sellun kysyntä vilkastui loppuvuodesta ja selluvarastot supistuivat nopeasti, mikä näkyi hintojen melko voimakkaana nousuna. Kokonaisuudessaan puu- ja paperiteollisuuden tuotanto kasvoi 3 %, vaikka se vuoden alkupuoliskolla polki paikoillaan. Vientikysynnän piristyminen näkyi myös kemianteollisuudessa, jonka tuotanto alkoi kasvaa loppuvuodesta.

Teollisuuden luottamus tulevaisuuteen vahvistui vuoden aikana. Luottamusta kuvaava indikaattori osoitti loppuvuodesta suurempaa luottamusta kuin euroalueella keskimäärin. Teollisuuden ja Työntekijäin Keskusliiton lokakuussa tekemän neljännesvuosisabarometrin mukaan suhdanteiden odotettiin paranevan lähitulevaisuudessa edelleen. Erityisesti paperi- ja elektroniikkateollisuuden sekä kemianteollisuuden vientinäkyvät olivat hyvät.

Kuvio 25.
Työllisyys ja työttömyysaste

Lähde: Tilastokeskus.

Työllisyys koheni edelleen nopeasti

Työllisyyden myönteinen kehitys jatkui vuonna 1999 (kuvio 25). Kausivaihteluista puhdistettu työllisyysaste eli työllisten osuus 15–64-vuotiaista oli vuoden lopussa vajaat 67 % eli noin 2 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Sekä työllisten että työvoiman määrä kasvoi poikkeuksellisen vahvasti. Osa-aikaisten työpaikkojen määrän kasvu jatkui ja samoin lyhytaikaisten työsopimusten. Nopeinta työllisyyden kasvu oli yksityisillä palvelualoilla ja rakennustoiminnassa. Rakentamisessa ja elektroniikkateollisuudessa ammattitaitoisen työvoiman saatavuus heikentyi selvästi.

Työttömyysaste aleni alkuvuodesta, mutta loppuvuodesta myönteinen kehitys hidastui. Kausivaihtelusta puhdistettu työttömyysaste pysyi kesä-marraskuussa lähes

muuttumattomana eli noin 10 prosenttina. Joulukuussa se laski 9,8 prosenttiin. Työvoiman määrän kasvu hidasti osaltaan työttömyysasteen laskua, mutta toisaalta myös avoimien työpaikkojen määrä lisääntyi huomattavasti. Alueellisesti tarkasteltuna työttömyys väheni eniten kasvukeskuksissa. Verrattuna EU-maiden keskimääräiseen työttömyysasteeseen Suomen työttömyysaste oli suunnilleen samansuuruinen.

Julkinen talous vahvistui edelleen

Ripeänä jatkunut talouskasvu ja valtiontalouden tiukahko menolinja vahvistivat julkisen talouden tasapainoa. Valtiontalouden alijäämä pieneni tuntuvasti, kuntien taloudet olivat alijäämäisiä ja sosiaaliturvarahastojen ylijäämä kasvoi edelleen (kuvio 26). Koko julkisen sektorin

ylijäämäksi muodostui 16,2 mrd. markkaa, 2,3 % bruttokansantuotteesta. 1990-luvun alun suuret julkisen talouden alijäämät ovat muuttuneet kasvaviksi ylijäämiksi, ja samalla julkisen sektorin velkaantuneisuus on alkanut supistua.

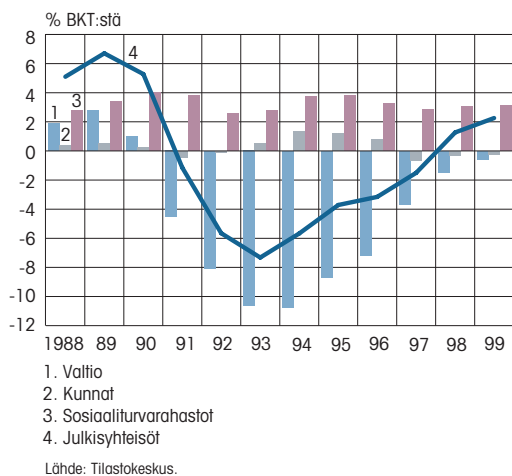
Valtion tulo- ja varallisuusveron tuotto kasvoi hitaasti vuonna 1999. Ansiotulojen verotusta kevennettiin noin 2 mrd. markkaa, ja kulutuskysynnän vaimean kasvun myötä arvonlisäveron tuotto lisääntyi hitaammin kuin edellisinä vuosina. Muiden välillisten verojen tuottoa vähensi myös tuontikilpailun lisääntyminen. Erityisesti alkoholin ja tupakan valmisteveron tuoton kasvu hidastui.

Kuntien verotulojen kasvu oli niin ikään suhteellisen hidasta, koska vuoden alussa suurennettiin kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä ja tulonhankkimisvähennystä ja koska yhteisöveroilla ei ollut verokertymään samansuuruisia vaikutusta kuin aiempina vuosina. Sosiaaliturvarahastojen maksutulot kasvoivat jotakuinkin palkkasumman vauhtia, sillä maksuperusteisiin ei tehty merkittäviä muutoksia vuonna 1999. Työeläkelaitosten omaisuustulot eivät lisääntyneet korkotason alenemisen vuoksi.

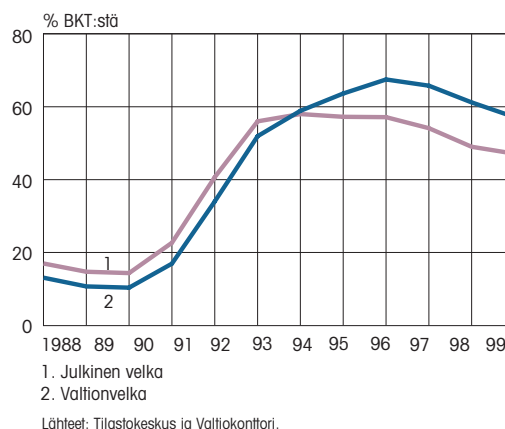
Julkiset menot pysyivät määrällisesti jokseenkin ennallaan. Työllisyyden koheneminen vähensi erityisesti ansiosidonnaisia työttömyyskorvauksia, ja työllisyydenhoitomenot supistuivat yhteensä lähes 7 %. Julkisen sektorin perusmenojen (menot ilman korkomenoja) BKT-osuus pieneni vuonna 1999 noin 1,5 prosenttiyksikköä. Meno-osuuden supistumisesta arviolta puolet oli rakenteellista,

Kuvio 26.
Julkinen talous

Julkisyhteisöjen rahoitusjäämät sektoreittain

Julkinen velka

suhdannekehityksestä riippumattomasti. Aiempina vuosina tehdyt säästöpäätökset hidastivat erityisesti tulonsiirtojen kasvua. Valtion korkomenot pienenivät pari miljardia markkaa. Kaiken kaikkiaan vuoden 1999 menot jäivät hieman pienemmiksi kuin hallituksen asettamassa menokehyksessä. Julkisten tulojen BKT-osuus hieman pieneni verotuksen lievän kevenemisen takia.

Valtio lyhensi velkaansa vuonna 1999 noin 20 mrd. markkaa. Valuuttakurssin heikkeneminen lisäsi velan markka-arvoa 10 mrd. markkaa. Velan bruttokansantuoteosuus supistui 4 prosenttiyksikköä eli 57 prosenttiin. Supistamisesta valtaosa aiheutui bruttokansantuotteen kasvusta ja osa myös valtion saamista yksityistämistuloista. Työeläkelaitosten sijoitukset valtion joukkovelkakirjalainoihin vähenivät tuntuvasti, joten julkinen EMU-velka supistui vain

vähän (kuvio 26) suhteessa bruttokansantuotteeseen.

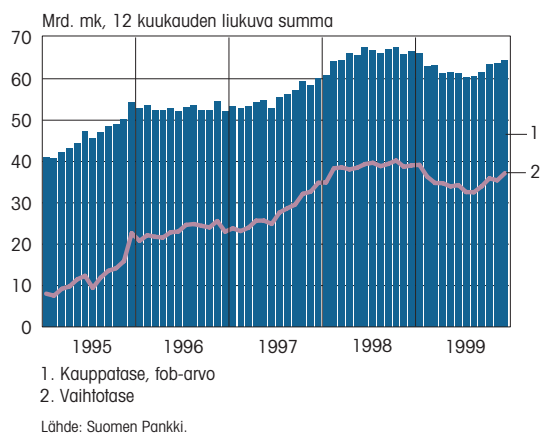
Finanssipolitiikan lähivuosien linja määritettiin uuden hallituksen ohjelmassa neljän tavoitteen avulla. Valtiontalous pyritään saattamaan rakenteellisesti ylijäämäiseksi, BKT:hen suhteutettu valtionvelka supistetaan alle 50 prosenttiin, valtion menot pyritään koko hallituskauden ajan pitämään reaalisesti samansuuruisina kuin vuoden 1999 varsinaisessa talousarviossa ja tuloverotusta alennetaan 10–11 mrd. markkaa hallituskauden aikana. Toukokuun 1999 alussa hyväksytty menokehys vuosiksi 2000–2003 noudatteli hallitusohjelman talouspoliittisia linjauksia. Myös hallituksen talousarvioesitys vuodeksi 2000 sekä syyskuussa 1999 päivitetty vakausohjelma vuosiksi 1999–2003 rakentuivat hallitusohjelman ja menokehysten mukaisille politiikkalinjauksille.

Kauppataaseen ylijäämä supistui hieman

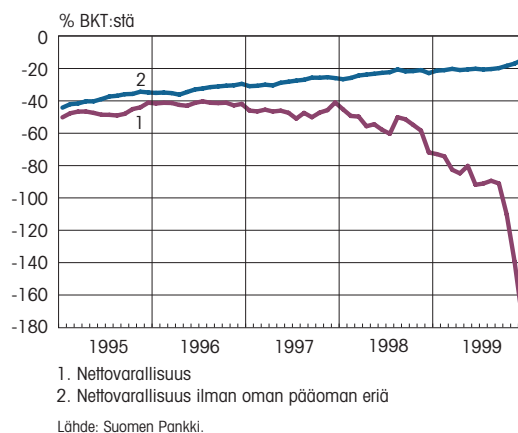
Suomen vaihtotaseen ylijäämä oli vuonna 1999 noin 5,2 % bruttokansantuotteesta. Vaihtotaseen ylijäämä väheni hieman edellisvuotisesta kauppataaseen ylijäämän pienemmissä vuosiksi. Kauppataaseen ylijäämä supistui tavaraviennin heikon alkuvuoden kehityksen takia (kuvio 27). Raaka-aineiden, erityisesti öljyn, hinnan nousu kasvatti myös tuonnin arvoa loppuvuonna. Määrällisesti tuonti kasvoi 3,3 % edellisvuotisesta.

Vaihtotaseen muista eristä tuotannon tekijäkorvausten tase vahvistui jonkin verran, kun ulkomaisen velan korkomenot supistuvat enemmän kuin ulkomaalaisten hallussa olevien osakkeiden osinkomaksut lisääntyivät. Tulonsiirtojen taseen alijäämäisyys kasvoi hieman, kun mm. EU:lle maksetut

Kuvio 27.
Kauppataase ja vaihtotase

Kuvio 28.
Ulkomainen nettovarallisuus

jäsenmaksut olivat suuremmat kuin EU:lta saadut tulonsiirrot.

Suomen vaihtotaseen ylijäämä oli vuonna 1999 edelleen yksi suurimpia euroalueella. Koko euroalueen ylijäämä oli ennakkotietojen mukaan noin prosentti bruttokansantuotteesta. Suurin osa Suomen vaihtotaseen ylijäämästä kertyi taloustoimista euroalueen ulkopuolisten maiden kanssa. Vuoden 1999 ylijäämästä näiden maiden osuus oli 58 %, kun se vuonna 1998 oli 46 %.

Vaihtotaseen ylijäämän takia ulkomainen velkaantuneisuus vä-

heni edelleen. Ulkomainen nettovelka, joka lasketaan velkojen ja saamisten erotuksena ilman osakkeita ja muita oman pääoman eriä, on supistunut viime vuosina ylijäämäisten vaihtotaseitten vuoksi (kuvio 28). Tämä korollinen ulkomainen nettovelka oli vuoden 1999 lopussa noin 15 % bruttokansantuotteesta. Valtion ulkomainen nettovelka ei ole juuri supistunut viime vuosina. Vuoden 1999 lopussa se oli edelleen lähes 30 % bruttokansantuotteesta.

Suomen ulkomainen nettovarallisuus, joka lasketaan kaikkien

velkojen ja saamisten erotuksena, on huomattavan negatiivinen. Vuoden 1999 lopussa ulkomaisen velan enemmyys oli 1 261 mrd. markkaa. Ulkomaalaisten sijoitukset suomalaisiin osakkeisiin ja osakekursien nousu ovat heikentäneet Suomen nettovarallisuutta viime vuosina tuntuvasti. Ulkomaalaisten hallussa olleiden suomalaisten osakkeiden markkina-arvo oli vuoden 1999 lopussa 1 285 mrd. markkaa.

Rahoitusmarkkinat

Suomen Pankista annetun lain mukaan Suomen Pankki toimii Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa sekä Euroopan keskuspankkijärjestelmän (EKPJ) ja Euroopan keskuspankin (EKP) perussäännössä määrättyllä tavalla osana Euroopan keskuspankkijärjestelmää. Perustamissopimuksen mukaan EKPJ on velvollinen myötävaikuttamaan luottolaitosten vakauden valvonnasta ja rahoitusjärjestelmän vakaudesta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten moitteettoman toiminnan harjoittamiseen.¹ Lisäksi laki Suomen Pankista velvoittaa keskuspankin huolehtimaan osaltaan maksu- ja muun rahoitusjärjestelmän vakaudesta ja luotettavuudesta sekä osallistumaan järjestelmän kehittämiseen.

Rahoitusjärjestelmän vakauden ja tehokkuuden edistämistä kutsutaan yleis- tai makrovalvonnaksi. Yleisvalvonnan piiriin kuuluvat pankkisektori ja arvopaperi- sekä rahoitusmarkkinoiden infrastruktuuri eli maksu- ja selvitysjärjestelmät. Suomen Pankin keskeiset tehtäväalueet makrovakauden valvonnassa ovat rahoitusmarkkinoiden säännöllinen seuranta ja ana-

¹ Lisäksi EKP:lle on asetettu rahoituslain-säädännön soveltamiseen liittyvä erityinen neuvoo-antava tehtävä sekä mahdolliset erityistehtävät.

lyysi sekä osallistuminen valvonnan ja sääntelyn kehittämiseen. Analyysi kohdistuu rahoituskäyt-
täytymiseen, instituutioihin sekä markkinoiden kehitykseen vakaus- ja tehokkuusnäkökohdista.

Eurojärjestelmä tukee kansallisten valvontaviranomaisten harjoittamaa politiikkaa edistämällä aktiivisesti näiden keskinäistä yhteistyötä sekä kansallisten viranomaisten ja eurojärjestelmän välistä yhteistyötä. Yhteistoiminnassa keskitytään pääasiassa rahoitusmarkkinoiden makrotason vakaus- ja rakennekehityskysymyksiin. Yhteistyötä tehdään EU-maiden keskuspankkien, kansallisten valvontaviranomaisten ja EKP:n edustajista koostuvassa EKPJ:n pankkivalvontakomiteassa ja sen työryhmissä.

Suomen Pankki on mukana rahoitusmarkkinoiden kehittämisessä osallistumalla lainvalmisteluprosessiin, keräämällä tietoja ja tiedottamalla. Toisten viranomaisten, pankkien sekä muiden rahoitusmarkkinaosapuolten kanssa ollaan yhteistyössä. Viranomaisyhteistyö Rahoitustarkastuksen, valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin kanssa on aktiivista. Rahoitusmarkkinoiden lainvalmistelutyöhön pankki osallistuu vaikuttamalla työryhmissä ja antamalla lakiesityksiä koskevia lausuntoja. Pankki myös välittää

Taulukko.

Eurooppalaisten pankkien keskittyminen

Keskittyminen alkamassa	Vaihe
Saksa	Keskittyminen vasta alkamassa.
Italia	Keskittyminen käynnistynyt.
Ranska	Keskittyminen osittain edistynyt.
Espanja/Portugali	Kotimaista keskittymistä.
Iso-Britannia	Pienenhököjä muutoksia odotetavissa.
Itävalta	Kotimainen keskittyminen lähes toteutunut.
Irlanti	Kotimainen keskittyminen toteutunut, seuraavaksi kansainvälisiä fuusioita.
Sveitsi	Keskittynyt.
Pohjoismaat	Keskittynyt, pankki- ja vakuutusalan fuusioita sekä kansainvälisiä fuusioita odotetavissa.
Benelux-maat	Keskittynyt Benelux-tasolla, Euroopan tasolla ratkaisuja odotetavissa.

Lähteet: Salomon Smith Barney, Suomen Pankki.

suurelle yleisölle tietoa rahoitusmarkkinoiden rakenteista, tilasta ja tulevaisuudennäkymistä.

Tekemällä yhteistyötä EKPJ:n ja EU:n elinten kanssa Suomen Pankilla on mahdollisuus osallistua rahoitusmarkkinoiden seurantaan sekä sääntelyn ja valvonnan kehittämiseen kansainvälisellä tasolla. Lisäksi Suomen Pankki osallistuu rahoitusmarkkinoiden kansainväliseen kehittämiseen erityisesti Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF), Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) ja Kansainvälisen järjestelypankin (BIS) kautta.

Pankit

Pankkitoiminnan rakenteelliset muutokset

Eurooppalainen pankkisektori on ollut suurten muutosvoimien pai-

neessa koko 1990-luvun ajan, ja paine kasvoi vuosikymmenen loppun lähestyessä. Rahoitustoiminnan sääntelyn purku, tietotekniikan innovaatioiden hyödyntäminen ja osakkeiden markkina-arvon merkityksen korostuminen (shareholder value -ajattelu) ovat muuttaneet pankkimarkkinoita. Muutosvoimista ehkä kaikkein merkittävin on ollut tietojärjestelmien ja telekommunikaatioalan tekninen kehitys. Sen ansiosta on syntynyt laaja kirjo uusien rahoitustuotteita sekä väylät niiden markkinointiin.

Euroopan pankkisektorin muutosta kiihdytti entisestään euron käyttöönotto vuoden 1999 alussa. Se nopeuttaa rahoituspalveluiden todellisten yhteismarkkinoiden toteutumista. Yhteisen rahan käyttöönoton vaikutukset kuitenkin vaihtelevat voimakkaasti rahoituspalveluiden ja -markkinoiden mukaan. Euroalueen yhteiset raha-

markkinat ovat kehittyneet nopeasti, mutta vähittäispankkipalveluiden markkinat ovat edelleen pysyneet kansallisten rahoituslaitosten hallinnassa verotukseen, valvontaan, lainsäädäntöön ja kulttuuriin liittyvien maittaisten erojen takia.

Muutosvoimien vaikutus ilmenee Euroopan pankkisektorilla globaalistumisena, arvopaperistumisena ja kilpailun kiristymisenä. Pankit ovat alkaneet etsiä kustannussäästöjä, markkinavoimaa ja uusia markkinoita fuusioiden ja yhteistyösopimusten kautta. Vuoden 1999 aikana useat suuret eurooppalaiset pankit yrittivät muodostaa yhteenliittymiä ja tekivät toisistaan ostotarjouksia. Osa näistä rakennejärjestelyistä toteutui (taulukko).

Maiden välisiä rakennejärjestelyitä on toteutettu lähinnä taloudellisesti ja kulttuurisesti yhtenäisillä alueilla, kuten Benelux-maissa ja Pohjoismaissa. Kansainvälisistä yhteenliittymistä merkittävin oli saksalaisen Deutsche Bankin ja yhdysvaltalaisen Bankers Trustin fuusio.

MeritaNordbanken-ryhmä jatkoi laajentumistaan Pohjoismaissa sekä Baltiassa. Syyskuussa 1999 se teki ostotarjouksen norjalaisesta Christiania Bankista. Ryhmä käynnisti omistusrakenteensa yksinkertaistamisen loppuvuodesta 1999. Uuden rakenteen myötä jäljelle jää vain yksi holdingyhtiö, Nordic Baltic Holding, jonka rekisteröity kotipaikka on Tukholma. Holdingyhtiö puolestaan omistaa pankkikonsernien emoyhtiön MeritaNordbankenin, jonka kotipaikka on Helsinki. Merita Pankki ja Nordbanken säilyvät MeritaNordbankenin tytäryrityksinä.

Suomen pankki- ja vakuutusmarkkinoiden yhdentyminen käynnistyi Leonian ja Vakuutusyhtiö Sammon lokakuuisella sopimuksella finanssitavaratalon muodostamisesta sekä vakuutusyhtiö Pohjolan osakekannan osittaisesta myynnistä Osuuspankkiryhmälle, Ilmariselle ja näiden yhteistyötahoille joulukuussa 1999. Aikaisemmin pankki- ja vakuutusmarkkinoiden lähtyminen perustui toimialaliukumiin. Pankit ovat perustaneet henkivakuutusyhtiöitä ja myyneet vakuutusyhtiöiden tuotteita, vaikka instituutioiden välillä ei ole ollut merkittävää omistussuhdetta.

Kilpailun kiristyminen ja tulosa olevat institutionaaliset muutokset pakottavat pankit kehittämään uusia tuotteita ja niiden jakelukanavia. Suomalaisilla pankkimarkkinoilla muutoksia tapahtui jo vuonna 1999. Leonia Pankin ja Suomen Postin välisen yhteistyön jatkamista koskevat neuvottelut päättyivät tuloksettomina. Postit eivät enää tarjoa Leonia Pankin palveluja vuoden 2000 jälkeen. Leonia Pankki alkoi rajoitetusti tarjota pankkipalveluita R-kioskeista marraskuussa 1999.

Tekninen kehitys näkyi vahvasti suomalaisilla pankkimarkkinoilla. Suomessa tietotekniikan käyttö pankkipalveluiden tarjonnassa on edistyneintä maailmassa. Suomessa oli muun muassa eniten maailmassa Internet-asiakkaita suhteessa väkilukuun. Vuonna 1999 pankkipalveluita alettiin myös tarjota matkapuhelinten Internet-yhteyksien kautta.

Ulkoisten pankkien markkinaosuus luotoista Suomessa kasvoi hieman vuoden 1998 osuuteen verrattuna. Vuoden 1999 lopussa

osuudet olivat 4,6 % luotoista (2,8 % vuonna 1998) ja 1,6 % talletuksista (1,9 % vuonna 1998).

Marraskuussa 1999 Suomessa aloitti toimintansa tanskalaiseen Unibank-konserniin kuuluva Treviso Pankki. Pankki keskittyy omaisuudenhoitopalveluiden tarjoamiseen.

Marraskuussa 1999 eduskunnalle annettiin hallituksen selvitys pankkikriisin aikana annetusta pankkituesta. Selvityksessä hallitus totesi tuen loppusummaksi ilman korkomenoja muodostuneen noin 5,6 mrd. euroa. Suomen Pankin osuus tappioista oli noin 670 milj. euroa.

Pankkien kannattavuus ja tehokkuus

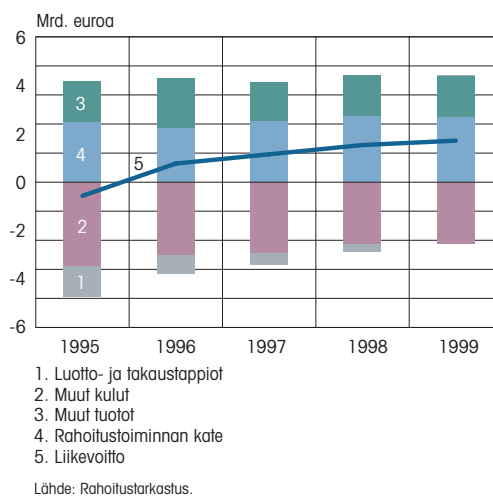
Euroopan rahoitusmarkkinoiden pahin kansainvälisten kriisien uhka poistui alkuvuonna 1999. Varautuminen Venäjän ja Aasian kriisien mahdollisesti aiheuttamiin luottotappioihin heikensi joidenkin Euroopan maiden pankkien tuloksia vuonna 1998. Suomessa vain suurimmat

pankit tekivät Venäjän ja Aasian kriisien takia luottotappiovarauksia. Vuonna 1999 luottotappiovarauksien määrä alkoi voimakkaasti vähetä.

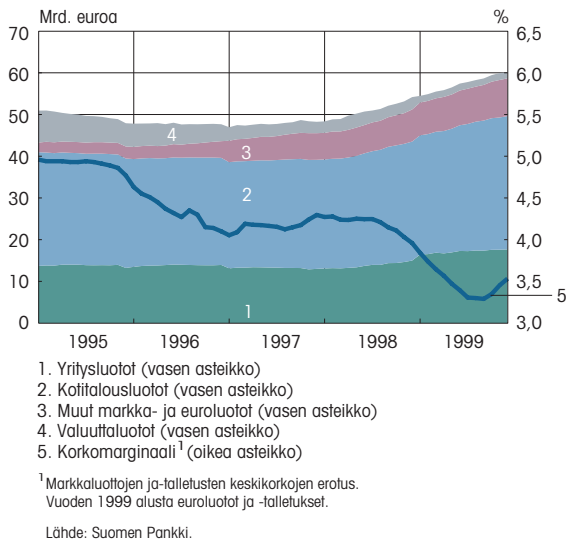
Vaikka suomalaisten pankkien kannattavuus oli erittäin hyvä vuonna 1999, toimintaympäristön muutosten vaikutus näkyi pankkien tuloksissa. Pankkimarkkinoiden yhdentymisen ja säännöstelyn purkamisen mukanaan tuoma kilpailu kohdistui pankkeihin entistäkin voimakkaammin. Huolimatta toiminnan volyymin huomattavasta kasvusta pankkien yhteenlaskettu rahoituskate supistui hieman. Kilpailun koveneminen näkyi pankkien korkomarginaalien supistumisena. Hyvät liiketulokset perustuivat pitkälti pieniin luottotappioihin (joissakin pankeissa luotto- ja takaustappiot olivat tuottoerä luottotappiopalausten takia), ja kustannusten supistumiseen (kuvio 29).

Suomalaiset pankit ovat muihin eurooppalaisiin pankkeihin verrattuna tehokkaita, mutta tarve tehostaa toimintaa edelleen oli selkeästi esillä myös vuonna 1999.

Kuvio 29.
Talletuspankkikonsernien tulos

Kuvio 30.
Talletuspankkien luottokanta ja korkomarginaali

Luotonanto yrityksille ja kotitalouksille kasvoi Suomessa huomattavasti vuonna 1999 (yritysluotot 18 % ja kotitalousluotot 12 %). Asuntolainakanta kasvoi kaikkiaan noin 16 %. Voimakas kasvu johtui osaksi laina-aikojen pitenemisestä (kuvio 30).

Pankkitalletusten määrä kasvoi edelleen hieman. Tosin suomalaiset suuntasivat aikaisempaa suuremman osan säästöistään muihin sijoituskohteisiin. Noin puolet kotitalouksien rahoitusvarallisuudesta oli edelleen talletuksissa. Rahastossijoitusten ja vapaaehtoisten eläkevakuutusten määrä kasvoi tasaisesti. Suomalaiset pankit markkinoivat aktiivisesti ja menestyksekkäästi omia rahastojaan kotitalouksille.

Arvopaperimarkkinat

Arvopaperimarkkinoiden rakenne

Arvopaperimarkkinat ovat pitkälti samojen muutosvoimien alaisia kuin

pankkimarkkinat. Keskeisiä kehityksessä ovat rahoitusmarkkinoiden sääntelyn purku ja sääntelyn yhdenmityminen Euroopan yhteisön sisällä, tekniikan edistyksen mukanaan tuomat verkottumisedut, rahoituspalveluiden tarjonnan globaalistuminen ja yhteisen rahan käyttöönotto.

Toimintaympäristön muutokset ovat mahdollistaneet suurtuotannon etujen hyödyntämisen arvopaperikaupankäynnissä. Markkinapaikan sijainnin merkitys on vähentynyt asteittain, ja rahoituskeskusten, pörssien ja selvitysjärjestelmien välinen kilpailu on kiristynyt. Kehitystä hidastavat kuitenkin edelleen kulttuuri- ja kielierot, paikallisen informaation tarve sekä verotuksen ja sääntelyn erot.

Internetin kautta välitettävien osake- ja johdannaiskauppojen määrän kasvu alkoi vaikuttaa perinteisten välittäjien toimintaan. Verkon kautta arvopaperinvälityspalveluita tarjoavien yritysten lukumäärä lisääntyi, ja verkko-kaupan volyymit olivat edelleen kasvussa. Suomessa muun muassa

pankit ovat rakentaneet verkko-pankkipalveluihinsa sijoituspalveluita, joiden avulla piensijoittajat voivat käydä kauppaa nopeasti, vaivattomasti ja aikaisempaa edullisemmin kustannuksin. Etenkin Yhdysvaltojen markkinoille on alkanut muodostua Internetiä keskeisenä välityskanavanaan käyttäviä, täysin pörssin ulkopuolisia kaupankäyntijärjestelmiä.

Eurooppalaiset pörssit jatkoi yhteistyötään ja pyrkivät muodostamaan kilpailukykyisiä ryhmitymiä. Pörssiyhteistyön näkyvin muoto on ollut kahdeksan eurooppalaisen pörssin (Milano, Lontoo, Zürich, Bryssel, Amsterdam, Frankfurt, Pariisi ja Madrid) yhteistyöhanke, jonka tavoitteena on ollut luoda yleiseurooppalainen elektroninen markkinapaikka Euroopan suurimpien yhtiöiden osakkeille. Syyskuussa 1999 pörssit julkistivat yhteisen markkinamallin, joka on määrä toteuttaa vuoden 2000 marraskuuhun mennessä. Yhteisen kaupankäyntijärjestelmän rakentamista kuitenkin lykättiin toistaiseksi. Pohjoismainen pörssi-yhteistyö synnytti Tukholman ja Kööpenhaminan pörssien muodostaman Norex-yhteenliittymän, johon liittymisestä myös Oslon pörssi alustavasti sopi.

Sijoittajien kiinnostus uusilla kasvavilla markkinoilla toimivia yrityksiä kohtaan oli suurta. Näiden yritysten osakekurssit nousivat erityisesti loppuvuonna huomattavasti.

Sähköisten kaupankäyntijärjestelmien merkitys on vähitellen kasvanut myös Euroopan velkakirjamarkkinoilla. Merkittävä askel velkainstrumenttien kaupankäynnin elektronisoinnissa oli alkuvuodesta 1999 toimintansa aloitta-

nut EuroMTS, jonka tavoitteena on toimia euroalueen valtioiden lainojen kauppapaikkana. Euroopassa oli vireillä myös useita hankkeita repomarkkinoiden kehittämiseksi.

Frankfurtissa toimiva saksalais-sveitsiläinen johdannaispörssi Eurex pystyi siirtämään merkittävän osan likvideimpiin valtionlainoihin perustuvasta johdannaiskaupasta itselleen niin, että siitä muodostui vuoden 1999 loppuun mennessä maailman suurin johdannaispörssi. Euribor pohjaiset rahamarkkinainstrumentit keskittyivät Lontoossa toimivaan futuuri- ja optiopörssiin LIFFEen. Myös Euroopan osakejohdannaiskauppa oli osittain keskittymässä Eurexiin ja LIFFEen.

Suomalainen arvopaperikauppa pyrki mukautumaan globaaliin kehitykseen. Helsingin Pörssi käynnisti useita hankkeita toimintansa tehostamiseksi ja yhteistyön lisäämiseksi vahvistaakseen asemiaan kiristyvässä kilpailussa. Syyskuussa 1999 Helsingin Pörssin likvideimmillä johdannaisinstrumenteilla aloitettiin yhteistyösopimuksen mukainen kaupan käynti Eurexin järjestelmässä. Lisäksi Helsingin Pörssi neuvotteli saksalaisen Deutsche Börse AG:n kaupankäyntijärjestelmän käyttöönotosta.

Arvopaperimarkkinoiden kehitys vuonna 1999

Euron käyttöönotto on muuttanut sijoittajien käyttäytymistä nopeasti. Erityisesti monet institutionaaliset sijoittajat alkoivat valuuttakurssiriskin poistuttua sijoittaa yhä enemmän muun euroalueen kor-

koinstrumentteihin. Tämä johti Euroopan ydinmaiden lainojen kysynnän kasvuun. Vastaavasti pienempien maiden lainojen kysyntä supistui.

Euromääräisten joukkovelkakirjalainojen suurimpia liikkeeseenlaskijoita olivat edelleen valtiot. Niiden osuus emissioista oli 44 %. Rahoituslaitosten vastaava osuus jäi alle 40 prosenttiin.

Suomen valtion velanottotarve pieneni edelleen vuonna 1999. Tämä näkyi Suomessa liikkeeseen laskettujen joukkolainojen emissioissa. Viitelainat olivat ainoa erä, jonka määrä kasvoi vuoden 1999 aikana. Ulkomaanvaluutan määräistä velkaa ei nostettu lainkaan. Lyhytaikaisen velan osuus pieneni muutamaa prosenttiin koko velanotosta (kuvio 31).

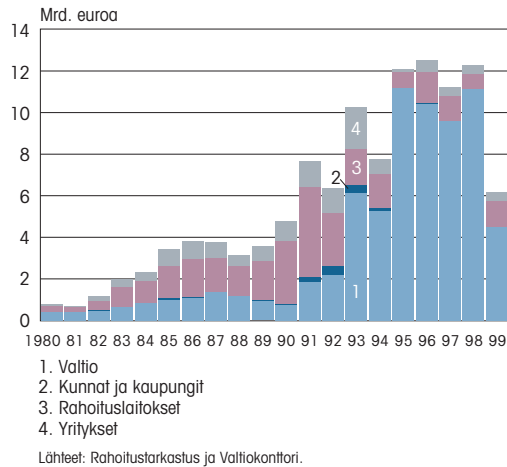
Suomessa yritysten joukkolainarahoituksen käyttö oli edelleen vähäistä ja emissiot supistuivat edellisvuotisista hieman. Muualla Euroopassa yritysten kiinnostus tätä rahoitusmuotoa kohtaan on kasvanut. Aikaisempaa useammin

eurooppalaiset yritykset rahoittivat yrityskauppansa ja -järjestelynsä joukkolainamarkkinoilta hankitulla velkarahoituksella pankkirahoituksen asemesta. Ripeästä kasvusta huolimatta yritysten emissiot jäivät noin 10 prosenttiin kaikista euromääräisistä liikkeeseenlaskuista. Euroalueen joukkolainamarkkinoiden yhdentymistä hidastivat muun muassa maiden väliset verotukselliset erot, selvitystoiminnan hajanaisuus sekä luottokelpoisuusluokitusten puute.

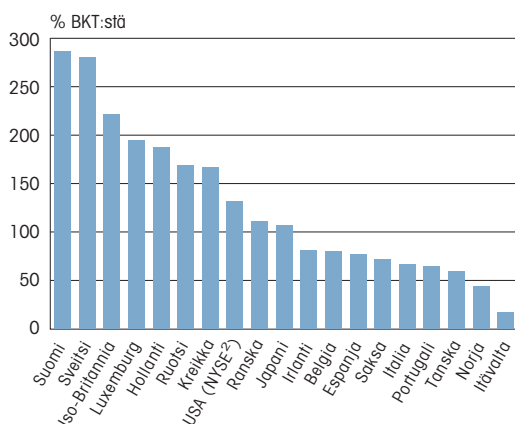
Kansainvälisen rahoitusmarkkinakriisin uhan poistuminen ja matala korkotaso pitivät yllä maailman pörssien ennätyksellistä kasvua vuonna 1999. Helsingin Pörssi oli edelleen maailman nopeimmin kasvavien pörssien joukossa, ja sen osakekurssien volatiliteetti oli suurempi kuin Euroopan pörsseissä keskimäärin. Helsingin Pörssin markkina-arvo suhteessa BKT:hen kasvoi niin, että se oli teollisuusmaiden kärkeä (kuvio 32).

Suuri volatiliteetti johtui pitkälti siitä, että pörssin vaihdosta

Kuvio 31.
Suomessa liikkeeseen laskettujen joukkolainojen emissiot

Kuvio 32.
Pörssiosakkeiden markkina-arvon suhde BKT:hen¹
eri maissa 31.12.1999

¹ BKT:n ennusteluvut vuodeksi 1999 perustuvat EU:n komission tietoihin lukuun ottamatta Sveitsiä ja Norjaa, joiden luvut perustuvat OECD:n tietoihin.
² New York Stock Exchange.

Lähde: Suomen Pankki.

merkittävä osuus perustui vain muutaman tekniikan alan yrityksen osakkeilla käytyyn kauppaan. Esimerkiksi Nokian osakkeiden osuus Helsingin Pörssin koko markkina-arvosta oli vuoden 1999 lopussa jo noin 60 %. Tekniikan alan osakkeiden osuus pörssin markkina-arvosta oli kaikkiaan noin kolme neljäsosaa vuoden 1999 lopussa.

Osakkeiden vaihdon ja listautuneiden yritysten määrän kasvu oli nopeaa Suomessa vuonna 1999. Kaikkiaan 28 uutta yritystä listautui pörssiin vuoden 1999 aikana. Listautuneet yritykset keräsivät omaa pääomaa lähes 2 mrd. euron arvosta. Helsingin Pörssiin listautuneiden tekniikan alan yritysten osuus kasvoi vuoden aikana entisestään.

Valtio keräsi osakkeiden myyneillä markkinoilla kaikkiaan yli 3,4 mrd. euroa. Tästä merkittävä osa tuli Soneran osakkeiden myynnistä (noin 3 mrd. euroa).

Kansainvälisten sijoittajien osuus Helsingin Pörssissä kasvoi edelleen vuonna 1999. Vuoden

lopussa ulkomaisten sijoittajien hallussa oli jo runsaat 60 % listattujen yhtiöiden markkina-arvosta.

Suomessa rekisteröityjen sijoitusrahastojen koko kasvoi tasaisesti vuonna 1999. Erityisen voimakasta oli osakerahastojen kasvu. Myös korko- ja yhdistelmärahastot kasvoivat, joskin maltillisemmin kuin osakerahastot (kuvio 33).

Markkinoille tuli runsaasti uusia sijoitusrahastoja, ja rahastovalikoima monipuolistui. Tarjolla oli kotimaisten osake-, korko- ja yhdistelmärahastojen lisäksi erilaisia kansainvälisiä rahastoja. Erityisesti piensijoittajalle ne tarjosivat aikaisempaa yksinkertaisemman väylän ulkomaisten osakkeiden omistukseen. Talletusten merkityksen vähenemiseen varautuvat pankit tarjosivat asiakkailleen talletusten ohella myös rahastosijoittamista.

Kaupankäynti korkojohdannaisilla siirtyi pois Helsingin Pörssistä EMUn kolmannen vaiheen käynnistymisen myötä. Vuoden 1999 aikana johdannaiskauppaa käytiin lähinnä

osakeindeksi- ja osakejohdannaisilla. Osakejohdannaiskauppa oli kohdallisen aktiivista (kuvio 34).

Suomen valtion viitelainojen päämarkkinatakaajajärjestelmässä tapahtui useita muutoksia vuoden 1999 aikana. Goldman Sachs vetäytyi järjestelmästä helmikuussa 1999. Den Danske Bank erosi järjestelmästä lokakuussa ja Leonia Pankki vuoden 2000 alusta. Kesäkuussa 1999 järjestelmään tuli uutena mukaan ranskalainen Banque Nationale de Paris (BNP).

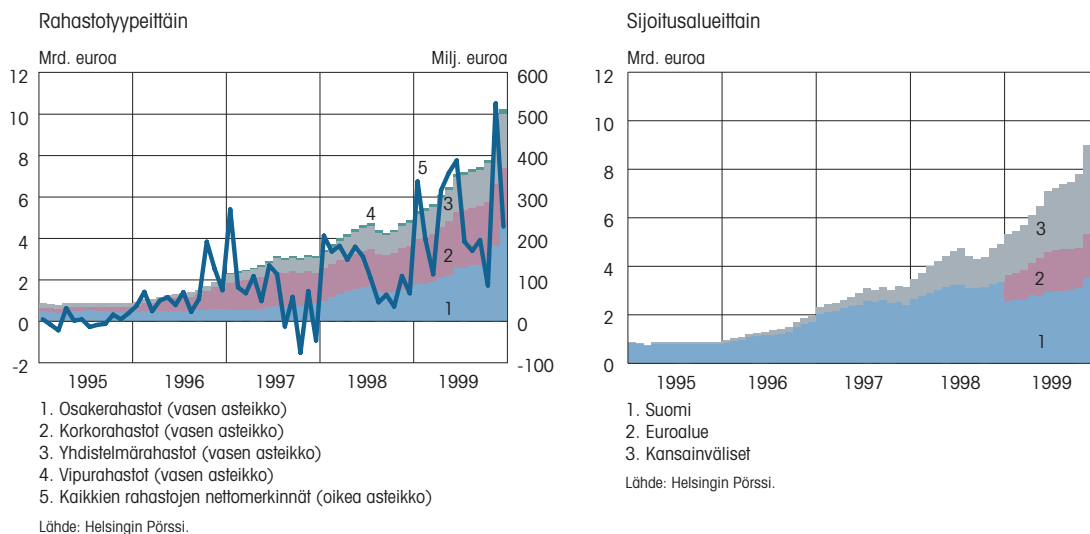
Valvonnan ja sääntelyn kehittäminen

Kansainvälinen rahoitusvalvonta

G10-maiden muodostama Baselin pankkivalvontakomitea antoi kesäkuussa 1999 ehdotuksensa kansainvälisten pankkien vakavaraisuuden sääntelyn uudistamisesta. EU:n komissiossa oli meneillään Baselin pankkivalvontakomitean ehdotusta pääpiirteittäin seuraava direktiivin uudistustyö. Suunnittelun uudistuksen merkittävin tavoite on pankkien yrityssaamisten pääomavaatimuksen muuttaminen vastaamaan paremmin todellisia luottoriskejä. Ensimmäiset ehdotukset tulivat lausuntokierrokselle, ja yksityiskohtia pohtiva työ jatkuu työryhmissä. EU:ssa prosessia koordinoi komission pankkialan neuvoa-antava komitea (BAC), jossa Suomen Pankilla on edustus valtiovarainministeriön ja Rahoitustarkastuksen ohella.

EU-maiden joulukuussa 1998 perustama rahoituspalvelujen työryhmä (Financial Services Policy

Kuvio 33.
Suomessa rekisteröidyt sijoitusrahastot

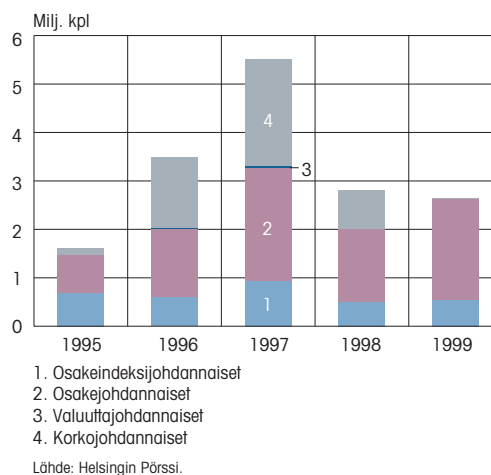
Group, FSPG) esitti marraskuussa 1999 raportin komission rahoituspalveluiden toimintasuunnitelman toteutumisesta. Raportissa esitettiin sääntelyprosessin nopeuttamista entisestään kaikin käytettävissä olevin keinoin rahoitusmarkkinoiden nopeiden muutosten vuoksi.

EU:n neuvoston käsittelyssä olivat vuoden aikana muun muassa komission kaksi ehdotusta sijoitusrahastodirektiivin muuttamiseksi sekä direktiiviehdotukset rahoituspalveluiden etämyynnistä ja yritystotarjouksista. Sijoitusrahastodirektiivin muutos ehdotusten tavoitteena on saattaa nykyinen sijoitusrahastodirektiivi markkinakehitystä vastaavaksi ja poistaa merkittävät tulkinnalliset epävarmuudet, jotka estävät direktiivin yhtenäisen soveltamisen. Rahoituspalveluiden etämyyntiä koskevan direktiivin on tarkoitus edistää rahoituspalveluiden vapaata liikkuvuutta yhtenäistämällä etämyyntiä ja kuluttajansuojaa koskevaa jäsenvaltioiden lainsäädäntöä.

G10-maiden keskuspankkien pääjohtajat päättivät helmikuussa 1999 nimetä uudelleen Eurocurrency Standing Committeeen ja selkiyttää sen toimeksiantoa. Uudelleen nimetyn komitean (Committee on the Global Financial System) päämääräksi asetettiin globaalin rahoitusjärjestelmän toiminnan vakauden ja tehokkuuden edistäminen.

G7-maiden valtiovarainministerit ja keskuspankkien pääjohtajat perustivat huhtikuussa 1999 uuden yhteistyöelimen kansainvälisten rahoitusmarkkinakysymysten käsitelyyn (Financial Stability Forum). Elimen tarkoituksena on edistää kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden vakautta valvojien välisen informaation vaihdon ja kansainvälisen yhteistyön kautta.

Kuvio 34.
HEXin johdannaissopimusten vaihto

Kansallinen rahoituslainsäädäntö

Uusi sijoitusrahastolaki tuli voimaan helmikuussa 1999. Lakia sovelletaan rahastoyhtiön ja säilytysyhtiön toimintaan sekä sijoitusrahastojen osuuksien markkinoimiseen yleisölle.

Laki Vakuutusvalvontavirastosta tuli voimaan huhtikuussa 1999. Lailla perustettiin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon alle uusi Vakuutusvalvontavirasto, jonka tehtävänä on vakuutus- ja eläkelaitosten sekä muiden vakuutuslalla toimivien valvonta ja tarkastus eräin lakisääteistä työeläkettä koskevin poikkeuksin. Virasto on hallinnollisesti sosiaali- ja terveysministeriön alainen, mutta päätöksenteossa itsenäinen ja riippumaton. Viraston toiminnan kustannukset peritään valvottavilta tarkastusmaksuina.

Vakuutusvalvontavirasto ja Rahoitustarkastus tekevät läheistä yhteistyötä, ja niillä on mm. pitkälti yhteinen johtokunta. Ne laativat yhteisen valvontapöytäkirjan, jolla sovittiin käytännön yhteistyöstä.

Uudet arvopaperimarkkina-rikoksia koskevat säännökset tulivat voimaan kesäkuussa 1999. Uudistuksen myötä aikaisemmin

arvopaperimarkkina- ja optiokauppalakeihin sisältyneet rangaistus-säännökset siirrettiin rikoslakiin, jossa säädetään rangaistus sisäpiiritietojen väärinkäytöstä, kurssien vääristämisestä ja arvopaperimarkkinoita koskevasta tiedottamisrikoksesta. Näistä rikoksista seuraa myös aikaisempaa ankarampia rangaistuksia, ja niihin liittyy oikeushenkilön rangaistusvastuu.

Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta tuli voimaan lokakuussa 1999. Uusi lainsäädäntö parantaa takaajana olevan yksityishenkilön asemaa. Toisaalta lakia laadittaessa pyrittiin siihen, ettei se merkittävästi heikennä takauksen arvoa vakuutena.

Eduskunta hyväksyi joulukuussa 1999 hallituksen esityksen, jonka mukaan pääomatulojen veroprosentti nostetaan 28:sta 29:ään. Hallituksen esitys talletusten korkotulon verottomuuden poistamiseksi hyväksyttiin eduskunnassa niin ikään joulukuussa 1999. Lait tulivat voimaan tammikuussa 2000. Talletusten korkojen verottomuuden poistuminen koskee niitä pankkitalletuksia, joista kertyy korkotuloa 1.6.2000 alkaen.

Uusi laki kiinnitysluottopankkitoiminnasta tuli voimaan vuoden

2000 alusta. Laki koskee sellaista kiinnitysluottopankkitoimintaa, jossa tätä toimintaa harjoittava erityinen luottolaitos rahoittaa toimintansa laskemalla yksinoikeudella liikkeeseen yleisölle suunnattuja kiinnitys- ja julkisyhteisövuoksuuollisia joukkovelkakirjalainoja. Kiinnitysluottopankin liiketoiminta rajoitettiin vain sellaisten luottojen myöntämiseen, joiden vakuutena on asunto- tai kiinteistöyhtiön osakkeita, asumisoikeus tai kiinteistökiinnitys. Luottoja voidaan myös myöntää julkisyhteisöille. Lain mukaisesti kiinnitysvakuudellisiin joukkovelkakirjalainoihin voidaan soveltaa Euroopan yhteisön direktiivin sallimia lievennyksiä, jotka koskevat sijoitusrahastojen sijoitusrajotuksia ja vakuutuslaitosten vakavaraisuuslaskentaa.

Alati kehittyvät rahoitusmarkkinat aiheuttavat paineita rahoituslainsäädännön uudistamiseksi. Valtiovarainministeriö perusti syksyllä 1999 pankkipalvelutyöryhmän, jonka tarkoitus on selvittää talletusten ja muiden vaadittaessa takaisinmaksettavien varojen vastaanottoon liittyvän sääntelyn kehittämistarpeita sekä palveluiden saatavuutta.

Maksu- ja selvitysjärjestelmät

Toimintaympäristön muutokset

Euron käyttöönotto vauhditti tietotekniikan nopean kehityksen myötä alkaneita suuria muutoksia euroalueen maksu- ja selvitysjärjestelmissä. Euroopan keskuspankkijärjestelmä oli aktiivisesti edesauttamassa tätä kehitystä yhdessä Euroopan komission kanssa. Vuoden 1999 alussa otettiin käyttöön kansallisten brutto-maksujärjestelmien (Real-time Gross Settlement, RTGS) muodostama koko EU-alueen kattava TARGET-järjestelmä (Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer, kuvio 35). TARGET-maksujärjestelmän käyttöönotto oli euroalueen yhtenäisen rahapolitiikan edellytys. Se myös tuki rahamarkkinoiden nopeaa yhdentymistä euroalueella.

Kotimaisia ja maasta toiseen suoritettavia maksuja varten Suomen Pankki tarjosi sekkitilijärjestelmänsä kautta luotettavan ja turvallisen maksujenvälityksen euro-määräisille maksuille ja pankkien välisen maksuliikenteen katesiirroille. Muut kotimaiset maksujärjestelmät siirtyivät euroaikaan osittain siten, että niissä voitiin käsitellä sekä markka- että euro-määräisiä maksuja. Arvopaperimarkkinat Suomessa ja koko euroalueella siirtyivät niin ikään vuo-

den 1999 alusta kokonaan euro-määräiseen kaupantekoon ja -selvitykseen. Suomen Arvopaperikeskuksen Suomen Pankissa olevan sekkitilin avulla osapuolet voivat suorittaa arvopaperiselvityksen turvallisesti keskuspankkirahalla.

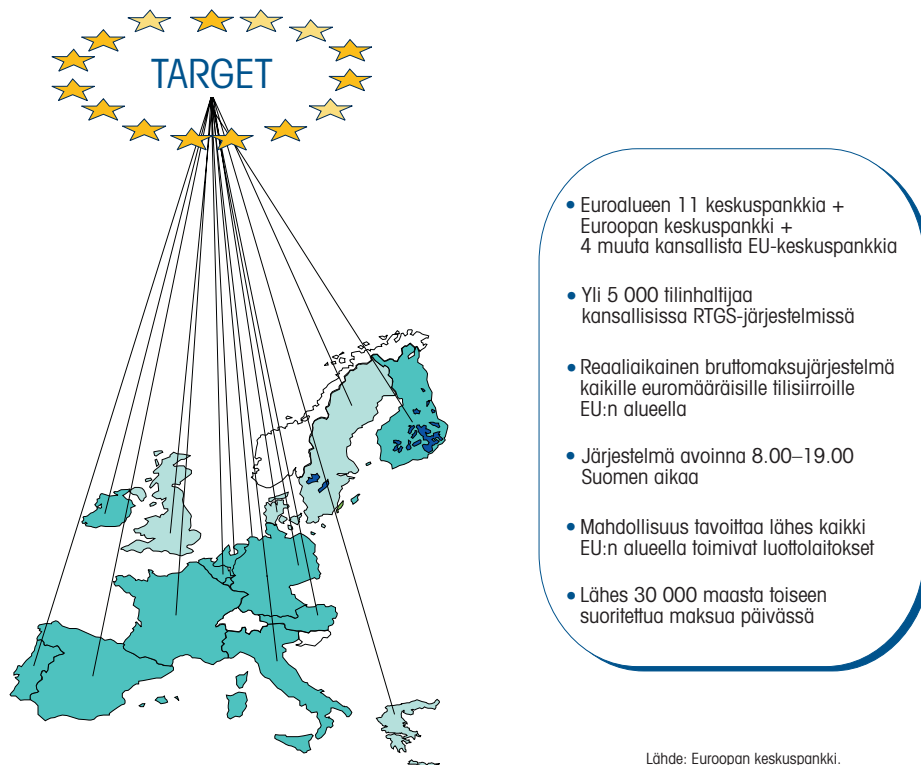
Euron käyttöönoton aiheuttamien muutosten lisäksi maksujärjestelmien yhä voimakkaana jatkunut tekninen kehitys ja uusien maksutapojen ja -välineiden kehittyminen muokkasivat jatkuvasti pankkien ja keskuspankin toimintaympäristöä. Esimerkiksi pankkien tarjoaman itsepalveluun perustuvan maksuliikkeen osuus jatkoi kasvuaan vuoden aikana. Suomessa kasvu oli voimakkainta Internet-pohjaisissa palveluissa; mm. pankkien Internetin kautta asiakkailleen tarjoamien palvelujen määrä ja käyttö lisääntyivät, ja Internet-pohjainen osakekaupankäynti kasvatti suosiotaan.

Maksu- ja selvitysjärjestelmien kehittäminen

Suomen Pankki vastaa osaltaan maksu- ja selvitysjärjestelmien vakaasta, luotettavasta ja tehokkaasta toiminnasta Suomessa. Vastaavasti Euroopan keskuspankkijärjestelmällä on Euroopan yhtei-

Kuvio 35.

TARGET –Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer system

sön perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön mukaisesti merkittävä rooli euroalueen rahoitusjärjestelmän vakauden ja moitteettoman toiminnan edistäjänä. Euroopan keskuspankkijärjestelmän jäsenenä Suomen Pankki edistää koko euroalueen maksu- ja selvitysjärjestelmien moitteetonta toimintaa sekä myötävaikuttaa euroalueen rahoitusjärjestelmän vakauteen.

Suomen Pankki osallistui aktiivisesti EKPJ:n maksu- ja selvitysjärjestelmäkomitean ja sen alatyöryhmien työhön. Työskentely painottui euroalueen maksu- ja selvitysjärjestelmien yleisvalvontaan, seurantaan, kehittämiseen sekä yhteisten standardien luomiseen. Lisäksi työskentelyssä oli

keskeistä EKPJ:n omien palvelujen, lähinnä TARGET-järjestelmän, jatkuva kehittäminen. Suomen Pankin tavoitteena oli, että Suomen rahoitusmarkkinoiden kannalta tärkeät näkökohdat ja tarpeet tulevat järjestelmien kehittämisessä otetuksi huomioon.

Suomen Pankki vaikutti maksu- ja selvitysjärjestelmien vakautteen, luotettavuuteen ja tehokkuuteen myös yleisvalvonnalla sekä antamalla lausuntoja järjestelmien säännöistä ja osallistumalla aktiivisesti lainsäädäntötyöhön. Viranomaisyhteistyö tällä alueella oli aktiivista erityisesti Rahoitustarkastuksen, valtiovarainministeriön, oikeusministeriön ja kilpailuviranomaisten kanssa.

Yleisvalvonta

Suomen Pankki ja EKPJ pyrkivät tehtäviensä mukaisesti varmistamaan maksu- ja selvitysjärjestelmien turvallisen, häiriöttömän ja käyttäjien kannalta riskittömän toiminnan mm. järjestelmien kehittämisen, riskien arvioinnin ja valvonnan avulla. Tätä toimintaa kutsutaan yleisvalvonnaksi (oversight). Suomen Pankin suorittaman maksu- ja selvitysjärjestelmien yleisvalvonnan oikeudellisen perustana ovat Suomen Pankista annetussa laissa keskuspankille asetetut tehtävät ja tavoitteet.

Maksu- ja selvitysjärjestelmien yleisvalvonnan avulla Suomen Pankki pyrki varmistamaan, että

järjestelmiin liittyvät riskit pysyvät hyväksyttävänä suuruisina. Keskuspankin tehtävänä onkin valvoa nimenomaan maksu- ja selvitys-järjestelmäkokonaisuuksia. Yksittäisten osapuolien riskien valvonta kuuluu puolestaan Rahoitustarkastuksen tehtäväkenttään.

Rahoitusmarkkinoiden yhden sektorin tai osapuolen ongelmat voivat maksu- ja selvitys-järjestelmien kautta levitä nopeasti koko rahoitusjärjestelmään ja heikentää merkittävästi rahoitusmarkkinoiden toimivuutta (systeemiriski). Vaarana on myös riskien ja ongelmien siirtyminen maasta toiseen kansainvälisten maksujärjestelmien kautta. Ehkäistäkseen häiriöitä ja niiden leviämistä ennalta Suomen Pankki osallistuu yhdessä Rahoitustarkastuksen kanssa rahoitussektorin riskien hallinnan kehittämiseen. Yleisvalvonnan pääasiallisena tavoitteena onkin estää systeemiriskin toteutuminen (vakaustavoite). Tähän pyritään erityisesti luomalla riskien leviämistä rajoittavia esteitä. Lisäksi yleisvalvonnan kannalta on tärkeää, että järjestelmien pääsyehdot ovat avoimia ja tasapuolisia kilpailun edistämiseksi (tehokkuustavoite) ja että järjestelmät toimivat vakaalla oikeudellisella pohjalla.

Kotimaassa Suomen Pankki toteuttaa yleisvalvontatehtävänsä monin tavoin, kuten säännöllisten tapaamisten kautta ja velvoittamalla järjestelmien ylläpitäjät raportoidaan ongelmista heti Suomen Pankille. Lisäksi järjestelmien ylläpitäjät raportoivat määräajoin järjestelmien toiminnasta. Raportteja analysoimalla pyritään arvioimaan mahdolliset riskitekijät ja ongelmat ennakoita, jotta niihin voidaan ajoissa puuttua.

Vuoden 1999 aikana parannettiin erityisesti Suomen Arvopaperikeskuksen (APK) selvitys-järjestelmien toimivuuden raportointia Suomen Pankille. APK:n osake-selvitys-järjestelmän seuranta aiheutti runsaasti työtä etenkin loppuvuodesta.

Euroopan keskuspankkijärjestelmän yleisvalvontatehtävän juridisena perustana ovat Euroopan unionista tehdyssä sopimuksessa Euroopan keskuspankkijärjestelmälle asetetut tehtävät. Yleisvalvonta tukee EKPJ:n rahapoliittisten operaatioiden tehokasta toteuttamista, maksujärjestelmien vakaata ja luotettavaa toimintaa sekä yhteismarkkinoiden toiminnan edistämistä.

Suomen Pankki osallistui vuoden aikana aktiivisesti maksu- ja selvitys-järjestelmien yleisvalvontaan ja yleisvalvonnan kehittämiseen EKPJ:n piirissä. EKP:n neuvosto hyväksyi vuoden aikana maksu- ja selvitys-järjestelmäkomitean valmisteleman yleisen valvontapolitiikan, joka koskee sekä kotimaisia että maasta toiseen suoritettavia maksuja välittäviä järjestelmiä. Valvontapolitiikkakäsitelmät liittyvät mm. rahapolitiikan tehokkaaseen toteuttamiseen, rahoitusmarkkinoiden vakauteen, kilpailun tasapuolisuuteen sekä maasta toiseen maksettaviin maksuihin EU:n sisällä ja kolmansien maiden kanssa.

EKP ja kansalliset keskuspankit toteuttavat EKP:n neuvoston hyväksymää yleisvalvontapolitiikkaa. Euroalueella toimivia kansainvälisiä maksujärjestelmiä (maiden väliset, offshore- ja monivaluuttajärjestelmät) koskevan politiikan toteutusvastuu eli päävalvojana toimiminen kuuluu sille kansalliselle keskuspankille, jonka koti-

maan lainsäädännön mukaan järjestelmä toimii, ellei EKP:n neuvosto järjestelmän piirteiden pohjalta päättä toisin. Euro Banking Associationin (EBA) euroselvitys-järjestelmän (Euro 1) yleisvalvonnan toteuttamisesta vastaa kuitenkin EKP. EKP:n ja kansallisten keskuspankkien tehtävänä on varmistaa yhtäläinen yleisvalvontapolitiikka kaikissa järjestelmissä. Kotimaisten ja eri maiden välisten järjestelmien eron hämärtyminen euroaikana korostaa vastaisuudessa yhä enemmän kansallisten keskuspankkien ja EKP:n yhteistyön merkitystä.

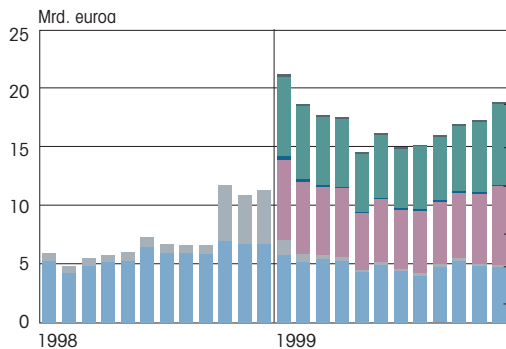
Arvopaperikauppojen selvitys-järjestelmiä koskeva EKPJ:n yleisvalvontapolitiikka on toistaiseksi määrittelemättä. Näin ollen selvitys-järjestelmien yleisvalvonta perustuu euroalueen valtioiden kansalliseen lainsäädäntöön. EKPJ on kuitenkin selvitys-järjestelmien käyttäjänä asettanut standardit niille selvitys-järjestelmille, joita käytetään rahapolitiikan toteuttamiseen sekä keskuspankkivakuuksien säilyttämiseen.

Sekkitilijärjestelmä ja TARGET

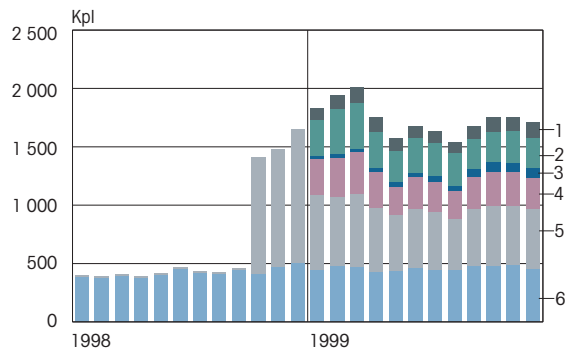
Suomen Pankki tarjoaa palveluja pankkien ja selvityskeskusten katteensierrojen ja yksittäisten maksujen nopeaa ja turvallista suorittamista varten keskuspankkirahalla. Suomen Pankin tarjoama sekkitilijärjestelmä turvaa siten osaltaan markkinoiden vakautta ja tehokkuutta. Sekkitilijärjestelmän liittäminen osaksi TARGETia mahdollisti turvallisen maksujenvälityksen koko euroalueella.

Kuvio 36.
Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän tapahtumat

Arvo keskimäärin päivässä

Lukumäärä keskimäärin päivässä

1. Saapuvat TARGET-asiakasmaksut
 2. Saapuvat TARGET-interbankmaksut
 3. Lähtevät TARGET-asiakasmaksut
 4. Lähtevät TARGET-interbankmaksut
 5. Loromaksut (loroclearing ennen lokakuuta 1998)
 6. Muut RTGS-maksut sekä SP:n ja tilinhaltijoiden väliset maksut
- Lähde: Suomen Pankki.

Vuoden 1999 aikana sekkitilijärjestelmän tapahtumamäärät kasvoivat TARGETin käyttöönoton myötä huomattavasti. Vuonna 1999 sekkitilijärjestelmässä välitettiin yhteensä keskimäärin 1 740 maksua päivässä. Yhteisarvoltaan nämä maksut olivat noin 17 mrd. euroa. Maksujen kappalemäärä yli kaksinkertaistui ja arvo kaksinkertaistui verrattuna vuoden 1998 maksuihin. Arvolla mitattuna runsas puolet sekkitilijärjestelmän maksuista oli maasta toiseen suoritettuja TARGET-maksuja. Sen sijaan kappalemääräisesti laskien suurin osa eli noin 70 % maksuista oli kotimaisia. Euron käyttöönoton myötä ns. loromaksujen osuus sekkitilijärjestelmien arvosta väheni olennaisesti, vaikka kappalemääräisesti loromaksujen osuus oli edelleen merkittävä (kuvio 36).

Sekkitilijärjestelmässä on käytössä keskitetty jonotusjärjestelmä, joka rakennettiin helpottamaan pankkien päivänsisäistä likviditeetin hallintaa. Pankit voivat lähettää

maksuja jonoon jopa useita päiviä ennen niiden arvopäivää. Jonottavat maksut käsitellään saapumisjärjestyksessä tilinhaltijan antaman tapahtumakohtaisen etuoikeusjärjestyksen ja aikaisimman kirjausajankohdan mukaan. Sekkitilijärjestelmässä on myös mekanismi ns. gridlock-tilanteiden purkamiseksi. Pankkien likviditeettitilanne oli vuoden aikana erittäin hyvä, ja katteen puuttumisesta johtuneita jonoja syntyi vain poikkeustilanteissa.

Vuoden 1999 lopussa pankkien sekkitililimiittien yhteenlaskettu arvo oli noin 6,5 mrd. euroa. Limiittien keskimääräinen käyttöaste pysyi alhaisena (kuvio 37).

TARGETin käyttöönoton myötä sekkitilijärjestelmään pääsyn vaatimukset ja päivänsisäistä luottoa koskevat ehdot uusittiin vastamaan TARGETin kansainvälistä johtosääntöä. Uudet säännöt tulivat voimaan vuoden 1999 alusta. Niiden mukaan myös sijoituspalveluyrityksille voidaan myöntää päivänsisäistä luottoa, jos erityisehdot

täytyvät. Sijoituspalveluyritykset eivät kuitenkaan hakeneet sekkitilioikeuksia vuoden 1999 aikana.

Muut kotimaiset maksujärjestelmät ja elektroninen raha

Useimmat Suomessa toimivat pankit ovat mukana pankkien maksuliikennesopimuksessa, jolla säädellään pankkien välistä maksujen välitystä ns. PMJ-järjestelmässä ja ns. POPS-järjestelmässä. PMJ-järjestelmässä välitetään pankkien väliset tilisiirrot, toistuvaissuoritukset, suora-veloitukset ja pankkikorttimaksut. Niihin liittyvät katteiden kirjaukset Suomen Pankki tekee kahdesti päivässä, aamuisin kello 8.30 ja iltapäivisin kello 15.45. Vuoden 2000 keväällä aamuisin suoritettavat katekirjaukset korvataan aamuyöstä automaattisesti käynnistyvällä ns. katekirjausajolla.

POPS-järjestelmässä välitetään pankkien väliset pikasiirrot ja sekrit

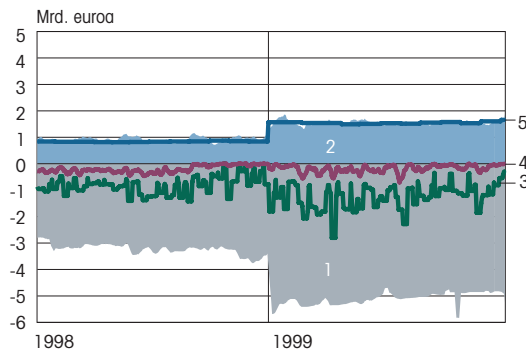
sekä pankkivekselit. Näiden maksujen katteensiirtotapa riippuu maksun suuruudesta. Mikäli maksu on suurempi kuin pankkien kahdenvälisesti sopima ns. RTGS-raja, kate suoritetaan bruttosirtona Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän kautta ennen maksun suorittamista asiakkaalle. RTGS-rajaa pienemmät maksut nettoutetaan kahdenvälisesti pankkien kesken siten, että kunkin pankin nettovelka tai -saaminen kutakin toista osapuolta kohtaan päivittyy jatkuvasti päivän aikana välitettyjen tapahtumien perusteella.

Pankkiautomaatteja ja rahakorttijärjestelmää ylläpitävät pankkien omistamat Automatia-yhtiöt, Automatia Pankkiautomaatit ja Automatia Rahakortit. Automatia Rahakortit ylläpitää sähköiseen käteisrahaan perustuvaa Avant-maksujärjestelmää eli korttirahaa. Sähköisen eli elektronisen korttirahan käyttö oli vuoden 1999 aikana vielä suhteellisen vähäistä. Suomen Pankki seurasi elektronisen rahan käytön ja sääntelyn edistymistä ja osallistui elektronisen rahan liikkeeseenlaskua sääntelevästä direktiivistä käytyyn keskusteluun sekä Suomessa että EKPJ:n ja EU:n piirissä. Myös elektronisen rahan yleisvalvonta kuuluu Suomen Pankille.

Suurten maksujen järjestelmät euroalueella

TARGET-järjestelmää käytettiin vuoden 1999 aikana euromääräisesti mitaten selvästi enemmän kuin muita eurooppalaisia maasta toiseen maksuja välittäviä maksujärjestelmiä. Vuoden aikana järjestelmässä suoritettiin päivittäin maasta toiseen keskimäärin 29 000

Kuvio 37.
Suomalaisten pankkien vähimmäisvarantalletukset ja päivänsisäiset sekkitililimiitit

1. Limiitit yhteensä¹
2. Sekkitilien päivän loppusaldojen kuukausikeskiarvo
3. Limiittien maksimikäyttö²
4. Limiittien keskimääräinen käyttö¹
5. Vähimmäisvarantalletukset yhteensä

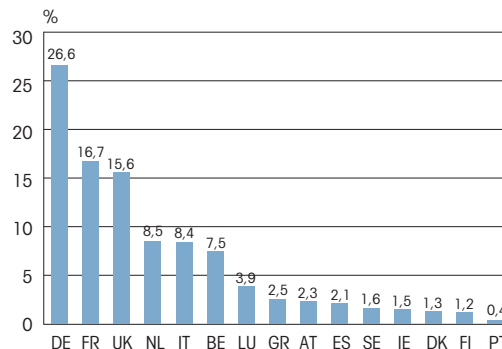
¹ Viiden päivän liukuva keskiarvo.

² Viiden päivän liukuva maksimi.

Lähde: Suomen Pankki.

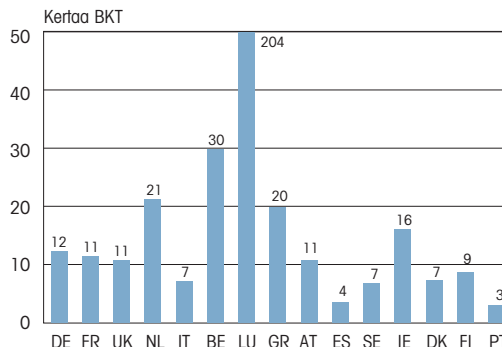
Kuvio 38.
TARGET-maksut maittain EU:ssa vuonna 1999

Eri maiden osuudet lähtevien maasta toiseen suoritettujen TARGET-maksujen kokonaisarvosta EU-alueella

Lähde: Euroopan keskuspankki.

Lähtevien maasta toiseen suoritettujen TARGET-maksujen suhde BKT:hen¹ eri maissa

¹ BKT:n ennusteluvut vuodeksi 1999 perustuvat Euroopan komission tietoihin.

Lähteet: Suomen Pankki, Euroopan keskuspankki ja Euroopan komissio.

maksua, joiden yhteenlaskettu arvo oli noin 360 mrd. euroa. Järjestelmän suurin käyttäjä oli Saksa, jonka osuus lähtevien maksujen arvolla mitaten oli noin 27 % TARGET-volyymista. Suomen osuus oli noin 1 %. Bruttokansantuotteeseen suhteutettuina TARGETin suurimmat käyttäjät olivat kuitenkin Benelux-maat, kärjessä Luxemburg (kuvio 38).

TARGET tehosti suurten maksujen välitystä euroalueella, ja suuriin maksuihin liittyvät riskit vähentyivät. TARGETin käytettävyydessä ja toimintavarmuudessa on kuitenkin vielä parannettavaa, sillä toiminnalliset häiriöt muutamissa Keski-Euroopan maissa haittasivat joinakin päivinä TARGETin käyttöä euroalueella.

Euro Banking Associationin ylläpitämä Euro 1 on EU:n laajui-

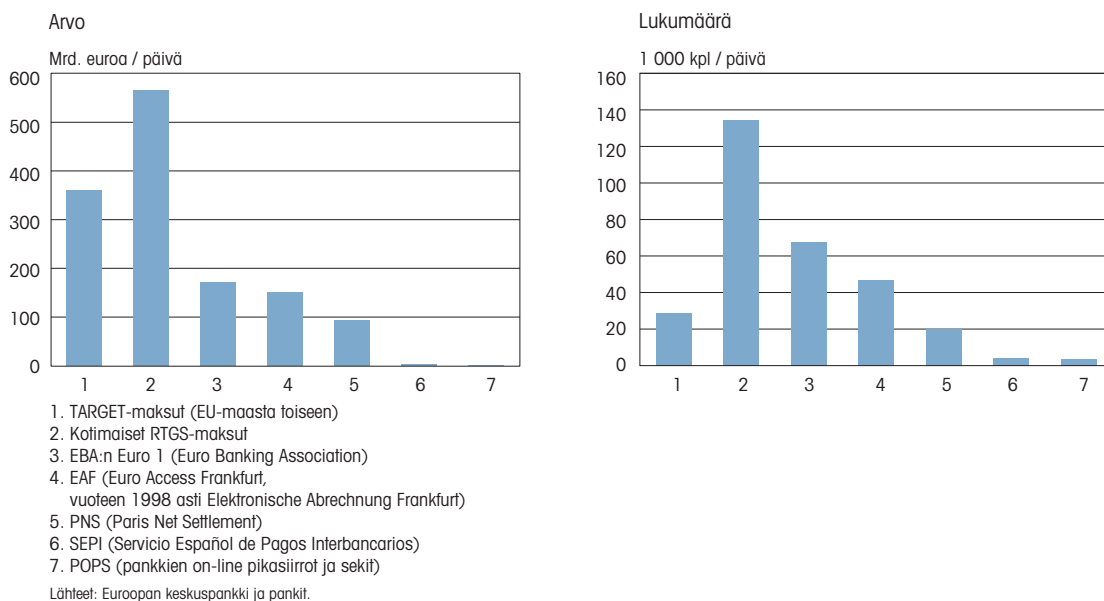
nen suurten ja keskisuurten maksujen euromääräinen nettoselvitysjärjestelmä. Siinä oli mukana kaksi suomalaista pankkia, Merita Pankki ja Leonia Pankki. Järjestelmä on TARGETin lisäksi toinen keskeinen EU:ssa toimiva maasta toiseen suoritettavien maksujen järjestelmä. Euro 1:ssä välitettiin vuoden aikana päivittäin keskimäärin 66 500 maksua, joten se oli maksujen lukumäärällä mitaten selvästi käytetympi kuin TARGET-järjestelmä. Neljässä euroalueen maassa on myös oma suurten maksujen nettojärjestelmänsä. Kaksi suurinta ovat saksalainen Euro Access Frankfurt (EAF) ja ranskalainen Paris Net Settlement (PNS). Espanjalainen Servicio Español de Pagos Interbancarios (SEPI) ja suomalainen POPS ovat huomattavasti pienempiä (kuvio 39).

Pienten maksujen välitys euroalueella

Euroalue muodostaa yhteismarkkina-alueen, ja pienten maksujen suorittamisen alueen sisällä tulee olla yhtä tehokasta ja luotettavaa kuin yhden maan sisällä. Alueen sisällä maasta toiseen suoritettaviin pieniin maksuihin EMUn kolmannen vaiheen alkaminen ei kuitenkaan käytännössä juuri vaikuttanut. Pienten maksujen suorittaminen oli monista maista edelleen hitaampaa ja kalliimpaa kuin maiden sisäisten maksujen suorittaminen, joten tehostamistarve on huomattava. Osittain tilanne johtuu siitä, että järjestelmät ovat euroalueella maittain erilaiset ja eri kehitysvaiheissa.

Pienten maksujen välityksen kehittämistarpeeseen vaikutti myös EU:n ns. tilisiirtodirektiivin (97/5/

Kuvio 39.
Suurten maksujen järjestelmät euroalueella: maksujen arvo ja lukumäärä keskimäärin päivässä 1999

ETY) saattaminen voimaan. EKP julkisti syyskuussa 1999 asettaensa pankeille tavoitteeksi parantaa maasta toiseen suoritettavien pienten maksujen maksuliikennepalveluja euroalueella siten, että parannettujen järjestelmien tulisi olla käytössä viimeistään 1.1.2002, jolloin eurokäteinen tulee käyttöön. EKP:n tavoitteet koskevat mm. maksujen hintoja (tariffeja) ja toteutusaikoja, jotka pitäisi euroalueella saattaa vertailukelpoisiksi kansallisten maksujen kanssa.

Euroalueen arvopaperikeskukset ja niiden väliset linkit

Euroalueen arvopaperikeskukset toimivat paitsi arvopaperikauppojen selvittäjinä myös keskuspankkien myöntämien luottojen vakuuksien pääasiallisina säilyttäjinä. Niiden toiminnan luotettavuus on keskeistä myös pankkijärjestelmän toiminnan kannalta. Selvitysjärjestelmien on taattava se, että keskuspankkiluottoa ei voida nostaa ennen kuin sen vakuudeksi annettavat arvopaperit on siirretty ehdottomasti ja peruuttamattomasti keskuspankille.

EKPJ arvioi selvitysjärjestelmiä suhteessa yhdeksään standardiin, jotka EKPJ:n hyväksymien arvopaperikeskusten on täytettävä. Arvioinnissa käytetään Euroopan rahapoliittisen instituutin (EMI) tammikuussa 1998 julkistamia vähimmäisvaatimuksia, jotka täytäneitä eurooppalaisia selvitysjärjestelmiä voidaan käyttää keskuspankkijärjestelmän luottooperaatioiden toteuttamisessa. Standardeissa edellytetään mm. riittävää

valvontaa ja operatiivista luotettavuutta. Arviointi päivitetään vuosittain. Samoin arviointikriteerein hyväksytään myös arvopaperikeskusten väliset linkit eli arvopaperikeskusten väliset suorat yhteydet, joiden avulla arvopapereita voidaan siirtää maasta toiseen. Arvioinnissa hyväksytyt arvopaperikeskukset ja niiden väliset linkit on lueteltu EKP:n kotisivuilla (www.ecb.int).

Arvopaperi- ja johdannaispalvelusjärjestelmät

APK ylläpitää selvitys- ja rekisterijärjestelmiä oman pääoman ehtoisiin arvopapereille (osake- eli OM-järjestelmä) ja velkainstrumenteille (velkainstrumentti- eli RM-järjestelmä). Rahamarkkinainstrumenttikaupat selvitetään bruttoperiaatteella. Sen sijaan osakekaupan maksujen selvitys toimii edelleen nettoperiaatteella. Helsingin Pörssi ylläpitää lisäksi johdannaispalvelusjärjestelmää vakioituille johdannaisille. Näiden järjestelmien yleisvalvonta kuuluu Suomen Pankille.

OM-järjestelmä on nettomaksuihin perustuva eräajopohjainen selvitysjärjestelmä, jossa selvitetään mm. kaikki Helsingin Pörssissä tehdyt kaupat. Vuonna 1999 OM-järjestelmässä selvitettyjen kauppajen määrä ja arvo kasvoivat lähinnä Nokian osakkeiden runsaan kaupankäynnin vuoksi erityisen voimakkaasti loppuvuodesta. Selvitettyjen kauppajen arvo (222 mrd. euroa) olikin yli kaksinkertainen ja kauppajen määrä (noin 2,2 miljoonaa kaupparia) lähes kaksinkertainen edellisvuotisiin verrattuna. Kauppajen lukumäärän tuntuvasta kasvusta aiheutui vuoden loppupuolella

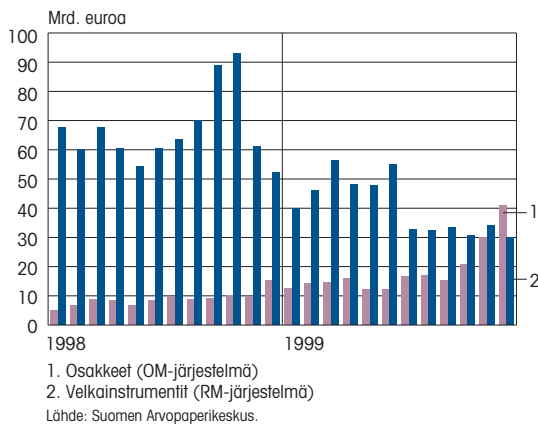
osakeselvitykselle kapasiteetti-ongelmia. Vuoden aikana osakkeiden arvo-osuusrekisterijärjestelmän keskittämishanke konkretisoitui jonkin verran.

RM-järjestelmä on RTGS-pohjainen reaaliaikainen velkainstrumenttien bruttoselvitysjärjestelmä. Se toimi vuoden 1999 aikana luotettavasti ilman merkittäviä häiriöitä. RM-järjestelmässä säilytetään Suomen Pankille vakuudeksi annetut EKPJ:n hyväksymät suomalaiset vakuuskelpoiset arvopaperit. RM-järjestelmästä rakennettiin vuoden aikana kaksisuuntaiset linkit saksalaisen Deutsche Börse Clearing AG:n ja ranskalaisen Sicovam SA:n järjestelmiin. Linkit hyväksyttiin käytettäväksi EKPJ:n myöntämien luottojen vakuusmateriaalin siirtoihin.

RM-järjestelmässä selvitettyjen kauppajen arvo pieneni vuoden mittaan, ja joulukuussa OM-järjestelmässä selvitettyjen kauppajen arvo oli ensimmäisen kerran järjestelmän käyttöönoton jälkeen suurempi kuin RM-järjestelmässä selvitettyjen kauppajen arvo (kuvio 40). RM-järjestelmän volyymin supistuminen johtui pitkälti euroalueen kaupankäynnin siirtymisestä likvideimpiin valtionpapereihin, lähinnä euroalueen suurten maiden obligaatioihin. Vähennykseen vaikutti myös EKPJ:n interventioiden toteutustapa, jonka perusteella Suomen Pankin sijoitustodistusten liikkeeseläskä loppui vuoden 1999 alusta.

Helsingin Pörssin (HEX) johdannaispalvelusjärjestelmässä selvitetään HEXissä tehdyt johdannaiskaupat. Johdannaispalvelusjärjestelmässä HEX asetuu asiakkaan vastapuoleksi ja välittäjä huolehtii vakuuksien asetta-

Kuvio 40.
Suomen Arvopaperikeskuksen järjestelmissä
selvitettyjen kauppojen arvo kuukausittain

misesta ja muista käytännön toimenpiteistä. Lokakuussa 1999 alkoi HEXin ja Eurex Frankfurt AG:n (Eurex) yhteistyösopimuksen mukainen johdannaiskaupankäynnin siirtäminen Eurexin järjestelmiin Frankfurtiin, mikä tulee vähentämään olennaisesti johdannaiskaupankäyntiä ja -selvitystä Suomessa.

Euroalueella tehtiin useita ehdotuksia arvopaperiselvityksen kehittämiseksi. EU-maiden kansallisten arvopaperikeskusten muodostaman yhteistyöjärjestön ECSDAn mallin mukaisten arvopaperilinkkien rakentaminen arvopaperikeskusten välille lisääntyi vuoden 1999 aikana. Eurooppalainen selvitystoiminta alkoi yhdenyttyä, kun Luxemburgissa toimiva kansainvälinen arvopaperikeskus ja selvitystalo Cedelbank ja Saksan arvopaperikeskus Deutsche Börse Clearing AG ilmoittivat alkuvuodesta 1999 yhdistymistavoitteestaan. Cedelbankin kilpailija, Belgiassa toimiva kansainvälinen arvopaperikeskus Euroclear SA ja

ranskalainen Sicovam SA ilmoittivat loppuvuodesta, että ne aloittavat läheisen yhteistyön lähitulevaisuudessa.

Siirtyminen vuoteen 2000 maksu- ja selvitysjärjestelmissä

Maksu- ja selvitysjärjestelmien kannalta vuosituhanen vaihteen aiheuttamat tietojärjestelmien muutostarpeet olivat mittavat, ja projekteihin käytettiin Suomessakin huomattavasti resursseja. Suomen Pankki koordinoi yhdessä Rahoitustarkastuksen kanssa maksu- ja selvitysjärjestelmien vuosi 2000 -valmiuden kehittämistä. Siirtymisen vuoteen 2000 onnistui vaikeuksista maksu- ja selvitysjärjestelmissä sekä muissa pankkijärjestelmissä, eikä vuosituhanen vaihteessa esiintynyt häiriöitä. EKP:n ja Euroopan unionin kansallisten keskuspankkien järjestelmien toiminta käynnistyi kitkattomasti 3.1.2000.

Kotimainen yhteistyö maksu- ja selvitysjärjestelmissä

Vuoden aikana Suomen Pankki ja Rahoitustarkastus sopivat konkreettisesta valvontayhteistyöstä maksu- ja selvitysjärjestelmien alueella.¹

Suomen Pankki harjoitti aktiivista yhteistyötä maksu- ja selvitysjärjestelmäalueella myös markkinaosapuolien kanssa. Pankkien kanssa vuonna 1995 perustetut yhteistyöfoorumit, maksujärjestelmien ohjausryhmä ja maksujärjestelmien yhteistyöryhmä, kokoontuivat säännöllisesti maksujärjestelmiin liittyvien asioiden selvittämiseksi. Maksujärjestelmien yhteistyöryhmän alaisuudessa toimi lisäksi erilaisia asiakohtaisia erityisryhmiä. Tilinhaltijoista koostuva Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän käyttäjätoimikunta kokoontui myös säännöllisesti.

Suomen Pankki osallistui lisäksi Suomen Arvopaperikeskuksen selvitystoiminnan neuvottelukuntien työskentelyyn. Neuvottelukunnissa osapuolet käsittelevät selvitystoiminnan kehittämistä ja ajankohtaisia kysymyksiä. Vuoden 1999 aikana Suomen Pankki osallistui mm. keskusteluun OM-järjestelmän kehittämisehdotuksista. Suomen Pankilla on myös suoria yhteistyömuotoja APK:n kanssa, mm. yhteinen koordinaatiotyöryhmä, sekä jatkuvaa yhteistyötä operatiivisissa asioissa, mm. vakuus- ja hallinnon kehittämisessä.

¹ Suomen Pankin yleisvalvontatehtävää rahoitusmarkkinoilla kuvataan sivuilla 35–36.

Lainsäädännön ja EU:n direktiivien kehittäminen vuonna 1999

Maksu- ja selvitysjärjestelmiin liittyvän lainsäädännön kehittäminen on jatkunut, kun Euroopan unionin antamia direktiivejä on sovellettu kotimaiseen lainsäädäntöön. Suomen Pankki osallistui aktiivisesti hankkeiden kansainväliseen ja kotimaiseen valmisteluun tarjoamalla asiantuntija-apua mm. työryhmiin.

Marraskuussa 1999 Ecofin-neuvosto hyväksyi yhteisen kannan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviehdotukseksi, joka koskee elektronisen rahan liikkeeseenlaskijoiden liiketoiminnan aloittamista, harjoittamista ja toiminnan vakauden valvontaa. Direktiivi tulee Euroopan parlamentin käsittelyyn alkuvuodesta 2000.

Maasta toiseen suoritettavien tilisiirtojen sääntelemiseksi annettiin vuonna 1997 ns. tilisiirtodirek-

tiivi (97/5/ETY), joka jäsenmaiden oli liitettävä omaan lainsäädäntöönsä 14.8.1999 mennessä. Direktiivi koskee enintään 50 000 euron suuruisia Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden välisiä tilisiirtoja. Suomessa lain piiriin sisällytettiin myös kaikki kotimaiset tilisiirrot. Lain mukaan tilisiirto on toteutettu silloin, kun tilisiirron määrä on maksettu maksun saajan pankin tai muun laitoksen tilille. Direktiivi saatettiin voimaan Suomessa elokuussa 1999.

Selvityksen lopullisuutta koskenut direktiivi saatettiin Suomessa voimaan uudella lailla eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista. Laki tuli voimaan joulukuussa 1999. Laki ulotettiin koskemaan myös arvopaperikaupan bruttoselvitysjärjestelmiä. Niin ikään laki koskee vakuuksia, jotka on annettu keskuspankille sen hoitaessa keskuspankkitoimintoja.

Selvitysjärjestelmän ylläpitäjän on ilmoitettava järjestelmän säännöt valtiovarainministeriölle.

Ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan koske Suomen Pankkia, arvopaperimarkkina-alueita tarkoitettua selvitysyhteisöä eikä yhteisöjä, joita tarkoitetaan kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termineillä annettussa laissa. Viimeksi mainittujen säännöt valtiovarainministeriö vahvistaa niitä koskevan lainsäädännön perusteella.

Valtiovarainministeriön asettama arvo-osuusjärjestelmän kehittämistä valmistellut työryhmä ehdotti huhtikuussa 1999 julkaisemassaan muistiossa mm. arvo-osuusrekisterien keskittämistä Suomen Arvopaperikeskukseen sekä arvo-osuusrekisterien pitäjien muuttamista APK:n tilinhoitajayhteisöiksi. Hallituksen esitys asiasta annettaneen eduskunnalle alkuvuodesta 2000.

Maksuvälinehuolto

Maksuvälinehuollossa Suomen Pankin keskeinen tehtävä on turvallinen ja tehokas seteleiden ja kolikoiden liikkeeseenlasku ja käsittely sekä rahojen laadusta, aitoudesta ja saatavuudesta huolehtiminen koko maassa. Suomen Pankin vastuulla on myös rahahuollon kehittäminen yhteistyössä pankkien ja muiden osapuolten kanssa. Lisäksi pankki vastaa euroseteleiden ja -kolikoiden liikkeeseenlaskun valmistelusta sekä muista EMUn kolmanteen vaiheeseen kuuluvista tehtävistä rahahuollossa.

Suomen siirtyminen EMUn kolmanteen vaiheeseen vuoden 1999 alusta ja yhteisen rahayksikön euron käyttöönotto vaikuttivat Suomen Pankin maksuvälinehuoltoon suoraan kahdella tavalla. Ensimmäkin Suomen Pankki laskee nykyisin setelit ja kolikot liikkeeseen EKP:n luvalla, kun sillä aiemmin oli yksinoikeus. Toiseksi pankki on siirtymäkautena 1999–2001 velvollinen vaihtamaan muiden euroalueen maiden seteleitä Suomen rahaksi kiinteään muuntokurssiin. Lisäksi pankin valmistelu- ja yhteistyö muiden osapuolten kanssa euroseteleiden ja -kolikoiden liikkeeseen laskemiseksi on alkanut konkretisoitua aiempaa enemmän. Esimerkkeinä tästä ovat päätökset lakkauttaa käyvät markka-

määräiset setelit ja kolikot laillisina maksuvälineinä 1.3.2002 alkaen.

Kuopion ja Vaasan alueilla pankit tiivistivät keväästä 1999 alkaen kokeiluluonteisesti yhteistyötä rahahuollossa. Yhteistoimintakokeilussa olivat mukana Merita Pankki, Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunta, Leonia Pankki ja Automatia Pankkiautomaatit. Kokeilussa pankit keskittivät rahahuollon logistiikan ja laskentakeskusten toiminnan johtamisen sekä valvonnan Automatia Pankkiautomaatit -yhtiölle. Kuopiossa Suomen Pankin konttori oli myös mukana kokeilussa sopeuttamalla palveluaikojaan ja osallistumalla tavanomaisen rahahuollon ohella myös pankkiautomaattikasettien täyttämiseen.

Markka väistyy euron tieltä

Suomen Pankki päätti joulukuussa 1999 (1176/1999) lakkauttaa laillisina maksuvälineinä vuoden 1986 ja vuoden 1993 mallia olevat setelit maaliskuun 1. päivästä 2002 lukien. Vuoden 1986 mallia ovat 10, 50, 100, 500 ja 1000 markan setelit sekä vuoden 1986 Litt. A -mallia ovat 50, 100, 500 ja 1000 markan setelit. Vuoden 1993 mallia on 20 markan seteli, josta on myös Litt. A -malli. Kaikki nykyistä setelisarjaa

aikaisemmat markka- ja pennimääräiset setelit oli lakkautettu jo enemminkin. Edellisen kerran Suomen Pankki lakkautti seteleitä vuoden 1994 alussa.

Valtiovarainministeriö päätti joulukuussa 1999 (1177/1999) lakkauttaa laillisina maksuvälineinä nykyisen käyttörahasarjan 10 ja 50 pennin sekä 1, 5 ja 10 markan kolikot maaliskuun 1. päivästä 2002 lukien. Edelliset markka- ja pennimääräisten kolikoiden lakkauttamispäätökset tulivat voimaan vuosien 1994 ja 1998 alussa.

Nämä päätökset lakkauttaa rahoja tarkoittivat sitä, että markka- ja euromääräiset setelit ja kolikot tulevat olemaan yhtä aikaa käytössä vain kaksi kuukautta vuoden 2002 alusta. Sen jälkeen Suomen Pankki lunastaa tuolloin lakkautettuja markkamääräisiä seteleitä ja kolikoita vielä 10 vuoden ajan eli 29.2.2012 saakka. Rahanvaihtojakson lyhentämisestä 6 kuukaudesta 1–2 kuukauteen sopivat EU:n talous- ja valtiovarainministerit (Ecofin) kokouksessaan marras-kuussa 1999, koska jakson pituutta koskevilla kansallisilla päätöksillä katsottiin olevan kiire rahanvaihtoon valmistautumisen kannalta.

Rahanvaihdon valmistelu vauhdittui

Euron käyttöönoton yhteydessä vuoden 1999 alusta EKP sai Euroopan yhteisön perustamissopimuksen artiklan 106 (kohtien 1 ja 2) perusteella yksinoikeuden antaa valtuudet setelien liikkeeseenlaskuun ja oikeuden hyväksyä liikkeeseen laskettavien kolikoiden määrät euroalueen maissa. Tämä koskee

EU:n neuvoston asetuksen (EY) 974/98 mukaan myös euroalueen kansallisia rahoja, koska ne ovat euron ilmentymiä. Huhtikuussa 1999 EKP:n neuvosto päätti, että jäsenmaiden kansalliset keskuspankit voivat vuoden 2001 loppuun saakka laskea kansallisia seteleitä liikkeeseen aiempaan tapaan ilman määrärajoitusta. Vuosittain liikkeeseen laskettavien kansallisten kolikoiden enimmäismäärälle sen sijaan vaaditaan EKP:n hyväksyntä.

Suomen Pankki osallistui vuoden 1999 aikana tiiviisti euroseteleiden käyttöönottoa valmistelevan EKP:n setelikomitean ja sen työryhmien työskentelyyn. Työskentelyn keskeisiä alueita olivat euroseteleiden tuotantoon liittyvät kysymykset, eurorahojen tutkimus-, laadunvalvonta- ja väärennösten ehkäisyjärjestelmien organisointi, rahanvaihdon toteuttamisen logistiikka sekä rahanvaihtoa koskevan tiedotuskampanjan valmistelu. Eurokolikoiden käyttöönoton valmisteluun pankki taas osallistui yhdessä valtiovarainministeriön kanssa EU:n talous- ja rahoituskomiteassa. Keskeisin rahanvaihtoon liittyvä kysymys komiteassa oli rahanvaihtojakson pituutta koskevan yhteisen julkilausuman valmistelu Ecofin-neuvoston hyväksyttäväksi.

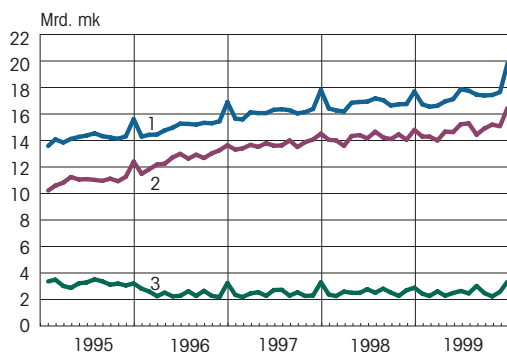
Euroseteleiden koetuotantovaihe saatiin päätökseen helmikuussa 1999. Sen tulokset olivat positiivisia, ja vain joitakin teknisiä muutoksia jouduttiin vielä tekemään seteleiden määrittelyihin. EKP:n neuvosto vahvisti määrittelyjen muutokset huhtikuussa sekä hyväksyi massatuotannon aloittamisen niiden pohjalta. Tuotantoon osallistuu 11 setelipainoa euroalueella.

Kukin euroalueen keskuspankki voi itse päättää, missä sen tarvitsemat eurosetelit painetaan. Malliseteleiden painamisen jälkeen tiettyjen seteliarvojen massatuotanto alkoi muutamassa setelipainossa jo heinäkuussa 1999. Kaikkiaan euroseteleitä valmistetaan liikkeeseenlaskupäivään 1.1.2002 mennessä nykyisen arvion mukaan noin 13 mrd. kappaletta, kokonaisarvoltaan noin 600 mrd. euroa. Arviot sisältävät varsinaisen liikkeeseenlaskutarpeen lisäksi logistiset varastot. Arvioita tarkistetaan vuosittain käteisrahan kysyntäennusteiden mahdollisten muutosten vuoksi.

Suomen Pankki tilasi marras-kuussa 1999 kaikki Suomessa vuoden 2002 alussa tarvittavat eurosetelit Seteciltä, joka aloitti niiden painamisen marras-joulukuun vaihteessa 1999. Vastaavasti valtiovarainministeriö on tilannut kaikki Suomessa tarvittavat eurokolikot Rahapajalta. Niiden lyönti alkoi syyskuussa 1998, ja vuoden 1999 loppuun mennessä tarvittavasta määrästä oli jo noin kolmannes valmiina. Liikkeeseenlaskijana Suomen Pankki laatii vuosittain euroseteleiden ja eurokolikoiden tarvearviot.

Jotta rahanvaihto vuoden 2002 alussa toteutuisi joustavasti ja nopeasti, euroalueen jäsenmaissa on yleisesti katsottu, että euroseteleitä ja -kolikoita tulisi voida jakaa jo etukäteen ainakin tietyille rahanhuollon keskeisille ryhmille. Tamikuussa 1999 EKP:n neuvosto päätti, ettei eurorahojen ennakkopakkelua suurelle yleisölle voida EU:n neuvoston asetuksen (EY) 974/98 perusteella sallia, koska sillä olisi sama vaikutus kuin raho-

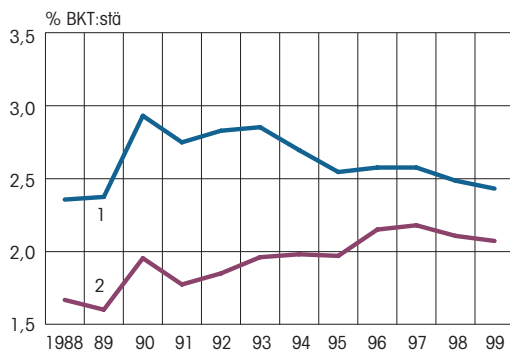
Kuvio 41.
Käteisrahan hallussapito

1. Liikkeessä oleva raha
2. Yleisön hallussa oleva raha
3. Pankkien hallussa oleva raha

Lähde: Suomen Pankki.

Kuvio 42.
Liikkeessä oleva käteisraha*

1. Liikkeessä oleva raha
2. Yleisön hallussa oleva raha

* Kuukauden lopun arvojen vuotuinen keskiarvo.

Lähde: Suomen Pankki.

jen liikkeeseenlaskulla. Samalla EKP:n neuvosto kuitenkin katsoi, että euroseteleiden ja -kolikoiden ennakkojakelu rahahuollon keskeisille ryhmille olisi laillisesti mahdollista edellyttäen, ettei rahoja lasketa liikkeeseen ennen vuoden 2002 alkua.

EKP julkaisi helmikuussa 1999 Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä tarjouspyynnön Euroopan laajuudesta tiedotuskampanjasta, joka koski euroseteleiden ja -kolikoiden käyttöönottoa. Marraskuun

alussa EKP:n neuvosto valitsi alun perin 40 hakijan joukosta Publicis-nimisen toimiston, joka tulee avustamaan EKP:tä eurorahojen käyttöönottoa koskevan tiedotuskampanjan, EURO 2002, järjestämisessä. Suomessa toimistoa edustaa Publicis-Törmä.

Rahanvaihdon valmistelu alkoi vauhdittua, kun Ecofin-neuvosto hyväksyi marraskuussa 1999 euroseteleiden ja kolikoiden liikkeeseenlaskua koskevan yhteisen julkilausuman. Sen mukaan valtaosan

käteismaksuista tulee tapahtua euroina kahden viikon kuluttua vuoden 2002 alusta ja rahojen rinnakkaiskäyttö saa kestää neljästä viikosta kahteen kuukauteen. Julkilausuman mukaan olisi myös hyödyllistä jakaa eurorahaa rahoituslaitoksille ja tietyille muille tahoille, kuten arvokuljetusyhtiöille ja vähittäiskaupalle, jo ennen liikkeeseenlaskua 1.1.2002, mutta tämä ennakkojakelu ei kuitenkaan saisi merkitä rahan ennaikaista liikkeeseenlaskua. Lisäksi rajoitettu määrä eurokolikoita voitaisiin pyynnöstä luovuttaa tutustumista varten yleisölle, varsinkin erityisryhmille joulukuun 2001 jälkipuoliskon aikana. Julkilausumassa näiden näkemysten todetaan kuitenkin jättävän jäsenmaille tilaa toteuttaa rahanvaihto kunkin maan erityisolosuhteisiin parhaiten soveltuvalla tavalla.

Suomen Pankki ja muut rahahuoltoa Suomessa hoitavat pankit ovat vuodesta 1988 käyttäneet rahahuollon tietojen siirtoon ja käsittelyyn yhteisesti sovittua tietojenkäsittelyjärjestelmää. Järjestelmää käyttävät pankit ovat käynnistäneet valmistelut luodakseen vastaavan, joiltakin osin kehittyneemmän järjestelmän myös eurorahojen tietojen käsittelemiseksi.

Käteisrahan määrä kasvoi edelleen

Suotuisan kokonaistaloudellisen kehityksen vuoksi liikkeessä olevan käteisrahan määrän kasvu jatkui vuoden 1999 aikana. Korvaavien maksuvälineiden yleistymisestä huolimatta käteisrahan määrän kasvu on viime vuosikymmeninä

ollut jatkuvaa lukuun ottamatta 1990-luvun alkupuolen lamavuotia, jolloin rahan määrä pysytteli ennallaan. Keskimäärin rahaa oli vuonna 1999 liikkeessä lähes 17,5 mrd. markkaa, kun sitä oli ollut edellisenä vuonna noin 16,8 mrd. markkaa (kuvio 41).

Suhteessa bruttokansantuotteen liikkeessä olevan käteisrahan määrä oli vuonna 1999 keskimäärin 2,4 % eli hieman vähemmän kuin vuonna 1998 (kuvio 42). Suomessa tämä suhde oli edelleen Belgian kanssa rahaliitossa olevaa Luxemburgia lukuun ottamatta EU-maiden pienin. Muissa EU-maissa tuo suhde vaihteli runsaasta kolmesta yli kymmeneen prosenttiin. Käteisrahan suhteellisen vähäisyyden katsotaan johtuvan paljolti Suomen maksujärjestelmän kehittyneisyydestä, setelistön vähäisestä käytöstä säästämismuotona sekä ulkomailla olevan markkasetelistön pienestä määrästä.

Käteisrahahuollon osapuolet varautuivat joulukuussa 1999 eri-

tyisesti yleisön käteisrahan kysynnän kasvuun, koska vuosituhannen vaihteen pelättiin aiheuttavan ongelmia maksuliikenteen tietojärjestelmissä. Pankkien käteisrahan tilaukset Suomen Pankista olivat joulukuussa 1999 paljon suuremmat kuin edellisenä vuonna, kun taas palautukset kasvoivat oleellisesti vähemmän. Vuodenvaihteessa liikkeessä oli lähes miljardi markkaa enemmän rahaa kuin ilman varautumista vuosituhannen vaihtumiseen olisi ollut. Tästä määrästä huomattava osa pysyi pankkien ja Automatia Pankkiautomaatit -yhtiön hallussa, koska yleisön käteisrahan nostot eivät olennaisesti poikenneet normaalista ja koska pelättyjä ongelmia ei ilmaantunut. Tammikuun 2000 alussa liikkeessä olevan rahan määrä supistuikin huomattavasti normaalia enemmän.

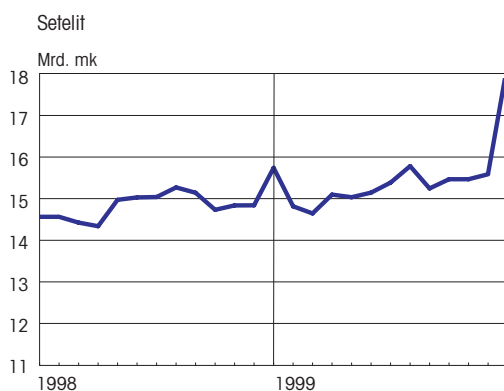
Vuoden 1999 lopussa liikkeessä olevan käteisrahan määrä oli 19 919 milj. markkaa eli 12,6 % edellisvuotista suurempi. Liikkeessä olevan setelistön määrä kasvoi

vuoden 1999 aikana 13,6 % ja oli vuoden lopussa 17 884 milj. markkaa (kuvio 43). Rahalajeista 100 markan liikkeessä oleva määrä lisääntyi eniten, 937 milj. markkaa. Liikkeessä olevien kolikoiden¹ määrä kasvoi edelleen 4,4 % ja oli vuoden lopussa 2 035 milj. markkaa.

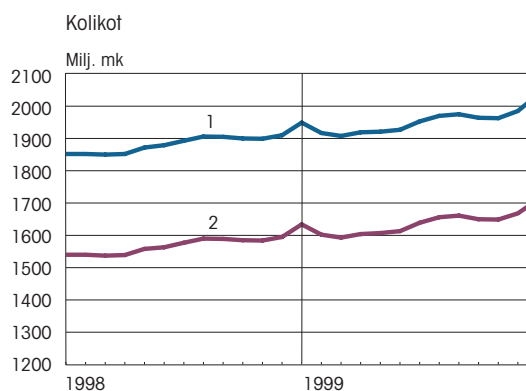
Vuoden 1999 lopussa yleisön hallussa (ml. Automatia Pankkiautomaatit -yhtiön käteisautomaatit) oli käteistä rahaa 16 528 milj. markkaa eli 11,7 % enemmän kuin edellisen vuoden lopussa. Pankkien hallussa oli 3 390 milj. markkaa eli 17,5 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Koko vuonna pankkien hallussa oli keskimäärin enää 14,7 % liikkeessä olevasta käteisrahasta, mikä on puoli prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 1998.

¹ Suomen Pankin kirjanpitoikäytäntö yhdenmukaistettiin 1.1.1999 alkaen eurojärjestelmän kirjanpitoperiaatteiden kanssa. Sen vuoksi mm. liikkeessä olevan metallirahan määrää ei enää ilmaista erikseen Suomen Pankin taseessa, vaan se on nettoutettu valtion metallirahavastuu -erän kanssa ja erotus sisältyy muut saamiset -erään.

Kuvio 43.
Liikkeessä olevat rahat

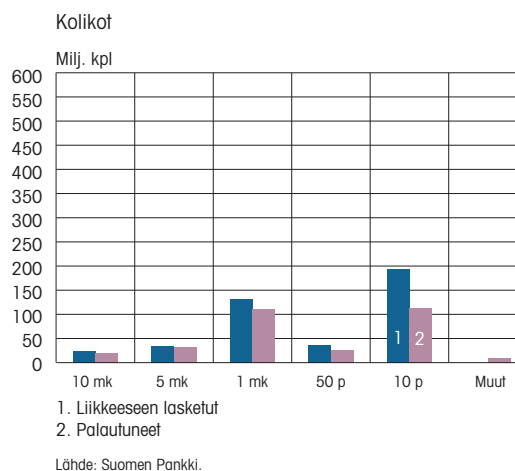
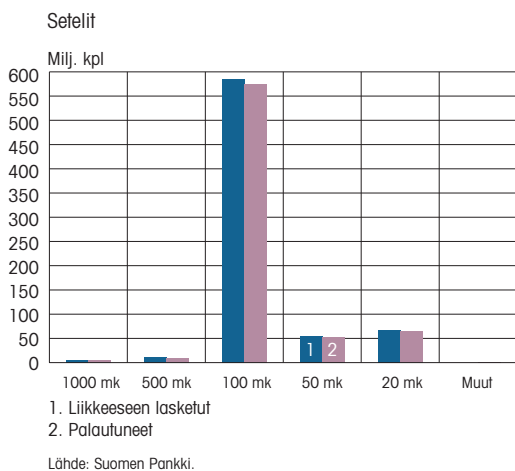
Lähde: Suomen Pankki.

1. Käyttö- ja juhlarahat
2. Käyttörahat

Lähde: Suomen Pankki.

Kuvio 44.
Rahan kierto Suomen Pankin kautta vuonna 1999

Osuus on pienentynyt selvästi alle puoleen vuosikymmenen alun lukemista lähinnä pankkien erilaisten rationalisointitoimien vuoksi, mutta pitkällä aikavälillä ja myös kansainvälisesti se on edelleen suurehko.

Setelivirrat lisääntyivät voimakkaasti

Suomen Pankista tilattujen setelien määrä lisääntyi vuonna 1999 edellisvuotiseen verrattuna voimakkaasti eli 53,7 mrd. markasta 72,7 mrd. markkaan. Seteleitä tilattiin 720 milj. kappaletta (kuvio 44), mikä oli 32 % enemmän kuin edellisellä vuonna. Myös setelien palauttaminen lisääntyi 53,9 mrd. markasta 70,6 mrd. markkaan eli 31 %. Erityisesti lisääntyivät 100 ja 500 markan virrat.

Vuonna 1999 Suomen Pankki lunasti 1.1.1994 lakkautettuja seteleitä 5 milj. markan edestä. Niitä on kuitenkin liikkeessä vielä 233 milj. markkaa. Näiden setelien lunastusaika päättyi 31.12.2003.

Liikkeessä oleva setelistö kiersi Suomen Pankin kautta vuonna 1999 keskimäärin 6,7 kertaa eli setelit palautuivat Suomen Pankkiin keskimäärin 1 kuukauden ja 24 päivän välein. Vaikka euro- ja markkasetelien rinnakkaiskäyttöajaksi tulee kaksi kuukautta, on tämä aika markkasetelistön nykyistä keskimääräistä kiertonopeus-aikaa pidempi. Vuonna 1998 setelistön kiertonopeus oli 5,4. Vuonna 1999 eri setelilajeista suurin kiertonopeus eli 9,3 oli 100 markan setelillä; edellisenä vuonna kiertonopeus oli 7,1. Muiden setelilajien kiertonopeudet olivat lähes samansuuruiset kuin vuonna 1998: 1000 markan kiertonopeus oli 0,7, 500 markan kiertonopeus 2,0, 50 markan kiertonopeus 4,4 ja 20 markan kiertonopeus 3,1.

Suomen Pankki perii käsittelemistään seteleistä käsittelymaksua, joka määritellään valtion maksuperustelain mukaisesti omakustannushinnan perusteella, mutta vain siltä osin kuin setelistön vuotuinen kierto Suomen Pankin kautta ylit-

tää tietyn viranomaistehtävään nojaavan kynnysarvon. Vuonna 1998 pankki päätti asettaa tuoksi arvoksi neljä, koska sitä suurempi kiertonopeus katsottiin setelistön kunnon seurannan ja edessä olevan rahanvaihdon sujuvuuden kannalta tarpeettomaksi. Samassa yhteydessä pankki päätti ohjausvaikutuksen tehostamiseksi tarkistaa käsittelymaksua puolivuositain edellisen puolivuotiskauden setelikierron perusteella. Näillä perusteilla setelien käsittelymaksu oli koko vuoden 1999 ajan 50 penniä 100 kappaleen setelierältä. Maksu kohdistui 100 ja 50 markan seteleihin, koska vain niiden kiertonopeus ylitti kynnysarvon. Joulukuun 1999 alussa Suomen Pankki vahvisti edellisen tarkastelujakson perusteella vuoden 2000 alkupuolen käsittelymaksuksi 70 penniä 100 kappaleen erältä 100 markan seteleitä.

Setelivirtojen kasvusta huolimatta setelien käsittelymaksun tuotto väheni, koska suoritemaksu oli pienempi kuin vuonna 1998. Vuonna 1999 maksun tuotto oli 6,0 milj.

markkaa oltuaan edellisenä vuonna 6,6 milj. markkaa. Lisäksi Suomen Pankki peri rahahuollon tietojenkäsittelyjärjestelmää käyttäviltä pankeilta 5,8 milj. markkaa järjestelmän käyttö- ja ylläpitokustannuksia. Tämä oli 1,2 milj. markkaa suurempi kuin edellisenä vuonna ja johtui maksun korotuksesta.

Suomen Pankki on tilannut tarvitsemansa setelit Seteciltä (liitetaulukko 16). Kun markkasetealien liikkeeseenlasku vuoden 2002 tammi-helmikuussa päättyi, riittävät Suomen Pankin holveissa jo olevat uudet tai käyttökelpoisiksi lajiteltavat setelit niin, että Setec toimitti viimeiset markkamääräiset setelit Suomen Pankille elokuussa 1999. Vuonna 1999 Suomen Pankki lajitteli hylätyiksi kolmanneksen (35 milj. kappaletta) vuoden aikana keskimäärin liikkeessä olleista seteleistä.

Suomalaisten setelien väärennöksiä tavattiin 201 kappaletta vuonna 1999. Vuonna 1998 niitä oli 323. Molempina vuosina väärennökset olivat pääasiassa yksittäisiä. Väärennösten tunnistamiseksi Suomen Pankki järjesti yhdessä keskusrikospoliisin kanssa 9 koulutusseminaaria. Lisäksi pankki toimitti rahaa ammattimaisesti käsitteleville materiaalia setelien aitoustehtäjätekijöistä.

Euromaiden setelien lunastus alkoi

Vuoden 1999 alusta astui voimaan euroalueen maiden keskuspankkien velvollisuus vaihtaa kiinteää muuntokurssia käyttäen euroalueen mui-

den valtioiden käypiä seteleitä kansalliseen rahaan. Tämä perustui EKPJ:n perussäännön artiklaan 52 ja EKP:n neuvoston suuntaviivoihin artiklan toteuttamisesta.

Suomen Pankin konttorit lunastivat euroalueen maiden seteleitä yhteensä 14 milj. markan arvosta. Saksan markkoja tästä määrästä oli lähes kaksi kolmasosaa, kun lähinnä seuraavien valuttojen osuudet olivat 5–10 %. Lunastetusta määrästä vain noin kymmenesosa lunastettiin ulkomaalaisilta.

Euroalueen keskuspankit lunastivat suomalaisia seteleitä 1 005 milj. markan arvosta. Saksan keskuspankki lunasti tästä määrästä 980 milj. markkaa, joten muiden keskuspankkien osuudet olivat vähäisiä. Tämä kuvastaa myös sitä, että asian hoito on eri euroalueen maissa järjestetty eri tavoilla. Eniten lunastettiin 100 markan seteleitä eli noin 60 % lunastetusta määrästä. Jonkin verran lunastettiin myös 1000 ja 500 markan seteleitä, mutta 50 ja 20 markan seteleitä vain vähän.

Kolikkovirrat eivät muuttuneet

Suomen Pankki laski liikkeeseen käyttösarjan kolikkoja 580 milj. markkaa ja otti vastaan palautuksia 497 milj. markkaa. Liikkeeseen laskettu määrä kasvoi 12 milj. markkaa ja palautettujen määrä väheni 13 milj. markkaa edellisvuotisesta. Vuonna 1998 sekä tilattujen että palautettujen määrä oli vähentynyt yli 200 milj. markkaa.

Suomen Pankki peri kolikkojen käsittelymaksua 3,9 milj. markkaa, mikä on 1,4 milj. markkaa enemmän kuin vuonna 1998. Maksun tuoton kasvuun vaikutti hinnan nousu.

Vuoden aikana laskettiin liikkeeseen kolme juhlarahaa. Suomen EU-puheenjohtajuuden johdosta laskettiin liikkeeseen 10 markan juhlaraha, jonka keskiosa on hopeaa ja rengas kultaa. Rahan lyöntimäärä oli 3 000 kappaletta. Lisäksi siitä lyötiin erikoisraha, jonka lyöntimäärä oli 100 000 kappaletta ja jonka keskiosa on alumiinipronssia ja rengas kuparinikkeliä kuten 10 markan käyttörahassa. Jean Sibelius ja säveltaide -juhlarahojat laskettiin liikkeeseen kaksi. Kultaisen rahan nimellisarvo on 1000 markkaa, ja sitä lyötiin 8 000 kappaletta. Hopeisen rahan nimellisarvo on 100 markkaa, ja sitä lyötiin 33 000 kappaletta.

EU:n neuvoston asetuksen (EY) 3603/93 mukaan EU:n jäsenen keskuspankilla saa olla hallussaan enintään 10 % liikkeessä olevasta metallirahasta. Suomen Pankilla oli enimmillään metallirahaa 8,7 % liikkeessä olevasta määrästä 28.2.1999. Vuoden 1999 lopussa määrä oli 4,8 %.

Suomen Pankki lunasti vuosina 1994 ja 1998 lakkautettuja metallisia käyttörahajoja 6 milj. markan edestä ja juhlarahajoja 0,4 milj. markan edestä. Vuoden 1999 lopussa oli lakkautettuja käyttörahajoja lunastamatta 295 milj. markkaa ja juhlarahajoja 126 milj. markkaa.

Valuuttavarannon hoito

EMUn kolmannen vaiheen alettua Suomen Pankki hallinnoi kahta valuuttavarantoa eli osaa Euroopan keskuspankin valuuttavarannosta ja omaa valuuttavarantoaan.

Euroalueen kansalliset keskuspankit siirsivät vuoden 1999 alussa osan omista varannoistaan omistamalleen EKP:lle. Varantoja siirrettiin kaikkiaan vajaat 40 mrd. euroa, josta 15 % on kultaa ja 85 % valuuttasaamisia. Suomen Pankin osuus oli yhteensä noin 700 milj. euroa. Siirron vastineena Suomen Pankilla on EKP:ltä euromääräinen saaminen, jolle EKP maksaa korkoa. Näitä varantoja käytetään EKP:n mahdollisissa valuuttamarkkinaoperaatioissa.

EKP ei itse sijoita sille siirrettyjä varantoja, vaan sen tekevät kansalliset keskuspankit EKP:ssä sovitujen rajoitteiden mukaisesti. Rajoitteet ovat tyypiltään samanlaisia kuin Suomen Pankin oman varannon sijoittamisessa käytettävät. Valuuttavaranto on EKP:n taseessa, joten EKP kantaa sen sisältämät riskit. Valuuttavarannon sijoituspolitiikasta päättää EKP, ja kansalliset keskuspankit osallistuvat sijoituspolitiikan kehittämiseen komiteatyöskentelyn kautta.

Suomen Pankin oman valuuttavarannon merkitys on muuttunut huomattavasti EMUn kolmannen

vaiheen alettua. Suomen Pankki pitää varantoa mm. EKP:n mahdollisia lisätarpeita sekä Kansainvälisen valuuttarahaston rahoitustarpeita varten. Sen sijaan varantoa ei enää käytetä Suomen Pankin valuuttamarkkinaoperaatioihin. Valtiokonttori on puolestaan ryhtynyt hoitamaan itsenäisesti valtion valuuttaliiketoimet markkinoilla. Tämän vuoksi varannon koko on hyvin vakaa eikä varannon tarvitse olla yhtä likvidi kuin ennen EMUn kolmatta vaihetta. Näistä syistä sijoituspolitiikkaa muutettiin merkittävästi vuoden 1999 aikana ottamalla sijoituskohteiden valikoimaan luottokelpoisuudeltaan hyvien yritysten liikkeeseen laskemia arvopapereita. Suomen Pankki on ensimmäisiä keskuspankkeja, jotka sijoittavat osan varannostaan näihin paremmin tuottaviin sijoituskohteisiin.

Suomen Pankin valuuttavaranto on sijoitettuna kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla valuuttamääriäisiin korkoinstrumentteihin ja kultaan. Lisäksi varantoa on Kansainvälisen valuuttarahaston varanto-osuutena ja erityisinä nosto-oikeuksina. Vuoden 1999 lopussa Suomen Pankin valuuttavarannon arvo oli noin 8 530 milj. euroa.

Suomen Pankin valuuttavarannon sijoituspolitiikassa tavoitteena ovat turvallisuus, likvidiys ja tuotto. Turvallisuustavoitteella tarkoi-

tetaan sitä, että varannon arvo ei saa vaihdella liikaa eri riskien vuoksi. Likvidiystavoitteella taas tarkoitetaan sitä, että valuuttavaranto on pystyttävä tarvittaessa muuttamaan käteiseksi riittävän nopeasti ja riittävän pienin kustannuksin. Turvallisuus- ja likvidiystavoitteiden rajoissa varannolle pyritään saamaan mahdollisimman hyvä tuotto. Sijoituspolitiikassa on keskeistä sijoitusten tehokas hajautus, jolla pyritään rajoittamaan valuuttavarannon arvon vaihtelua ja turvaamaan varannon riittävä likvidiys.

Keskeisimmät varannon sijoittamisen riskit ovat valuutta-, korko-, luotto- ja likvidiysriski. Valuuttariski on niistä merkittävin. Valuuttariskillä tarkoitetaan varannon arvonvaihtelua, joka johtuu valuuttakursien muutoksista. Valuuttariskiä pyritään rajoittamaan hajauttamalla varanto useisiin valuuttoihin, jotta välttyttäisiin siltä, että yksittäisten valuuttojen arvon muutos vaikuttaisi varannon arvoon huomattavasti. Tärkeimmät sijoitusvaluutat olivat vuonna 1999 Yhdysvaltain dollari, Ison-Britannian punta, Japanin jeni, Tanskan kruunu ja Ruotsin kruunu. Sijoitusvaluuttojen osuudet eli ns. valuuttajakauma arvioidaan säännöllisesti, ja arviointi perustuu mm. valuuttojen aiempaan käyttäytymiseen.

Korkoriskillä tarkoitetaan varannon tuoton vaihtelua, joka on seurausta markkinakorkojen muutoksista. Korkoriskiä mitataan duraation avulla. Duraatio kuvaa sijoitusten markkina-arvon muutosta,

kun markkinakorot muuttuvat. Duraation asetannassa käytetään apuna mm. value-at-risk-menetelmää, jossa tarkastellaan tuottojen jakaumaa ja erityisesti todennäköisyydeltään pieniä tappioita. Lisäksi korkoriskiä hallitaan hajauttamalla sijoitukset edellä mainittujen maiden markkinoille ja eripituisiin velkajirjoihin sekä asettamalla sijoitusten keskimääräiselle duraatiolle markkinakohtaiset limiitit.

Luottoriskillä tarkoitetaan varannon arvon vaihtelua, joka johtuu sijoituskohteiden liikkeeseenlaskijoiden tai talletusvasta puolten luottokelpoisuuden muutoksista. Luottoriskiä rajoitetaan sijoittamalla valtaosa varannosta edellä mainittujen valtioiden liikkeeseen laskemiin arvopapereihin ja lyhyisiin sijoituksiin, joiden vakuutena on näitä arvopapereita. Tämä myös varmistaa varannon riittävän likvidiuden. Osa valuuttavarannosta sijoitetaan luottokelpoisuudeltaan hyvien yritysten liikkeeseen laskemiin arvopapereihin sekä lyhyisiin pankkitalletuksiin. Tämän ns. luottosalkun luottoriskiä hallitaan value-at-risk-menetelmään perustuvilla rajoitteilla ja niistä johdetuilla limiiteillä. Lisäksi sijoitukset hajautetaan tehokkaasti ja liikkeeseenlaskijoille ja pankeille on asetettu vähimmäisluotto- luokitusrajoite.

Sijoitustoimintaa ohjaavat vertailusalkut, jotka on koottu Suomen Pankissa. Nämä ns. normisalkut ovat kuvitteellisia salkkuja, ja

ne on rakennettu niin, että ne perustuvat varannon sijoittamisen pitkän aikavälin tavoitteisiin ja rajoitteisiin mahdollisimman hyvin. Normisalkut edustavat neutraalia sijoitustapaa. Käytännön sijoittamisessa pyritään saavuttamaan varannolle tuotto, joka on suurempi kuin normisalkkujen tuotto. Poikkeamia normisalkuista rajoitetaan limiitein. Todellisten salkkujen ja normisalkkujen tuottoa seurataan jatkuvasti.

Valuuttavarannon riskien hallinnasta vastaa salkunhoidosta erillinen yksikkö, ja rajoitteiden noudattamista valvotaan jatkuvasti.

Suomen Pankin kultavarannon määrä on Euroopan keskuspankille siirretyn osuuden (20 % koko kultavarannosta) jälkeen noin 50 000 kg, ja siitä lähes puolet on sijoitettuna lyhytaikaisiin korkoa tuottaviin kultatalletuksiin. Näiden sijoitusten riskejä rajoitetaan limiittien, sijoitusten hajauttamisen ja maturiteetti-rajoitusten avulla.

Keskuspankkien kullannmyyntien tai oletettujen myyntiaikeiden vuoksi kullan hinta laski vuonna 1999 alimmilleen kahteenkymmeneen vuoteen. Syyskuun lopulla 15 eurooppalaista keskuspankkia sopi kullannmyynnin rajoittamisesta seuraavien viiden vuoden aikana ja kultatalletusten pitämisestä enintään nykyisen suuruisina. Toimenpide pysäytti ainakin toistaiseksi kullan hinnan laskun. Myös talletuskorot palautuivat lähelle viime vuosien keskimääräisiä tuotto-tasoja.

Kansainvälinen toiminta

Suomen Pankki osana Euroopan keskuspankkijärjestelmää

Euron käyttöönotto ja euroalueen yhteisen rahapolitiikan alkaminen vuoden 1999 alusta merkitsivät samalla Euroopan keskuspankin ja keskuspankkijärjestelmän siirtymistä valmisteluvaiheesta normaaliin operatiiviseen toimintaan. Myös Suomen Pankissa yhteiseen rahapolitiikkaan ja muihin eurojärjestelmässä yhteisesti hoidettaviin tehtäviin liittyvä toiminta muuttui päivittäiseksi keskuspankkityöksi.

Euroopan keskuspankkijärjestelmän (EKPJ) muodostavat Euroopan unionin viidentoista jäsenmaan kansalliset keskuspankit ja niiden omistama Euroopan keskuspankki (EKP). Epävirallisesti on alettu käyttää myös nimitystä eurojärjestelmä silloin, kun halutaan viitata yhteentoista euron käyttöön otaneeseen kansalliseen keskuspankkiin ja Euroopan keskuspankkiin yhtenä kokonaisuutena. Perussääntönsä mukaisesti EKPJ ja EKP huolehtivat yhdessä niille määrättyistä tehtävistä.

EKP:n ylin päätöksentekoeelin on yleensä kaksi kertaa kuukaudessa kokoontuva EKP:n neuvosto, jonka muodostavat euroalueen yhdentoista kansallisen keskuspankin pääjohtajat ja EKP:n johtokun-

nan jäsenet. Kaikkien EU-maiden kansallisten keskuspankkien pääjohtajat yhdessä EKP:n pääjohtajan ja varapääjohtajan kanssa muodostavat puolestaan yleisneuvoston, joka kokoontuu neljä kertaa vuodessa.

EKP:n päivittäinen toiminta on sen kuusijäsenisen Frankfurtissa toimivan kokopäivätoimisen johtokunnan vastuulla. EKP:n neuvostolle päätettäviksi tulevat asiat esittelee EKP:n johtokunta.

Neuvoston päätäntävällän tärkein osa on euroalueen rahapolitiikasta päättäminen, mutta sen päätäntävaltaan kuuluvat käytännössä kaikki muutkin EKP:n toimintaan liittyvät asiat. Tästä syystä Suomen Pankin pääjohtajan valmistautuminen neuvoston kokouksiin käsittää valmisteluprosessin, jossa pankin organisaatio tuottaa pääjohtajalle kokousta koskevaa taustamateriaalia ja kannanottoehdotuksia. Myös Suomen Pankin johtokunta käy läpi tämän materiaalin ja tehdyt ehdotukset ennen neuvoston kokousta.

Eri toimialueille perustettujen komiteoiden kautta euroalueen kansalliset keskuspankit osallistuvat EKP:n neuvostolle esiteltävien asioiden valmisteluun yhdessä EKP:n kanssa. Komiteoilla on neuvonantava rooli, eivätkä komiteoiden ehdotukset sido EKP:n johtokuntaa sen tehdessä omaa päätös-

Suomen Pankin edustajat EKP:n neuvostossa ja yleisneuvostossa sekä EKPJ:n komiteoissa

EKP:n neuvosto (Governing Council)

Yleisneuvosto (General Council)

Matti Vanhala (johtokunnan puheenjohtaja)
Esko Ollila (johtokunnan varapuheenjohtaja), varajäsen
Kjell Peter Söderlund (yksikön päällikkö), avustaja

Komiteat

Kansainvälisten suhteiden komitea

Esko Ollila (johtokunnan varapuheenjohtaja)
Kjell Peter Söderlund (yksikön päällikkö)

Budjettikomitea

Antti Vuorinen (budjettisuunnittelija)

Kirjanpito- ja rahoitustulokomitea

Esa Ojanen (osastopäällikkö)
Tuula Colliander (toimistopäällikkö)

Lakiasiain komitea

Maritta Nieminen (lakimies)
Eija Brusila (lakimies)

Maksu- ja selvitysjärjestelmäkomitea

Harry Leinonen (johtokunnan neuvonantaja)

Markkinaoperaatioiden komitea

Markus Fogelholm (osastopäällikkö)
Harri Lahdenperä (toimistopäällikkö)

Pankkivalvontakomitea

Heikki Koskenkylä (osastopäällikkö)

Rahapolitiikan komitea

Pentti Pikkarainen (osastopäällikkö)
Tuomas Saarenheimo (neuvonantaja)

Setelikomitea

Urpo Levo (osastopäällikkö)
Paavo Perttu (maksuvälineasiantuntija)

Sisäisen tarkastuksen komitea

Taina Kivelä (yksikön päällikkö)
Erkki Kurikka (sisäinen tarkastaja)

Tietotekniikkakomitea

Pertti Simola (osastopäällikkö)
(15.11.1999 saakka)
Raimo Parviainen (toimistopäällikkö)

Tilastokomitea

Martti Lehtonen (osastopäällikkö)
Laura Vajanne (toimistopäällikkö)

Viestintäkomitea

Antti Juusela (yksikön päällikkö)
Antero Arimo (osastopäällikkö)

suositustaan EKP:n neuvostolle. Käytäntönä kuitenkin on, että komiteoiden näkemykset raportoidaan neuvostolle niissäkin tapauksissa, joissa EKP:n johtokunnan päätösesitys poikkeaa komitean näkemyksestä.

EKPJ:ssä on 13 komiteaa. Ne kokoontuvat tarpeen mukaan. Yleensä kokouksia on noin kerran kuukaudessa tai joissakin tapauksissa muutaman kerran vuodessa. Suomen Pankilla on muiden kansallisten keskuspankkien tapaan kaikissa komiteoissa yksi tai kaksi edustajaa. Komiteat ovat perustaneet lukuisia työryhmiä, joiden tehtävänä on selvittää tarkemmin monia erityiskysymyksiä. Yleensä myös työryhmissä on mukana Suomen Pankin edustaja. Komitea- ja

työryhmytyöskentelyyn on osallistunut yhteensä noin 60 Suomen Pankin edustajaa organisaation eri tasoilta, mutta EKPJ-asioihin osallistuu pankin sisällä tavalla tai toisella satoja pankkilaisia.

Käytäntö on osoittanut, että komiteatyöskentelystä on tullut keskeinen ja tärkeä osa koko EKPJ-yhteistyötä. Tämä on merkittävällä tavalla heijastunut suoraan Suomen Pankin päivittäisiin työruutiineihin. Komiteatyöskentely koskee joko välittömästi (komiteoiden jäsenet) tai välillisesti (muut asiantuntijat) laajaa joukkoa Suomen Pankin asiantuntijoita, jotka valmistelevat käsiteltävinä olevat asiat. Asiantuntijat joutuvat perehtymään taustamateriaaliin ja hiomaan sisäisissä valmistelukokouksissa Suomen

Pankin edustajien kantoja. Lisäksi työskentely komiteoissa edellyttää usein muistoiden, kirjelmien ja kyselyvastausten lähettämistä komitean sihteerille. Komiteoiden kokouksista myös raportoidaan Suomen Pankissa jälkikäteen systemaattisesti.

EKPJ:n kolmestatoista komiteasta kaksitoista työskentelee euroalueen keskuspankkitoiminnan sisäisten kysymysten parissa. Niiden toiminnasta raportoidaan lähemmin vuosikertomuksen muissa luvuissa. Eurojärjestelmän ulkosuhteisiin liittyviä asioita käsitellään kansainvälisten suhteiden komiteassa, jossa on kaksi edustajaa kustakin eurojärjestelmän keskuspankista. Toinen edustajista on kansallisen keskuspankin varapää-

johtaja. EKP:tä tässä komiteassa edustaa johtokunnan jäsen. Komitea käsittelee mm. niitä eurojärjestelmää koskevia asioita, jotka tulevat esiin kansainvälisten järjestöjen ja muiden kansainvälisten ryhmitymien kokouksissa ja joihin mahdollisesti tarvitaan eurojärjestelmän yhteinen näkemys. Tarvittaessa EKP:n neuvosto päättää viime kädessä näistä kannoista.

Vuonna 1999 tärkeitä kansainvälisten suhteiden komiteassa käsiteltyjä aiheita olivat mm. EKP:n yhteisten näkemysten muodostamistapa kansainvälisissä kysymyksissä, kansainvälisen rahoitusjärjestelmän rakenteiden uudistaminen sekä kansainväliset rahapolitiikka ja rahoituskysymyksiä ohjaavat käyttäytymisstandardit. Lisäksi komitean aloitteesta tehtiin vuoden aikana selvityksiä mm. rahoitusmarkkinoiden vakautta kuvaavista indikaattoreista, G7-maiden valuutaturssiyhteistyöstä sekä – yhdessä EKP:n rahapoliittisen komitean kanssa – euron kansainvälisestä roolista.

Tärkeä komitean käsittelemä teema oli myös EU:n laajentuminen. Komitean aloitteesta Helsingissä järjestettiin 11.–12.11.1999 pääjohtajatason keskuspankkiseminaari EU:n laajenemisprosessista (Seminar on the Accession Process). Seminaarissa tarkasteltiin laajasti kaikkia keskuspankkitoimintaan liittyviä asioita EU:n laajenemisprosessissa, määriteltiin merkittävimmät ongelmat sekä tiivistettiin eurojärjestelmän ja hakisijamaiden keskuspankkien välistä yhteistyötä. Seminaariin osallistivat eurojärjestelmän edustajat sekä kahdentoista unioniin pyrkivän maan keskuspankkien edustajat.

Seminaarin järjestivät Euroopan keskuspankki ja Suomen Pankki.

Muu Euroopan unionin toimintaan liittyvä työskentely

EU:n talous- ja valtiovarainministerien muodostaman ministerineuvoston (Ecofin-neuvosto) alainen talous- ja rahoituskomitea (Economic and Financial Committee) aloitti toimintansa talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen myötä. Sen tehtävät ja kokoonpano ovat perustamissopimuksen mukaisesti kuta-kuinkin samat kuin toisen vaiheen myötä toimintansa päättäneen rahakomitean. Talous- ja rahoituskomiteaan kuuluu kaksi jäsentä kustakin jäsenmaasta, EKP:stä ja komissios-ta. Jäsenmaan toinen jäsen on valtiovarainministeriöstä ja toinen kansallisesta keskuspankista.

Talous- ja rahoituskomitean työssä olivat vuonna 1999 tärkeimpinä aiheina jäsenmaiden talouspoliittiseen yhteistyöhön liittyvät asiat, erityisesti euroalueeseen osallistuvien maiden talouspolitiikan yhteensovittaminen. Myös EU:n ja euroalueen ulkoiseen edustautumiseen liittyviä kysymyksiä tarkasteltiin useita kertoja.

Talous- ja rahoituskomitean valmistelujen pohjalta Ecofin-neuvosto jätti Helsingissä kokoon-tuneelle Eurooppa-neuvostolle selonteon, jossa selvitettiin jäsenmaiden talouspolitiikan yhteensovittamisesta talous- ja rahaliiton kolmannessa vaiheessa saatuja kokemuksia ja tehtiin ehdotuksia menettelyjen kehittämiseksi. Selonteossa mm. ehdotetaan menettelyjen virtaviivaistamista ja EU:n

neuvoston eri kokoonpanojen välisen yhteistyön tiivistämistä sekä korostetaan talouspolitiikan laajat suuntaviivat -asiakirjan merkitystä EU-maiden talouspolitiikan yhteensovittamisessa. Talouspolitiikan yhteensovittamisessa kunnioitetaan eri osapuolten autonomiaa ja toimivaltaa. EKP:n kannalta tämä tarkoittaa, ettei EKP talouspolitiikan yhteensovittamisen menettelyissä osallistu sopimukseen, jotka voisivat vaarantaa rahapolitiikan liikkumavaraa ja riippumattomuutta.

Talous- ja rahoituskomitean työssä korostui yhteisten näkemysten muodostaminen kansainvälisen talouspolitiikan kysymyksissä. Komitea osallistui myös EU:n ensimmäisten yhteisten, lähinnä yksittäisiä EU:n ulkopuolella olevia maita koskevien strategioiden laatimiseen. Komitea valmisteli osaltaan tavanomaisten Ecofin-neuvoston kokousten lisäksi niin kutsutut epäviralliset Ecofin-neuvoston kokoukset, joista syksyn kokous pidettiin Turussa.

Vuoden aikana EU pääsi yhteisymmärrykseen muiden osapuolten kanssa EU:n ja euroalueen edustautumisesta kansainvälisillä foorumeilla ja erityisesti G7-maiden valtiovarainministereiden ja keskuspankkien pääjohtajien ryhmässä. Syntyneiden ratkaisujen perusteella Suomen edustaja osallistui EU-puheenjohtajakauden aikana G7-ryhmän kokouksiin silloin, kun niissä käsiteltiin EMUun liittyviä kysymyksiä, sekä uuden G20-ryhmän¹ toimintaan.

¹ G20-ryhmän toimintaan osallistuvat kansainvälisen rahoitusjärjestelmän vakauden kannalta tärkeät maat, kuten esimerkiksi G7-maat ja eräät kehittyvien markkinoiden maat, sekä keskeiset kansainväliset järjestöt. Myös EU ja EKP osallistuvat ryhmän työskentelyyn.

Suomen Pankin edustajat EU:n komiteoissa

Talous- ja rahoituskomitea

Esko Ollila (johtokunnan varapuheenjohtaja)

Talous- ja rahoituskomitean sijaistason komitea

Paavo Peisa (neuvonantaja)

EU:n talouspoliittinen komitea

Antti Suvanto (johtokunnan neuvonantaja)

Pankkialan neuvoo-antava komitea

Heikki Koskenkylä (osastopäällikkö)

EU:n talouspoliittinen komitea osallistui talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen laadintaan ja muihin EU-maiden talouspolitiikan yhteensovittamismenettelyihin erityisesti rakennepolitiikkaa koskevilla kysymyksissä. Komitealla oli merkittävä osuus mm. valmisteltaessa Suomen puheenjohtajakauden aikana ensimmäistä kertaa järjestettyä neuvoston, EKP:n ja työmarkkinajärjestöjen edustajien tapaamista.

Kotimaassa Suomen Pankki osallistui eri ministeriöiden yhteistyötä koordinoivaan EU-asioiden komiteaan. Lisäksi pankki osallistui valmistelutyöhön niissä EU-asioiden komitean jaostoissa, joissa käsiteltiin talouspolitiikkaa, EU:n laajentumista, rahoitusmarkkinoita, verotusta ja maksuliikettä koskevia kysymyksiä.

Kansainvälinen valuuttarahasto

Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) toiminnassa olivat perinteisten toimintamuotojen eli jäsenmaiden talouksien seurannan ja rahoitusjärjestelyjen ohella näkyvästi esillä kansainvälisen finanssiarkkitehtuurin vahvistaminen sekä köyhimpien jäsenmaiden velkataakan helpottamiseen tähtäävän ns. HIPC-aloitteen (Heavily Indebted Poor Countries) edistäminen.

Jäsenmaiden talouksien seurannan osuus IMF:n toiminnassa on merkittävä. Seurannan pääpaino on neljännen sopimusartiklan mukaisissa kahdenvälisissä konsultatioissa. Vuonna 1999 maailmantalouden näkymät paranivat, eikä uusia edellisvuosina nähdyn kaltaisia rahoituskriisejä syntynyt.

Edellisvuotisista kriisimaista Brasilia joutui realin tammikuisen devalvaation jälkeen muuttamaan talousohjelmaansa, jonka tukena, osana kansainvälistä rahoitusjärjestelyä, on myös IMF:n valmiusluotojärjestely. Talousohjelman muutokset eivät vaikuttaneet Brasilian valmiusluoton määrään, ja IMF:n johtokunnan mukaan devalvaation jälkeen sovittu talousohjelma toteutui hyvin.

Venäjälle valuuttarahasto myönsi heinäkuussa 3,3 mrd. SDR:n suuruisen valmiusluoton, jolla Venäjä lyhentää entisiä velkojaan IMF:lle. Luoton hyväksymistä

vaikeuttivat epäselvyydet Venäjän keskuspankin toimissa. Alkuvuodesta 1999 kävi ilmi, että Venäjän keskuspankki oli antanut IMF:lle väärän kuvan valuuttavarantonsa tilasta vuonna 1996. Jos IMF olisi tiennyt keskuspankin valuuttavaran todellisen määrän, Venäjä ei mahdollisesti olisi saanut tuolloin myönnettyjä lainaeriä.

IMF:n seurantatehtävään liittyvä neljännen sopimusartiklan mukainen Suomen konsultaatio pidettiin touko-kesäkuun vaihteessa ja sen päätteeksi laadittu IMF:n valuuttakunnan loppulausunto julkistettiin ensimmäisen kerran. Varsinaisen raportti julkaistiin valuuttarahaston Internet-sivuilla lokakuussa olleen IMF:n johtokuntakäsittelyn jälkeen. Konsultaatioraportin lisäksi julkaistiin lehdistötiedote johtokuntakäsittelystä, Pohjoismaita ja Baltian maita edustavan johtokunnan jäsenen puheenvuoro, IMF:n virkamiesten lausunto sekä finanssipolitiikkaan keskittynyt taustaselvitys.

Konsultaatioraportissa IMF keskittyi käsittelemään finanssi- ja rakennepolitiikkaa. Raportin mukaan Suomen harjoittama talouspolitiikka on oikeaa, mutta julkisessa taloudessa ja työmarkkinoilla on samalla nähtävissä mm. väestön ikääntymisestä johtuvia rakenteellisia ongelmia. Raportissa mainittiin erityisesti väestön ikääntymisestä aiheutuvat julkisten menojen kasvupaineet. Rahapolitiikkaa raportissa sivuttiin vain siltä osin, millaisia vaatimuksia euroalueen yhteinen rahapolitiikka asettaa finanssi- ja rakennepolitiikalle. Euroalueen yhteistä rahapolitiikkaa IMF tarkasteli euroaluetta koskevilla erityisraporteilla keväällä ja syksyllä.

Aasian kriisin jälkeen valuuttarahaston toimintatapoihin ja ohjelmiin kohdistunut kritiikki on voimistunut. Osittain tästä syystä IMF pyrkii kehittämään kansainvälisen finanssiarkkitehtuurin vahvistamiseen tarkoitettua toimintakehikkoa, jonka avulla on tarkoitus estää rahoituskriisien syntyminen. Yksi uusi keino on ns. CCL-rahoitusjärjestely (Contingent Credit Line), jonka väliaikaiskomitea hyväksyi kevään kokouksessaan. Rahoitusjärjestelyn tarkoituksena on tarjota lyhytaikaista maksutaserahoitusta maille, jotka ilman omaa syytään ovat vaarassa joutua vaikeuksiin kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla. Yksikään maa ei vuonna 1999 pyytänyt CCL-rahoitusjärjestelyä.

Viime aikojen kriiseille ominainen kehitys, jossa yksityinen sektori vetää rahoituksensa pois kriisimaista ja jättää syntyvän rahoitusaukon täytettäväksi julkisista varoista, on saanut paljon arvostelua osakseen. Romanian, Ukrainan, Pakistanin ja Ecuadorin rahoitusjärjestelyjä suunniteltaessa yksityisen sektorin osallistumiseen kiinnitettiin erityishuomiota. Toteutetut järjestelyt olivat kuitenkin hyvin voimakkaasti sidoksissa yksittäisten maiden erityisoloihin. Yhtenäisistä, yksityisen sektorin osallistumista säätelevistä toimintatavoista on vaikeaa sopia. Onkin todennäköistä, että yksityisen sektorin vastuu kriisien torjunnassa ja niiden hoitamisessa säilyy IMF:n asialistalla myös jatkossa.

Valuuttarahasto kehittää edelleen vuonna 1996 perustettua yhtenäistettyä tilastojen julkaisukäytäntöä (SDDS eli Special Data Dissemination Standard), johon myös Suomi osallistuu. Järjestelyn tar-

koituksena on vahvistaa kansainvälistä finanssiarkkitehtuuria luomalla yhtenäiset tilastostandardit, joiden avulla informaation saaminen ja sen vertaileminen eri maiden välillä helpottuu. Viimeistään vuoden 2000 alkupuolella kaikki SDDS-järjestelyssä mukana olevat maat perustavat kansallisen, talouden perustiedot sisältävän tilaston, johon on pääsy IMF:n Internet-sivuilta.

SDDS ja yleensäkin pyrkimys lisätä jäsenmaiden taloudellista tilannetta sekä myös IMF:n toimintaa koskevaa avoimuutta kuuluvat oleellisesti kansainvälisen finanssiarkkitehtuurin vahvistamiseen. Avoimuutta on lisätty mm. julkaisemalla enenevässä määrin IMF:n laatimia dokumentteja. Huhtikuussa alkoi vuosittaisten konsultaatio-raporttien julkaisemiseksi järjestetty 18 kuukauden pilottiprojekti, johon myös Suomi osallistuu edellä selostetulla tavalla.

Syksyllä 1999 pidetyn IMF:n vuosikokouksen merkittävin saavutus oli pääseminen lopulta sopuun IMF:n osuudesta HIPC-aloitteen rahoituksessa. IMF:n osuus velanvähennysaloitteen toteutuksesta on 3,9 mrd. SDR:ää, joka jakaantuu järjestön omaan osuuteen (2,4 mrd. SDR:ää) ja jäsenmaiden kahdenvälisenä rahoituksena antamaan osuuteen (1,5 mrd. SDR:ää).

HIPC:n rahoituskysymyksen ratkaisemista viivästytti rahoitustaakan jakamisesta syntyneen kiistan lisäksi se, että IMF:n johtokunta hyväksyi vielä elokuussa 1999 muutoksia vuonna 1996 aloitetun hankkeen kriteereihin kesällä pidetyn G7-maiden huippukokouksen sopimuksen mukaisesti. Näin ollen velkahelpotusta annetaan nopeammin, enemmän ja useammille mail-

le kuin alun perin sovittiin ja velanhoidosta vapautuvat varat kohdennetaan entistä selvemmin köyhyyden vähentämiseen. Jäsenmaan viranomaiset laativat yhteistyössä valuuttarahaston ja Maailmanpankin kanssa erityisen köyhyyden vähentämisstrategian (Poverty Reduction Strategy Paper). Valuuttarahaston HIPC-rahoituskanavan, ns. rakennesopeutusjärjestelyn (ESAF), nimi muutettiin paremmin uutta strategiaa korostavaksi köyhyyden vähentämis- ja kasvujärjestelyksi (Poverty Reduction and Growth Facility).

Valuuttarahaston väliaikaiskomitea muutettiin pysyväksi kansainväliseksi valuutta- ja rahoituskomiteaksi (International Monetary and Financial Committee). Komitean toimeksianto kuitenkin pysyy ennallaan.

Euroopan keskuspankki sai vuoden 1999 alusta tarkkailijan aseman valuuttarahastossa. EKP:n edustaja voi osallistua niihin valuuttarahaston johtokunnan kokouksiin, joissa käsitellään euroalueen rahapolitiikkaa ja sen yksittäisten maiden talouspolitiikkaa koskevia konsultaatioraportteja sekä erilaisia kansainvälistä taloutta koskevia kysymyksiä.

EU-maiden yhteistyö IMF-asioissa on vuoden aikana tiivistynyt. Tämä on ensisijaisesti tapahtunut Washingtonissa IMF:n johtokuntaan kuuluvien EU-maiden edustajien kesken sekä tarvittaessa EU:n talous- ja rahoituskomiteassa. Suomen EU-puheenjohtajuuden aikana IMF:n EU-johtajien koordinaatiota johti IMF:n johtokunnan suomalainen varajäsen Olli-Pekka Lehmuusaari.

Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtaja Matti Vanhala toimi

Suomen edustajana valuuttarahaston hallintoneuvostossa. Hänen varajäsenenään oli johtokunnan varapuheenjohtaja Esko Ollila.

Tanskan keskuspankin koordinaatiovastuu Pohjoismaiden ja Baltian vaalipiirin kannanottojen valmistelussa päättyi vuoden 1999 lopussa.

Tanskalainen Kai Aaen Hansen oli Pohjoismaita ja Baltian maita edustanut johtokunnan jäsen vuoden 1999 loppuun.

Pohjoismainen finanssivaliokunta (NFU) kokoontui vuoden aikana kerran valmistellakseen valuuttarahaston väliaikaiskomitean kevätkokousta. Myös Pohjoismaiden ja Baltian maiden vaalipiirikomitea kokoontui ainoastaan kerran. Kokouksessa valmisteltiin pääasiassa vaalipiirin yhteisiä kannanottoja IMF:n syyskokouksiin.

Keskuspankkien pääjohtajat ja valtiovarainministerit päättivät syksyllä 1999 perustaa uuden yhteistyöelimen, Pohjoismaiden ja Baltian maiden valuutta- ja rahoituskomitean (Nordic-Baltic Monetary and Financial Committee). Tarkoituksena on tiivistää vaalipiirin yhteistyötä kansainvälisissä valuutta- ja rahoituskysymyksissä. Pohjoismaiden ja Baltian maiden valuutta- ja rahoituskomitea koostui ensimmäisen kerran marraskuussa. Uusi komitea sekä sen sijaistason kokoukset korvaavat

vaalipiirikomitean. Suomea uudessa valuutta- ja rahoituskomiteassa edustavat johtokunnan varapuheenjohtaja Esko Ollila Suomen Pankista ja alivaltiosihteeri Johnny Åkerholm valtiovarainministeriöstä.

Muu kansainvälinen toiminta

Kansainvälinen järjestelypankki (BIS) toimii keskuspankkien yhteisenä pankkina ja yhteistyöjärjestönä. Kuukausittain Baselissa pidettävissä kokouksissa keskuspankkien pääjohtajat ja asiantuntijat keskustelevat raha- ja talouspolitiikan sekä kansainvälisen rahoitusjärjestelmän kysymyksistä. Myös rahoitusmarkkinoiden tila ja muut ajankohtaiset, keskuspankkeja koskevat aiheet kuuluvat kokousten asialistalle. Vuonna 1999 myös EKP:stä tuli BIS:n osakkeenomistaja, ja EKP:n kautta Suomen Pankki on välillisesti lisännyt osallistumistaan BIS:n toimintaan.

Kansainvälinen järjestelypankki myönsi joulukuussa 1998 teollisuusmaiden puolesta Brasilialle 14,5 mrd. Yhdysvaltain dollarin suuruisen lainan. Laina oli osa 41 mrd. dollarin kansainvälistä rahoitusjärjestelyä, johon BIS:n lisäksi osallistui mm. IMF ja Maailmanpankki. Muiden teollisuusmaiden tapaan Suomi osallistui

järjestelyyn, josta Suomen osuus oli 50 milj. dollaria. Valtio antoi Suomen Pankille omavelkaisen takauksen, jonka turvin Suomen Pankki saattoi sitoutua Kansainvälisen järjestelypankin Brasilian keskuspankilta olevan saamisen vakuusjärjestelyyn.

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestössä (OECD) Suomen Pankin edustajat olivat mukana useissa komiteoissa. OECD:n talouspoliittinen komitea käsittelee yleisiä makrotaloudellisia ja rakennepoliittisia kysymyksiä. Järjestön yksittäisten jäsenmaiden ja jäsenmaissa harjoitettavan talouspolitiikan seuranta ja arviointi kuuluvat talous- ja kehityskatsauskomitealle. Suomen Pankin edustajat olivat mukana kummassakin komiteassa. OECD:n asiantuntijat tekivät maaliskuussa säännönmukaisen maatutkintavierailun Suomeen. Tutkintakokous järjestettiin kesäkuussa ja raportti julkaistiin heinäkuussa.

Suomen Pankki oli edustettuna myös OECD:n rahoitusmarkkina-komiteassa, joka seuraa rahoitusmarkkinoita ja niihin liittyviä kehityskulkuja. Samoin pankin edustaja on mukana pääomanliikekomiteassa, jonka tehtävänä on valvoa pääomanliikkeiden ja palvelujen vapauttamiseen velvoittavien OECD:n koodien noudattamista jäsenmaissa.

Taloudellinen analyysi ja tutkimus

Suomen Pankin kokonaistaloudellisen analyysin ensisijaisena tavoitteena on tukea pankin aktiivista osallistumista EKP:n neuvoston, komiteoiden ja työryhmien päätöksentekoon ja työskentelyyn. Toisena tavoitteena on selvittää ja arvioida yhteisen rahapolitiikan vaikutuksia Suomen talouteen ja talouspolitiikkaan hintavakauden ja talouden tasapainoisen kehityksen näkökulmasta.

Kokonaistaloudellisen analyysin painopistettä Suomen Pankissa on viime vuosina muutettu huomattavasti, jotta analyysi vastaa muuttuneita olosuhteita siirryttäessä itsenäisestä rahapolitiikasta euroalueen yhteiseen rahapolitiikkaan. Suomen talouskehityksen ja -politiikan analysoinnin lisäksi euroalueen kysymykset ovat nousseet keskeisiksi taloudellisen seurannan ja analyysin kohteiksi.

Suomen Pankki laatii kokonaistaloudellisen ennusteen yleensä kaksi kertaa vuodessa osana eurojärjestelmän ennustetta. Suomen Pankki vastaa eurojärjestelmän ennusteeseen sisältyvästä Suomen osuudesta. Eurojärjestelmän yhteinen ennuste laaditaan kansallisten keskuspankkien ja EKP:n edustajista koostuvan rahapolitiikan komitean johdolla. Käytännön vastuu ennusteen valmistelussa on komitean alaisilla ennustetyöryhmällä ja

julkisen talouden työryhmällä, joiden kummankin työskentelyyn Suomen Pankin edustajat osallistuvat.

Vuonna 1999 Suomen Pankki ryhtyi säännöllisesti julkistamaan Suomea koskevan kokonaistaloudellisen ennusteensa. Ennuste julkaistaan Euro & talouden ja Bulletinin talouskatsausartikkelien yhteydessä. Eurojärjestelmän koko euroaluetta koskevaa ennustetta ei ole toistaiseksi julkistettu.

Pankissa on pitkät perinteet makroekonometristen mallien kehittämässä. Näitä malleja käytetään sekä ennusteiden laatimisessa että erilaisten vaihtoehtoisten kehityskulkujen arvioinnissa. Mallien kehittämisen ja käytön painopiste on siirtymässä pelkästään Suomen taloutta kuvaavista malleista euroalueen ja koko maailmantalouden kattaviin malleihin. Suomen Pankki osallistuu EKP:n ja eurojärjestelmän yhteisten mallien kehittämiseen ja vastaa erityisesti Suomen talouden mallintamisesta. EKPJ:ssä ennustemallien kehittämistä koordinoi rahapolitiikan komitean alainen mallityöryhmä, johon Suomen Pankin edustajat osallistuvat.

Jatkuvassa talouden seurannassaan Suomen Pankki keskittyy luonnollisesti euroalueeseen ja Suomeen, mutta seuraa myös euroalueen ulkopuolisia maita. Euro-

alueen ulkopuolella erityistä huomiota kiinnitetään muihin Pohjoismaihin, Isoon-Britanniaan, Yhdysvaltoihin ja Japaniin. Myös kehittyviin talouksiin kiinnitetään huomiota. Kerran kuukaudessa eli ennen kuukauden ensimmäistä EKP:n neuvoston kokousta valmistellaan pankin oma arvio viimeaikaisesta talouskehityksestä.

Yhteisen rahapolitiikan myötä korostuu kotimaisen talouspolitiikan rooli tasapainoisen kehityksen turvaamisessa. Myös Suomen Pankissa analysoidaan huolellisesti kotimaista talouspolitiikkaa, erityisesti finanssipolitiikkaa ja työmarkkinakysymyksiä. Kotimaisen talouspolitiikan lisäksi pankissa arvioidaan tarkoin yhteisen rahapolitiikan linjaa ja periaatteita. EKPJ:ssä julkisen talouden kysymyksiä analysoidaan rahapolitiikan komitean alaisessa julkisen talouden työryhmässä.

Taloudellisen tutkimuksen vahvistaminen on viime vuosina ollut yksi Suomen Pankin keskeisistä tavoitteista. Tämä perustuu arvioon, jonka mukaan oikein suunnattu, korkeatasoinen ja kansainvälisesti tunnettu tutkimus on välttämätön edellytys sille, että pankki voi osallistua vaikuttavasti ja rakentavasti EKPJ:n toimintaan. Tutkimuksella pyritään myös ennakoidaan muutoksia, joita keskuspankin tehtäväkentässä tapahtuu rahoitusmarkkinoiden nopean rakennemuutoksen vuoksi. Pankin tutkimustoiminta on kytketty henkilökunnan jatkokoulutukseen siten, että osa tutkimusprojekteista on samalla tekijöidensä opinnäyte-tutkimuksia, kuten väitöskirjoja.

Tutkimusosasto harjoittaa taloustieteellistä tutkimusta keskit-

tyen kahteen tutkimusohjelmaan, joiden aiheina ovat rahapolitiikan mallintamisen kehittäminen (tutkimusohjelma 1) ja rahoituspalvelusektorin tulevaisuus (tutkimusohjelma 2).

Tutkimusohjelmassa 1 kehitetään rahapolitiikan vaikutusten analyysitekniikkaa. Ohjelman yhtenä keskeisenä tavoitteena on parantaa rahapolitiikan valmistelussa ja ennustamisessa käytettäviä kokonaistaloudellisia malleja. Ohjelman painopisteitä ovat uskottavuus- ja odotustekijöiden sekä rakenne-muutosten käsittely tällaisissa malleissa. Eri projekteissa on tutkittu mm. rahapolitiikkaan liittyvän epävarmuuden merkitystä inflaatioprosessissa, rahapolitiikan valinnassa ja taloudellista käyttäytymistä kuvaavien mallien tilastollisessa estimoinnissa.

Tutkimusohjelmassa 2 ennakoidaan keskuspankkien toimintaympäristön rakenteellisia muutoksia ja näiden muutosten vaikutuksia keskuspankkien ja muiden viranomaisten tehtäviin. Tavoitteena on saada tietoa mm. elektronisoitumisen ja rahoituspalvelusektorin kansainvälisen integraation vaikutuksista. Ohjelmaan liittyvissä projekteissa on vuoden aikana selvitetty mm. pörssitoiminnassa ilmeneviä skaalahyötyjä ja teknisen kehityksen vaikutusta niihin, sekä keskuspankkien roolia muiden pankkien maksuvalmiuden turvaajana.

Tutkimustuloksista raportoidaan monistettuina keskustelualoitteina ja painettuina julkaisuina pankin tutkimussarjassa. Viime aikoina on myös kehitetty raporttien elektronista jakelua Internetin kautta. Kaikkien raporttien tiivistelmät ja monet tutkimusraporteista

kokonaisuudessaan ovat luettavissa pankin Internet-sivuilla.

Suomen Pankin tutkimustoiminnasta tehtiin vuoden 1999 aikana ulkopuolinen laatuarviointi johdotuksen toimeksiannon perusteella. Arvioinnin tarkoituksena oli antaa objektiivinen perusta pankin tutkimustoiminnan edelleen kehittämiseksi, ja tuloksena syntynyt raportti julkistettiin lokakuun alussa mm. pankin Internet-sivulla. Arviointiryhmä, johon kuului kaksi ulkomaista ja yksi suomalainen asiantuntija, katsoi raportissaan, että Suomen Pankissa on "mitä menestyksekkäin tutkimuskulttuuri", jonka ryhmä uskoi lisäävän asiantuntijakunnan ammatillista pätevyyttä. Ryhmä esitti myös useita suosituksia, jotka liittyvät tutkimusten tieteelliseen laatuun, henkilökunnan tutkijakoulutukseen, tutkimustulosten levitykseen, tutkimustoiminnan suuntautumiseen, tutkimuksen organisointiin, tutkijoiden rekrytointiin ja ulkopuolisiin tutkimusyhteyksiin.

Arvioinnissa korostettiin siirtymätalouksien tutkimuksen keskeistä merkitystä Suomen Pankin ollessa osana Euroopan keskuspankkijärjestelmää. Tästä tutkimuskentästä vastaa siirtymätalouksien tutkimuslaitos, jolla on neljä toisiaan tukevaa toimintoa: tutkimus, seuranta, tietohallinto ja viranomaisyhteistyö.

Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen tutkimus keskittyy ennen muuta raha- ja finanssitaloudellisiin kysymyksiin. Laitoksen tutkimuksia ryhdyttiin vuonna 1999 julkaisemaan omassa Discussion Papers-sarjassa, jonka painetun version levikki on noin 1 300. Sen lisäksi laitoksen tutkimuksia pyritään julkaisemaan myös ulkopuolisissa

aikakauslehdissä tai muissa julkaisusarjoissa. Laitoksen kotisivulta, elektronisesta BOFIT Online -julkaisusta, voi lukea mm. seminaari-esitelmiä ja mielipidekirjoituksia.

Vuoden aikana kehitettiin yhteistyötä sekä koti- että ulkomaisen tutkijayhteisön kanssa. Eriasteisia yhteistyösopimuksia on solmittu venäläisten, Baltian maiden ja itäisen Keski-Euroopan tutkimuslaitosten kanssa. Laitos tuki Maailmanpankin Transition Newsletter -julkaisua, joka on myös merkittävä julkisuuskanava.

Laitoksen seurantajulkaisujen sarja täydentyi vuoden aikana, kun

perinteisen Idäntalouksien viikko-julkaisun ja Russian Economy – The Month in Review’n lisäksi alettiin julkaista Baltic Economies – The Quarter in Review -lehteä. Kaikkien julkaisujen saama vastaanotto on varsin myönteinen, ja julkaisujen levikit jatkoivat kasvuaan. Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen julkaisut ovat saatavissa myös elektronisessa muodossa, mihin suuntaan niiden levitys on siirtymässä.

Laitoksen tutkimuksen ja seurannan maantieteellinen painopiste on edelleen Venäjällä ja Baltian maissa, mutta myös Kiinan merkitys lisääntyi.

Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen tietopalvelutoiminto, joka on alallaan ainutlaatuinen ainakin Pohjoismaissa, kehittyi edelleen, varsinkin elektronisen tiedonhankinnan ja -hallinnan suuntaan. Euroopan keskuspankkijärjestelmän vakiintuminen ja Suomen puheenjohtajuus Euroopan unionissa lisäsivät kiinnostusta laitoksen toimintaa kohtaan.

Tilastot

Suomen Pankin tilastotyö koostuu raha- ja pankkitilastojen sekä maksutasetilastojen laadinnasta, laajasta yhteistyöstä niin kotimaassa kuin EKPJ:n piirissä että laajemminkin kansainvälisesti. Tilastojen laadinta järjestettiin uudelleen pankin organisaatiomuutoksen yhteydessä kesäkuun 1999 alussa, jolloin tilastojen laadintatoiminnot yhdistettiin tilasto-osastoksi.

Rahoitus- ja maksutasetilastot tuotetaan EKP:lle sen tilastovaatimusten mukaisina. Niitä toimitetaan myös Kansainväliselle järjestelypankille (BIS) ja Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF). Lisäksi tilasto-osasto välittää BIS:lle, EKP:lle ja IMF:lle reaali-taloutta kuvaavia yleisiä taloustilastoja sekä vastaanottaa EKP:stä suuret määrät euroaluetta koskevia yhteenvetotilastoja.

EKPJ:ssä yhteiset tilastoasiat valmistellaan tilastokomiteassa ja sen alaisissa raha- ja pankkitilastoihin, maksutasetilastoihin, rahoitustilinpitoon ja yleisiin taloustilastoihin keskittyvissä työryhmissä. Vuoden 1999 aikana vakiinnutettiin menettelyt, joiden mukaisesti tilastot toimitetaan EKP:lle. Tässä kiinnitettiin erityisesti huomiota määrärajojen noudattamiseen, tilastojen oikeellisuuteen ja keskinäiseen ristiriidattomuuteen.

Tilastojen laadintamenettelyjen kuvaukset sekä ohjeiden noudattamisen valvonta ja tarkastukset ovat välineitä, joiden avulla EKP yhdenmukaistaa tilastoja. Maksutasetilastojen laadintamenettelyt kuvaava EKP:n maksutasekirja julkaistiin vuoden lopulla. Vuonna 1999 tehtiin EKP:n ohjeeseen perustuva selvitys tilastojen kokoamisesta tarvittavien yksittäisten tietojen luottamuksellisuuden turvaamisesta kansallisissa keskuspankeissa ja EKP:ssä. Vuoden lopulla tehtiin myös ensimmäinen EKP:n edellyttämä tilastotoimeen liittyvä sisäinen tarkastus; se kohdistui EKP:n ja kansallisten keskuspankkien väliseen tilastotietojen tiedonsiirtojärjestelmään. Marraskuussa 1999 tuli voimaan EKP:n asetukset, jonka mukaan EKP:llä on valtuudet määrätä seuraamuksia, mikäli tietojen antajat eivät noudata niille asetettuja tilastovelvoitteita.

Euroopan tason tilastoyhteistyötä tehdään myös Euroopan yhteisöjen tilastotoimiston, Eurostatin, puitteissa. Suomen Pankki on mukana neuvoa-antavan raha-, rahoitus- ja maksutasetilastokomitean ja sen maksutasetilastotyöryhmän työssä. Komitea toimii yhteistyöelimenä eurojärjestelmään kuuluvien maiden, muiden EU-maiden sekä Norjan, Islannin ja Sveitsin sekä EU-jäsenyyttä hake-

vien maiden välillä. Vuonna 1999 komitea korosti euro- ja EU-alueen tilastojen tuotannon laajentamista, joka edellyttää jäsenmailta yhdenmukaisia, samat ilmiöalueet kattavia ja nopeasti valmistuvia tilastoja. Myös maksutasetilastoinnin kehittämisellä on komitean työssä keskeinen asema. Komitea on mm. etsinyt ratkaisuja ongelmiin, joita yhteiseen rahaan siirtyminen aiheuttaa euroalueen maiden välisiin taloustoimiin liittyvien maksutasetietojen keruuseen.

Tilastoyhteistyö Pohjoismaiden ja Viron kanssa jatkui. Pohjoismaiden yhteistyö koskee raha- ja pankkitilastoja sekä maksutasetilastoja. Sen merkitys tilastojen laadintamenetelmien kehittämisessä on kasvanut, vaikka mailla on erilaiset integraatoratkaisut ja vaikka niiden tavat laatia tilastoja tästä syystä hieman poikkeavat toisistaan.

Kansainvälinen valuuttarahasto on aktiivisesti kehittänyt nopeasti ilmestyvien tärkeimpien talustilastojen yhtenäistä julkaisujärjestelmää (Special Data Dissemination Standard, SDDS), jossa on kattavat tilastojen sisältö- ja laadintakuvaukset sekä kansallinen www-kotisivu keskeisistä luvuista. Suomen Pankki on hankkeen kansallinen koordinaattori Suomessa ja on tässä ominaisuudessa yhteistyössä monien tilastoja tuottavien viranomaisten kanssa. Yhteistyö Tilastokeskuksen kanssa on laajaa lukuisten muidenkin tilastojen laadinnassa. Yhteistyöllä pyritään olemassa olevien tilastotietojen molemminpuoliseen hyödyntämiseen ja päällekkäisen työn välttämiseen.

Euroopan keskuspankki koostaa kansallisten keskuspankkien välityksellä kuukausittain euro-

alueen rahalaitossektorin konsolidoidun taseen, joka on rahalaitosten määrittelyssä sekä sovellettavissa luokitteluisissa ja käsitteissä yhdenmukainen kaikissa euromaissa. Suomessa rahalaitoksia ovat talletuspankit, talletuspankkitoimintaa Suomessa harjoittavat ulkomaisten pankkien sivukonttorit sekä rahamarkkina-rahastot. Kuukausitilasto toimitetaan EKP:lle 15 pankkityöpäivän kuluttua kunkin kuukauden lopusta.

Euroalueen rahalaitossektorin kuukausitaseen perusteella EKP laskee ja julkaisee euroalueen rahagregaatit, joille EKP:n neuvosto on antanut hintavakauteen tähtäävässä rahapolitiikan strategiassaan tärkeän aseman. Kansalliset keskuspankit laskevat kuukausitaseesta rahalaitosten vähimmäisvarantojärjestelmän mukaisen varantovelvoitteen. Rahalaitossektorin kuukausitaseen keskeinen asema EKP:n rahapolitiikassa korostaa tilastoilta vaadittavaa hyvää laatua. Vuoden 1999 aikana laatuun kiinnitettiin erityistä huomiota ja kaikissa euro maiden keskuspankeissa otettiin käyttöön järjestelmä, jonka avulla rahalaitosten tasetilastojen oikeellisuutta ja oikea-aikaisuutta seurataan.

Kansalliset keskuspankit koostavat neljännesvuosittain yksityiskohtaisia tilastotietoja rahalaitosten taseiden sektori-, valuutta- ja maa- jaosta sekä luottojen käyttötarkoituksesta. Tietoja käytetään rahapolitiikan tarkempaa analyysia ja rahoitusvälitystä kuvaavaa rahoitustilinpitoa varten. Neljännesvuosittaisen tilaston laadinta käynnistyi vuoden 1999 keväällä. EKP:lle toimitettiin vuoden aikana yksityiskohtaisia neljännesvuosittaisia takautuvasti aina vuoden 1997 kolmannesta neljänneksestä lähtien.

Vuoden 1999 aikana otettiin käyttöön euroalueen väliaikaiset vähittäiskorko- ja arvopaperimarkkinatilastointijärjestelmät. Näiltä osin euroalueen tilastoja ei ole vielä yhdenmukaistettu, mutta tähän tähtäävä työ on käynnistetty. Kuukausittaisen arvopaperitilastojen kokoaminen ja toimittaminen EKP:lle aloitettiin vuoden 1999 syksyllä. Alkuvaiheessa tämä tilasto kattaa lähinnä joukkolainainstrumentit. Vuoden aikana tehtiin myös laaja selvitys neljännesvuosittaisen rahoitustilinpidon laadinnassa tarvittavien tilastotietojen saatavuudesta.

Vuoden 1999 alusta lähtien maksutasetilastoa ryhdyttiin laatimaan EKP:n vaatimusten mukaisesti eli siten, että tiedot jaotellaan euroaluetta ja muuta maailmaa koskeviksi. Uutta aluejakoa lukuun ottamatta Suomen maksutasetietojen keruujärjestelmää ei tarvinnut muuttaa yhteiseen rahaan siirtäessä. Kuukausi- ja neljännesvuosittilastot tuotettiin ja julkaistiin lähes samanlaisina kuin aikaisemminkin. Suomen Pankki kokoaa ja julkaisee tilastotiedot Suomen ulkomaisesta varallisuusasemasta kuukausittain. Useimmat muut keskuspankit laativat vastaavan tilaston vain kerran vuodessa.

Euron käyttöönotto toi esiin huomattavia vaikeuksia kerätä maksutasetilaston perustietoja useissa sellaisissa maissa, joissa tiedonkeruu perustuu pankkien välittämiin ulkomaanmaksuihin. Suomen Pankilla, joka käyttää tiedonkeruussa rahoituslaitoksille ja yrityksille suunnattuja kyselyjä, ei tällaisia ongelmia ollut.

Suomen Pankissa paneuduttiin kuitenkin maksutasetilastoinnin

tiedonkeruu- ja laatuksymyksiin, mihin antoi aiheen maksutaseen tilastovirhe-erän tuntuva suureneneminen vuonna 1998. Maksutasekyselyjen vastaajien valintaperusteiden uudistus aloitettiin ja tilastojen laadunvalvontaa kehitettiin. Jälkimmäisestä aiheesta järjestettiin yhteinen seminaari Sveriges Riksbankin kanssa.

Euroopan keskuspankkijärjestelmässä EKP yhdistää eri jäsen-

maiden tilastot koko euroalueen tilastoiksi. EKP julkaisee kokoa-mansa tiedot osittain erillisinä englanninkielisinä tilastotiedotteina ja kokonaisuudessaan kuukausittain julkaistavan katsauksen tilasto-osana. EKP:n Kuukausikatsaus, joka julkaistaan samanaikaisesti kaikilla virallisilla EU-kielillä, käännetään Suomen Pankissa suomeksi. Euroalueen tilastot ovat saatavissa myös EKP:n Internet-sivulta.

Kansallisten tilastojen julkaiseminen on EKPJ:n jäsenkeskuspankkien tehtävä. Suomen Pankki julkaisee tilastot osaksi erillisinä tilastotiedotteina sekä laajana Rahoitusmarkkinat-tilastokatsauksena. Ne ovat saatavissa painettuina julkaisuina ja Suomen Pankin Internet-sivuilla. Vuonna 1999 tilastot alettiin julkaista sekä markka- että euromääräisinä.

Tiedotus ja julkaisut

Talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen alkaminen vuoden 1999 alussa edellytti myös pankin viestinnän sopeuttamista uuteen toimintaympäristöön. Tarve kertoa kotimaassa Euroopan keskuspankin rahapolitiikasta ja muusta toiminnasta sekä osallistuminen EKP:n kasvavaan viestintään leimasivat Suomen Pankin omaa viestintää vuonna 1999.

Pääjohtaja Matti Vanhala jatkoi edellisenä vuonna aloitettua käytäntöä tavata suomalaisten tiedotusvälineiden edustajia Frankfurtissa EKP:n neuvoston kokousten jälkeen, heti EKP:n pääjohtajan lehdistötilaisuuden päätyttyä. Kevästä lähtien pääjohtaja Vanhalan tiedotustilaisuuksista oli suora videoyhteys Helsinkiin niin, että myös kotimaassa olevat toimittajat saattoivat kuulla uutiset tuoreeltaan ja esittää kysymyksiä pääjohtajalle.

Suomen Pankki osallistui aktiivisesti EKP:n tiedotus- ja julkaisu-toimintaa käsittelevän viestintäkomitean työskentelyyn. Komiteassa keskusteltiin EKP:n tiedotuspolitiikan lisäksi myös koko Euroopan keskuspankkijärjestelmän yhteistyöstä viestinnän alueella.

EKP:n vilkas tiedotus- ja julkaisu-toiminta näkyi Suomen Pankissa käännettävän tiedote- ja julkaisumateriaalin lisääntymisenä ja työmäärän kasvuna. Suuritoisimpia

olivat pankissa suomennetut EKP:n vuosikertomus sekä vuoden alusta kuukausittain ilmestynyt Euroopan keskuspankin Kuukausikatsaus, jonka sovittiin ilmestyvän Euroopan unionin 11 virallisella kielellä samanaikaisesti. Lisäksi käännettiin suomeksi ja ruotsiksi lukuisia EKP:n tiedotteita ja muuta materiaalia.

Internetin merkitys tiedotteiden ja julkaisujen jakelussa korostui entisestään. Pankin Internet-kotisivun sisältö uudistettiin kuvaamaan pankin uutta asemaa osana Euroopan keskuspankkijärjestelmää. Pääosa pankin julkaisuista on nyt luettavissa myös pankin kotisivulta (www.bof.fi). Kotisivun sisältö on suomen-, ruotsin- ja englanninkielinen.

Pankin asemasta ja tehtävästä kertova uusi esite tuotettiin kuudella kielellä.

Talous- ja rahaliittoa koskevaa tietoa kysyttiin Suomen Pankista runsaasti vuoden aikana. Euroneuvontapuhelin ja sähköposti olivat tärkeitä tiedonvälityksen kanavia. Pankkilaiset ja heistä erityisesti laajaan EMU-viestintään harjaannutun ryhmän jäsenet pitivät sekä pankissa että sen ulkopuolella lukuisia esityksiä erilaisille ryhmille opiskelijoista eläkeläisiin.

Pankin sisäistä tiedotusta uudistettiin niin ikään vuoden aikana. Erityisesti sähköisen tiedonkulun

Taulukko.
Suomen Pankin julkaisujen
painosmääriä 1999*

Vuosikertomus	
- suomi	3 300
- ruotsi	800
- englanti	2 000
Euro & talous	7 500
Bank of Finland Bulletin	5 800
A-sarjan julkaisut	1 600-10 000
E-sarjan julkaisut	1 500-1 900
Keskustelualoitteet	800-1 500
Rahoitusmarkkinat-tilastokatsaus	
- markka-versio	500
- euro-versio	1 000
Suomen joukkoveliakirjalainat	400
Siirtymätalouksien tutkimuslaitos	
- BOFIT Discussion Papers	1 300
- Idäntalouksien viikko	
- suomi	900
- englanti	1 350
- Russian Economy – The Month in Review	1 000
- Baltic Economies – The Quarter in Review	600

* Painosmäärät pyritään mitoittamaan kysynnän mukaan (kestotilaukset ja irtonumeroiden tilaukset).

toimintaperiaatteita selkiytettiin. Koko organisaatiota koskeva tiedonvälitys keskitettiin näiden peri-

aatteiden mukaisesti intranettiin, joka on nyt sisäisen tiedotuksen pääväylä.

Rahaliiton alku merkitsi uudistuksia myös pankin omiin julkaisuihin. Markka & talous -lehden nimi vaihdettiin Euroksi & taloudeksi ja Bank of Finland Bulletin muutettiin kuukausijulkaisusta neljännesvuotiseksi samalla kun sen sisältö ja ulkoasu uudistettiin. Kumpikin lehti muutettiin neljiväriseksi. Vuosikertomus uudistettiin, kun ensimmäinen toimintavuosi talous- ja rahaliitossa oli takana.

Euro & talous ja Bank of Finland Bulletin ilmestyivät neljä kertaa. Vuosikertomus julkaistiin suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Rahoitusmarkkinat-tilastokatsaus ilmestyi kuukausittain sekä markkainta euroversiona. Katsauksen sisältö laajeni vuoden alussa, kun Bank of Finland Bulletinissa aiemmin julkaistuja tilastoja siirrettiin tähän

julkaisuun. Lisäksi katsauksessa alettiin julkaista keskeisiä euroaluetta kuvaavia tilastoja. Maksutasesarjassa julkaistiin tavanmukaiset tilastokatsaukset. Julkaisusarjassa A ei ilmestynyt tutkimuksia vuonna 1999. Sarjassa E julkaistiin 3 teosta, joista yksi oli väitöskirja. Pankin eri osastoilla tehtyjä tutkimuksia ja selvityksiä julkaistiin Keskustelualoitteita-sarjassa 23. Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen oma julkaisutuotanto oli monipuolista, ja pääosa laitoksen julkaisuista ilmestyi sekä paperi- että verkkoversiona.¹

Säännöllisten julkaisujen lisäksi tuotettiin erilaisia esitteitä ja ohjevihkosia sisäiseen ja ulkoiseen käyttöön.

¹ Luettelo pankin julkaisuista vuonna 1999 on liitteenä. Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen julkaisut on esitelty pankin kotisivulla Internetissä (www.bof.fi).

Organisaatio ja henkilöstö

Johtokunta uudisti pankin organisaatiota keväällä 1999 muutostarpeita EKPJ-ympäristössä selvittäneen työryhmän ehdotuksen pohjalta. Organisaatorakennetta tiivistettiin talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen oloihin sopivaksi. Uudistuksessa muodostettiin aiempaa selvempiä toiminnallisia kokonaisuuksia. Tärkein muutoksesta oli rahapolitiikan ja kansantalouden osastojen yhdistäminen kansantalousostoksi. Samalla johtokunta tarkisti myös omaa työnjakoaan.

Suomen Pankin toimintaympäristön kehitysvaihtoehtoja kuvaavat hahmotelmat tarkistettiin kevään 1999 aikana. Analysillä pyrittiin selvittämään Suomen Pankin toimintaympäristön kehitystä noin 5–10 vuoden aikajaksona. Nämä hahmotelmat eli skenaariot eivät ole ennusteita, vaan niiden avulla pyritään hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja pankin toimintaympäristössä. Skenaariotyötä lähennettiin pankin strategiseen suunnitteluun seminaarein ja skenaarioista viestitettiin aktiivisesti organisaatiolle.

Suomen Pankin lähivuosien toimintaa ohjaavat strategiset linjaukset tarkistettiin monivaiheisesti organisaation sisäisissä tilaisuuksissa. Suomen Pankin tavoitteena on olla vaikutusvaltainen jäsen

EKPJ:ssä ja aktiivinen vaikuttaja Suomessa. Vaikutusvaltaisuus tarkoittaa sitä, että Suomen Pankki on aktiivinen, osaava ja kysytty asiantuntija Eurooppa-tason kysymyksissä sekä sitä, että pankki osallistuu aktiivisesti EKPJ:n kehittämiseen. Suomessa pankki edistää talouspolitiikkaa, joka sovitaa yhteen Suomen talouden menestyksen ja eurooppalaisen rahapolitiikan, ja vaikuttaa aktiivisesti siihen, että Suomessa on tehokkaat ja turvalliset rahoitus- ja maksujärjestelmät.

Henkilöstö

Henkilöstöstrategian painopistealueet olivat vuonna 1999 henkilöstörakenteen, osaamisen, johtamisen ja organisaatorakenteen ja toimintatapojen uudistaminen ja kehittäminen.

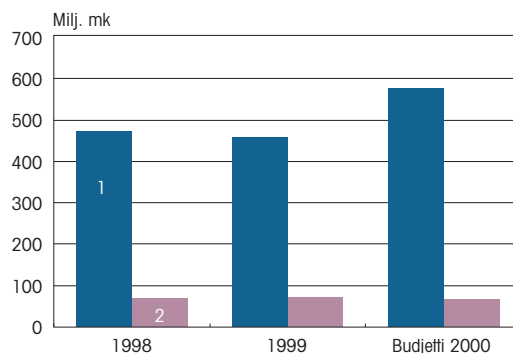
Pankin henkilöstön kokonaismäärä supistuu lähivuosina luonnollisen poistuman kautta, koska merkittävä määrä henkilöstöstä siirtyy eläkkeelle. Henkilöstörakennetta pyritään samanaikaisesti muuttamaan uusrekrytointien avulla entistä asiantuntijapainotteisemmaksi. Toiminnassa keskitytään keskuspankin perustehtäviin ja tukipalveluita tullaan tuottamaan aikaisempaa enemmän ostopalve-

Taulukko.Suomen Pankin toimintakulut ja tuotot, milj. mk¹⁾

	Budjetti 2000	Toteutunut 1999	Toteutunut 1998
Kulut			
Palkat ja palkkiot	169,1	168,9	166,6
Sosiaalikulut	23,1	24,1	24,3
Eläkkeet	74,7	69,0	66,2
Koulutus	9,7	7,1	7,1
Virkamatkat	10,0	8,1	8,6
Atk-palvelut	23,3	24,1	21,0
Muut ostopalvelut	27,5	20,6	19,2
Setelien hankintakulut	100,0	6,7	39,8
Kiinteistöjen kulut	32,7	30,8	29,7
Muut kulut	28,3	26,4	23,8
Yhteensä	498,4	385,8	406,3
Poistot			
Atk-laitteista	11,9	11,6	13,0
Rahankäsittelykoneista	3,0	0,3	5,5
Rakennuksista	54,2	51,0	36,0
Muusta käyttöomaisuudesta	8,0	7,6	10,9
Yhteensä	77,1	70,5	65,4
Kulut yhteensä	575,5	456,3	471,7
Tuotot			
Rahahuollon tuotot	14,6	15,2	14,1
Rahoitustarkastukselle myydyt palvelut	9,1	8,6	8,5
Kiinteistöjen tuotot	31,8	33,0	29,8
Muut tuotot	11,4	12,8	15,1
Tuotot yhteensä	66,9	69,6	67,5
NETTO	508,6	386,7	404,2

¹⁾ Luvut eivät sisällä Rahoitustarkastusta.

Lähde: Suomen Pankki.

Kuvio 45.
Suomen Pankin toimintakulut ja -tuotot 1998-20001. Kulut
2. Tuotot

Lähde: Suomen Pankki.

Taulukko.

Suomen Pankin henkilöstömäärän kehitys vuosina 1990–1999

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Pääkonttori	755	731	735	685	675	679	655	670	679,5	681
Haarakonttorit	187	178	159	140	106	117	111	106	103	104,5
Yhteensä	942	909	894	825	781	796	766	776	782,5	785,5

Lähde: Suomen Pankki.

luiden avulla, mikä myös tukee tavoitetta pitää organisaation rakente matalana.

Aktiivinen ja vaikuttava toiminta eurooppalaisessa rahapolitiikassa sekä avoin keskustelu kotimaisessa talouspolitiikassa asettavat uusia haasteita pankin johdon ja asiantuntijoiden osaamiselle. Keskuspankin perustoiminta-alueilla osaamisen tulee olla eurooppalaista kärkitasoa ja muuten kilpailukykyistä suomalaista tasoa.

Pankin palveluksessa (ml. virkavapaana olleet) oli vuoden 1999 lopussa 785,5 henkeä, joista työskenteli pääkonttorissa 681 ja haarakonttoreissa 104,5. Henkilötyövuosiksi muutettuna vakinaisten ja määräaikaisten työpanos vuonna 1999 oli 744,6 henkilötyövuotta.

Virkavapaana oli 41 henkeä. Heistä 20 työskenteli EKP:n palveluksessa. EKP:n lisäksi pankin asiantuntijoilla oli kysyntää myös muissa pankeissa ja kotimaisissa yrityksissä.

Henkilöstöstä vakinaisten osuus oli 91 % ja määräaikaisten 9 %. Pankin sisällä tehtäviä vaihtoi yhteensä 20 henkeä.

Lähivuosien huomattavan suuri eläkkeelle jäävien määrä ja toimintaympäristön muutokset ovat korostaneet pankin henkilöstösuunnitte-

lun merkitystä. Muutoksiin varautumiseksi pankissa käynnistettiin ennakoiva henkilöstösuunnittelu, jonka avulla pyritään varmistamaan toiminnan jatkuvuus, muutoksen hallittavuus ja osaamisen saataavuus. Luonnollisen poistuman vaikutuksia ennakoidaan suunnitelmalla resurssien määrää, laatua, osaamisen siirtämistä ja oikeaa kohdentamista. Resurssien kehitystä tarkastellaan kolmen vuoden aikavälillä, ja tavoitteena on kehittää organisaatorakennetta ja tehtäväkokonaisuuksia sekä suunnata osaamista niin, että se vastaa EKPJ:ssä toimimisen vaatimuksia.

Suomen Pankin eläkejärjestelmää hoitaa pankin sisäinen eläkelaitos ja järjestelmän sisältö vastaa valtion eläkejärjestelmää. Vakuutusmatemaattisesti lasketusta eläkevastuusta on noin 80 % katettu taseeseen kirjatulla eläkevarauksella. Eläkkeet maksetaan kassasta ja maksuihin käytettiin 72 milj. markkaa vuonna 1999.

Suomen Pankin siirryttyä 1.1.1999 osaksi EKPJ:ää varmistettiin kansainvälisten maksu- ja tiedonvälitysjärjestelmien häiriötön toiminta porrastamalla eräiden osastojen työaikoja ja ottamalla käyttöön varallaolo- ja hälytysjärjestelmä. TARGET-järjestelmän aukioloajat määriteltiin EU:n laajuisesti, mikä

aiheutti mm. Suomen Pankissa ylläpitämiä useimpien arkipyhien ajaksi niille yksiköille, joiden vastuulla TARGETin toiminta ja ylläpito on.

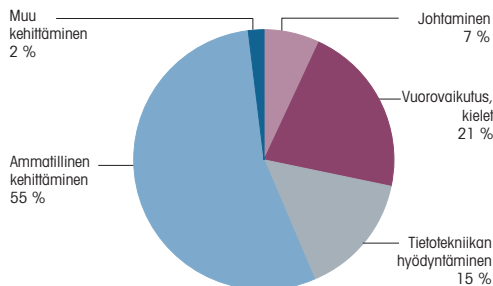
Viranomaisen velvollisuudet edistää toimintansa julkisuutta korostuivat uuden julkisuuslain tultua voimaan 1.12.1999 (621/1999). Julkisuusperiaatteen tehostamista ja hyvää tiedonhallintatapaa korostavia toimintatapojen ja tietojärjestelmien tarkistuksia toteutettiin uuden julkisuuslain määritellyä julkisuusperiaatteen toteuttamisen ehdot.

Henkilöstön kehittäminen ja koulutus

Osaamisen johtamiseen panostettiin edelleen. Pankin strategista osaamista ovat EU:n ja Suomen lähialueita koskevan talous- ja rahapolitiikan analysointi, EKP:n rahapolitiikkapäätösten vaikutusten ennakointi, seuranta ja viestintä, rahoitusmarkkinoiden kehittämiseen osallistuminen ja organisaation sisäisten muutosprosessien hallinta.

Pankin koulutusmenot olivat 7,1 milj. markkaa (4,0 % palkkasummasta). Painopiste oli ammatillisessa kehittämisessä, johon käytettiin 3,9 milj. markkaa. Vuorovai-

Kuvio 46.
Suomen Pankin koulutuskustannukset

Lähde: Suomen Pankki.

kutustaitojen ja kielitaidon kohen-
tamiseen käytettiin 1,5 milj. mark-
kaa sekä tietotekniikan perustaito-
jen kehittämiseen 1,1 milj. mark-
kaa.

Suomen Pankki panosti aiem-
pien vuosien tapaan taloustieteelli-
seen jatkokoulutukseen. Osa pankin
tutkimustoiminnasta toteutetaan
jatkokoulutusprojekteina, jotka
yhdistävät pankin toimintaa tuke-
van tutkimuksellisen intressin ja
opinnäytetavoitteet. Väitöskirjojen
ja lisensiaatintutkimusten valmiste-
luun tutkimusosastolla käytettiin
vuoden aikana runsaat kolme hen-
kilötyövuotta, jotka jakaantuivat
kuuteen eri projektiin.

Taloudellinen koulutus painot-
tui EMU-alueen talouspolitiikkaan

ja sen koordinaatioon, rahoitus-
markkinoiden riskianalyysiin, eko-
nometriaan ja makrotaloustieteen
uusiin virtauksiin. Yhteistyössä
Helsingin yliopiston kanssa järjes-
tettiin EMU-luentosarja, jonka
luennoista osa pidettiin yliopistolla
yleisölle avoimina. Kaikkiaan ta-
loudellisista ja juridisista aiheista
järjestettiin 18 koulutustapahtumaa,
mikä vastasi noin 550:tä oppilas-
päivää. Sisäisen koulutuksen lisäksi
asiantuntijat osallistuivat aktiivises-
ti ulkopuolisiin koulutustilaisuuks-
iin ja seminaareihin kotimaassa ja
ulkomailla. Kolmas Young Profes-
sionals -ohjelma vietiin loppuun
suunnitelman mukaisesti keväällä.
Siihen osallistui 7 nuorta ekono-
mistia, joista neljä jäi Suomen

Pankin palvelukseen ohjelman
päätyttyä.

Sisäisessä esimiesvalmennuk-
sessa kohderyhmänä olivat vuonna
1999 ryhmäesimiehet. Kuusipäivi-
seen koulutusohjelmaan osallistui
25 henkeä eri puolilta pankkia.
Koulutus painottui henkilöjohtami-
seen.

Tietotekniikan perusvalmiuk-
sien koulutuksen tarve oli edelleen
suuri. Uusiin toimistojärjestelmiin
siirtyminen päättyi vuoden lopussa.
Eriolaisten henkilökunnalle järjestet-
tyjen sisäisten tietotekniikkakoulu-
tusten kustannukset olivat yhteensä
870 000 markkaa ja oppilaspäiviä
oli lähes 800. Lisäksi loppuvuodes-
ta otettiin käyttöön tietokoneavus-
teisia itseopiskeluohjelmia. ATK-
ajokorttitutkimuksen oli vuoden lop-
puun mennessä suorittanut yli 100
pankkilaista.

Siirtymätalousmaiden keskus-
pankeille tarjottuna koulutusapuna
järjestettiin 16 opintovierailua, ja
niihin osallistui 68 vierailijaa.
Keskeisimmät koulutusavun koh-
teet olivat Venäjän, Puolan ja Lat-
vian keskuspankit. Osa koulutuk-
sesta toteutettiin keväällä päätty-
neen TACIS-ohjelman kautta. Ve-
näjän keskuspankin sisäisen tilan-
teen vuoksi osa sovituista koulutus-
tilaisuuksista jouduttiin siirtämään
vuoteen 2000. Viron keskuspankin
ekonomisteja kutsuttiin ja he osal-
listuivat muutamiin pankin ekono-
mistien koulutustilaisuuksiin.

Tietotekniikka

Tietotekniikan painopiste oli EMUn kolmanteen vaiheeseen liittyvien hankkeiden vakiinnuttamisessa ja peruspalvelujen ylläpidossa; näistä jälkimmäisessä oli keskeisintä vuosi 2000 -valmiuksien aikaansaaminen.

Vuoden 1999 alussa käyttöön otetut ns. EMU-järjestelmät vakiinutettiin toiminnoiltaan, suorituskyvyltään ja tukiorganisaatioltaan vastaamaan EKPJ:n tietotekniikalle määriteltyä tasoa. EMU-alueen ulkopuolisten EU-maiden vakuuksien hallintaa varten otettiin käyttöön uusi järjestelmä. Käteisen euron tuloon varauduttiin käynnistämällä rahahuollon projektit. TARGETin kehittämiseksi käynnistettiin TARGET 2000 -projekti, jossa otetaan käyttöön uusia sanomatyyppejä ja toteutetaan yöclearing.

Vuoden 1999 aikana toteutettiin vuosi 2000 -projekti, jonka avulla varmistuttiin tietoteknisten järjestelmien vuosi 2000 -yhteensopivuudesta. Myös EKPJ-järjestelmät saatettiin tässä suhteessa yhteensopiviksi. Vuodenvaihteen

toimenpiteitä varten suunniteltiin tarkat aikataulut ja toteutustavat sekä laadittiin lisäksi hätäsuunnitelmat. Samassa yhteydessä järjestelmäkokonaisuuden toimintavarmuutta parannettiin monin tavoin sekä testattiin jatkuvuussuunnitelman ja varajärjestelyjen toimivuutta.

Päätöksenteon tukena käytettävästä analyysi- ja aikasarjajärjestelmästä otettiin käyttöön uusi versio. Ohjelmiston käytöstä valtiovarainministeriössä sovittiin, ja varsinainen tuotantokäyttö alkoi ministeriössä syksyllä.

Pankin Intranet-sivustot uusittiin. Asiakirjahallinnon tehostamiseksi ja julkisuuslain vaatimusten toteuttamiseksi päätettiin hankkia uusi asiakirjojen hallintajärjestelmä.

Järjestelmien kilpailukyvyn turvaamiseksi ja kehityssuuntien määrittelemiseksi käynnistettiin selvityksiä sekä ekonomistijärjestelmien että pankkitoiminnan alueilla.

Pankin käyttäjätukiyksikkö valittiin Vuoden Help Deskiksi Suomessa.

Tilinpäätös

Tase, milj. euroa

	31.12.1999	31.12.1998
Vastaavaa		
Kulta ja kultasaamiset (1)	457	493
Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta (2)	8 071	7 881
Saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta	930	1 003
Pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset saamiset	7 141	6 878
Valuuttamääräiset saamiset euroalueelta (3)	672	648
Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta (4)	2 389	0
Pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja lainat	2 389	0
Euromääräiset luotot euroalueen rahoitussektorille (5)	1 516	3
Perusrahoitusoperaatiot	1 283	–
Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot	230	–
Muut saamiset	2	3
Eurojärjestelmän sisäiset saamiset (6)	768	70
Osuus EKP:n pääomasta	70	70
Valuuttavarantojen siirtoon perustuva saaminen	699	–
Muut saamiset (7)	638	612
Yhteensä	14 512	9 708

	31.12.1999	31.12.1998
Vastattavaa		
Liikkeessä olevat setelit (1)	3 008	2 647
Euromääräiset velat euroalueen rahoitussektorille (2)	4 884	2 176
RTGS-tilit (ml. vähimmäisvarantotalletukset)	4 884	2 176
Suomen Pankin liikkeeseen laskemat sijoitustodistukset (3)	-	832
Euromääräiset velat muille euroalueella oleville (4)	1	95
Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle (5)	195	3
Valuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle (6)	239	210
Talletukset ja muut velat	239	210
Myönnettyjen erityisten nosto-oikeuksien vastaerä (7)	195	170
Eurojärjestelmän sisäiset velat (8)	1 267	-
Muut velat (9)	11	4
Arvonmuutostili (10)	1 232	453
Varaukset (11)	2 509	2 147
Oma pääoma (12)	969	969
Yhteensä	14 512	9 708

Tuloslaskelma, milj. euroa

	1.1.-31.12.1999	1.1.-31.12.1998
KORKOTUOTOT (1)	485	459
KORKOKULUT (2)	-147	-82
KORKOKATE (3)	338	377
VALUUTAKURSSIMUUTOKSISTA REALISOITUNEET VOITOT (4)	198	-265
ARVOPAPEREIDEN REALISOITUNEET HINTAEROT (5)	-131	43
KESKUSPANKKITOIMINNAN TULOS ENNEN RAHOITUSTULOJA JA MUITA TUOTTOJA	405	155
RAHOITUSTULON NETTO-OSUUS (6)	0	-
MUUT KESKUSPANKKITOIMINNAN TUOTOT (7)	33	47
KESKUSPANKKITOIMINNAN TULOS	437	202
MUUT KULUT		
Henkilöstökulut (8)	-50	-49
Hallinnolliset kulut (9)	-15	-14
Poistot käyttöomaisuudesta (10)	0	-18
Setelien hankintakulut (11)	-1	-7
Muut kulut (12)	-9	-11
VARAUSTEN MUUTOS (13)	-361	-103
TILIKAUDEN TULOS (14)	0	0

Tilinpäätöksen liitteet

	31.12.1999		31.12.1998	
Valuuttamääräiset futuurisopimukset, milj. euroa				
Ostosopimukset ¹	–		431,6	
Myyntisopimukset ¹	–		106,3	
Osakkeet ja osuudet, nimellisarvo, milj. euroa (sulkeissa Suomen Pankin omistusosuus)				
Scopulus	–		0,3	(100 %)
Setec	2,7	(40 %)	2,7	(40 %)
Rahakontti ²	0,2	(52 %)	5,9	(52 %)
HEX, Helsingin Arvopaperi- ja johdannaispörssi, selvitysyhtiö	1,6	(7 %)	1,6	(7 %)
Bank for International Settlements	11,1	(1,67 %)	9,8	(1,67 %)
Asunto-osakkeet	9,1		9,1	
Kiinteistöosakkeet	0,2		0,2	
Muut osakkeet ja osuudet	1,1		0,8	
Yhteensä	26,0		30,4	
Laskennallinen vastuuosuus				
Arvopaperikeskuksen rahastosta, milj. euroa	0,1		0,1	
Eläkesitoumuksista johtuva vastuu, milj. euroa				
Suomen Pankin eläkevastuu	360,6		346,5	
– tästä varauksilla katettu	294,5		284,2	
Suomen Pankin huoltokonttori, milj. euroa				
– talletukset	17,7		17,2	
– luotot	7,6		7,2	

¹ Kyseisen valuutan vuoden viimeisen pankkipäivän keskikurssiin.

² 31.12.1999 jäljellä oleva jako-osuus 0,2 milj. euroa.

Suomen Pankin kiinteistöt

Kiinteistö	Osoite	Valmistumisvuosi	Tilavuus noin m ³
Helsinki	Rauhankatu 16	1883/1961	49 500
	Unioninkatu 33 / Rauhankatu 19	1848/1954	50 500
	Snellmaninkatu 4-6	1857/1892	16 170
	Ramsinniementie 34	1920/1983/1998	4 600
Kuopio	Puutarhakatu 4	1993	11 900
Mikkeli	Päiviönkatu 15	1965	7 500
Oulu	Kajaaninkatu 8	1973	17 700
Tampere	Hämeenkatu 13	1942	36 000
Turku	Linnankatu 20	1914	10 500
Vantaa	Suometsäntie 1	1979	311 500
Inari	Saariselkä	1958/1976/1998	6 100

Helsingissä 10. helmikuuta 2000

SUOMEN PANKIN JOHTOKUNTA

Matti Vanhala, puheenjohtaja

Esko Ollila

Matti Louekoski

Matti Korhonen

Tilinpäätöksen kommentit

Kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntö

Suomen Pankki noudattaa EKP:n neuvoston 1.12.1998 hyväksymiä kirjanpitoperiaatteita ja -tekniikoita, ja vuoden 1999 tilinpäätös on laadittu näiden yhdenmukaistettujen periaatteiden mukaisesti. Vuoden 1998 tilinpäätös on muunnettu yhdenmukaistettuja periaatteita noudattavaksi. Markkinahintaisesta arvostamisesta syntyneet erät on kirjattu arvonmuutostilille.

Pankkivaltuusto vahvistaa Suomen Pankista annetun lain 11 pykälän mukaisesti pankin tilinpäätöksen perusteet johtokunnan esityksen perusteella.

Kulta ja valuuttamääräiset erät

Ulkomaan rahan määräiset erät ja kulta on tilinpäätöksessä muunnettu euroiksi käyttäen markkinakursseja. Ulkomaan rahan määräisten erien arvostus on tehty valuuttakohtaisesti. Arvopapereiden arvostus on tehty arvopaperilajeittain.

Valuuttakursseista johtuva arvostusero käsitellään erillään arvopapereiden hintojen muutoksesta johtuvasta erosta. Kullan hinnanmuutos- ja kurssimuutoserot on kuitenkin käsitelty yhtenä eränä. Kulta on arvostettu 30.12.1999 markkinahintaan (kultaunssin dollarimääräinen hinta muunnettuna euroiksi).

Arvopapereiden takaisinmyynti- ja takaisinostositoumukset

Arvopapereiden takaisinmyyntisitoumukset eli käänteiset reposopimukset on kirjattu taseeseen vakuudellisina talletuksina vastavaa-puolelle. Arvopapereiden takaisinostositoumukset eli reposopimukset on kirjattu taseeseen vakuudellisina luottoina vastavaa-puolelle. Reposopimuksilla myydyt arvopaperit jäävät Suomen Pankin taseeseen.

Eurojärjestelmän sisäiset erät

Eurojärjestelmään kuuluvien keskuspankkien väliset saamiset ja velat esitetään Suomen Pankin taseessa nettomääräisinä.

Käyttöomaisuus

Tilikauden 1999 alusta lukien käyttöomaisuus on arvostettu hankintahintaan poistoilla vähennettynä. Poistot on laskettu tasapoistomenetelmällä. Tasapoistot tehdään käyttöomaisuuden odotettuna taloudellisena käyttöaikana siten, että ne aloitetaan toisen hankintaa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Vertailukelpoiseksi muunnetussa vuoden 1998 taseessa rakennukset ja maa-alueet on aktivoitu taseeseen markkinahintaan ja niiden vastaeränä on arvonmuutostili. Näiden rakennusten poistot on tilikaudelta 1999 kirjattu arvonmuutostiliä purkamalla siten, ettei poistoilla ole tulosvaikutusta.

Taloudelliset käyttöajat ovat seuraavat:

- atk-laitteet ja ohjelmistot, autot: 4 vuotta
- koneet, kalusteet: 10 vuotta
- rakennukset: 25 vuotta.

Käyttöomaisuus, jonka arvo on alle 10 000 euroa, poistetaan hankintavuonna.

Taseen ulkopuoliset erät

Valuuttatermiinit otetaan huomioon laskettaessa valuuttaposition nettokeskihintaa. Taseen ulkopuolisista eristä aiheutuneet voitot ja tappiot käsitellään samalla tavalla kuin taseessa olevista eristä aiheutuneet voitot ja tappiot.

Tuloslaskelmaan kirjaamisen periaatteet

Tuotot ja kulut kirjataan suoriteperiaatteella.

Realisoituneet tuotot ja kulut kirjataan tuloslaskelmaan. Valuuttakurssivoittojen ja -tappioiden laskemisessa on käytetty päivittäisen nettokeskihinnan menetelmää. Arvopapereiden hintaeroista johtuvien voittojen ja tappioiden laske- misessa on käytetty arvopapereiden keskihinnan menetelmää.

Realisoitumattomat voitot kirjataan taseen arvonmuutostilille.

Realisoitumattomat tappiot kirjataan tuloslaskelmaan, jos ne ovat suuremmat kuin aikaisemmin taseen arvonmuutostilille kirjatut vastaavat realisoitumattomat arvostusvoitot. Tuloslaskelmaan kirjattu-

ja realisoitumattomia tappioita ei peruuteta seuraavina tilikausina. Jos arvopaperilajista tai valuutasta kirjataan tilinpäätökseen realisoitumattomia tappioita, tämän arvopaperilajin nettokeskihintaa tai valuuttanettokeskikurssia muutetaan vastaavasti ennen seuraavan tilikauden alkua.

Realisoitumattomia tappioita ja voittoja ei nettouteta keskenään. Ne kirjataan arvopaperilajeittain, valuutoittain ja kullan osalta erikseen.

Arvopapereiden hankintahinnan ja nimellisarvon erotus kirjataan tulosvaikutteisesti juoksuajan kuluessa.

Taseen kommentit

Vastaavaa

1. Kulta ja kultasaamiset

Suomen Pankilla on 1 577 475 troy-unssia kultaa, joka on tilinpäätöksessä arvostettu markkinahintaan. Muiden eurojärjestelmän kansallisten keskuspankkien tavoin Suomen Pankki siirsi tilikauden alkaessa noin 20 % kullastaan EKP:lle.

2. Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta

Tase-erässä ovat erityiset nosto-oikeudet Kansainväliseltä valuuttarahastolta ja Suomen jäsenosuus valuuttarahastossa, pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset erät. Suomen Pankki siirsi EKP:lle tilikauden alkaessa osan dollari- ja jenimääräisistä saamisistaan, ja nämä yhdessä edellä mainitun kultaerän kanssa muodostavat Suomen Pankin osuuden EKP:n varannosta.

3. Valuuttamääräiset saamiset euroalueelta

Tase-erässä on pankkitalletuksia ja arvopaperisijoituksia.

4. Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta

Tase-erä sisältää pääasiassa eurojärjestelmään kuulumattomien EU-maiden keskuspankkien saldoja.

5. Euromääräiset luotot euroalueen rahoitussektorille

Tase-erässä ovat rahapolitiikassa käytettävien instrumenttien tilinpäätöshetken saldot ja muut saamiset.

6. Eurojärjestelmän sisäiset saamiset

Tase-erässä ovat Suomen Pankin osuus EKP:n pääomasta sekä valuuttavarantojen ja kullan siirtoon perustuva saaminen EKP:ltä.

7. Muut saamiset

Tase-erässä ovat euroalueen kolikot, sijoitusomaisuutena olevat arvopaperit, käyttöomaisuus (rakennukset, koneet ja kalusto), taseen ulkopuolisten erien arvostuksesta johtuvat erät sekä siirtosaamiset ja muut saamiset.

Vastattavaa

1. Liikkeessä olevat setelit

Erä käsittää liikkeessä olevat yleisön tai rahalaitosten hallussa olevat markkamääräiset setelit.

2. Euromääräiset velat euroalueen rahoitussektorille

Pankit, joilla on RTGS-tili Suomen Pankissa, täyttävät vähimmäisvarantovelvoitteensa siten, että niiden RTGS-tilin päivittäisten saldojen keskiarvo seurantajakson aikana on vähintään varantovelvoitteen suuruinen.

3. Suomen Pankin liikkeeseen laskemat sijoitustodistukset

Suomen Pankin sijoitustodistuksia käytettiin tilikaudella 1998 rahamarkkinaoperaatioissa.

4. Euromääräiset velat muille euroalueella oleville

Tase-erässä ovat euromääräiset velat muille kuin vähimmäisvarantovelvoitteen alaisille rahalaitoksille.

5. Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle

Tase-erä sisältää pääasiassa rahanliittoon kuulumattomien EU-maiden keskuspankkien saldoja sekä kansainvälisten järjestöjen ja ulkomaisten pankkien ns. lorotilien saldoja.

6. Valuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle

Valuuttavarannon hallinnoimiseksi tehdyt reposopimukset on kirjattu tähän tase-erään.

7. Myönnettyjen erityisten nosto-oikeuksien vastaerä

Tase-erä on SDR-määräinen ja liittyy Kansainväliseen valuuttarahastoon.

8. Eurojärjestelmän sisäiset velat

Tase-erässä ovat eurojärjestelmässä mukana olevien keskuspankkien saldot Suomen Pankkia vastaan nettomääräisinä.

9. Muut velat

Tase-erässä ovat siirtovelat ja muut velat.

10. Arvonmuutostili

Tase-erässä ovat maa-alueiden ja rakennusten arvonorotukset sekä kirjanpitokäytännön muutoksesta johtuvat muut arvostuserot. Lisäksi tase-erä sisältää valuuttamääräisten erien ja arvopapereiden markkinahinta-arvostuksesta syntyneet realisoitumattomat arvostusvoitot.

11. Varaukset

Tase-erässä ovat kaikki varaukset. Suomen Pankin eläkevastuun kokonaismäärä on 361 milj. euroa,

ja tästä on varauksilla katettu 82 % eli 295 milj. euroa.

Suomen Pankista annetun lain 20 pykälän mukaan tilinpäätöksessä voidaan tehdä varauksia, jos se pankin rahastojen reaaliarvon turvaamiseksi taikka valuuttakurssien tai arvopapereiden markkinahintojen muutoksista aiheutuvien tuloksen vaihteluiden tasaamiseksi on tarpeen. Tämän pykälän tarkoittamia varauksia on tehty 2 211 milj. euroa.

12. Oma pääoma

Tase-erässä ovat kanta-rahasto ja vararahasto.

Tuloslaskelman kommentit

1. Korkotuotot

Korkotuotoista enin osa on kullon ja valuuttavarannon korkotuottoja sekä korkotuottoja eurojärjestelmän sisäisistä saamisista.

2. Korkokulut

Korkokuluista 43 milj. euroa on vähimmäisvarantotalletuksille maksettuja korkoja. Korkokuluja syntyy myös eurojärjestelmän sisäisistä veloista ja eurojärjestelmään kuulumattomien EU-maiden keskuspankkien TARGET-saldoille maksettavista koroista.

3. Korkokate

Korkokate oli 338 milj. euroa.

4. Valuuttakurssimuutoksista realisoituneet voitot

Valuuttoja tarkastellaan valuutakohtaisesti jokaisena kirjanpitopäivänä. Kun valuuttapositio pienenee valuuttaa myytäessä, siitä realisoituu voittoa tai tappiota. Vuonna 1999 valuuttakurssien muutoksista realisoituneet voitot olivat 198 milj. euroa.

5. Arvopapereiden realisoituneet hintaerot

Jokaista arvopaperilajia tarkastellaan kirjanpidossa erikseen. Kun arvopaperi myydään, siitä realisoituu voittoa tai tappiota. Vuonna 1999 arvopapereista realisoitui niiden hinnan muutosten johdosta 131 milj. euroa tappiota.

6. Rahoitustulon netto-osuus

Erässä esitetään Suomen Pankkiin kertyneen eli eurojärjestelmälle

maksetun ja eurojärjestelmästä takaisin jaetun rahoitustulon nettosumma.

7. Muut keskuspankki-toiminnan tuotot

Tässä erässä ovat osingot, toimitusmaksut ja palkkiot sekä muut tuotot.

8. Henkilöstökulut

Palkkakulut olivat 34 milj. euroa. Sosiaalikulut, 16 milj. euroa, sisältävät 11 milj. euroa tilikaudella maksettua eläkettä.

9. Hallinnolliset kulut

Erään sisältyvät vuokrat, edustuskulut, ostopalveluista aiheutuneet

kulut, tarvikkeet sekä henkilöstöön liittyvät koulutus-, virkamatka- ja rekrytointikulut.

10. Poistot käyttöomaisuudesta

Poistot irtaimistosta olivat alle ½ milj. euroa.

11. Setelien hankintakulut

Setelien hankintakulut olivat 1 milj. euroa.

12. Muut kulut

Muista kuluista enin osa liittyy kiinteistöjen käyttöön ja ylläpitoon.

13. Varausten muutos

Eläkevaraukseen siirrettiin vuoden 1999 aikana palkoista peritty työn-

tekijäin työeläkemaksu, 1,6 milj. euroa. Lisäksi eläkevarausta kartutettiin hyvittämällä työntekijäin eläkevakuutusmaksuille ja edellisinä vuosina tehdyille eläkevarauksille laskennallista korkoa. Laskentakorko oli 3 %. Yhteensä eläkevarausta kartutettiin 9 milj. euroa.

Suomen Pankista annetun lain 20 pykälän mukaista varausta kartutettiin 348 milj. euroa.

14. Tilikauden tulos

Muutosten jälkeen tilikauden tulos on 0 milj. euroa.

Tilintarkastuskertomus

Eduskunnan valitsemina tilintarkastajina olemme suorittaneet Suomen Pankin tilinpäätöksen ja kirjanpidon sekä hallinnon tarkastuksen tilivuodelta 1999 hyvän tilintarkastustavan mukaisesti.

Pankin tarkastusyksikkö on tilivuoden aikana tarkastanut pankin kirjanpitoa ja toimintaa. Olemme perehtyneet sisäisestä tarkastuksesta laadittuihin kertomuksiin.

Olemme lukeneet pankin vuosikertomuksen ja saaneet johtokunnalta pankin toimintaa koskevia selostuksia.

KHT-yhteisö Arthur Andersen Oy on suorittanut Euroopan keskuspankkijärjestelmän perussäännön artiklan 27 mukaisen pankin kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksen. Olemme perehtyneet tarkastuksesta laadittuun 6.3.2000 päivättyyn raporttiin.

Tilinpäätös on laadittu eduskunnan pankkivaltuuston vahvistamien tilinpäätösperusteiden ja voimassa olevien säännösten mukaisesti. Tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot pankin taloudellisesta asemasta ja tuloksen muodostumisesta.

Esitämme tuloslaskelman ja taseen vahvistamista tarkastamaltamme tilivuodelta.

Helsingissä maaliskuun 9. päivänä 2000

Johannes Leppänen

Ville Itälä

Reino Majala KHT

Iivo Polvi JHTT HTM

Matti Saarinen

. / . Kalervo Virtanen KHT

Lausunto

Euroopan keskuspankkijärjestelmän perussäännön artiklan 27 tarkoittamasta tilintarkastuksesta

Olemme tarkastaneet Euroopan keskuspankkijärjestelmän perussäännön artiklan 27 tarkoittamina ja Euroopan keskuspankin neuvoston suosittelemina ja Euroopan unionin neuvoston hyväksyminä riippumattomina ulkopuolisina tilintarkastajina Suomen Pankin kirjanpidon ja tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.1999. Johtokunnan laatima tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot.

Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä tai puutteita.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös on laadittu Euroopan keskuspankin neuvoston 1.12.1998 hyväksymien kirjanpitoperiaatteiden ja -tekniikoiden mukaisesti. Tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot Suomen Pankin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Helsingissä 6. päivänä maaliskuuta 2000

ARTHUR ANDERSEN OY
KHT-yhteisö

Teppo Rantanen
KHT

Liitteet

Eurojärjestelmän rahapoliittiset toimenpiteet

1998

Joulukuu

EKP:n neuvosto päätti 22.12.1998, että eurojärjestelmän ensimmäinen perusrahoitusoperaatio toteutetaan kiinteäkorkoisena huutokauppana 3,0 prosentin korolla. Niin ikään päätettiin, että ensimmäinen pitempiaikainen rahoitusoperaatio toteutetaan vaihtuvakorkoisena huutokauppana siten, että likviditeetin jaossa noudatetaan yksikorkoista menettelyä.

Lisäksi EKP:n neuvosto päätti, että maksuvalmiusluoton korko asetetaan 4,5 prosenttiin ja talletuskorko 2,0 prosenttiin 1.1.1999 alkaen. Ajanjaksona 4.–21.1.1999 maksuvalmiusluoton korko asetetaan tilapäisesti 3,25 prosenttiin ja talletuskorko 2,75 prosenttiin.

EU:n neuvosto hyväksyi yksimielisesti 31.12.1998 niiden Euroopan yhteisön jäsenvaltioiden kanssa, joita ei koske poikkeus, euron peruuttamattomat muuntokurssit, jotka ovat voimassa 1.1.1999 alkaen.

Euroalueen jäsenvaltioiden ministerit, EKP sekä Tanskan ja Kreikan ministerit ja keskuspankkien pääjohtajat päättivät 31.12.1998 keskinäisellä menettelyllä yhdessä Euroopan komission kanssa määrätä 1.1.1999 voimaan tulleeseen valuuttakurssimekanismiin osallis-

tuvien valuuttojen keskuskurssit euroa vastaan. Tämän euron keskuskurssija koskevan päätöksen lisäksi EKP sekä Tanskan ja Kreikan keskuspankit asettivat yhteisellä sopimuksella Tanskan kruunun ja Kreikan drakman pakolliset interventiokurssit. Tanskan kruunun vaihteluväli euron keskuskurssiin nähden on $\pm 2,25\%$. Kreikan drakman vaihteluväli eurokeskuskurssiin nähden on $\pm 15\%$.

1999

Tammikuu

EKP ilmoitti 12.1.1999, että eurojärjestelmän ensimmäiset pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot toteutetaan kolmena rinnakkaisena huutokauppana, joissa kussakin jaetaan 15 mrd. euroa. Samansuuruinen määrä aiotaan jakaa kussakin vuoden 1999 kolmen ensimmäisen kuukauden aikana toteutettavassa pitempiaikaisessa rahoitusoperaatiossa.

EKP:n neuvosto päätti 21.1.1999, että sen kolmannen vaiheen alkaessa eurojärjestelmän maksuvalmiusluoton koroksi asetetaan 4,5 prosentin korko ja talletuskoroksi asettama 2,0 prosentin korko otetaan jälleen käyttöön 22.1.1999 lukien.

Maaliskuu

EKP:n neuvosto päätti 4.3.1999, että eurojärjestelmän pitempiaikaisen rahoitusoperaatioiden likviditeetin jaossa käytetään jatkossa monikorkoista menettelyä seuraavasta pitempiaikaisesta rahoitusoperaatiosta lähtien.

Huhtikuu

EKP:n neuvosto päätti 8.4.1999 laskea seuraavan perusrahoitusoperaation korkoa 0,5 prosenttiyksikköä 2,5 prosenttiin. Lisäksi maksuvalmiusluoton korkoa laskettiin 1,0 prosenttiyksikköä 3,5 prosenttiin ja talletuskorkoa 0,5 prosenttiyksikköä 1,5 prosenttiin 9.4.1999 lähtien.

EKP:n neuvosto ilmoitti 22.4.1999, että pitempiaikaisissa rahoitusoperaatioissa, joiden maksut suoritetaan seuraavien kuuden kuukauden aikana, aiotaan edelleen jakaa 15 mrd. euroa kussakin.

Toukokuu

EKP:n neuvosto päätti 20.5.1999 muuttaa sen pitempiaikaisen rahoitusoperaation maturiteettia, jonka maksut on tarkoitus suorittaa 30.9.1999. Tämän operaation lunastuspäivää aikaistettiin joulukuun

30. päivästä joulukuun 23. päivään 1999. Vastaavasti muutettiin myös sen pitempiaikaisen rahoitusoperaation aikataulua, josta oli alun perin tarkoitus ilmoittaa

27.12.1999 ja jonka likviditeetti oli tarkoitus jakaa ja maksut suorittaa 30.12.1999. Tästä pitempiaikaisesta rahoitusoperaatiosta ilmoitetaan-kin jo 21.12.1999, likviditeetti jaetaan 22.12.1999 ja maksut suoritetaan 23.12.1999.

Syyskuu

EKP julkaisi 23.9.1999 eurojärjestelmän ohjeellisen huutokauppa-kalenterin vuodeksi 2000. Se myös ilmoitti, että vuoden 2000 ensimmäisellä viikolla ei toteuteta uusia perusrahoitusoperaatioita ja että sillä viikolla ei myöskään eräänny yhtään perusrahoitusoperaatiota.

Joulukuun 21. päivänä 1999 toteutettavan perusrahoitusoperaation maturiteetti pidennettiin tästä syystä poikkeuksellisesti kolmeksi viikoksi. Jotta kaksi perusrahoitusoperaatiota ei eräännyisi samana päivänä eli 12.1.2000, myös 30.12.1999 toteutettavan perusrahoitusoperaation maturiteetti pidennettiin kolmeksi viikoksi.

Lokakuu

EKP:n neuvosto päätti 21.10.1999, että kolmessa seuraavassa pitempiaikaisessa rahoitusoperaatioissa aiotaan jakaa 25 mrd. euroa kussakin.

Marraskuu

EKP:n neuvosto päätti 4.11.1999 nostaa eurojärjestelmän perusrahoitusoperaation korkoa 0,5 prosenttiyksikköä 3,0 prosenttiin. Lisäksi maksuvalmiusluoton korkoa nostettiin 0,5 prosenttiyksikköä 4,0 prosenttiin ja talletuskorkoa niin ikään 0,5 prosenttiyksikköä 2,0 prosenttiin 5.11.1999 lähtien.

Joulukuu

EKP:n neuvosto päätti 2.12.1999 pitää lavean raha-aggregaatin M3:n vuotuisen kasvuvauhdin viitearvon 4½ prosentissa. Rahan määrän kehitystä suhteessa viitearvoon arvioidaan entiseen tapaan M3:n vuotuisen kasvuvauhdin 3 kuukauden liukuvan keskiarvon perusteella. Lisäksi EKP:n neuvosto päätti tarkistaa viitearvon vuosittain.

Rahoitusmarkkinoita koskevat keskeiset viranomaistoimenpiteet 1999

Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Suomen Pankin toimenpiteet

Tammikuu

TARGET-järjestelmä otettiin käyttöön 4.1.1999 klo 8.00. TARGET-järjestelmässä viisitoista kansallista reaaliaikaista bruttomaksujärjestelmää (RTGS), joihin myös Suomen Pankin BoF-RTGS-järjestelmä kuuluu, ja EKP:n maksujärjestelmä kytkettiin toisiinsa. Samassa yhteydessä muutettiin sekkitilijärjestelmän sääntöjä ja otettiin käyttöön EKPJ:n kehittämä kirjeenvaihtajakeskuspankkimalli, joka mahdollisti vastapuolille sekä ykkös- että kakkoslistan arvopaperien käytön toisessa jäsenvaltiossa.

Maaliskuu

Euroopan keskuspankin neuvosto päätti 31.3.1999, että vuosituhannen vaihteen takia TARGET-järjestelmä on kiinni 31.12.1999. Toimenpiteen tarkoituksena oli helpottaa teknistä valmistautumista vuosituhannen vaihtumiseen liittyviin tietojärjestelmämuutoksiin. TARGETin kiinnipito merkitsi myös kaikkien TARGETiin osallistuvien tai siihen kytkettyneiden kotimaisten euromääräisten RTGS-järjestelmien kiinnioloa. Pankkien maksujärjestelmät olivat suljettuina

uudenvuodenaattona 31.12.1999. Marraskuun 1. päivänä 1999 voimaan tulleen velkakirjalain 5 pykälän 2 momentin muutoksen perusteella velat ja maksut, jotka erääntyivät 31.12.1999, voitiin suorittaa pankkien seuraavana aukiolopäivänä eli 3.1.2000.

Toukokuu/lokakuu

Euroopan keskuspankin neuvosto hyväksyi ja julkisti 20.5.1999 arvopaperien selvitysjärjestelmien väliset linkit, joita voidaan käyttää eurojärjestelmän hyväksymän vakuusmateriaalin siirtoon. Päätöstä täydennettiin 7.10.1999.

Euroopan unionin direktiivit ja niiden kansallinen täytäntöönpano Suomessa

Elokuu

Euroopan parlamentin ja Euroopan unionin neuvoston direktiivi tilisiirroista (97/5 EY) saatettiin Suomessa voimaan tilisiirtolailla (821/1999) 14.8.1999. Tilisiirtolaki koskee maasta toiseen tapahtuvista siirroista enintään 50 000 euron suuruisia maksuja ja lisäksi kaikkia Suomessa tehtäviä tilisiirtoja.

Marraskuu

Euroopan komissio julkisti 22.11.99 keskustelupaperin (Green Paper) luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuuskehikon uudistamisesta. Komission ehdotus pohjautuu kesäkuussa annettuun Baselin pankkivalvontakomitean raporttiin. Keskustelupaperin konsultaatioprosessi jatkuu 31.3.2000 asti. Komission tavoitteena on saada luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusdirektiivien muuttamista koskeva direktiivi hyväksytyksi vuoden 2002 aikana.

Joulukuu

Selvityksen lopullisuutta koskenut direktiivi saatettiin Suomessa konkansuudessaan voimaan uudella, eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetulla lailla, joka tuli voimaan 11.12.1999 (1084/1999). Uusi laki ulotettiin koskemaan myös arvopaperikaupan bruttoselvitysjärjestelmiä. Laki korvasi lain eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä maksujärjestelmän ehdoista. Laissa rajoitetaan mahdollisuutta nettouttaa tai muutoin selvittää velvoite selvitysjärjestelmässä sen osapuolen maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen.

Muita keskeisiä sääntelyhankkeita ja viranomais-toimenpiteitä

Tammikuu

Rahoitustarkastus määräsi 12.1.1999 asiamiehen selvitystilassa olevalle Yrityspankki Skopille. Skopin ylimääräinen yhtiökokous

oli 30.12.1998 valinnut muut selvitysmiehet.

Helmikuu

Euroopan arvopaperimarkkinavojien yhteistyöelimeen FESCOon kuuluvat viranomaiset, mm. Rahoitustarkastus, allekirjoittivat 1.2.1999 yhteistyösopimuksen, jonka tavoitteena on lisätä viranomaisten välistä valvonta- ja tutkintayhteistyötä sekä keskinäistä tietojenvaihtoa.

Huhtikuu

Vakuutusvalvontavirastosta annettu laki tuli voimaan 1.4.1999, jolloin Vakuutusvalvontavirasto aloitti virallisesti toimintansa. Virasto on hallinnollisesti sosiaali- ja terveysministeriön alainen, mutta päätöksenteossään itsenäinen.

FESCO hyväksyi 26.4.1999 yhtenäiset eurooppalaiset standardit sijoituspalveluyritysten johto- ja hallintohenkilöiden luotettavuuden ja sopivuuden arvioimiseksi. Standardit täsmentävät sijoituspalveludirektiiviä (93/22/ETY) ja ns. BCCI-direktiiviä (95/26/EY).

Toukokuu

Rahoitustarkastus edellytti lehdistötiedotteessaan 5.5.1999 että pankit tarkastavat kiinteistöriskien vähentämissuunnitelmansa. Kannanoton mukaan pankkien tulee määritellä kiinteistöjensä nettotuotovaatimukset ja arvostaa kiinteistönsä käypään arvoon. Rahoitustarkastus edellytti lisäksi mm., että pankit julkistavat muussa kuin omassa käytössään olevien kiinteistöjensä tuottoarvon ja sen laskentaperusteet.

Kesäkuu

Baselin pankkivalvontakomitea julkaisi 3.6.1999 raportin vakavaraisuuskehikon uudistamishdotuksista. Raportin julkistamisella Baselin komitea aloitti konsultaatioprosessin, joka päättyi 31.3.2000. Tämän jälkeen komitea antaa lopulliset suosituksensa vakavaraisuuskehikon uudistamisesta.

Heinäkuu

Hallitus antoi esityksen pankkitalletusten verovapauden poistamisesta (HE 32/1999). Esityksessä ehdotettiin tuloverolakia muutettavaksi siten, että pankkitalletusten korkojen verottomuus poistettaisiin. Muutoksia ehdotetaan myös vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen verovähennysoikeuteen. Vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen täysimääräisen verovähennysoikeuden edellytyksiä ehdotetaan tiukennettavaksi. Esitys koski niitä talletusten korkoja, jotka kertyvät 1. päivästä kesäkuuta 2000 alkaen.

Elokuu

Rahoitustarkastus kielsi 9.8.1999 Stude -nimistä sijoituspalveluyritystä tarjoamasta ja markkinoimasta sijoituspalveluja. Kielto oli ensimmäinen Suomessa annettu. Rahoitustarkastus esitti valtiovarainministeriölle yhtiön toimiluvan peruuttamista.

Joulukuu

Laki viranomaisien toiminnan julkisuudesta (621/1999) tuli voimaan 1.12.1999. Uusi laki korvaa aiemman lain yleisten asiakirjojen julkisuudesta. Laki koskee myös Suomen Pankkia.

Suomen Pankin vuonna 1999 antamia lausuntoja

Rahoitusmarkkinoiden lainsäädäntöä ja kehittämistä koskevia lausuntoja

Lausunto

- valtiovarainministeriölle arvopaperin liikkeeseenlaskijan säännöllisestä tiedonantovelvollisuudesta sekä omistusosuuksien ilmoittamisen ja julkistamisen yhteydessä annettavista tiedoista 26.2.
- valtiovarainministeriölle HEX Oy:n liiketoiminnan siirrosta Helsingin Pörssille osana HEX-konsernin järjestelyjä 15.3.
- valtiovarainministeriölle luottolaitoslainsäädännön kehittämistyöryhmän muistiosta 16.4.
- Suomen Arvopaperikeskus Oy:lle viivästymismaksuista OM-järjestelmässä 7.5.
- valtiovarainministeriölle Sijoittajien korvausrahaan vuodelta 1999 kartutettavien kannatusmaksujen yhteismäärästä 20.5.
- valtiovarainministeriölle arvosuusjärjestelmän kehittämistyöryhmän muistiosta 31.5.
- oikeusministeriölle selvityksen lopullisuutta maksujärjestelmissä ja arvopaperien selvitysjärjestelmissä käsitelleen työryhmän mietinnöstä 8.7.
- valtiovarainministeriölle optio-kauppalakia ja eräitä siihen liittyviä lakeja koskevasta lakiesityksestä 9.7.
- valtiovarainministeriölle varainsiirtoverolain johdannaissopimuksia ja pörssikaupankäyntiä koskevien verovapaussäännöksiä sekä tuloverolain vakioitujen termiinien ja optioiden luovutusvoittoa ja -tappiota koskevien säännöksiä muuttamisesta 30.7.
- valtiovarainministeriölle kiinnitysluottopankkeihin liittyvän lainsäädännön muuttamisesta 31.8.
- sosiaali- ja terveysministeriölle työeläkejärjestelmän kilpailuolosuhteiden selvittämistä koskevasta väliraportista 31.8.
- valtiovarainministeriölle Helsingin Arvopaperi- ja johdannaisspörssi, selvitysyhtiö Oy:n hakemuksesta Helsingin Pörssin osakkeiden kaupankäyntisääntöjen vahvistamiseksi 8.9.

- Suomen Arvopaperikeskus Oy:lle muutosehdotuksista arvopaperikeskuksen hallituksen ja toimitusjohtajan päätöksiin 16.9.
- valtiovarainministeriölle Suomen Arvopaperikeskus Oy:n sääntöjen vahvistamisesta 21.9.
- valtiovarainministeriölle Sijoittajien korvausrahasen sääntöjen muutosten vahvistamisesta 22.9.
- oikeusministeriölle uudesta osuuskuntalainsäädännöstä 30.9.
- oikeusministeriölle lainsäädännön muuttamisesta eurovaluutan rahanvaihtojakson lyhentämiseksi 4.11.
- Rahoitustarkastukselle suosituksesta, joka koskee rahoitusinstrumenteista tilinpäätöksissä annettavia lisätietoja 5.11.
- valtiovarainministeriölle Merita Pankki Oyj:n hakemuksesta sivukonttorin avaamiseksi Latviassa 17.11.
- Kilpailuvirastolle pörssimaksurakenteen muutoksesta 18.11.
- valtiovarainministeriölle hallituksen esityksestä luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamiseksi 19.11.
- valtiovarainministeriölle Sijoittajien korvausrahasen sääntöjen muutosten vahvistamisesta 24.11.

- opetusministeriölle opintolainojen enimmäiskoron tarkistamisesta 24.11.
- ulkoasiainministeriölle terrorismin rahoituksen vastaisesta yleissopimuksesta 1.12.
- valtiovarainministeriölle pörssin sisäpiiriohjeen muutoksesta 10.12.
- Suomen Arvopaperikeskus Oy:lle ehdotetuista sääntömuutoksista OM-järjestelmän selvitetyksen turvaamiseksi 17.12.

Muita lausuntoja

Lausunto

- ulkoasiainministeriölle Venäjän ennen vuotta 1917 liikkeeseen laskemista arvopapereista 11.2.
- ulkoasiainministeriölle Suomen ja Ecuadorin sekä Suomen ja Qatarin välisistä investointisuoja-sopimuksista 8.3.
- ulkoasiainministeriölle Suomen ja Tunisian sekä Suomen ja Kroatian välisistä investointisuoja-sopimuksista 17.3.
- ulkoasiainministeriölle yritysten fuusioitumisen lainsäädännöllisistä esteistä Pohjoismaissa 23.3.

- valtiovarainministeriölle EU:n puheenjohtajuuden johdosta lyötävästä juhlarahasta 17.5.
- ulkoasiainministeriölle Suomen investointisuoja-sopimuksista Costa Rican, Singaporen ja Azerbaidzanin kanssa 28.5.
- valtiovarainministeriölle arvonnäköalain muuttamisesta 1.6.
- ulkoasiainministeriölle Suomen ja Kiinan välisistä investointisopimusneuvotteluista 29.6.
- Uudenmaan ympäristökeskukselle Kruununhaka-seuran ja Kruununhaan asukasyhdistyksen rakennussuojeluesityksestä 5.7.
- valtiovarainministeriölle Jean Sibeliuksen ja säveltaiteen juhlarahoista 14.9.
- kauppaja- ja teollisuusministeriölle kirjanpitolain ja tilintarkastuslain muuttamisesta 19.11.
- ulkoasiainministeriölle EY:n ja GCC:n (The Cooperation Council for the Arab States of the Gulf) vapaakauppasopimusneuvotteluista 15.12.

Taulukot

Pyörityksien vuoksi yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

- 0 havainto on vähemmän kuin puolet käytetystä yksiköstä
- . loogisesti mahdoton
- .. tietoa ei ole saatu
- nolla
- sarjan sisältö muuttunut

Taulukko 1.
Suomen Pankin tase kuukausittain, milj. euroa

Vastaavaa		I	II	III
1	Kulta ja kultasaamiset	389	389	389
2	Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta	7 293	7 068	7 253
2.1	Saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta	945	789	788
2.2	Pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset saamiset	6 348	6 278	6 465
3	Valuuttamääräiset saamiset euroalueelta	320	459	357
4	Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta	680	3 848	5 479
4.1	Pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja lainat	680	3 848	5 479
4.2	ERM II:n luottojärjestelyihin perustuvat saamiset	-	-	-
5	Euromääräiset luotot euroalueen rahoitussektorille	1 234	1 644	1 053
5.1	Perusrahoitusoperaatiot	619	1 191	810
5.2	Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot	611	452	242
5.3	Käänteiset hienosäätöoperaatiot	-	-	-
5.4	Käänteiset rakenteelliset operaatiot	-	-	-
5.5	Maksuvalmiusluotot	-	-	-
5.6	Vakuuksien muutospyyntöihin liittyvät luotot	-	-	-
5.7	Muut saamiset	3	1	2
6	Euromääräiset arvopaperit euroalueelta	-	-	-
7	Euromääräiset saamiset julkisyhteisöiltä	-	-	-
8	Eurojärjestelmän sisäiset saamiset	768	1 873	768
8.1	Osuus EKP:n pääomasta	70	70	70
8.2	Valuuttavarantojen siirtoon perustuva saaminen	699	699	699
8.3	EKP:n sijoitustodistusten liikkeeseenlaskuun liittyvät saamiset	-	-	-
8.4	Muut eurojärjestelmän sisäiset saamiset (netto)	-	1 104	-
9	Muut saamiset	602	623	639
Yhteensä		11 286	15 903	15 938

Vastattavaa		I	II	III
1	Liikkeessä olevat setelit	2 492	2 463	2 473
2	Euromääräiset velat euroalueen rahoitussektorille	1 030	1 962	2 120
2.1	RTGS-tilit (ml. vähimmäisvarantotalletukset)	1 030	1 962	2 120
2.2	Yötalletukset	-	0	-
2.3	Määräaikaistalletukset	-	-	-
2.4	Käänteiset hienosäätöoperaatiot	-	-	-
2.5	Vakuuksien muutospyyntöihin liittyvät talletukset	-	-	-
3	Euromääräiset velat muille euroalueella oleville	28	53	77
3.1	Julkisyhteisöt	-	0	-
3.2	Muut	28	53	77
4	Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle	1 520	7 544	1 497
5	Valuuttamääräiset velat euroalueelle	-	-	-
6	Valuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle	99	115	193
6.1	Talletukset ja muut velat	99	115	193
6.2	ERM II:n luottojärjestelyihin perustuvat velat	-	-	-
7	Myönnettyjen erityisten nosto-oikeuksien vastaerä	172	172	172
8	Eurojärjestelmän sisäiset velat	2 370	-	5 811
8.1	EKP:n sijoitustodistuksiin liittyvä velkajärjestely	-	-	-
8.2	Muut eurojärjestelmän sisäiset velat (netto)	2 370	-	5 811
9	Muut velat	29	47	49
10	Arvonmuutostili	430	430	430
11	Varaukset ja oma pääoma	3 116	3 116	3 116
Yhteensä		11 286	15 903	15 938

Lähde: Suomen Pankki.

IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
411	411	411	397	397	397	449	449	457
7 739 942	7 573 938	7 726 932	7 618 902	7 572 887	7 485 770	7 495 812	7 546 798	8 071 930
6 797	6 636	6 793	6 716	6 685	6 714	6 683	6 748	7 141
307	464	339	485	523	633	622	676	672
6 955 6 955 -	1 699 1 699 -	5 092 5 092 -	0 0 -	94 94 -	757 757 -	4 297 4 297 -	219 219 -	2 389 2 389 -
811 657 94 - - 59 - 2	750 714 34 - - - - 2	1 282 1 246 34 - - - - 2	1 368 1 248 119 - - - - 2	535 393 140 - - - - 2	274 132 140 - - - - 2	1 146 960 183 - - - - 2	257 25 230 - - - - 2	1 516 1 283 230 - - - - 2
-	-	-	0	-	-	-	-	-
-	-	-	0	-	-	-	-	-
768 70 699 - -	2 563 70 699 - 1 794	4 483 70 699 - 3 715	5 799 70 699 - 5 031	1 549 70 699 - 780	2 795 70 699 - 2 027	768 70 699 - -	1 544 70 699 - 776	768 70 699 - 0
664	636	623	662	661	734	742	686	638
17 656	14 096	19 956	16 330	11 331	13 075	15 519	11 377	14 512

IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2 528	2 555	2 676	2 654	2 604	2 595	2 602	2 634	3 008
892 892 - - - -	2 039 2 039 - - - -	1 857 1 855 2 - - -	1 656 1 656 - - - -	1 736 1 736 - - - -	1 510 1 510 - - - -	2 022 2 022 - - - -	1 419 1 419 - - - -	4 884 4 884 0 - - -
14 - 14	2 - 2	2 - 2	2 - 2	1 - 1	2 - 2	1 - 1	1 - 1	1 - 1
8 886	5 043	10 951	7 516	2 506	4 399	3 758	2 642	195
-	-	-	-	-	-	-	-	-
213 213 -	185 185 -	173 173 -	90 90 -	60 60 -	109 109 -	67 67 -	96 96 -	239 239 -
181	181	182	185	185	185	187	187	195
878 - 878	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -	2 530 - 2 530	- - -	1 267 - 1 267
125	152	176	193	206	241	235	277	11
823	823	823	917	917	917	1 004	1 004	1 232
3 116	3 116	3 116	3 116	3 116	3 116	3 116	3 116	3 479
17 656	14 096	19 956	16 330	11 331	13 075	15 519	11 377	14 512

Taulukko 2.
Eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatiot

Huutokaupan maksujen suorituspäivä	Tehdyt tarjoukset, milj. euroa	Hyväksytyt tarjoukset, milj. euroa	Niistä suomalaisten luotto-laitosten osuus, milj. euroa	Hyväksymis-prosentti	Osallistuneiden luotto-laitosten lukumäärä	Korko, %	Operaation kesto, päivää
	1	2	3	4	5	6	7
1999							
7.1.	481 626	75 000	183	15,57	944	3,00	13
13.1.	563 409	48 000	260	8,52	1 068	3,00	14
20.1.	593 418	59 000	40	9,94	966	3,00	14
27.1.	689 467	69 000	580	10,01	1 038	3,00	14
3.2.	757 724	62 000	142	8,18	998	3,00	14
10.2.	911 302	65 000	821	7,13	1 041	3,00	14
17.2.	896 138	62 000	356	6,92	914	3,00	14
24.2.	991 109	78 000	834	7,87	983	3,00	14
3.3.	1 100 797	67 000	580	6,09	965	3,00	14
10.3.	950 369	75 000	473	7,89	928	3,00	14
17.3.	335 249	44 000	262	13,12	665	3,00	14
24.3.	372 647	102 000	547	27,37	554	3,00	14
31.3.	118 683	39 000	20	32,86	403	3,00	14
7.4.	67 353	67 353	0	100,00	302	3,00	14
14.4.	781 721	67 000	631	8,57	841	2,50	14
21.4.	612 275	50 000	62	8,17	713	2,50	14
28.4.	754 825	78 000	595	10,33	743	2,50	14
5.5.	655 789	42 000	49	6,40	648	2,50	14
12.5.	708 881	78 000	447	11,00	662	2,50	14
19.5.	638 583	43 000	249	6,73	687	2,50	14
26.5.	784 380	96 000	465	12,24	687	2,50	14
2.6.	698 358	43 000	62	6,16	666	2,50	14
9.6.	907 145	86 000	531	9,48	760	2,50	14
16.6.	922 203	39 000	398	4,23	786	2,50	14
23.6.	1 165 521	86 000	849	7,38	894	2,50	14
30.6.	1 222 128	57 000	224	4,66	877	2,50	14

Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Suomen Pankki.

Taulukko 3.
Eurojärjestelmän keskeiset ohjauskorot

Perusrahoitusoperaation korko			Maksuvalmiusjärjestelmä					
Päätös	Voimaan-tulopäivä	%	Talletuskorko			Maksuvalmiusluoton korko		
			Päätös	Voimaan-tulopäivä	%	Päätös	Voimaan-tulopäivä	%
22.12.1998	1.1.1999	3,00	22.12.1998	1.1.1999	2,00	22.12.1998	1.1.1999	4,50
8.4.1999	14.4.1999	2,50	22.12.1998	4.1.1999	2,75	22.12.1998	4.1.1999	3,25
4.11.1999	10.11.1999	3,00	21.1.1999	22.1.1999	2,00	21.1.1999	22.1.1999	4,50
			8.4.1999	9.4.1999	1,50	8.4.1999	9.4.1999	3,50
			4.11.1999	5.11.1999	2,00	4.11.1999	5.11.1999	4,00

Lähde: Euroopan keskuspankki.

Huutokaupan maksujen suorituspäivä	Tehdyt tarjoukset, milj. euroa	Hyväksytyt tarjoukset, milj. euroa	Niistä suomalaisten luotto-laitosten osuus, milj. euroa	Hyväksymis-prosentti	Osallistuneiden luotto-laitosten lukumäärä	Korko, %	Operaation kesto, päivää
	1	2	3	4	5	6	7
7.7.	1 282 746	95 000	664	7,41	867	2,50	14
14.7.	1 247 454	53 000	88	4,25	856	2,50	14
21.7.	1 479 409	94 000	752	6,35	915	2,50	14
28.7.	1 342 169	73 000	495	5,44	858	2,50	14
4.8.	1 412 815	76 000	165	5,38	834	2,50	14
11.8.	1 346 203	68 000	131	5,05	816	2,50	14
18.8.	1 538 142	73 000	314	4,75	876	2,50	14
25.8.	1 431 145	86 000	79	6,01	830	2,50	14
1.9.	1 490 635	66 000	249	4,43	808	2,50	14
8.9.	1 334 847	82 000	56	6,14	783	2,50	14
15.9.	1 051 251	61 000	26	5,80	749	2,50	14
22.9.	660 532	92 000	106	13,93	635	2,50	14
29.9.	926 416	55 000	10	5,94	694	2,50	14
6.10.	1 655 341	90 000	881	5,44	673	2,50	14
13.10.	1 289 972	50 000	85	3,88	791	2,50	15
20.10.	1 107 860	75 000	296	6,77	833	2,50	14
28.10.	1 937 221	74 000	665	3,82	941	2,50	13
3.11.	2 344 082	66 000	440	2,82	888	2,50	14
10.12.	404 857	74 000	36	18,28	493	3,00	14
17.11.	484 348	69 000	0	14,25	486	3,00	14
24.11.	687 973	74 000	25	10,76	563	3,00	14
1.12.	1 018 950	72 000	156	7,07	663	3,00	14
8.12.	1 141 163	92 000	156	8,06	670	3,00	14
15.12.	286 824	57 000	42	19,87	527	3,00	15
22.12.	1 505 405	92 000	867	6,11	840	3,00	21
30.12.	485 825	70 000	416	14,41	774	3,00	20

Taulukko 4.
Eurojärjestelmän pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot

Huutokaupan maksujen suorituspäivä	Tehdyt tarjoukset, milj. euroa	Hyväksytyt tarjoukset, milj. euroa	Niistä suomalaisten luotto-laitosten osuus, milj. euroa	Osallistujien lukumäärä	Marginaali-korko, %	Painotettu keskiporko, %	Operaation kesto, päivää
	1	2	3	4	5	6	7
1999							
14.1.	79 846	15 000	231	466	3,13	3,13	42
14.1.	39 343	15 000	210	311	3,10	3,10	70
14.1.	46 152	15 000	170	329	3,08	3,08	105
25.2.	77 300	15 000	72	417	3,04	3,04	91
25.3.	53 659	15 000	0	269	2,96	2,97	98
29.4.	66 911	15 000	22	313	2,53	2,54	91
27.5.	72 294	15 000	12	319	2,53	2,54	91
1.7.	76 284	15 000	107	298	2,63	2,64	91
29.7.	64 973	15 000	0	281	2,65	2,66	91
26.8.	52 416	15 000	33	256	2,65	2,66	91
30.9.	41 443	15 000	0	198	2,66	2,67	84
28.10.	74 430	25 000	150	313	3,19	3,42	91
25.11.	74 988	25 000	80	321	3,18	3,27	98
23.12.	91 088	25 000	0	301	3,26	3,29	98

Lähde: Euroopan keskuspankki.

Taulukko 5.

Euroalueen pankkijärjestelmän likviditeettiasema, päivittäisten arvojen keskiarvoja, mrd. euroa

Pitoajan- jakso päättyy ¹⁾	Likviditeettiä lisäävät tekijät						Likviditeettiä vähentävät tekijät			Luotto- laitosten sekkifilit	Perusraha (keskus- pankki- raha)
	Eurojärjestelmän rahapoliittiset operaatiot						Liikkeessä olevat setelit	Valtioiden filit euro- järjestel- mässä	Muut tekijät, netto		
	Eurojärjes- telmän kulta- ja valuutta- saamiset, netto	Perus- rahoitus- operaatiot	Pitempi- aikaiset rahoitus- operaatiot	Muut operaa- tiot	Maksu- valmius- luotto	Talletus- mahdol- lisuus					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1999											
Tammikuu
Helmikuu	328,2	104,6	34,2	30,6	3,8	1,3	329,3	41,1	29,5	100,2	430,8
Maaliskuu	323,6	136,4	45,0	0,0	0,4	1,4	326,9	49,8	25,0	102,2	430,5
Huhtikuu	338,4	130,1	45,0	0,0	0,7	0,3	331,0	42,9	39,0	101,1	432,3
Toukokuu	342,5	121,6	45,0	0,0	0,8	0,4	333,9	36,3	38,0	101,2	435,5
Kesäkuu	339,8	132,0	45,0	0,0	0,4	0,6	337,0	40,4	37,2	101,9	439,6
Heinäkuu	342,4	143,1	45,0	0,0	0,4	0,5	342,1	45,7	39,5	102,9	445,6
Elokuu	343,2	150,1	45,0	0,0	0,5	1,0	344,8	47,3	42,1	103,6	449,4
Syyskuu	343,5	150,4	45,0	0,0	0,2	0,7	342,1	51,4	41,6	103,2	446,0
Lokakuu	349,7	143,0	45,0	0,0	0,3	0,6	342,5	45,4	45,9	103,5	446,7
Marraskuu	351,8	140,5	53,7	0,0	0,3	0,4	343,1	51,5	47,3	104,1	447,5
Joulukuu	351,7	150,4	65,0	0,0	0,3	1,0	354,3	59,0	47,5	105,6	460,6

Lähde: Euroopan keskuspankki.

¹⁾ Pitoajanjakso alkaa kuukauden 24. päivänä ja päättyy seuraavan kuukauden 23. päivänä.

Suomen pankkijärjestelmän likviditeettiasema, päivittäisten arvojen keskiarvoja, milj. euroa

Pitoajan- jakso päätyy ¹⁾	Likviditeettiä lisäävät tekijät						Likviditeettiä vähentävät tekijät			Luotto- laitosten RTGS-tilit	Perusraha (keskus- pankki- raha) 6+7+10
	Eurojärjestelmän rahapoliittiset operaatiot						Liikkeessä olevat setelit	Valtioiden tilit euro- järjestel- mässä	Muut tekijät, netto		
	Eurojärjes- telmän kulta- ja valuuffa- saamiset, netto	Perus- rahoitus- operaatiot	Pitempi- aikaiset rahoitus- operaatiot	Muut operaa- tiot	Maksu- valmius- luotto	Talletus- mahdol- lisuus					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1999											
Tammikuu
Helmikuu	7 536,6	601,2	491,4	0,0	24,9	21,4	2 494,6	-	4 542,4	1 530,0	4 046,0
Maaliskuu	7 392,5	1 098,4	457,5	0,0	9,9	44,3	2 458,5	-	4 908,1	1 550,4	4 053,1
Huhtikuu	7 760,1	524,8	248,6	0,0	4,0	13,8	2 499,5	-	4 484,7	1 539,5	4 052,8
Toukokuu	7 763,9	627,4	118,5	0,0	7,4	1,5	2 523,5	-	4 497,3	1 470,1	3 995,1
Kesäkuu	7 848,4	708,7	39,9	0,0	9,0	16,1	2 573,7	-	4 510,0	1 506,3	4 096,1
Heinäkuu	7 900,7	966,0	116,3	0,0	41,6	27,5	2 644,8	-	4 820,0	1 532,3	4 204,6
Elokuu	7 961,5	692,1	122,8	0,0	0,0	13,3	2 627,2	-	4 658,6	1 476,4	4 116,9
Syyskuu	7 932,4	273,0	139,1	0,0	1,2	27,3	2 591,9	-	4 157,5	1 569,0	4 188,2
Lokakuu	7 849,5	533,1	54,7	0,0	2,3	85,6	2 594,0	-	4 174,5	1 558,8	4 238,4
Marraskuu	7 888,7	599,8	163,9	0,0	1,3	5,9	2 597,2	-	4 508,6	1 503,8	4 106,9
Joulukuu	7 957,7	227,8	228,4	0,0	0,0	20,7	2 793,5	-	3 994,3	1 605,5	4 419,8

Lähde: Suomen Pankki.

¹⁾ Pitoajanjakso alkaa kuukauden 24. päivänä ja päättyy seuraavan kuukauden 23. päivänä.

Taulukko 6.

Vähimmäisvarantojärjestelmän alaisten euroalueen luottolaitosten varantopohja, mrd. euroa

Varantopohja	Yhteensä	Velat, joihin sovelletaan 2 prosentin velvoitetta			Velat, joihin sovelletaan 0 prosentin velvoitetta		
		Talletukset (yön yli, enintään 2 vuoden määräaika ja irtisanomisaika)	Enintään 2 vuoden velkapaperit	Raha-markkina-paperit	Talletukset (yli 2 vuoden määräaika ja irtisanomisaika)	Repot	Yli 2 vuoden velkapaperit
	1	2	3	4	5	6	7
1998							
Joulukuu
1999							
Tammikuu	8 607,7	4 838,6	83,1	146,0	1 105,5	510,6	1 923,9
Helmikuu	8 638,8	4 801,1	86,9	148,9	1 111,6	543,9	1 946,5
Maaliskuu	8 684,9	4 803,1	88,8	151,2	1 125,6	549,8	1 966,4
Huhtikuu	8 741,1	4 827,6	93,3	160,3	1 129,3	542,0	1 988,6
Toukokuu	8 797,6	4 867,1	101,1	158,7	1 130,8	541,0	1 999,0
Kesäkuu	8 857,3	4 916,6	106,3	152,0	1 145,5	517,6	2 019,3
Heinäkuu	8 848,9	4 895,7	109,2	155,5	1 153,5	513,8	2 021,2
Elokuu	8 856,3	4 893,0	113,2	165,4	1 164,9	484,8	2 035,0
Syyskuu	8 969,1	4 912,7	120,6	170,0	1 166,5	537,2	2 062,1
Lokakuu	9 083,7	4 967,3	129,0	178,5	1 180,3	554,2	2 074,5
Marraskuu	9 295,2	5 079,6	135,9	202,9	1 193,3	562,6	2 121,0
Joulukuu	9 188,1	5 121,7	113,6	169,4	1 204,9	507,0	2 071,6

Lähde: Euroopan keskuspankki.

Taulukko 7.

Vähimmäisvarantojärjestelmän alaisten euroalueen luottolaitosten varantojen pito, mrd. euroa

Varantojen pitoajanjakso	Vaaditut varantotalletukset	Toteutuneet varantotalletukset	Varantovelvoitteen ylittävät talletukset	Varantovaje	Vähimmäisvarantojen korko, %
	1	2	3	4	5
1999					
1.1.-23.2.	98,3	99,3	1,1	0,1	3,00
24.2.-23.3.	100,6	101,5	0,9	0,1	3,00
24.3.-23.4.	100,1	100,7	0,6	0,0	2,84
24.4.-23.5.	100,2	101,0	0,8	0,0	2,50
24.5.-23.6.	100,9	101,5	0,6	0,0	2,50
24.6.-23.7.	102,0	102,7	0,8	0,0	2,50
24.7.-23.8.	102,8	103,5	0,6	0,0	2,50
24.8.-23.9.	102,6	103,0	0,5	0,0	2,50
24.9.-23.10.	102,8	103,3	0,6	0,0	2,50
24.10.-23.11.	103,4	104,0	0,5	0,0	2,73
24.11.-23.12.	104,9	105,4	0,5	0,0	3,00
2000					
24.12.-23.1.	107,7	108,5	0,8	0,0	3,00

Lähde: Euroopan keskuspankki.

Vähimmäisvarantojärjestelmän alaisten suomalaisten luottolaitosten varantopohja, milj. euroa

Varantopohja	Yhteensä	Velat, joihin sovelletaan 2 prosentin velvoitetta			Velat, joihin sovelletaan 0 prosentin velvoitetta		
		Talletukset (yön yli, enintään 2 vuoden määräaika ja irtisanomisaika)	Enintään 2 vuoden velkapaperit	Raha- markkina- paperit	Talletukset (yli 2 vuoden määräaika ja irtisanomisaika)	Repot	Yli 2 vuoden velkapaperit
	1	2	3	4	5	6	7
1998							
Joulukuu	87 323	63 810	389	15 827	2 183	278	4 837
1999							
Tammikuu	86 008	63 101	474	15 242	2 199	224	4 768
Helmikuu	86 043	62 855	474	15 320	2 241	288	4 864
Maaliskuu	84 431	62 121	331	13 800	2 965	166	5 049
Huhtikuu	85 717	61 912	272	14 830	3 021	466	5 216
Toukokuu	87 111	63 564	274	14 472	3 013	550	5 238
Kesäkuu	86 212	64 629	451	12 281	3 277	436	5 138
Heinäkuu	88 913	64 462	445	14 499	3 248	637	5 622
Elokuu	89 379	65 972	769	13 577	3 443	630	4 989
Syyskuu	87 430	64 428	1 365	12 995	3 255	442	4 946
Lokakuu	90 967	64 912	1 191	15 876	3 568	455	4 965
Marraskuu	93 610	66 149	1 445	17 029	3 665	335	4 986
Joulukuu	91 469	68 463	870	13 107	3 769	276	4 984

Lähde: Suomen Pankki.

Vähimmäisvarantojärjestelmän alaisten suomalaisten luottolaitosten varantojen pito, milj. euroa

Varantojen pitoajanjakso	Vaaditut varantotalletukset	Toteutuneet varantotalletukset	Varantovelvoitteen ylittävät talletukset	Varantovaje	Vähimmäis- varantojen korko, %
	1	2	3	4	5
1999					
1.1.-23.2.	1 566	1 566	0,0	0,0	3,00
24.2.-23.3.	1 542	1 546	4,0	0,0	3,00
24.3.-23.4.	1 539	1 539	0,4	0,0	2,84
24.4.-23.5.	1 491	1 511	20,7	0,0	2,50
24.5.-23.6.	1 506	1 507	1,0	0,2	2,50
24.6.-23.7.	1 532	1 532	0,3	0,0	2,50
24.7.-23.8.	1 513	1 517	4,3	0,0	2,50
24.8.-23.9.	1 554	1 569	15,1	0,0	2,50
24.9.-23.10.	1 563	1 578	14,5	0,0	2,50
24.10.-23.11.	1 542	1 542	0,4	0,0	2,73
24.11.-23.12.	1 605	1 606	0,2	0,0	3,00
2000					
24.12.-23.1.	1 658	1 750	91,4	0,0	3,00

Lähde: Suomen Pankki.

Taulukko 8.

Euroalueen rahamäärä M3 ja Suomen rahalaitosten vastaavat erät

	Euroalueen rahamäärä M3			M3:een luettavat suomalaisien rahalaitosten talletukset ¹⁾		
	Kanta, mrd. euroa	12 kk:n muutos, %	12 kk:n muutoksen 3 kk:n liukuva keskiarvo, %	Kanta, mrd. euroa	12 kk:n muutos, %	12 kk:n muutoksen 3 kk:n liukuva keskiarvo, %
	1	2	3	4	5	6
1995
1996	4 079,8	4,0	..	64,7
1997	4 254,8	4,3	..	69,3	7,2	..
1998	4 455,1	4,7	..	71,1	2,5	..
1999	4 778,6	6,2	..	75,3	6,0	..
1999						
Tammikuu	4 499,2	5,8	5,3	71,3	4,0	3,9
Helmikuu	4 486,4	5,2	5,5	70,5	5,2	4,4
Maaliskuu	4 502,2	5,4	5,3	69,6	4,0	5,5
Huhtikuu	4 540,5	5,2	5,4	71,1	7,5	5,6
Toukokuu	4 573,2	5,4	5,4	72,4	5,3	5,8
Kesäkuu	4 596,8	5,5	5,6	71,3	4,5	5,3
Heinäkuu	4 606,7	5,8	5,7	72,6	5,9	4,0
Elokuu	4 587,8	5,7	5,8	70,8	1,5	3,4
Syyskuu	4 613,4	5,9	5,8	71,4	2,9	3,6
Lokakuu	4 635,5	5,6	5,9	73,9	6,4	5,1
Marraskuu	4 685,2	6,1	6,0	74,8	6,1	6,2
Joulukuu	4 778,6	6,2	5,7	75,3	6,0	5,4

Lähde: Euroopan keskuspankki ja Suomen Pankki.
¹⁾ Pl. setelistö ja kolikot.

Taulukko 9.

Euroalueen ja Suomen yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi, vuotuinen prosenttimuutos

	Euroalue	Suomi
	1	2
1996	2,2	1,1
1997	1,6	1,2
1998	1,1	1,4
1999	1,1	1,3
1999		
Tammikuu	0,8	0,5
Helmikuu	0,8	0,9
Maaliskuu	1,0	0,9
Huhtikuu	1,1	1,3
Toukokuu	1,0	1,4
Kesäkuu	0,9	1,2
Heinäkuu	1,1	1,4
Elokuu	1,2	1,3
Syyskuu	1,2	1,4
Lokakuu	1,3	1,6
Marraskuu	1,5	1,9
Joulukuu	1,7	2,2

Lähteet: Eurostat ja Tilastokeskus.

Taulukko 10.
Keskeiset markkinakorot

	Eonia-korko	Euriborkorot (todell. päivät / 360)						Suomen valtion obligaatioiden korkoja	
		1 kk	2 kk	3 kk	6 kk	9 kk	12 kk	5 v	10 v
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1999	2,74	2,862	2,913	2,961	3,054	3,114	3,183	4,07	4,74
1999									
Tammikuu	3,14	3,158	3,146	3,132	3,092	3,071	3,062	3,40	3,91
Helmikuu	3,12	3,126	3,109	3,095	3,040	3,026	3,030	3,51	4,04
Maaliskuu	2,93	3,055	3,051	3,047	3,025	3,022	3,046	3,63	4,26
Huhtikuu	2,71	2,695	2,696	2,696	2,704	2,748	2,756	3,37	4,07
Toukokuu	2,55	2,566	2,573	2,579	2,598	2,663	2,683	3,42	4,24
Kesäkuu	2,56	2,605	2,615	2,627	2,680	2,781	2,836	3,78	4,58
Heinäkuu	2,52	2,635	2,655	2,676	2,898	2,946	3,030	4,15	4,92
Elokuu	2,44	2,614	2,657	2,695	3,053	3,130	3,237	4,45	5,15
Syyskuu	2,43	2,584	2,643	2,727	3,107	3,193	3,301	4,60	5,32
Lokakuu	2,50	2,763	2,933	3,376	3,457	3,550	3,684	4,93	5,56
Marraskuu	2,94	3,061	3,466	3,468	3,484	3,578	3,689	4,72	5,27
Joulukuu	3,04	3,509	3,437	3,446	3,512	3,656	3,826	4,79	5,37

Lähteet: Euroopan keskuspankki, Reuters ja Bloomberg.

Taulukko 11.
Euron valuuttaindeksi ja Suomen kilpailukykyindikaattori

	Euron valuuttaindeksi ¹⁾ , 1. neljännes 1999 = 100	Suomen kilpailukyky- indikaattori ^{2),3)} , 1982 = 100
	1	2
1995	107,8	111,6
1996	107,9	115,3
1997	99,1	118,4
1998	101,5	119,0
1999	95,7	121,2
1999		
Tammikuu	102,0	118,0
Helmikuu	99,9	119,0
Maaliskuu	98,3	119,8
Huhtikuu	97,1	120,5
Toukokuu	96,6	120,5
Kesäkuu	94,7	121,6
Heinäkuu	94,8	121,8
Elokuu	95,4	121,4
Syyskuu	93,6	122,5
Lokakuu	94,4	121,8
Marraskuu	92,0	123,1
Joulukuu	90,1	124,2

Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Suomen Pankki.

¹⁾ Euron vahvistuessa indeksi nousee.
²⁾ Aiemmin Suomen Pankin valuuttaindeksi.
³⁾ Euron (ennen vuoden 1999 alkua markan) vahvistuessa indeksi laskee.

Taulukko 12.
Euron peruuttamattomasti kiinnitetty muuntokurssit 1.1.1999 alkaen

Maa	Valuutta	Yhden euron arvo ko. valuuttana	Yhden ko. valuuttayksikön arvo markkoina
Itävalta	šillinki	13,7603	0,432093
Belgia	frangi	40,3399	0,147391
Saksa	markka	1,95583	3,04000
Espanja	peseta	166,386	0,0357346
Suomi	markka	5,94573	
Ranska	frangi	6,55957	0,906421
Irlanti	punta	0,787564	7,54952
Italia	liira	1936,27	0,00307071
Luxemburg	frangi	40,3399	0,147391
Alankomaat	guldeni	2,20371	2,69805
Portugali	escudo	200,482	0,0296572

Lähde: Euroopan unioni.

Taulukko 13a.
Keskeisiä euron kursseja

	Yhdysvaltain dollari			Japanin jeni		
	Alin	Keski-arvo	Ylin	Alin	Keski-arvo	Ylin
	1	2	3	4	5	6
1999	1,0015	1,0658	1,1790	102,48	121,32	134,40
1999						
Tammikuu	1,1384	1,1608	1,1790	126,33	131,35	133,73
Helmikuu	1,0969	1,1208	1,1342	126,86	130,78	134,40
Maaliskuu	1,0692	1,0883	1,1012	127,81	130,20	133,92
Huhtikuu	1,0581	1,0704	1,0867	125,48	128,16	131,27
Toukokuu	1,0456	1,0628	1,0799	126,70	129,71	132,40
Kesäkuu	1,0280	1,0378	1,0474	123,97	125,32	126,80
Heinäkuu	1,0124	1,0353	1,0698	121,60	123,71	125,18
Elokuu	1,0433	1,0604	1,0791	115,53	120,10	123,39
Syyskuu	1,0342	1,0501	1,0682	107,94	112,39	117,49
Lokakuu	1,0453	1,0706	1,0869	109,59	113,52	116,24
Marraskuu	1,0077	1,0338	1,0572	102,82	108,25	110,36
Joulukuu	1,0015	1,0110	1,0239	102,48	103,72	105,32

Lähde: Euroopan keskuspankki.

Taulukko 13b.
Muita euron kursseja, keskiarvo

	Sveitsin frangi	Tanskan kruunu	Norjan kruunu	Kreikan drakma	Australian dollari	Uuden-Seelannin dollari	Kanadan dollari	Kyproksen punta
	1	2	3	4	5	6	7	8
1999	1,6003	7,4355	8,3104	325,7625	1,6523	2,0145	1,5840	0,57884
1999								
Tammikuu	1,6055	7,4412	8,6512	323,5600	1,8387	2,1588	1,7646	0,58174
Helmikuu	1,5979	7,4352	8,6497	321,9815	1,7515	2,0623	1,6786	0,58057
Maaliskuu	1,5954	7,4325	8,5065	322,4957	1,7260	2,0451	1,6510	0,57959
Huhtikuu	1,6015	7,4327	8,3186	325,5277	1,6684	1,9723	1,5944	0,57924
Toukokuu	1,6025	7,4333	8,2348	325,2086	1,6046	1,9249	1,5527	0,57877
Kesäkuu	1,5951	7,4314	8,1676	324,1555	1,5805	1,9479	1,5244	0,57792
Heinäkuu	1,6040	7,4388	8,1811	324,9500	1,5757	1,9664	1,5403	0,57778
Elokuu	1,6004	7,4376	8,2602	326,4095	1,6451	2,0154	1,5833	0,57871
Syyskuu	1,6015	7,4337	8,2270	327,0014	1,6186	2,0097	1,5518	0,57830
Lokakuu	1,5943	7,4334	8,2885	329,2019	1,6414	2,0798	1,5808	0,57903
Marraskuu	1,6051	7,4366	8,1907	328,7186	1,6179	2,0178	1,5160	0,57782
Joulukuu	1,6012	7,4403	8,0977	329,6759	1,5798	1,9891	1,4906	0,57699

Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Suomen Pankki.

	Englannin punta			Ruotsin kruunu		
	Alin	Keski-arvo	Ylin	Alin	Keski-arvo	Ylin
	7	8	9	10	11	12
1999	0,62150	0,65874	0,71220	8,5500	8,8075	9,4696
1999						
Tammikuu	0,69100	0,70291	0,71220	8,8650	9,0826	9,4696
Helmikuu	0,67890	0,68851	0,69750	8,8530	8,9077	9,0025
Maaliskuu	0,66150	0,67127	0,68290	8,8310	8,9403	9,0070
Huhtikuu	0,65690	0,66502	0,67720	8,8705	8,9140	9,0200
Toukokuu	0,65240	0,65825	0,66340	8,9185	8,9722	9,0280
Kesäkuu	0,64120	0,65025	0,65780	8,6655	8,8284	8,9830
Heinäkuu	0,64910	0,65779	0,67310	8,6905	8,7446	8,8200
Elokuu	0,65560	0,66014	0,66700	8,6830	8,7519	8,8110
Syyskuu	0,63270	0,64683	0,66340	8,5770	8,6337	8,7235
Lokakuu	0,63920	0,64587	0,65190	8,6350	8,7272	8,8645
Marraskuu	0,62970	0,63702	0,64160	8,5560	8,6330	8,7215
Joulukuu	0,62150	0,62651	0,63100	8,5500	8,5865	8,6185

	Tšekin koruna	Viron kruunu	Unkarin forintti	Puolan zloty	Slovenian tolar	Islannin kruunu	Etelä-Korean won	Kansainvälisen valuuttarahaston erityinen nosto-oikeus
	9	10	11	12	13	14	15	16
1999	36,8862	15,6466	252,7672	4,2274	194,4737	77,177	1 267,24	0,779666
1999								
Tammikuu	35,7411	15,6466	250,7920	4,1047	189,0726	80,617	1 362,52	0,826357
Helmikuu	37,8004	15,6466	250,3005	4,2483	190,2392	79,574	1 330,14	0,811726
Maaliskuu	37,9934	15,6466	253,6448	4,2962	190,4445	78,574	1 336,36	0,798653
Huhtikuu	37,9823	15,6466	252,3741	4,2796	192,0508	78,239	1 290,73	0,790208
Toukokuu	37,6847	15,6466	250,2105	4,1805	193,7697	78,440	1 271,96	0,788462
Kesäkuu	37,0939	15,6466	249,3536	4,0939	195,4837	77,165	1 212,47	0,774410
Heinäkuu	36,5031	15,6466	250,4305	4,0172	196,8874	77,123	1 229,43	0,773255
Elokuu	36,4359	15,6466	253,5227	4,1966	196,9873	77,286	1 271,21	0,777291
Syyskuu	36,3130	15,6466	255,2759	4,2908	196,3492	76,216	1 260,13	0,762617
Lokakuu	36,6199	15,6466	257,6329	4,4014	196,7690	75,810	1 289,85	0,770679
Marraskuu	36,3722	15,6466	254,9645	4,3970	196,8145	74,268	1 215,49	0,752185
Joulukuu	36,0477	15,6466	254,3655	4,2160	198,1957	73,275	1 149,08	0,736446

Taulukko 14a.
Keskeisiä Suomen markan kursseja

	Yhdysvaltain dollari			Japanin jeni		
	Alin	Keski-arvo	Ylin	Alin	Keski-arvo	Ylin
	1	2	3	4	5	6
1990	3,5320	3,8233	4,0890	0,0247	0,0265	0,0287
1991	3,5390	4,0457	4,5550	0,0268	0,0301	0,0351
1992	3,8400	4,4835	5,2750	0,0310	0,0355	0,0423
1993	5,2940	5,7189	6,0614	0,0426	0,0517	0,0583
1994	4,5345	5,2184	5,7999	0,0467	0,0511	0,0544
1995	4,1839	4,3658	4,8071	0,0411	0,0466	0,0522
1996	4,3311	4,5905	4,8487	0,0396	0,0423	0,0464
1997	4,6290	5,1944	5,6120	0,0396	0,0430	0,0480
1998	4,8383	5,3415	5,6275	0,0368	0,0409	0,0448
1999	5,0430	5,5787	5,9368	0,0442	0,0490	0,0580

Lähde: Suomen Pankki.

Taulukko 14b.
Muita Suomen markan kursseja

	Sveitsin frangi	Tanskan kruunu	Norjan kruunu	Kreikan drakma	Australian dollari	Uuden-Seelannin dollari	Kanadan dollari	Kyproksen punta
	1	2	3	4	5	6	7	8
1990	2,7576	0,6181	0,6110	..	2,9881	..	3,2773	..
1991	2,8208	0,6322	0,6236	..	3,1520	..	3,5335	..
1992	3,2000	0,7444	0,7222	0,0235	3,2891	..	3,7057	..
1993	3,8706	0,8822	0,8059	0,0250	3,8854	..	4,4340	..
1994	3,8179	0,8207	0,7393	0,0215	3,8142	..	3,8235	..
1995	3,6941	0,7790	0,6889	0,0189	3,2379	2,8742	3,1809	..
1996	3,7211	0,7921	0,7111	0,0191	3,5930	3,1659	3,3666	..
1997	3,5785	0,7859	0,7339	0,0190	3,8590	3,4366	3,7528	..
1998	3,6880	0,7977	0,7078	0,0181	3,3629	2,8659	3,6075	..
1999	3,7154	0,7996	0,7155	0,0183	3,5985	2,9515	3,7536	10,2718

Lähde: Suomen Pankki.

	Englannin punta			Ruotsin kruunu		
	Alin	Keski-arvo	Ylin	Alin	Keski-arvo	Ylin
	7	8	9	10	11	12
1990	6,4310	6,8083	7,2000	0,6369	0,6459	0,6545
1991	6,8630	7,1308	8,0730	0,6430	0,6684	0,7623
1992	7,5720	7,8748	9,0230	0,7369	0,7714	0,8845
1993	8,0390	8,5819	8,9630	0,6826	0,7350	0,8106
1994	7,3630	7,9821	8,5960	0,6339	0,6758	0,7076
1995	6,5150	6,8907	7,5560	0,5713	0,6123	0,6576
1996	6,7110	7,1642	7,8690	0,6483	0,6847	0,7154
1997	7,7950	8,5058	9,0930	0,6533	0,6799	0,7016
1998	8,3100	8,8470	9,4010	0,6188	0,6721	0,7096
1999	8,3484	9,0259	9,5667	0,6279	0,6751	0,6954

	Tšekin koruna	Viron kruunu	Unkarin forintti	Puolan zloty	Slovenian tolar	Islannin kruunu	Etelä-Korean won	Kansainvälisen valuuttarahaston erityinen nosto-oikeus
	9	10	11	12	13	14	15	16
1990	0,0656	..	5,18322
1991	0,0684	..	5,52733
1992	0,0778	..	6,31546
1993	..	0,4323	0,0846	..	7,98671
1994	..	0,4021	0,0745	..	7,46629
1995	..	0,3809	0,0674	..	6,61879
1996	..	0,3816	0,0689	..	6,66357
1997	..	0,3742	..	1,5845	..	0,0732	..	7,14420
1998	..	0,3798	..	1,5307	..	0,0751	0,00385	7,24306
1999	0,1612	0,3800	0,0235	1,4065	0,0306	0,0770	0,00469	7,62600

Taulukko 15.

Liikkeessä olevat setelit ja kolikot, vuoden lopussa, milj. mk

	1995	1996	1997	1998	1999
Setelit					
1000 mk	4 440,1	5 153,3	5 579,9	5 635,7	6 544,9
500 ”	2 505,0	2 562,0	2 596,9	2 541,8	2 937,8
100 ”	5 540,6	6 007,8	6 430,2	6 256,2	7 194,3
50 ”	692,5	654,2	615,7	608,9	626,3
20 ”	396,2	413,4	423,1	428,2	449,0
10 ”	50,1	45,4	42,9	41,2	40,4
Lunastetut ¹⁾					-132,3
Yhteensä	13 624,5	14 836,1	15 688,7	15 512,0	17 660,4
1.1.1994 laillisina maksuvälineinä lakkautetut	252,8	249,5	243,5	237,4	232,6
Kolikot					
Käyttörahat					
10 mk	365,2	392,4	415,3	439,5	475,5
5 ”	428,6	435,5	440,1	367,9	377,5
1 ”	390,4	413,6	428,7	322,8	343,9
50 p	85,9	91,5	97,1	100,5	107,0
10 ”	96,3	105,5	112,7	119,1	127,4
Yhteensä	1 366,4	1 438,5	1 493,9	1 349,8	1 431,3
Juhlarahat					
2000 mk	13,8	13,8	13,8	13,8	13,8
1000 ”	35,0	35,0	55,0	55,0	55,0
100 ”	104,0	106,0	110,2	117,0	119,7
50 ”	70,7	70,4	69,7	-	-
25 ”	19,7	19,6	22,0	2,5	2,5
10 ”	38,1	38,1	38,0	0,0	0,0
Yhteensä	281,3	282,9	308,7	188,3	191,0
Kolikot yhteensä	1 647,7	1 721,4	1 802,6	1 538,1	1 622,3
1.1.1994 ja 1.1.1998 laillisina maksuvälineinä lakkautetut	111,1	109,0	107,2	426,8	420,7

Lähde: Suomen Pankki.

¹⁾ Niiden seteleiden markka-arvo, jotka ovat Suomen Pankin hyvittäminä edelleen euroalueen muiden keskuspankkien hallussa. Euroalueen keskuspankit ovat sopineet, että lunastava keskuspankki saa liikkeeseen laskeneelta keskuspankilta hyvityksen lunastamistaan seteleistä ilmoittamalla lunastuksen loppusumman ilman rahalajijakoa. Rahalajijaon liikkeeseen laskenut keskuspankki saa vasta myöhemmin, kun setelit on toimitettu sille.

Taulukko 16.

Setelien ja kolikoiden toimitukset, milj. mk

	1995	1996	1997	1998	1999
Setelien toimitus					
Setecistä					
1000 mk	–	–	–	–	–
500 ”	–	–	–	–	–
100 ”	5 000,0	2 180,0	1 625,0	65,0	–
50 ”	–	765,0	–	–	510,0
20 ”	400,0	5,0	736,0	1 191,0	69,0
Yhteensä	5 400,0	2 950,0	2 361,0	1 256,0	579,0
milj. kpl	70,0	37,4	53,1	60,2	13,7
Setelinpoisto, milj. kpl	57,7	42,1	79,9	30,2	35,4
Kolikoiden toimitus					
Rahapajasta					
Käyttörahat					
10 mk	45,1	9,3	33,0	8,0	41,0
5 ”	45,1	5,9	29,0	4,0	2,5
1 ”	40,0	15,0	24,1	34,0	6,0
50 p	0,5	8,5	4,0	6,0	2,5
10 ”	8,5	10,5	7,0	9,5	4,0
Juhlarahat					
2000 mk	13,8	–	–	–	–
1000 ”	–	–	20,0	–	8,0
100 ”	8,6	3,3	5,2	8,1	3,3
25 ”	–	–	2,5	–	–
10 ”	0,0	0,0	–	–	0,0
Yhteensä	161,6	52,5	124,8	69,6	67,3
Kolikoiden poisto, milj. kpl					
Käyttörahat	91,5	27,3	22,8	16,7	12,2
Juhlarahat	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Lähde: Suomen Pankki.

Taulukko 17.

Setelien lajittelu Suomen Pankissa, milj. kpl

	1995	1996	1997	1998	1999
1000 mk	4,9	4,6	4,7	3,8	3,8
500 ”	10,5	9,4	9,5	8,2	10,6
100 ”	396,0	454,8	488,8	401,2	545,6
50 ”	68,6	67,1	54,8	59,5	50,7
20 ”	73,0	48,3	58,7	59,3	57,5
10 ”	1,0	–	–	–	–
Yhteensä	554,0	584,2	616,5	532,0	668,2

Lähde: Suomen Pankki.

Taulukko 18.
Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän tapahtumat

	Tilinhaltijat, lukumäärä	Kotimaiset maksut, lukumäärä, 1 000 kpl	Arvo, mrd. euroa	Lähtevät TARGET-maksut, lukumäärä, 1 000 kpl	Arvo, mrd. euroa	Tapahtumat		TARGET-maksut yhteensä, lukumäärä, 1 000 kpl	TARGET-maksut yhteensä, arvo, mrd. euroa	Sekkitilijärjestelmän tapahtumat yhteensä, lukumäärä, 1 000 kpl	Sekkitilijärjestelmän tapahtumat yhteensä, arvo, mrd. euroa
						Saapuvat TARGET-maksut, lukumäärä, 1 000 kpl	Arvo, mrd. euroa				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1995	18	110,0	1 430,8							110,0	1 430,8
1996	17	98,9	1 340,4							98,9	1 340,4
1997	19	100,9	1 515,9							100,9	1 515,9
1998	18	181,3	1 935,5							181,3	1 935,5
1999	14	223,4	1 308,7	87,3	1 502,9	105,8	1 504,0	193,0	3 006,9	416,4	4 315,6
1999											
Tammikuu	14	19,3	133,6	6,6	143,8	8,1	140,6	14,7	284,4	34,0	417,9
Helmikuu	14	18,9	113,1	7,3	127,6	10,0	128,2	17,3	255,8	36,2	368,9
Maaliskuu	14	22,4	130,3	8,9	136,3	12,0	137,5	20,9	273,8	43,2	404,1
Huhtikuu	14	19,2	120,2	7,5	126,4	9,6	124,9	17,1	251,3	36,3	371,5
Toukokuu	14	16,8	90,3	5,8	103,8	8,0	105,1	13,8	208,9	30,6	299,3
Kesäkuu	14	18,6	110,0	6,8	121,1	8,7	120,2	15,5	241,3	34,0	351,3
Heinäkuu	14	17,8	95,5	6,8	113,8	8,5	113,8	15,3	227,6	33,1	323,2
Elokuu	14	16,6	89,2	6,3	120,1	8,0	120,5	14,3	240,6	30,9	329,8
Syyskuu	14	18,2	105,6	7,6	122,4	8,0	122,9	15,6	245,2	33,8	350,8
Lokakuu	14	18,0	109,0	7,8	115,5	8,1	115,2	15,9	230,7	33,9	339,7
Marraskuu	14	19,1	107,4	8,1	139,3	8,5	140,2	16,6	279,5	35,7	386,9
Joulukuu	14	18,5	104,5	7,8	132,8	8,3	134,9	16,1	267,7	34,7	372,2

Lähde: Suomen Pankki.

Taulukko 19.
Pankkien päivänsisäiset sekkitililimiitit

Ajanjakson lopussa	Limiiitit yhteensä, milj. euroa	Limiiittien maksimi-käyttöaste ¹⁾ , %	Limiiittien keskimääräinen käyttöaste ²⁾ , %	Sekkitilien päivän lopun saldo ³⁾ , milj. euroa
	1	2	3	4
1995	2 078	..	11	..
1996	1 942	..	10	..
1997	2 793	89	10	944
1998	3 227	44	6	951
1999	6 500	52	4	1 588
1999				
Tammikuu	5 216	33	2	1 748
Helmikuu	5 413	38	4	1 429
Maaliskuu	4 954	36	4	1 664
Huhtikuu	5 304	52	5	1 443
Toukokuu	4 987	35	4	1 598
Kesäkuu	4 397	32	5	1 461
Heinäkuu	5 087	45	5	1 524
Elokuu	5 037	30	3	1 545
Syyskuu	4 495	25	2	1 597
Lokakuu	4 895	25	2	1 671
Marraskuu	4 724	38	3	1 490
Joulukuu	6 500	23	1	1 887

Lähde: Suomen Pankki.

¹⁾ Maksimikäyttöaste on pankkien suurimman yhteenlasketun sekkitilivelkasaldon suhde yhteenlaskettuihin limiitteihin ajanjakson aikana, %. Maksimikäyttöaste on laskettu vuoden 1997 alusta.

²⁾ Keskimääräinen käyttöaste on pankkien keskimääräisen sekkitilivelkasaldon suhde yhteenlaskettuihin limiitteihin ajanjakson aikana, %.

³⁾ Ajanjakson keskiarvo.

Taulukko 20.
Kotimainen clearingliike

	Veloitukset		Hyvitykset		Tapahtumat yhteensä	
	Lukumäärä, milj. kpl	Arvo, mrd. euroa	Lukumäärä, milj. kpl	Arvo, mrd. euroa	Lukumäärä, milj. kpl	Arvo, mrd. euroa
	1	2	3	4	5	6
1995	199,6	195,2	156,2	136,6	355,8	331,8
1996	128,0	150,9	139,2	243,2	267,2	394,1
1997	131,2	123,7	146,2	243,6	277,4	367,2
1998	158,2	47,4	163,6	154,8	321,8	202,2
1999	164,9	8,1	167,8	124,5	332,0	132,6
1999						
Tammikuu	11,2	0,7	12,8	9,0	24,0	9,7
Helmikuu	11,3	0,5	14,7	9,7	26,0	10,2
Maaliskuu	13,9	0,6	15,0	9,7	28,2	10,3
Huhtikuu	13,3	0,7	13,4	9,8	26,7	10,5
Toukokuu	12,5	0,6	13,7	10,6	26,2	11,2
Kesäkuu	14,2	1,0	14,7	10,5	28,9	11,5
Heinäkuu	15,3	0,6	13,2	10,3	28,5	10,9
Elokuu	15,0	0,6	13,0	9,8	28,0	10,4
Syyskuu	13,6	0,6	14,0	10,6	27,6	11,2
Lokakuu	13,4	0,7	13,9	10,9	27,3	11,6
Marraskuu	15,1	0,7	14,4	11,4	29,5	12,1
Joulukuu	16,1	0,8	15,0	12,2	31,1	13,0

Lähde: Suomen Pankki.

Suomen Pankin julkaisuja 1999

Euro & talous Bank of Finland Bulletin Vuosikertomus

Ilmestyy neljännesvuosittain.
Ilmestyy neljännesvuosittain.
Erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Tutkimukset

Sarja E, väitöskirjat ja analyttiset tutkimukset

- E:15 LIISA HALME Pankkisääntely ja valvonta. Oikeuspoliittinen tutkimus säästöpankkien riskinotosta. Väitöskirja.
- E:16 JUHA KASANEN Ilmoitusvelvollisten osakeomistus ja -kaupat Helsingin Pörssissä.
- E:17 MIKKO SPOLANDER Measuring Exchange Market Pressure and Central Bank Intervention.

Keskustelualoitteet Tilastojulkaisut

Sarjassa julkaistiin 23 tutkimusta ja selvitystä, jotka on tehty pankin eri osastoilla.

Rahoitusmarkkinat, ilmestyy kuukausittain (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).

Suomen maksutase, ilmestyy kuukausittain (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).

Suomen maksutase, vuositilastot (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).

Maksutase ja ulkomainen varallisuus, ilmestyy neljännesvuosittain (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).

Suorat sijoitukset Suomen maksutaseessa, ilmestyy kerran vuodessa (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).

Suomen joukkovelkakirjalainat, ilmestyy kerran vuodessa (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).

Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen julkaisut

Idäntalouksien katsaukset -sarjassa ilmestyi yksi julkaisu.

BOFIT Discussion Papers -sarjassa ilmestyi 8 tutkimusta (englanniksi).

BOFIT Online -nimisessä sähköisessä julkaisusarjassa ilmestyi 12 julkaisua (suomeksi tai englanniksi).

Idäntalouksien viikko, ilmestyy viikoittain (suomeksi ja englanniksi).

Russian Economy – The Month in Review, ilmestyy kuukausittain (englanniksi).

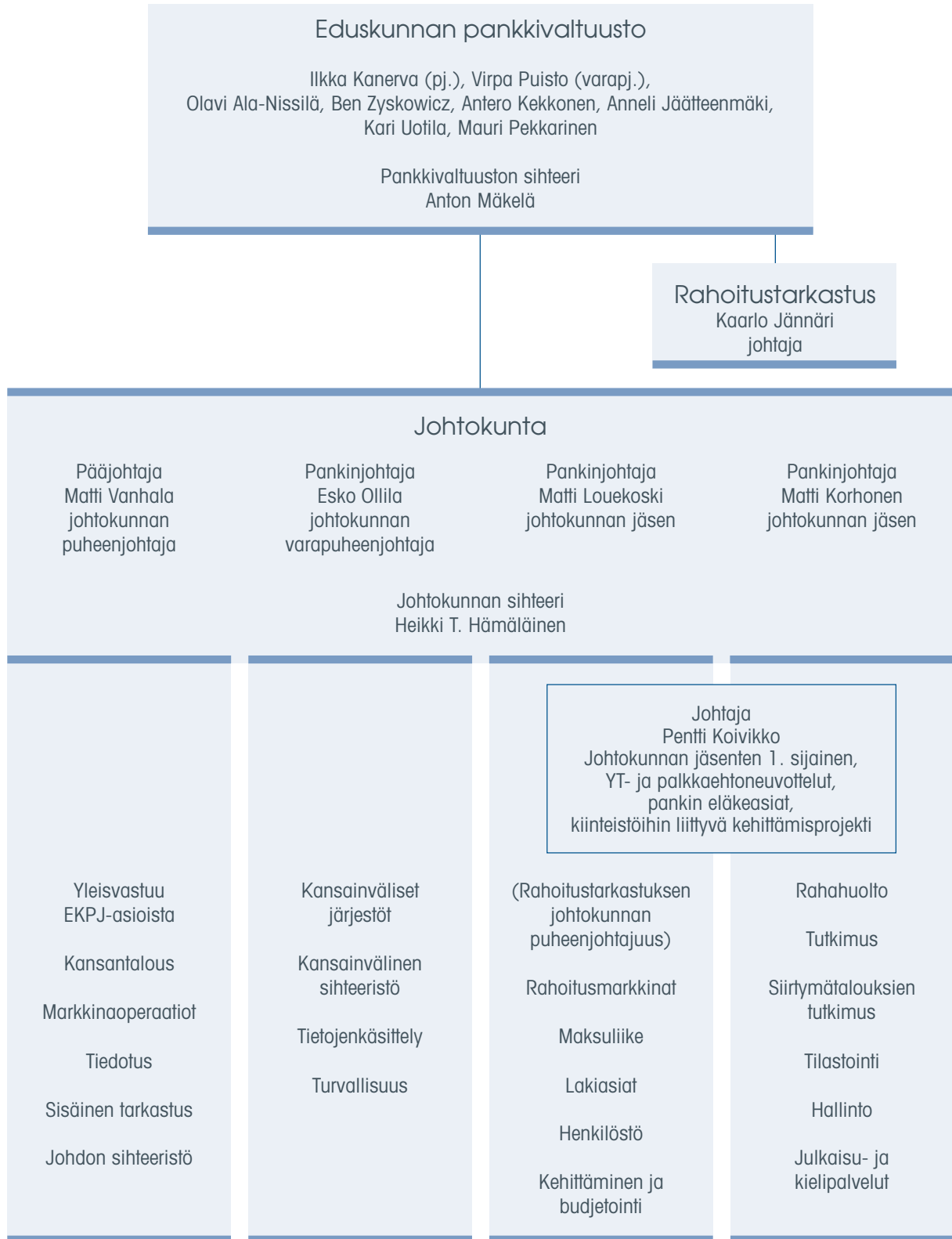
Baltic Economies – The Quarter in Review, ilmestyy neljännesvuosittain (englanniksi).

Tilaukset

Suomen Pankin vuosikertomus ja tutkimuksia on saatavissa kirjakaupoista. Viralliseen käyttöön ja tutkimustarkoituksiin voidaan pyynnöstä toimittaa julkaisuja suoraan Suomen Pankista osoitteesta Suomen Pankki, osoiterekisteri, PL 160, 00101 Helsinki, puh. (09) 1831, telekopio (09) 174 872, Internet: publications@bof.fi. Samasta osoitteesta voi tilata myös Bulletinin, Euro & talous -lehden, keskustelualoitteita, tilastojulkaisuja (viimeksi mainitut pääasiassa maksullisia) ja siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen julkaisuja sekä luettelon Suomen Pankin julkaisuista.

Suomen Pankin organisaatio

vuoden 1999 lopussa

Osastot, toimistot, aluetoimistot ja haarakonttorit

Hallinto-osasto Esa Ojanen	Hallintopalvelutoimisto Anna Posti Vantaan kiinteistötoimisto Taisto Lehtinen	Kirjanpitotoimisto Tuula Colliander	Tekninen toimisto Harri Brandt
Henkilöstöosasto Aura Laento Anton Mäkelä*	Henkilöstöasiaintoimisto Sirpa Ahrenberg		
Julkaisu- ja kielipalvelut Antero Arimo	Julkaisutoimisto Antero Arimo oto.	Kielipalvelut Carita Gabrán	
Kansantalousosasto Pentti Pikkarainen Kari Puumanen* Antti Suvanto*	Ennustetoimisto Jarmo Kontulainen Tietohallintotoimisto Ilkka Lyytikäinen	Seurantatoimisto Veli-Matti Mattila	Talouspolitiikan toimisto Anne Brunila
Maksuliikeosasto Raimo Hyvärinen	Asiamiespankkitoimisto Jyrki Varstala	Järjestelmätoimisto Hannu Wiksten	Rahoituspalvelutoimisto Mauri Lehtinen
Maksuvälineosasto Urpo Levo	Pääholvi Kenneth Sainio	Rahahuoltojärjestelmä Seppo Eriksson	Rahankäsittelytekniikka Kyösti Norhoma
Aluetoimistot ja haarakonttorit	Helsinki-Vantaa Kari Lottanen Tampere Martti Hagman	Kuopio Pekka Kontinen Turku Timo Tervakko	Oulu Renne Kurth
Markkinaoperaatioiden osasto Markus Fogelholm	Interventioimisto Harri Lahdenperä	Sijoitustoimisto Risto Peltokangas	Suunnittelutoimisto Anneli Isopuro
Rahoitusmarkkinaosasto Heikki Koskenkylä Harry Leinonen* Ralf Pauli*	Maksujärjestelmätoimisto Marianne Palva	Rakennetoimisto Kimmo Virolainen	
Tietojenkäsittelyosasto Raimo Parviainen vs.	Käyttöpalvelut Kari Helander Tukitiimi Kari T. Sipilä oto.	Pankkipalvelut Seija Lomma Työasema- ja tietoliikennepalvelut Kari T. Sipilä	Seurantapalvelut Matti Ahrenberg
Tilasto-osasto Martti Lehtonen	Maksutasetoimisto Harri Kuussaari	Rahoitustilastotoimisto Laura Vajanne	Tietohallintotoimisto Jorma Hilpinen
Tutkimusosasto Juha Tarkka David Mayes*	Kirjasto Merja Alakulppi		

Erityisyksiköt

Johdon sihteeristö Heikki T. Hämäläinen	Kansainvälinen sihteeristö Kjell Peter Söderlund	Kehitysyksikkö Terhi Kivilahti	Lakiasiat Arno Lindgren
Tarkastusyksikkö Taina Kivelä	Tiedotus Antti Juusela	Turvallisuus Jyrki Ahvonen	
Siirtymätalouksien tutkimuslaitos Pekka Sutela			

* johtokunnan neuvonantaja